

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

**A KODÁLY ZOLTÁN ZENEPEDAGÓGIAI INTÉZET
MEGALAKULÁSA ÉS TÖRTÉNETE (1973 – 2005)**

KÉRI LAURA

2008

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar**

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

KÉRI LAURA

**A KODÁLY ZOLTÁN ZENEPEDAGÓGIAI INTÉZET
MEGALAKULÁSA ÉS TÖRTÉNETE (1973 – 2005)**

**Történelemtudományi Doktori Iskola
A Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. Gergely Jenő, egyetemi tanár**

**Művelődéstörténeti Doktori Program
A Program vezetője: Dr. Kósa László CMHAS., egyetemi tanár**

**A bizottság tagjai:
Dr. Tókéczki László, CSc., egyetemi docens
Dr. Berlász Melinda CSc
Dr. Nagy Zsombor PhD
Dr. Halmos Béla CSc**

Témavezető: Dr. Ittész Mihály (PhD)

Budapest, 2008

Tartalom

<i>Bevezetés</i>	<i>1</i>
<i>I. A Kodály Intézet megalapításának hazai és külföldi előzményei</i>	<i>6</i>
II. A Kodály Intézet megalapítása (1969 – 1975)	21
III. Az Intézet helye a 70-es évek hazai és nemzetközi zeneoktatási rendszerében	54
1. A hazai zeneoktatási rendszer	54
2. A nemzetközi zeneoktatási rendszer	58
IV. Éves tanfolyamok	61
V. Kodály Szemináriumok	111
VI. Magyar továbbképzések	161
1. Nyári Kodály Szemináriumok idején szervezett továbbképzések	162
2. Tanévközi továbbképzések	163
3. Többéves továbbképzések	166
4. Intenzív továbbképzések	168
5. Akkreditált továbbképzési programok	172
6. Speciális tanfolyamok	178
7. Határon túli magyar énektanárok számára hirdetett tanfolyamok	179
VII. Nemzetközi kapcsolatok, kiadványok, kutatás és egyéb tevékenység	184
1. Nemzetközi kapcsolatok	184
2. Kiadványok	193
3. Kutatás	196
4. Kodály Zoltán Emlékmúzeum	199
5. Egyéb tevékenység	200
5.1. Hangversenyek	200
5.2. Szakmai rendezvények (konferenciák, találkozók)	202
5.3. Egyéb kulturális rendezvények	205
VIII. Az Intézet és a hazai felsőoktatás. A továbbfejlődés lehetőségei	207
Hivatkozott források	216
Rövidítések jegyzéke	217
Mellékletek	218
Felhasznált irodalom	242

Bevezetés

*„Van egy pár dolog, ami Kecskemét hírnevét szellemi téren is terjesztheti, világszerte. Például van itt egy iskola, amely úgy működik már, mintha magam itt éltem volna és tettel segíthettem volna létrejöttét. Ez az iskola és ami ebből kinő, még lehetne olyasmi, ami Kecskemét hírnevét szellemi téren is kiemeli [...] A város híre, különböző ehető és iható terményei mellett, a szellem területére is át fog nyúlni.”*¹ Kodály Zoltán 1957. december 16-án Kecskeméten elmondott beszédében így méltatta az 1950-ben létrejött ének-zenei iskola munkáját. Néhány évtized elteltével valóban igazolhatjuk Kodály Zoltán akkori gondolatait, hiszen Kecskemét kulturális hírnevét nagymértékben a Kodály Iskola, s a később megalakuló Kodály Intézet munkájának köszönheti.

Nyilvánvaló azonban, hogy mind az Iskola mind pedig az Intézet létrejöttének feltételeit maga Kodály Zoltán életműve teremtette meg. Hiszen zeneszerzői munkássága, zenepedagógiai elvei – teljes, értékes embert nevelni az ének, a muzsika segítségével, s egyúttal értő, művelt közönséget adni a zenének – tették lehetővé, hogy a hatvanas évekre az ének-zene a hazai köznevelés szerves részévé váljon, hogy sorra alakuljanak az ének-zenei általános iskolák. Az elért eredmények joggal váltották ki a külföld érdeklődését, melynek eredményeképpen egyre több zenepedagógus kereste fel Magyarországot a világ minden részéről. Azok száma is növekedett, akik nemcsak egy-két napos látogatásra érkeztek, hanem hosszabb időt töltöttek itt ismereteik elmélyítése céljából. Erről a folyamatról írt Kodály Zoltán a *Zenetanítás és nevelés* című cikkében: *„Külföldi vendégeink néhány éve fáradhatatlanul látogatják ezeket az iskolákat, csodálják eredményeiket és tanulmányozzák tantervüket, azzal a szándékkal, hogy hasonlókat létesítsenek a maguk országában.”*²

1. Kodály Zoltán, 1984. 515.

2. Kodály Zoltán, 1984. 220.

A nemzetközi érdeklődés növekedése, s ezzel együtt a hazai énekoktatás helyzetének bizonyos fokú javulása egy új intézmény létrehozását tette szükségessé. Ez az új intézmény a Kodály szülővárosában, Kecskeméten létesített Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet.

Az Intézetet 1973-ban hozta létre az akkori művelődésügyi miniszter. A rendelet a következőkben határozta meg az új intézmény célját és legfontosabb feladatait:

1. Az ének-zeneoktatás fejlesztéséhez szükséges elméleti és gyakorlati tapasztalatok feltárása, javaslatok kimunkálása szoros kapcsolatban az oktatási intézmények gyakorlati tevékenységével;
2. a magyar zenepedagógiai módszerek külföldi megismertetésének szervezése;
3. külföldi zenepedagógusok zenepedagógiai-módszertani képzése, továbbképzése;
4. tudományos konferenciák, szemináriumok és rendszeres tapasztalatcserére alkalmas egyéb rendezvények, kórustalálkozók, hangversenyek szervezése itthon és külföldön;
5. kiadványok megjelentetése.³

Ezzel a döntéssel itthon és külföldön is példa nélküli intézmény jött létre, ahova már az első tanévre is jelentős számú zenepedagógus jelentkezett a világ különböző részéről, bizonyítékaul annak, hogy Kodály szellemi hagyatéka nemcsak a magyar kultúra és oktatás felbecsülhetetlen értéke, hanem zenepedagógiai elmélete mintegy a „szellemi világörökség része” is.

Az eltelt 30 évben az Intézet a magyar zenepedagógia ismert és elismert műhelye lett itthon és külföldön egyaránt. Tevékenysége az évek során újabb s újabb területekkel bővült:

3. Művelődésügyi Közlöny. 1973. évi 12. száma (1973. június 15.) 337.

hazai és határon túli magyar énektanárok számára továbbképzések szervezésével, zenepedagógiai archívum, valamint hang- és képfelvételek készítésére alkalmas stúdió létrehozásával, kutatási feladatok felvállalásával, hazai és nemzetközi szakmai találkozók és konferenciák szervezésével, kóruskották és egyéb kiadványok megjelentetésével, a Kodály Emlékmúzeum megnyitásával és igen sokrétű kulturális tevékenységgel (képzőművészeti kiállítások, fesztiválok és könyvbemutatók szervezése önállóan vagy partnerekkel). Az Intézet 30 éves működése alatt egyedisége, szerteágazó és sokszínű tevékenysége miatt többször került abba a helyzetbe, hogy nehezen lehetett besorolni egy-egy készülő oktatási/felsőoktatási rendelet vagy törvény hatálya alá. Ez az egyediség, „besorolhatatlanság” különösen az 1990-es években, az új felsőoktatási törvény rendelkezései miatt – a törvény csak két felsőoktatási intézménytípust jelöl meg: egyetem és főiskola – már szinte működési problémát okozott.

Az Intézet történetéről, működéséről, hazai és nemzetközi szerepéről eddig nem készült még átfogó elemzés, csupán egy-egy tevékenységi terület feldolgozására került sor. Szakdolgozat készült például az Intézet által szervezett Kodály Szemináriumokról.³ A Kecskemét és térsége turisztikai lehetőségeit vizsgáló dolgozat pedig külön fejezetet szentelt az Intézet kulturális és közművelődési tevékenységének elemzésére.⁴

Jelen dolgozat célja az, hogy bemutassa az Intézet létrejöttének hazai és külföldi előzményeit, alapításának szakmai hátterét és egyéb körülményeit; felvázolja a szervezeti felépítés kialakítását és a szakmai programok elindítását; áttekintse a különböző tevékenységi köreit, s azok jellemzőit; elemezze az elért eredményeket; lehetőségekhez mérten feltárja a hiányosságokat, illetve azok okait, s mindezzel talán segítséget tud adni a továbbfejlődés lehetséges módozatainak kidolgozásához.

3. Kéri Laura, 1996.

4. Czakó Tamás, 2006.

A téma feldolgozása levéltári kutatásokon – megyei és városi levéltár, helytörténeti, illetve országos gyűjtemények – alapult, valamint sok fontos információval szolgált az Intézet Zenepedagógiai Archívumában fellelhető dokumentumok áttekintése (hazai és nemzetközi szakmai és egyéb kiadványok, napilapok, folyóiratok, évkönyvek, a Kodály Szemináriumok és más intézeti rendezvények – sok esetben még feldolgozatlan – anyagai, a Kodály koncepció nemzetközi adaptációjára vonatkozó irodalom, filmek és hangfelvételek). Az Intézet fő tevékenységi területeinek áttekintéséhez pedig az irattár anyaga, valamint a tanulmányi hivatal dokumentumai – hallgatók személyi anyagai, levelezések, statisztikák, kimutatások, munkaterv, tanulmányi szabályzatok és jegyzőkönyvek - nyújtottak további rendkívül értékes adatokat. Mind az irattár, mind pedig a tanulmányi hivatal iratairól eddig nem készült összesítés, így a feldolgozás előtt a különböző helyeken tárolt anyagok összegyűjtésére volt szükség, majd pedig az iktatókönyvek alapján a dokumentumok beazonosítására és rendszerezésére. Az elkészült rendszerezés egyelőre csak időrendi összesítést jelent. A munka szempontjából szerencsés volt, hogy az irattári nyilvántartás megfelelő és többnyire pontos, és segített az a körülmény is, hogy az elmúlt harminc évben nem került sor az iratok selejtezésre.

A dolgozat megírásához fontos és értékes adalékokkal szolgáltak az Intézet alapításakor és fejlődése során meghatározó szerepet betöltő személyek, többek között Kodály Zoltánné, Erdei Péter és Ittész Mihály személyes emlékei. A velük való beszélgetések nemcsak az Intézettel kapcsolatos információkat tartalmazzák, hanem az adott kor politikai, oktatási és kulturális viszonyaira, a zeneoktatás hazai és nemzetközi helyzetére, és a hazai zenei közéletre, valamint Kecskemétre vonatkozó adatokat is. A beszélgetések egy része írott és hangzó formában az intézeti Zenepedagógiai Archívumba került, ezzel is segítve az adott korról foglalkozó esetleges későbbi kutatásokat.

Várhatóan a már meglévő és igen értékes hagyatékok mellé újabbak is kerülnek az Intézet Zenepedagógiai Archívumának kezelésébe.⁶ Például Denise Bacon, előbb a Kodály Musical Training Institute [Kodály Zenei Képző Intézet] (USA), majd a Kodály Center of America [Amerikai Kodály Központ] (USA) alapító igazgatónője – aki kiemelkedő szerepet játszott a Kodály koncepció amerikai adaptációjában – itt kívánja elhelyezni az amerikai intézetek létrehozására és működésére vonatkozó dokumentációs anyagot. Lehetséges, hogy az anyag feldolgozása során kerülnek elő a kecskeméti Intézettel kapcsolatban olyan dokumentumok is, amelyek árnyalhatják jelen dolgozat bizonyos megállapításait.

A dolgozat 2005-ig tárja fel a legfontosabb eseményeket és összefüggéseket. 2005. január 1-jével bekövetkezett integráció, ti. a Kodály Intézet a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem önálló oktatási egységeként működik tovább, új fejezetet nyitott az Intézet történetében. Ennek a helyzetnek a feltárása és elemzése – kellő távlattal – már egy újabb kutatás feladata lesz.

6. Szögi Ágnes, 2001. 55-60.

I. A Kodály Intézet megalapításának hazai és külföldi előzményei

A Kodály Intézet 1973. évi megalapítását több intézmény megléte segítette, illetve néhány fontos esemény gyorsította. Az intézmények egyik része Magyarországon jött létre, ilyen volt például a kecskeméti Kodály Iskola (1950), az ének-zenei iskolák sora és a Dunakanyar Nyári Egyetem (1965), a másik része pedig külföldön, mint a kecskeméti Intézet szempontjából példaértékű Kodály Musical Training Institute (USA, 1971). Fontos események megszervezését nagyban befolyásolta a különböző hazai zenei intézményekben és iskolákban folyó sikeres munka. Ilyen rendezvények voltak például a budapesti ISME Konferencia (1964), a Montréal-i Világkiállítás zenepedagógiai bemutatói (1968), az USA-ban szervezett nyári tanfolyamok és a Kecskeméten rendezett első Kodály Szemináriumok. Kiemelkedő hazai és külföldi zenei szakemberek játszottak meghatározó szerepet mind az előzőekben említett intézmények létrehozásában, mind pedig a fontos események megrendezésében: többek között Kodály Zoltánné, Erdei Péter, Nemesszeghy Lajosné, Szőnyi Erzsébet, Denise Bacon (USA), Deanna Hoermann (Ausztália), Hani Kajokó (Japán), Sister Mary Alice Hein (USA), Mary Helen Richards (USA), Sister Lorna Zemke (USA).¹

Az intézmények sorából elsőként a kecskeméti Kodály Iskolát kell említeni, amely 1967 decemberétől viseli a zeneszerző nevét. Ez az iskola szolgált példaként további hasonló intézmények létrehozására, és kiemelkedő szakmai munkája is segítette a Kodály koncepció minél szélesebb körben való megismertetését.

1950 a magyar énektanítás szempontjából fontos dátum volt, hiszen a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium ekkor engedélyezte a kecskeméti Jókai utcai általános iskolában ének-zene tagozat felállítását, kísérleti jelleggel és évente hosszabbított engedéllyel.²

1. A dolgozatban csak azon zenepedagógusokról, köztük Kodály tanítványokról szólunk, akik munkássága valamilyen módon közvetlenül kapcsolódik a kecskeméti Intézethez.

2. VKM. 1223-83K-1950. III. ü.o.

Nemesszeghy Lajosné Szentkirályi Márta tudatos iskolaépítő s mindent akadályt legyőző áldozatos munkájának köszönhetően ebből az ének-zene tagozatból szerveződött az önálló iskola.³

A kecskeméti példa nyomán 1953-ban Veszprémben Nagy Lídia, majd 1954-ben Budapesten (II. Lórántffy utca, ma Marczibányi téren) Bors Irma vezetésével szerveztek énekes osztályokat. Az oktatási miniszter 75/1956 (O.K. 18) O.M. számú utasítása nyomán emelkedett jogerőre a korábban létrejött ének-zene tagozatú iskolák működése. Az iskolatípus célját a következőképpen fogalmazták meg: „*Az ének-zene tagozatú általános iskola célja az általános iskola céljának maradéktalan megvalósításán túlmenően zeneileg műveltebb ifjúság nevelése.*”⁴

1964-ben a kecskeméti Ének-zenei Iskola gimnáziumi tagozattal bővült, s így 12 osztályossá vált.⁵ Az iskola működése és Nemesszeghy Lajosné pedagógiai és zenepedagógiai munkássága nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a hazai és külföldi zenetanárok érdeklődése a magyar zeneoktatás, s ezen belül Kecskemét felé fordult. 1959-től folyamatosan látogattak énekórákat az iskolában külföldi zenetanárok, illetve csoportok. Az új épületbe költözés (1964) után megsokszorozódott a látogatók száma. A Szögi Ágnes könyvében közzétett statisztika szerint például az 1970/71-es tanévben 283 hazai és 17 országból 262 külföldi zenepedagógus látogatott el az intézménybe.⁶

3. Az iskola szellemi elődjeként, a sajnálatosan rövid ideig működő (1947-1954), Gulyás György által alapított békéstarhosi intézményt kell említeni, ahol a zenei nevelés fontosságát hangsúlyozva és a régi kollégiumok tradícióját követve a zenei és az általános nevelés egységét kívánták megvalósítani. Az iskola történetét Csende Béla *Békés-tarhos*. (Békés: Békés Városi Tanács VB, 1976) című könyvében dolgozta föl. Gulyás György pedig *Bűneim... bűneim?* (Békés: 1988) című visszaemlékezésében ír az iskola jelentőségéről.

4. A kecskeméti iskola történetét Szögi Ágnes dolgozta fel a „... *Van itt egy iskola...*” (1983), „*Ez az iskola valaha Kecskemétnek dicsőisége lesz*” (1994), valamint az „*Iskolaiügyekben harcolni kell...*” (2003) címmel megjelent tanulmányaiban

5. A kecskeméti Katona József Gimnáziumban 1958 és 1964 között működött zenei osztály.

6. Szögi Ágnes, 1983. 118.

A magyar zenepedagógusok hosszú szünet után 1958-tól jutottak el ismét külföldre, illetve kapcsolódtak be az ISME (International Society of Music Education – Nemzetközi Zenei Nevelési Társaság, 1953) munkájába.⁷

Ezek az utazások, a konferenciákon tartott előadások és a különböző egyetemeken magyar zenepedagógusok közreműködésével zajló tanfolyamok elősegítették azt, hogy az ISME 1964. június 26. és július 3. között Budapesten rendezze meg 6. Nemzetközi Zenei Nevelési Konferenciáját. A konferencia főtémája a 20. század zenéje és a zenei nevelés volt. A konferenciát megnyitó beszédében Kodály Zoltán a következőket hangsúlyozta: *„Mintegy harminc különböző ország és nyelv képviselői gyűltek itt össze. Úgy vélem azonban: közös meggyőződésünk, hogy zene nélkül semmiféle nevelés, semmilyen kultúra nem tekinthető teljesnek.[...] Lesz rá alkalmuk, hogy megismerjék erőfeszítéseink néhány szerény eredményét, melyet főként az utóbbi tizennyolc évben értünk el.”*⁸

A konferencián a hazai zeneoktatást reprezentáló valamennyi intézménytípus bemutatkozott a zeneóvodától a Zeneművészeti Főiskoláig. A bemutató tanításon szereplő kecskeméti iskola is elismerést váltott ki a konferencián résztvevők körében. E konferencia döntő jelentőségű volt abban a tekintetben, hogy a nemzetközi érdeklődés középpontjába került az iskolai énekoktatás és ettől kezdve nevezik a magyar zenei nevelés módszerét (tk. tévesen) Kodály-módszernek.

7. Néhány konferencia és tanfolyam 1958 és 1974 között Szőnyi Erzsébet: *Öt kontinensen a zene szolgálatában*. (Budapest: Gondolat, 1979) c. könyve nyomán: ISME, 1958, Koppenhága – Ádám Jenő; ISME, 1961, Bécs – Szőnyi Erzsébet; Konzervatóriumi igazgatók tanácskozása, Koppenhága, 1963 – Kodály Zoltán, *Zenepedagógiai Konferencia, 1963, Moszkva* – Szőnyi Erzsébet, Szabó Helga; UNESCO, 1963, Japán – Szőnyi Erzsébet; Bécs, 1964 – M. Katanics Mária, Szőnyi Erzsébet, *Nyári tanfolyamok, 1966, USA* – Szőnyi Erzsébet, Kodály Zoltán; ISME, 1966, USA – Kodály Zoltán, Nemesszeghy Lajosné, Szabó Helga, Forrai Katalin, Szőnyi Erzsébet; Montreal, Kanada, 1968 – Szőnyi Erzsébet; ISME, 1968, Dijon – Szőnyi Erzsébet, Szabó Miklós; ISME, 1970, Moszkva – Sárai Tibor, Andor Ilona, Mihályi Gyuláné, Szabó Helga, Nemesszeghy Lajosné, Forrai Katalin, Sugár Rezső, Szőnyi Erzsébet; ASME (Ausztrál Zenetanárok Szövetsége) Konferencia, 1971, Ausztrália – Szőnyi Erzsébet; *Nyári tanfolyamok, 1971, USA* – Komlós Katalin, Katanics Mária, Erdei Péter, Nemesszeghy Lajosné, Szabó Helga, Hegyi Erzsébet, Rozgonyi Éva, Szőnyi Erzsébet; ISME, 1972, Tunisz – Szőnyi Erzsébet; *I. Nemzetközi Kodály Szimpózium, 1973, USA* – Eöszé László, Szabó Helga, Kodály Zoltánné, Forrai Katalin, Vikár László, Hamvas Anna, Lukin László, Erdei Péter, Kokas Klára, Gabos Gáborné, Serényi Emma; *Magyar Zenei Hét, 1974, Párizs* – Szávai Nándorné, Kokas Klára, Szőnyi Erzsébet.

8. Kodály Zoltán, 1989. 123.

A magyar zeneoktatás iránti érdeklődés további fokozódását váltották ki – elsősorban az Amerikai Egyesült Államokban – Kodály Zoltán és más magyar zenepedagógusok látogatásai, illetve előadásai különböző amerikai egyetemeken. Kodály Egyesült Államokbeli látogatásának 25. évfordulójára emlékezve, Alan Strong egyik cikkében így írt:” *Kodály had come to the United States previously [1947] as a composer, but this time it was his views on music education that were receiving the greatest attention. These views had come to world attention two years earlier at the ISME (International Society of Music Education) conference in Budapest.* [Kodály korábbi látogatása alkalmával, mint zeneszerző érkezett az Egyesült Államokba, ezúttal azonban a zeneoktatásról vallott nézetei kapták a legnagyobb figyelmet. Ezek a nézetek a világ érdeklődésének középpontjába az ISME (Nemzetközi Zenei Nevelési Társaság) két évvel korábbi Budapesten tartott konferenciáján kerültek.]⁹

Kodály Zoltán több egyetemre is ellátogatott – University of California (Santa Barbara), Stanford University (CA), Indiana University (IN) –, ahol előadásokat tartott a zenei nevelés szerepéről és az énekes iskolák jelentőségéről.

1966-ban az USA-beli Interlochenben (MI) rendezett ISME konferencián Kodály Zoltán előadása, – *'The Role of the Authentic Folksong in the Music Education'* [A hiteles népdal szerepe a zenei nevelésben.]¹⁰ – nagy visszhangot váltott ki. A konferencián a magyar küldöttség tagjaként részt vett és előadást tartott Forrai Katalin, Kokas Klára, Nemesszeghy Lajosné és Szabó Helga. Kodály Zoltán Kanadában és az USA-ban tett látogatásai inspirációt jelentettek arra, hogy a későbbiekben amerikai zenetanárok hosszabb-rövidebb ideig Magyarországon tanuljanak. Az utazásról és a konferenciáról az *Amerikai tapasztalatok* című nyilatkozatában beszélt.¹¹

9. Strong, Alan, 1991. 4.

10. Kodály Zoltán, 1989. 210-215.

11. Kodály Zoltán, 1989. 216-220.

Kodály nyilatkozataiban többször maga is utalt az amerikai tanárok magyarországi tanulmányaira, például a *Zenetanítás és nevelés* című cikkében, amely először németül jelent meg 1966-ban. Magyarul jóval később, 1989-ben Bónis Ferenc fordításában: „Az ISME konferenciáján, 1964-ben, Egon Kraus főtitkár a magyar példa követését ajánlotta zárszavában. Az Amerikai Egyesült Államok Művészeti Tanácsa elhatározta: tíz fiatal tanárt küld Magyarországra, hogy ezeknek az iskoláknak a rendszerét tanulmányozza.”¹²

Az Interlochen-i konferencia sikerén felbuzdulva a Montréal-i Világkiállítás (Kanada) szervező bizottsága úgy döntött, hogy a kiállítás ideje alatt bemutatja a jelentősebb zenetanítási módszereket – Orff, Dalcroze, Willems, Suzuki –, ezért meghívta Szőnyi Erzsébetet, a Zeneakadémia tanárát növendékeivel, azzal a céllal, hogy bemutatókat tartson a „Kodály-módszer” illusztrálására.

Erdei Péter, a kiutazó zeneakadémiai osztály egyik tagja így emlékezik vissza a bemutatókra: „[...] felkérték Szőnyi tanárnőt, hogy utazzon ki egy tizenöt fős osztállyal és csináljon bemutatót két héten keresztül a zenepavilonban. Volt ott egy ún. zenepavilon, ahol a világban széles körben elterjedt és ismert zenei nevelési rendszereket egymás után bemutatták. Mi ebben két hétig a Kodály-módszert naponta egyórás demonstratív óra keretében mutattuk be. A pavilon tulajdonképpen egy üveg tanterem volt, amelybe minden oldalról be lehetett látni. Bejönni nem lehetett, és teljesen hangszigetelt volt, viszont a hangot hangszórókon keresztül közvetítették kifelé. [...] A napi bemutató óra mindig egy normál, az itthon szokásos szolfézs óra volt, de a tanárnőnek fantasztikus érzéke volt ahhoz, hogy ezen belül minden lehetséges módon, minél változatosabban bemutassa a Kodály-i zenei nevelési rendszer legfontosabb elveit.”¹³

12. Kodály Zoltán, 1989. 220.

13. Erdei Péter, 2006. 2-3.

A budapesti konferencia sikere, a Montréal-i bemutató órák, valamint Kodály és más magyar zenepedagógusok előadásai is hozzájárultak ahhoz, hogy az 1967/68-as tanévben több zenetanár érkezzen Magyarországra (Denise Bacon, Elizabeth McLaughin, Lorraine Edwards - USA, Ann Osborn, Pierre Perron – Kanada).¹⁴

Részt vettek a zeneakadémiai szolfézs órákon, órákat látogattak különböző iskolatípusokban, és természetesen eljutottak a kecskeméti iskolába is. Az itt töltött időről Denise Bacon így számol be: *„At the Liszt Academy I attended solfège classes of all five years simultaneously: not only did I wish to see how the classes built musicianship, but I was also seriously engaged in studying and doing the homework in Professor Szőnyi’s third-, fourth-, and fifth-year classes. I observed music classes in many cities and town at all grade levels, from preschool to advanced teacher-training colleges. I discussed pedagogy with those who were responsible for the textbooks then in use at various levels, and Márta Nemesszeghy even graciously allowed me to copy her first-grade curriculum and lesson plans, day by day, as a guide to my first efforts at adaptation in the United States.”* [Szolfézs órákat látogattam a Zeneakadémia mind az öt évfolyamának óráin, nemcsak azt figyeltem, hogyan épül fel az anyag, hanem nagyon komolyan próbáltam megtanulni és elkészíteni a házi feladatot Szőnyi professzor harmadik, negyedik és ötödik évfolyamos óráira. Sok városban látogattam különböző szintű órákat, óvodától a tanárképzőig. Az iskolákban akkor használt ének tankönyvek szerzőivel konzultáltam, sőt Nemesszeghy Márta nagylelkűen a rendelkezésemre bocsátotta az első osztályos tanmenetét és óravázlatait, mely útmutatóul szolgált az adaptáció megkezdéséhez az Egyesült Államokban.]¹⁵

14. Az 1968/69-es tanévben újabb tíz fiatal amerikai zenész érkezett Magyarországra Alexander Ringer zenetudós kezdeményezésére az United States Endowment for the Humanities (A Humán Tudományok Alapítvány) támogatásával. Az első ún. „Ringer Csoportot” két másik követte. A csoportról lásd bővebben Sinor, Jean visszaemlékezésében. (Kodály Zoltán nevelési eszméi a harmadik évezred küszöbén. 1999. 120-126.)

15. Bacon, Denise, 1993. 26-27.

Denise Bacon magyarországi tartózkodása vége felé az adaptáció kérdésével foglalkozva arra a következtetésre jutott, hogy az itt látottakat és tanultakat magyar vendégtanárok segítségével lehet a legjobban átültetni. Erről így vall: „[...] *I felt at a loss as to how to proceed to bring this marvellous way of music education to the United States [...]* Mrs. Kodály told me I must take home a Hungarian to help me, but only the best-qualified [...] *One day Mrs. Sára Takács [secretary of the Academy of Music] made a suggestion that I offer to bring out a young man who was just graduating from the Academy, who was not yet employed, and for whom it would therefore not be so difficult to get permission to be released from his position, since he as yet had none. His name was Péter Erdei*” [Tanácstalan voltam abban, hogyan lehet ezt a csodálatos zenetanítási módot az Egyesült Államokba vinni. Kodály Zoltánné azt tanácsolta, vigyek magammal egy magyar tanárt, de csak a legjobban képzett lehet elég jó. Egy nap Takács Sára [a Zeneakadémia titkára] azt javasolta nekem, vigyek ki egy, a Zeneakadémián most végzett fiatalembert, akinek még nincs állása, így könnyebben tud engedélyt kapni. A neve Erdei Péter volt.] ¹⁶

Erdei Péter és Denise Bacon Szőnyi Erzsébet zeneakadémiai szolfézs óráján találkoztak. Bár Denise Bacon ott volt a Montréal-i Világkiállításon és látta a bemutatókat, személyesen azonban nem ismerték egymást. Szőnyi Erzsébet javaslatára az amerikai tanárnőt Erdei Péter korrepetálta szolfézsból. Az együtt végzett munka, s különösen Erdei Péter kiemelkedő diplomahangversenye nyomán körvonalazódott egy amerikai meghívás lehetősége. Erről Erdei Péter így emlékezik: „*Denise Bacon eljött a diploma koncertemre, de nemcsak eljött, hanem magával hozta Kodály Zoltánnét is. Hogy miért hozta magával, én ezt csak jóval később tudtam meg.[...] az ő fejében már gyökeret vert egy gondolat, hogy ezt a 'névtelen' fiatalembert esetleg valamiképpen szakmailag használni lehet.*” ¹⁷

16. Bacon, Denise, 1993. 27-28.

17. Erdei Péter, 2006. 7.

Erdei Péter amerikai munkája sokrétű volt: 1969-1971 között karnagya volt a Dana Hall Chapel Kórusnak. Fontos volt anyaggyűjtő és népzenei kutatómunkája, melynek eredményeként megjelent a Komlós Katalinnal közösen készített *150 American Folk Songs to Sing, Read and Play* [150 Amerikai népdal - énekelni, olvasni és játszani] (Boosey and Hawkes, 1974) című gyűjtemény. Ez volt az első olyan népzenei válogatás az Amerikai Egyesült Államokban, amely iskolai tanítási céllal készült. A gyűjtemény kitűnő és értékes anyagával nagyban hozzájárult az amerikai Kodály adaptáció sikeréhez. Erdei Péter kísérleti osztályokban (Winchester, MA) és különböző nyári tanfolyamokon tanított, bemutató órákat tartott, majd pedig részt vett a Kodály Musical Training Institute [Kodály Zenei Képző Intézet] tanulmányi programjának, illetve az intézményhez kapcsolódó gyakorló általános iskola tantervének kidolgozásában. Az Amerikai Egyesült Államokban végzett oktató és kutatómunkája, s különösen a Kodály Musical Training Institute létrehozásában való aktív részvétele, tanítási programjának összeállításában szerzett tapasztalata mind-mind segítette Erdei Pétert abban, hogy vezetésével a majdan Kecskeméten induló Intézet sikeresen kezdhesse meg működését.¹⁸

A 60-as évek végéről, a külföldi zenepedagógusok érdeklődéséről, magyarországi tanulmányairól Szőnyi Erzsébet visszaemlékezésében olvashatjuk: „Az utóbbi öt-hat évben, mióta a magyar zeneoktatás híre elterjedt a világban egyre több külföldi zeneoktató keresi fel Magyarországot. Azok száma is egyre nő, akik nemcsak pár napos, futó látogatást ütemeznek be útitervükbe, hanem ismereteik elmélyítése céljából két-három hétig, hónapig, sőt egy, két vagy három évig is itt maradnak. Az ilyen hosszabb látogatás folytatása aztán az, hogy a nálunk tapasztalt módszert saját tanítási területükön alkalmazni akarják.”¹⁹

18. Erdei Péter az Amerikai Egyesült Államokban végzett munkájáról a Forrás című folyóiratban megjelent beszélgetésben vall. Kéri Laura-Ittész Mihály, 2007. 78-80.

19. Szőnyi Erzsébet, 1979. 253.

A külföldiek növekvő érdeklődése szükségessé tette, hogy minél több zenepedagógiai kiadványunk idegen nyelven is hozzáférhető legyen, hogy módszertani összeállítások és filmek készüljenek, hogy itthon is szerveződjenek külföldiek számára tanfolyamok és továbbképzések. A Művelődési Minisztérium Művészetoktatási Osztálya mellett 1969-ben létrehoztak egy rövid ideig működő egy tanácsadó bizottságot azzal a céllal, hogy a magyar zeneoktatás iránt érdeklődő külföldiek oktatásával kapcsolatos teendőket összehangolja.

Szőnyi Erzsébet szakmai irányításával 1965-ben indultak meg Esztergomban a Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetem tanfolyamai. Célként a következőt fogalmazták meg:

*„Ezek, a világon sehol fel nem lelhető értékek közül mi a zenét kívántuk exportálni, de úgy, hogy – Kodály szavai szerint – a külföldiek jöjjenek ide. Bartók és Kodály nevének említésekor szerte a világon a XX. századi magyar zeneművészet ölt testet. És ez nem kis dolog! Ezzel nyári egyetemünk sajátos zenei arculata alakult ki.”*²⁰

Az első két nyár programjában Bartók Béla és a XX. század zenéje állt a középpontban. 1967-ben Kodály Zoltán elvállalta a tanfolyam fővédnökségét és személyes közreműködésre is ígéretet tett. Kodály váratlan halála (március 6.) ellenére az 1967-es tanfolyam egészét a Kodály koncepció, a magyar zenei nevelés legfontosabb szervezeti, tartalmi és módszertani kérdéseinek szentelték. A tanfolyam résztvevői ellátogattak a kecskeméti Kodály Iskolába is.

Az eltelt idő alatt a tanfolyamot mindig valamilyen központi gondolat köré építették fel: *Zenei nevelés Magyarországon* (1967); *Kodály kórusművészete* (1969); *Népzene, mai zene és a Kodály módszer* (1971); *Az iskola szerepe a zenei műveltség megalapozásában Kodály pedagógiai elvei alapján* (1973); *A gyermekek hallásának és zenei írás-olvasás készségének fejlesztése a Kodály-módszer szerint* (1977).²¹

20. A Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetem, 1984. 4.

21. A Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetem, 1984.

Az elmúlt 39 évről a következőképpen számolnak be: „ 39 év nagy idő, ezalatt több mint 4000 külföldi hallgató ismerhette meg a magyar iskolarendszert, a 'magyar módszert', ismerkedett a magyar kultúrával. [...] Bízva a jövőben, 2005-ben jubilál a Nyári Egyetem. ” ²²

Ez volt Magyarországon az első olyan kezdeményezés, amely itthon biztosított lehetőséget külföldi zenetanárok, kórusvezetők számára Kodály zenei nevelési elveinek elméleti és gyakorlati megismerésére. ²³

Az Amerikai Egyesült Államokba visszatért Denise Bacon 1969-ben megszervezte az ottani első nyári tanfolyamot. A hathetes tanfolyam programjában a zeneoktatás két fő irányának bemutatása (Orff és Kodály) még együtt szerepelt. A Dana School of Music-ban tartott tanfolyamra a salzburgi Orff Intézet tanárai és négy magyar tanár kapott meghívást: Szőnyi Erzsébet, Forrai Katalin, Kokas Klára és Vikár László. Hozzájuk csatlakozott az 1968 óta már ott dolgozó Erdei Péter, aki elsős, kísérleti osztályával több bemutató foglalkozásokat tartott. A magyar vendégtanárok átfogó képet tudtak nyújtani a magyar zeneoktatás rendszeréről, hiszen különböző szintjeinek és területeinek kiemelkedő képviselői voltak: tanárképzés, iskola előtti zenei nevelés, iskolai zenei nevelés népzene, népzene kutatás és zenepedagógiai kutatás.

Denise Bacon a tanfolyamot „történelminek” nevezi visszaemlékezésében: „*It was an historic course and many who attended it have had a significant influence on the development of the North American Kodály movement today.*” [Ez egy történelmi kurzus volt, hiszen sokan azok közül, akik résztvevői voltak, ma fontos hatást gyakorolnak az észak-amerikai Kodály mozgalomra.] ²⁴

22. Székely Miklós, 2004/3. 30.

23. Sajnálatos azonban, hogy 2006-ben és 2007-ben különböző okok miatt – a szervezeti háttér bizonytalanná válása, személyi feltételek hiánya és anyagi nehézségek – nem szervezték meg a tanfolyamot, s kétséges az is, hogy mikor indulhat újra.

24. Bacon, Denise, 1993. 37.

Denise Bacon és a magyar vendégtanárok sikeres amerikai munkája és a Kodály Iskolában folyó kiemelkedő szakmai munka 1970 tavaszán Kecskeméten találkozott össze, hiszen a Denise Bacon által vezetett kísérleti osztály azzal a céllal látogatott az Iskolába, hogy bizonyossá váljon, az amerikai gyerekek el tudják érni ugyanazt a zenei színvonalat, mint magyar társaik. A kísérleti osztály Wellesley általános iskoláinak 3-6. osztályos növendékeiből állt, akikkel heti két alkalommal találkozott Denise Bacon. A magyarországi látogatás előtt az osztály több bemutatót tartott különböző amerikai zenei konferenciákon (Washington, New Haven).

A kecskeméti látogatásról film készült, *Énekeljünk együtt!* címmel, melyet először 1970-ben mutattak be az ISME Moszkvában tartott konferenciáján. A film bemutatásra került még az első kecskeméti Kodály Szemináriumon, valamint a 70-es évek elején több amerikai egyetemen is.²⁵

1970-es év még egy szempontból fontos az események sorában, hiszen ekkor rendezték Kecskeméten július 20. és augusztus 20. között az első Nemzetközi Kodály Szemináriumot. A program kialakításában Kodály Zoltánné segítői Nemesszeghy Lajosné és Ittész Mihály voltak. A Szeminárium célja az volt, hogy a külföldi résztvevőket megismertesse Kodály Zoltán zenei nevelési koncepciójával, segítséget nyújtson az adaptációhoz, a magyar zenetanárok számára pedig továbbképzésre adjon lehetőséget.

Az egyhónapos kurzus szerkezete és programja valamennyi későbbi kecskeméti Kodály Szeminárium mintája lett. A Szeminárium tanulmányi programját hangversenyek – összesen 17 – gazdagították. Ezen az első szemináriumon Erdei Péter is részt vett, igaz nem tanított, hanem a Dana Hall Kórusal szerepelt a megnyitón, ahol Kodály *Angyalok és pásztorok* című kórusművét is elénekelték Andor Ilona kórusával együtt. Az USA-beli kórus fellépett az Esztergomi Nyári Egyetem nyitókoncertjén is.

25. Erdei Péter, 2006. 16-18.

Az 1970-ben elindított Kodály Szemináriumok sora 1972-ben folytatódott. Az első Szemináriumon kialakított tanulmányi programot megtartva néhány új elemmel is bővült a kurzus. A külföldi résztvevők mellett 30 magyar zenetanár is részt vett a tanfolyamon. Sok előadás hangzott el: Forrai Katalin az iskola előtti nevelésről, Hamvas Anikó az I-VIII. osztály ének-zenei anyagáról, Szesztay Zsolt a zeneiskolai szolfézstanításról, Kardos Pál a tiszta intonálásról, Lendvai Ernő Kodály zeneszerzői stílusáról, Vikár László a finn-ugor népek zenéjéről, Erdei Péter pedig a Kodály adaptáció külföldi problémáiról tartott előadást. A Szeminárium megrendezése élénk érdeklődést váltott ki: a zenepedagógiai lapok sorra számoltak be a tanfolyamról, és dokumentumfilm is készült a Szeminárium eseményeiről.

Az események sorát folytatva vissza kell térnünk az Amerikai Egyesült Államokba, hiszen 1971-ben a Ford Alapítvány anyagi támogatásának köszönhetően megindult a KMTI [Kodály Musical Training Institute - Kodály Zenei Képző Központ] létrehozása.

Az intézmény tanulmányi programjának kialakításában Erdei Péter és Denise Bacon mellett Kodály Zoltánné, Nemesszeghy Lajosné és Szőnyi Erzsébet vettek részt. A program kialakításának módjáról és szellemiségéről Denise Bacon a következőket írja: „[...] *here it is important to say that it was Péter who taught me to think always in terms of music and of Kodály's overall philosophy of education rather than the methodology alone.*” [Itt kell elmondanom, hogy Péter volt az, aki megtanított arra, hogy mindig a zene kategóriáiban és Kodály filozófiájának teljességében gondolkozzam inkább, mint csak önmagában a módszertanban.]²⁶

Az Amerikai Egyesült Államokban létrehozott intézmény – a Kodály Musical Training Institute (Kodály Zenei Képző Intézet – KMTI) – tantárgyi rendszere, óraterve, tanulmányi és vizsga szabályzata például szolgáltak a kecskeméti intézmény létrehozásában.

Erdei Péter hazatérte után más magyar tanárok folytatták a megkezdett munkát: Hegyi Erzsébet, Nemes Klára, Szabó Helga, Vendrei Éva és mások. Az intézmény későbbi története során többször kapcsolódik majd a kecskeméti Kodály Intézethez. Ezekről a kapcsolódási pontokról a dolgozat megfelelő fejezeteiben szólnunk.

Visszatérve a hazai folyamatokhoz, „történethez” az ének-zenei iskolák egyre bővülő számát kell említenünk. Ezen iskolák a kezdetektől fogva fontosnak tartották szakmai eszmecserék, tanácskozások és kórustalálkozók szervezését, ezzel is erősítve az új iskolatípus létjogosultságát.²⁷ Az Intézet megalapítását közvetlenül megelőző ilyen jellegű rendezvényt 1972. április 6-7-én tartották a Kodály Iskolában *„Kodály Zoltán alkotásainak tanítása, hagyományainak ápolása Bács-Kiskun megyében”* címmel. A tanácskozáson a Kodály Iskola osztályai és csoportjai tartottak bemutatókat (néptánc csoport, zeneóvodai foglalkozás, alsó és felső tagozatos iskolai osztályok, kórusbemutatók), valamint előadások hangzottak el. Néhány cím a teljesség igénye nélkül: Pécsi Sándor (Kalocsa): *A néptánc szerepe a nevelésben*, Vancsura Béláné (Baja): *A zenei nevelés a normál- és ének-zene tagozatú általános iskolákban*, és a kecskeméti iskola tanárai közül Kis Márta: *A Kodály nevelési koncepció megvalósítása a közismereti tárgyak oktatásában*, Szappanos István: *Népdalok megjelenése a gyermekrajzokban*.

A tanácskozás keretében fellépett néhány ének-zenei általános iskola kórusa (Pécs, Debrecen és Kecskemét) is, valamint a pécsi gyerekek bemutatták *Kodály: Hány János* című művét.²⁸ A találkozón részt vettek a budapesti Zeneakadémián ösztöndíjjal tanuló külföldi diákok is: négy amerikai zenetanár, akik 1970-ben hosszabb időt töltöttek Kecskeméten is, órákat látogatva a Kodály iskolában, és egy angol hallgató.

27. Az első, 1963-ban Kecskeméten szervezett találkozó az akkor kb. 60 ének-zenei általános iskola csoportjainak bemutatkozását tette lehetővé. 1968-ban kórustalálkozóra került sor, amelyet a résztvevő intézmények vezetőinek és szaktanárainak szakmai tanácskozása egészített ki.

28. A találkozó programja. KIIArch, j.n.

Az 1972-es pedagógiai tanácskozás és a Szeminárium megrendezése idején már javában folytak a Kodály Intézet létrehozásával kapcsolatos egyeztetések és a tervek is készültek. A következő Szeminárium, valamint a hazai zeneoktatást szolgáló konferenciák és találkozók megrendezését a későbbiekre az Intézet feladatai közé sorolták.

1973-ból egy fontos külföldi eseményt kell említenünk, amely majd kapcsolódik a kecskeméti Intézethez: ez az I. Nemzetközi Kodály Szimpózium, melyet az oaklandi (USA) Holy Names College-ban tartottak. A szimpózium célja az volt, hogy lehetőséget adjon a világ különböző részein a Kodály-i elveket tanításukban alkalmazó zenetanárok találkozójára és tapasztalatcseréjére.

Az amerikai-magyar szervezőbizottság amerikai tagja Sr. Mary Alice Hein így ír a konferencia céljairól: *”Some of the proposed results of the symposium were the formation of an international organization of music educators interested in the Kodály Concept of music education, publication of the proceedings, and the initiating of plans to further Kodály conferences on an international level.”* [A szimpózium fontosabb eredményei voltak, hogy Kodály zenei nevelési elvei iránt érdeklődő zenetanárok számára létrehozzanak egy nemzetközi szervezetet, megjelentessék az előadások kivonatait, és kezdeményezzék újabb nemzetközi szintű Kodály konferenciák megvalósulását.]²⁹

Ezen a találkozón fogalmazódott meg a Nemzetközi Kodály Társaság és az Amerikai Kodály Tanárok Szövetsége (Organization of American Kodály Educators – OAKE) létrehozásának gondolata is. A Társaság megalapítására 1975-ben Kecskeméten került sor, a III. Kodály Szemináriumhoz kapcsolódó II. Nemzetközi Kodály Szimpóziumon.³⁰

29. Reflections. 1985. 80.

30. Az OAKE is 1975-ben alakult meg Milwaukee-ben. A szervezet létrejötte különböző egyetemeken további Kodály-programok megindítását segítette, így például a következő helyeken: Holy Names College – Oakland, University of Illinois, New Haven – Connecticut, Sam Houston State University – Huntsville, Texas, Silver Lake College – Wisconsin.

A fejezetben említett intézmények és események különböző módon és mértékben, de hozzájárultak ahhoz, hogy a Kodály Intézet megkezdhesse működését. Egy részük a leendő Intézet kurzusainak tartalmi kidolgozását segítette. Ilyen szempontból a legmeghatározóbb intézmény a Kodály Musical Training Institute volt, hiszen tanulmányi programja például szolgált a kecskeméti Intézet számára.³¹

Külön kellett szólnunk a kecskeméti Kodály Iskoláról, hiszen pedagógiai tevékenységének kiváló színvonala segítette/segíti az Intézet tanulmányi programjainak magas szintű megvalósulását, különösen a módszertan oktatás területén, illetve az ott folyó munka például szolgál az Intézetben tanulók számára. Az intézmények és események másik csoportja szakmai munkájával készítette elő a Kodály Intézet létrehozását, valamint tevékenységi köreinek kialakulását, ilyenek például az Intézet létrejötte előtt szervezett Kodály Szemináriumok, a Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetem kurzusai vagy az USA-ban szervezett különböző nyári tanfolyamok.

Ugyanakkor fontos kulturális politikai szempont volt – kimondva-kimondatlanul – hogy, Magyarországon, a Kodály-koncepció szülőhazájában jöjjön létre egy olyan „anyaintézmény”, amely – bár természetesen felügyeletet nem gyakorolhatott más hasonló intézmények és programok felett – a maga autentikusságával és tiszta forrásnak minősíthető igényes munkájával mintaadó lehessen a nagyvilág számára

Elmondhatjuk, hogy valamennyi intézmény és esemény, valamint a benne közreműködő hazai és külföldi zenei szakemberek hozzájárultak a Kodály koncepció minél szélesebb körben való megismertetéséhez, s ezzel segítették a kecskeméti Intézetet abban, hogy tanfolyamaira a világ minden részéről érkezzenek résztvevők.

31. A tanulmányi programok összeállításakor figyelembe vett anyagok között találjuk a Kodály Musical Training Institute 1974-75-ös tanévre szóló katalógusát is. Az Intézet 1975/76-os első tanévére szóló prospektusa is ennek a szerkezetét követte. KIArch. feldolgozatlan anyag., j.n.

II. A Kodály Intézet megalapítása (1969 – 1975)

Az Intézet alapításával kapcsolatos általam fellelt első irat dátuma 1971. november 9. Ezt a levelet Nemesszeghy Lajosné, a Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola és Gimnázium igazgatónője írta a Megyei Tanács és a Városi Tanács V. B. Művelődési Osztályának vezetőjéhez. Valószínűsíthető azonban, hogy az Intézet alapításának gondolata előbb született. Kodály Zoltánné személyes közléséből tudjuk, hogy Kecskemét város akkori vezetője, Reile Géza Kodály halála után felkereste őt és felajánlotta, hogy amennyiben a Kodály hagyatékból valamelyik városnak adni kíván valamit, azt a szülőváros kész befogadni, és méltóképpen megőrizni. Kodály Zoltánné egy emlékmúzeum létrehozásában gondolkodott, vagyis a Kodály hagyaték Kecskeméten történő elhelyezésében. Ezt támasztja alá az 1971. december 3-i városi VB. ülés mellékleteként csatolt, Kodály Zoltánné által 1969. szeptember 28-án írt levél.¹ Ittész Mihállyal folytatott beszélgetés is a szándék korábbi voltát erősíti, hiszen Kodály Zoltánné 1969 őszén azért hívta őt Kecskemétre, mert majd ott létesül a Kodály Intézet.

Kecskemét városa már a Kodály Iskola új épületének felépítésekor, a telek kijelölésekor (1962-1964) a későbbiekben megüresedő volt ferences kolostor épületét is figyelembe vette. Nemesszeghy Lajosné, a Kodály Iskola igazgatónője levelében erről így ír: *„Iskolánk tervezésekor a MM tiltakozott a jelenlegi hely kijelölése ellen azzal, hogy az iskolaudvar területe minimálisan sem biztosított. Mégis erre a telekre esett a választás, mivel a városvezetés felajánlotta a kolostor épületet az irodaház elköltözése esetén, ez a zeneoktatás, napközi otthon elhelyezése és középiskolai bővítés céljaira tervezett épület kb. nyolcmillió forint megtakarítást jelentett az akkori árak szerint.”*²

1. BKMÖL. XXIII. 552. Kmét Város VB. ülési jkv. 194/1971.

2. BKMÖL. XXIII. 11/a. BKMT VB Művelődési osztály, 48287/1971.

A levél további részéből itt is kitűnik, hogy közvetlenül Kodály Zoltán 1967-ben bekövetkezett halála után már felvetődött az Intézet létrehozásának gondolata.

Szintén ezt erősíti a Kodály Zoltánnéval 1973-ban folytatott rádióbeszélgetés is, melyben a következőket válaszolta Szilágyi János kérdésére:

”[...] Úgy tudom, hogy a Kodály-intézet Kecskeméten nemsokára mégiscsak létrejön, és ebben nagyon nagy szerepe van.

*- Igen. Ezen hat évig fáradoztam.”*³

Kodály Zoltánné és a Kecskemét vezetői közötti egyeztetés nyomán az Intézet céljaira a kolostor épületét jelölték ki és ezt Nemesszeghy Lajosné is elfogadhatónak tartotta az alábbi feltételekkel: *„[...] Kodály Zoltánné a kolostor épületében történő elhelyezéssel egyetértett, de egyúttal kérte a Városi Tanács elnökét, hogy az iskola megfelelő munkafeltételeinek: zeneoktatás, továbbképző jelleg, hazai- és külföldi szakemberekkel történő foglalkozás, stb. – biztosítására az ugyancsak azonos területen fekvő Nyomda Vállalat közeli években felszabaduló épületét biztosítsák.”*⁴

Ebből a dokumentumból is kitűnik, hogy az első pillanattól fogva a már jól működő, hazai és nemzetközi viszonylatban jól ismert és elismert Kodály Iskola és a majdani Intézet szoros szakmai együttműködését kívánták megvalósítani. Az Intézet tanulmányi programjának megvalósításában számítottak az Iskola közreműködésére, felhalmozott tudásanyagára.

A Nemesszeghy Lajosné által írt levél szövege és a levéltári bejegyzés is egy mellékletet jelez, melyben a létesítendő Kodály Intézetre vonatkozó javaslatokat összegezte. Ezt a mellékletet nem sikerült megtalálni sem a levéltárban, sem pedig a Kodály Intézet Archívumában.

3. Szilágyi János, 1974. 64.

4. BKMÖL. XXIII. 11/a. BKMT VB Művelődési osztály, 48287/1971. Ez a terv a sétáló utca kialakítása miatt nem valósult meg, ti. üzletház lett a földszintes épületből.

A melléklet valószínűsíthető egyik másolati példánya vagy a levélben említett, dr. Eősze Lászlóval közösen készített módosított változatának egyik példánya – iktatószám és aláírás nélkül – abban a füzetben bukkant fel, amelyben Erdei Péternek, az Intézet 1974-ben kinevezett igazgatójának az Intézet szervezeti felépítésével és a munkatársak munkaköri leírásaival kapcsolatos feljegyzései találhatók.⁵ A dokumentum a *Tervezet a Kecskeméti Kodály Intézet felállítására és működésére*⁶ címet viseli, és a fő feladatok kijelölésében jól tükrözi az új irányú gondolkodást: már nem emlékmúzeum tervei rajzolódnak ki, hanem egy oktató- és kutatóközponté.

A *Tervezet* három fő fejezetből áll. Az első rész az Intézet célját a következőképpen határozza meg: „*Kecskemét, Kodály Zoltán szülővárosa nagy fia emlékének ápolására, az általa meghirdetett feladatok megvalósításának előmozdítására, a Kodály hagyaték ápolására intézetet létesít.*” Az Intézet fenntartójának Kecskemét Város Tanácsát, felügyeleti hatóságaként a Művelődésügyi Minisztériumot jelöli meg, feladatkörét pedig nemzetközi tudományos és oktatóközpontként definiálja.

A *Tervezet* négy fő feladatot jelölt ki:

1. Kodály életére és munkásságára vonatkozó anyaggyűjtés;
2. a magyar és külföldi Kodály-kutatók tevékenységének szervezése;
3. Kodály Zoltán nevelési elvei megvalósulásának kutatása, továbbfejlesztése;
4. szemináriumok, konferenciák, tanfolyamok szervezése, külföldi zenepedagógusok képzése.

A *Tervezet* a kezdeti szakaszban (1973-1975) az oktatómunkára való felkészülésre helyezte a hangsúlyt, a tudományos munka megkezdését csak az 1975 utáni időszakban képzelte el.

5. Az Intézet alapításával kapcsolatos valamennyi dokumentum – eredeti példány vagy másolt anyag – az Intézet Zenepedagógiai Archívumában került elhelyezésre.

6. KIArch, feldolgozatlan anyag. é.n., j.n.

A *Tervezet* felvázolta a javasolt szervezeti felépítést (személyi állomány: 13 fő szakmai munkatárs, 17 fő kiszolgáló személyzet) és a dologi feltételeket (kolostorépület felújításának részletei a lehetséges határidők megjelölésével). A harmadik fejezetben a távolabbi célokat fogalmazták meg: „Az Intézet váljék a Kodály-módszert alkalmazó magyar- és külföldi pedagógusok szakmai irányításának és továbbképzésének központjává.” A fejezet végén egy budapesti tagozat működését vázolták fel. Ez az osztály a nemzetközi kapcsolatok és külföldi propaganda tevékenységet végezte volna, s munkáját az Intézet megnyitása előtt kezdte volna el. Arra vonatkozóan, hogy hol és milyen feltételekkel működött volna, a *Tervezet* nem tesz említést. A dokumentum végén személyi kérdésekre is utalás történt, hiszen a Kecskeméten működő osztályok a Kodály Iskolában, Nemesszeghy Lajosné vezetésével kezdték volna meg a munkát, Ittész Mihály munkakörének meghatározásával.⁷

Az Intézet alapításával kapcsolatos időrendben következő, s általam fellelt dokumentum Kecskemét Város V.B. 1971. december 3-i ülésének jegyzőkönyve. Az ülésen a Város VB. testülete az alábbi határozatot hozta:

„A V.B. örömmel és köszönettel tudomásul veszi Kodály Zoltánnénak – a „Kodály Zoltán Intézet” megvalósításával kapcsolatban – tett nyilatkozatát, nagylelkű és nemes elhatározását, amellyel elkötelezte magát a megvalósuló Intézet szervezésére és támogatására. A VB. utasítja a tanácselnököt, hogy a Kodály Zoltán Intézet hazai és nemzetközi, megyei és városi jelentőségénél fogva forduljon a Megyei Párt és Megyei Tanács VB-hez, olyan támogatás nyújtása érdekében, hogy az MSZMP KB illetékes osztályán, a Művelődésügyi és Pénzügyminisztériumokban az Intézet létrehozásának és fenntartásának elvi és anyagi feltételei megteremtésére megfelelő állásfoglalások szülessenek. A leendő Intézet

7. Szinte biztosra vehetjük, hogy a későbbiekben említett (27-28. old.), az MSZMP K. B. Agitációs és Propaganda Bizottsága számára 1972. júniusára készült *Előterjesztés* ezen dokumentum felhasználásával íródott, hiszen csak e két dokumentumban találunk adatokat külön kecskeméti és budapesti tagozatok felállítására.

alapító okmányát, a létrehozás és fenntartás költségvetési okmányait megfelelő időben a VB. elé kell terjeszteni.

Határidő: azonnal

Felelős: Reile Géza, tanácselnök.”⁸

A VB. tagok számára az előzetesen elküldött előterjesztéshez a Kodály Zoltánné által 1969. szeptember 28-án írt és Reile Géza tanácselnöknek címzett levél másolatát csatolták.

A levél keletkezése és az ülés időpontja között elég hosszú idő, több mint egy év telt el. Mi történt ez idő alatt? Hivatalos iratokban semmilyen egyeztetésre és tárgyalásra nem találunk utalást. Kodály Zoltánné személyes közléséből tudható, hogy informális egyeztetésekre folyamatosan sor került. Ezekről azonban feljegyzés vagy emlékeztető nem készült. A Kodály Intézet Archívumában, az 1970-es Kodály Szeminárium – még feldolgozatlan – iratai között található egy notesz, amelyben Kodály Zoltánné a szemináriummal kapcsolatos szervezési teendőit jegyezte fel. A notesz egyik lapján bejegyzést találhatunk, mely az Intézet létrehozását előkészítő egyik tárgyalásra utal. A szövegből kitűnik, hogy 1970 elején még Archívum létrehozásáról tárgyaltak:

„ 1/3 megbeszélés (megyei PB titkára – művelődésügyek – Pozsgai [sic!] Imre, városi PB első titkára Erdélyi Ignác, 2 helyettes: Fehér Sándor, Újvári Lajos, VB titkár: Horváth Ignác).

Tartalma: K. Archívum Kméten jöjjön létre.

Feltételek: épület-igény, mekkora területre (egész épület), hogy kívánom tartalommal megtölteni: 1. kiállítás, 2. tudományos bizottság, nyári program, mint első indítás...

Archívum Kmét város tanácsa tulajdonában, kmét-i közönségnek ajándékozom, feltételekkel...

Levelezés, könyvtár, kéziratok nem.”⁹

8. BKMÖL. XXIII. 552. Kmét Város VB. ülési jkv. 194/1971

9. KIArch, feldolgozatlan anyag, j.n., é.n.

Kodály Zoltánnénak a V.B. ülés anyagához mellékelt levele több szempontból is figyelemreméltó. A levél első mondata azt erősíti, hogy az Intézet alapításának gondolata Kecskemét város részéről merült fel, és minden valószínűség szerint Kecskemét város vezetőinek 1967-es látogatására utal:

*„Köszönettel és elismeréssel vettem tudomást férjem szülővárosa, Kecskemét város ama tervéről, hogy Kodály Zoltán elgondolásainak érvényesülését, életművének beteljesedését a már megvalósított Ének-zenei Általános Iskola és Gimnázium fenntartásán túlmenően egy „Kodály Zoltán Intézet” elnevezésű, Katona József tér 2. sz. házban (volt Ferenc-rendi kolostor) elhelyezéshez jutó intézménnyel is szolgálni kívánja.”*¹⁰

A levél további mondatai arra utalnak, hogy a létesítendő Intézet a részleges Kodály-hagyaték befogadásán túl, a tudományos kutatómunkát szolgálta volna. Erre utalnak a levél e részei: *„Egyetértéssel veszem tudomásul, hogy az Intézet célja Kodály Zoltán életművének tudományos feldolgozása, az általa kitűzött még meg nem oldott feladatok megoldására és oktatási módszerek tökéletesítésére irányuló további munkálkodás.”*¹¹

(A Tervezet első bekezdésében is ugyanezt a mondatot olvashatjuk.)

A levél Kodály Zoltánné személyes felajánlásával folytatódik, melyben kijelenti, hogy az Intézet törvényes kereteinek létrehozása esetén állandó letétbe helyezi a Kodály-hagyaték tárgyi emlékeinek egy részét, majd hozzáteszi, amennyiben az Intézetet önálló jogi személyként ismerik el, a tulajdonjogot is átruházza. A levélből úgy kitűnik, hogy ennek elmaradása esetén is megteszi ezt a lépést, ha *„az Intézet működésének eredményei alapján és további sikereinek előmozdítása érdekében ezt indokoltnak fogom látni.”* A levél 5. pontja figyelemreméltó bejelentést tartalmaz: *„Az Intézet vezetését elvállalom.”*

10. BKMÖL. XXIII. 552. Kmét Város VB. ülési jkv. 194/1971.

11. BKMÖL. XXIII. 552. Kmét Város VB. ülési jkv. 194/1971.

A megfogalmazásból biztosnak tűnik, hogy a korábbiakban említett *Tervezet* készítője/készítői ismerték ezt a levelet, illetve bizonyosnak látszik, hogy konzultáltak Kodály Zoltánnéval.

Ezekből a dokumentumokból – mint láttuk – egy olyan intézet körvonalazódik, amely a Kodály-hagyaték befogadása mellett a tudományos kutatást, Kodály életére és munkásságára vonatkozó anyaggyűjtést, zenepedagógiai módszerek kimunkálását és a hazai zeneoktatás színvonalának emelését szolgálta volna. A *Tervezet* azonban még tovább szélesíti az Intézet tevékenységi körét, hiszen a tudományos munkával egyenértékű másik fontos feladatként az oktatómunkát, tanfolyamok és konferenciák szervezését jelöli meg. Mind a *Tervezet*, mind a Kodály Zoltánné által írt levél meghatározza az Intézet jellegét, a VB. határozat azonban nem tesz említést róla.

Az Intézet alapításával kapcsolatos következő dokumentum a Művelődésügyi Minisztériumban készült: az *Előterjesztés a MSZMP K.B. Agitációs és Propaganda Bizottsága számára a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet létesítéséről*. (1972. június 12.) címet viseli. A téma előadója dr. Simó Jenő miniszterhelyettes volt.¹²

Mindenképpen figyelemre méltó, hogy egy új, elsősorban oktatási feladatokat ellátó intézmény létrehozásáról az Agitációs és Propaganda Bizottság tárgyalt. Ez jelzi, hogy az új intézmény létrehozásában kultúrpolitikai szempontok is szerepet játszottak. A magyar zeneoktatás iránt az 1960-es évek közepétől meginduló külföldi, elsősorban „angolszász” érdeklődés a pártvezetésben is figyelmet keltett, s úgy gondolták, hogy erre pártpolitikai szinten is valamilyen módon reagálni kell.¹³

12. KIArch, másolat, feldolgozatlan anyag, j.n.,é.n.

13. Az 1967-ben Magyarországra érkező amerikai szakemberek beutazásával a Külügyminisztérium is foglalkozott. Az MSZMP K.B. Tudományos és Kulturális Osztálya pedig a program felügyeletét tartotta fontosnak, kiemelve a tanulmányúton lévők politikai tájékoztatását is. MOL XIX-I-4-vv/9. d./0022/77-1966.

Ezt figyelembe véve, az *Előterjesztés* a Kodály Intézet létrehozásának elsődleges indokaként azt emelte ki, hogy a Kodály zenei nevelési elvei iránt megnyilvánuló külföldi érdeklődés kielégítése alkalomszerű, nem szervezett, nem irányított, nincs egységes koncepció és tervszerűség sem.

Különösen negatív jelenségnek ítélték meg azt, hogy a tanfolyamok szervezése, az ösztöndíjak adományozása nem magyar kezdeményezésre történt. Fontos körülményként említették meg azt is, hogy a világban már működnek olyan zenepedagógiai műhelyek, ahol lehetőség van a Kodály koncepció tanulmányozására, itthon azonban még nincs ilyen intézmény.

A Minisztérium felügyelete alatt működő Intézet céljaként azt jelölték meg, hogy rövid idő alatt a Kodály-módszer alkalmazásának nemzetközi irányító központja legyen, hazai viszonylatban pedig egyfajta irányító és koordináló intézményként definiálták. Az *Előterjesztés* készítői a működés kezdeti szakaszában az oktató- és oktatóképző munkára kívánták helyezni a hangsúlyt, párhuzamosan a publikációs és propaganda tevékenységgel. A tudományos és kutatómunka megindítását csak későbbi időszakban képzelték el. Az Intézetet módszertani központként írták le, melyben a pedagógiai tevékenység Kecskeméten folyt volna, a nemzetközi kapcsolatok és a külföldi propagandamunka szervezése pedig a budapesti tagozaton, közelebbről meg nem határozott formában és helyen.

A nemzetközi és propagandamunka megindítását 1972. szeptember 1-jére tervezték, míg 1973. január 1-jével alakult volna meg a kecskeméti tagozat, az épülettől függően esetleg átmenetileg az Ének-zenei Általános Iskolában és Gimnáziumban. A módszertani központ egy osztályvezető irányításával működött volna, a munkatársai pedig egy-egy iskolatípusért felelős szakemberek lettek volna. Az *Előterjesztés* fontosnak tartotta a hatékony propagandamunkát és a külföldiek számára felajánlható ösztöndíjak számának meghatározását is.

Az *Előterjesztés* mondatai a *Tervezet* gondolataira rímelnék, hiszen mind a két dokumentum az oktatómunkát és a tudományos munkát egyaránt fontos feladatként jelölte meg. Az *Előterjesztés* továbbá irányító és koordináló feladatokat is szánt az Intézet számára, egyrészt a külföldön folyó Kodály nevével fémjelzett pedagógiai munka, másrészt pedig a hazai iskolai és iskolán kívüli zenei nevelés területén.

Az *Előterjesztés* szerint az Intézet számára kijelölt épület – a volt ferences kolostor – felújításáról Bács-Kiskun Megye Tanácsa gondoskodik, de a dokumentum a pénzügyi kérdésekre vonatkozóan semmilyen információt nem tartalmaz. A Kodály Intézet Archivumában lévő másolaton ismeretlen személytől származó bejegyzéseket is találhatunk: a két tagozatra vonatkozóan „Csak Kecskemét” szavak, a koordináló szerepre vonatkozó mondatok mellé pedig kérdőjelek kerültek. A megjegyzések jelzik, hogy az *Előterjesztés*ben megfogalmazottakat átdolgozásra javasolták. Ezt igazolják, hogy ezek a fejezetek az *Alapító Okiratban* már más formában, illetve egyáltalán nem jelennek meg.

Ha áttekintjük az időszak megyei, valamint városi dokumentumait, megállapíthatjuk, hogy több olyan intézmény alapítására, megnyitására is ekkor került sor, amely később fontos szerepet kapott Kecskemét városa, a régió és az ország kulturális életében, illetve nemzetközi hírnévre tett szert: 1974. szeptember 1. – Művelődési Központ, 1975. július 1. – Zománcművészeti Alkotóműhely, 1976. január 1. – Nemzetközi Kerámia Stúdió.

E fejlesztések okait Kecskemét nagyvárossá fejlődési törekvéseiben kereshetjük. Az 1960-es évek elején készült elemzés szerint Kecskemét az ellátottság mutatói (gazdasági szerkezet, lakásállomány, vízhálózat, fűtés, iskolai és óvodai férőhelyek száma, kórházi ágyak száma, iskolázottság adatai) tekintetében a hozzá hasonló méretű városokhoz (Székesfehérvár, Nyíregyháza) képest jóval kedvezőtlenebb helyzetben volt. Az oktatás és a kultúra területén Kecskemét többnyire a középmezőnyben foglalt helyet, például hat középiskolájával a 62 magyar város között a 33. helyen állt.

Egyéb mutatók esetében pedig még hátrább került: például rádió és televízió előfizetők számát tekintve a városok között csak a 47. Két területen találunk kiemelkedő adatokat: a Katona József Színház látogatottsága 98%-os, illetve a Kodály Iskola miatt igen magas a komoly zenei előadások száma.¹⁴ Az 1960-as évek közepén, a kultúra területén Kecskemét további kitörési pontokat keresett. Egyértelművé vált, hogy a kultúra területén lényeges változás csak akkor várható, ha sikerül Katona József és Kodály Zoltán nevéhez, életművéhez méltó, a helyi hagyományokhoz kötődő, de országos hatású kezdeményezéseket megvalósítani. Ennek egyik példája a népzenei találkozók 1967-ben elindult sora.¹⁵ Hasonló, de már nemzetközi hatású rendezvény az 1970-es I. Kodály Szeminárium is.

Az 1970-es évek elejére az öt vidéki nagyváros (Miskolc, Debrecen, Szeged, Pécs és Győr) mellett a magyar városhálózatban felismerhető volt a városok egy újabb csoportja, azoké, amelyeknek lakossága a 70-es évek végére valószínűsíthetően eléri a 100 ezres számot. A 70-es évek elején megfigyelhető, hogy a megyeszékhelyek további intézményi-hatalmi koncentráció színterei lettek, s megindult a tradicionális iparvidékek mellett a vidéki városok iparosítása is.¹⁶ Ezen városok közé tartozott az 1950-ben megyeszékhellyé emelt Kecskemét is. Ha összehasonlítjuk Kecskemét helyzetét a másik két aspiráns városéval, Székesfehérváréval, illetve Nyíregyházáéval, megállapíthatjuk, hogy sok mutató tekintetében a másik két város sokkal kedvezőbb helyzetben volt: például Székesfehérvár gazdasági szervezete, ellátottsági útmutatói sokkal jobbak, Nyíregyházán pedig kiemelkedően magas volt a főiskolai hallgatók száma. Kecskemét kisugárzásának növelésére elsősorban az oktatás és kultúra területén kínáltak lehetőségek.

14. Valló István-Vidor Ferenc, 1961. 163-195.

15. A népzenei találkozók történetét a kezdeményező Heltai Nándor dolgozta föl az „... És egyszer csak elkezdődtek a kecskeméti népzenei találkozók” című könyvében. Kecskemét: Kecskeméti Lapok Kft., 2003

16. Beluszky Pál, 2004

Az oktatás területén jelentett fejlődést, hogy az 1958-ban létrehozott Felsőfokú Óvónőképző Intézete mellett az 1964-ben alapított Felsőfokú Gépipari Technikumot 1969-ben Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskola (GAMF) elnevezéssel főiskolai rangra emelték. 1970-ben határoztak a Kecskeméti Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum átszervezéséről, a Kertészeti Egyetemen Kertészeti Főiskolai Karának létrehozásáról. A főiskolai rangú intézmények létrehozásával bővült a kutatási területek száma, hiszen előtte csak agrár kutatás (zöldség és szőlészet) volt jelen a városban. Ugyanezeket a feljesztési törekvéseket jelzik a fent említett kulturális beruházások is.¹⁷

Az adott időszakban szokásos megye és város közötti hierarchiának megfelelően valamennyi korábban említett kulturális intézmény megyei alapítású. A dokumentumok szerint az Intézet megvalósításában, a működési feltételek megteremtésében, a kolostor felújítási munkálataiban és ezekhez az anyagi források előteremtésében is Bács-Kiskun megye játszotta a vezető szerepet.

A Megyei Tanács, a Városi Tanács és az Intézet iratai között elsősorban a költségekkel, az építkezéssel, a beszerzésekkel, a belső berendezéssel és a területrendezéssel kapcsolatos dokumentumok találhatók meg. Ezekben az iratokban a létesítendő Intézet felépítésére és szakmai programjának tervezésére vonatkozóan semmiféle utalást nem találhatunk.¹⁸

A Város jelenlegi arculatának, a városközpontnak a kialakítása is erre az időszakra esik. Mindenképpen szólnunk kell Kerényi József építésről, aki húsz évig, 1964–84 között volt a Bács-Kiskun Megyei Tervező Vállalat főépítésze. Kecskeméti működése közvetlenül kapcsolódik az Intézet épületéhez.

17. Zoltán Zoltán, 1976.

18. KIIrattár, 19/1974, 33/1974, 34/1974, 35/1974, 41/1974, 47/1974. iktatószámú levelek, jegyzőkönyvek

Legjelentősebb alkotásai a történelmi városmag területén a Kodály Intézet mellett a Szórákaténusz Játékház, a Kerámia Stúdió és a Naiv Művészek Múzeuma. Ezek egyrészt felújítások (Kodály Intézet, Naiv Művészek Múzeuma), másrészt új épületek (Szórákaténusz Játékház). Kerényi József már abban az időben, amikor még nem volt olyan elterjedt szempont a városrehabilitáció, végig tudta vinni, hogy a zsinagógát például nem bontották le, hanem átalakították: így létesült a Tudomány és Technika Háza.

Erről az akkor újszerű városépítészeti szemléletről Kerényi József így nyilatkozik: *„Együtt élünk történelmünkkel. Az, hogy tudatosan tesszük-e, rajtunk múlik. Nekiünk van szükségünk a lassan feledésbe merülő tanulságokra.*

*Azt, hogy ez valamennyiünk érdeke és igénye, a gyakorlat, a város lakóinak véleménye, a vezetői döntések igazolták. Így tudatosulhat, hogy Kecskeméten („ahol nincsenek műemlékek”) a városközpontban egymás mellett található a középkor és a barokk emléke (Kodály Intézet – ferences templom együttese), a klasszicizáló Ó-kollégium (a következő években itt kerül elhelyezésre megyei múzeum és képtár [ma a református Ráday Múzeum egyik részlege]), az eklektikus Kéttemplom köz, a szecesszió kiemelkedő magyar alkotásai: Városháza, Újkollégium [előbb a Kodály Iskola, majd a Református Egyházközség épülete], Cifrapalota [ma a Kecskeméti Képtár], a középkortól napjainkig tartó valóságos műemlékegyüttes, a város történetének szabadtéri tankönyve. Így történhet meg a műemléképületek továbbélése – okos „hasznosításuk” a várostól elválaszthatatlan, meghatározóan jellegzetes, mással pótolhatatlan környezetet teremti.”*¹⁹

A levéltári dokumentumok, valamint az Intézet irattári adatai alapján elmondhatjuk, hogy körültekintő, a felújítás minden apró részletére kiterjedő tervezés folyt.²⁰

19. Kerényi József, 1975/6. 34-35.

20. KIIrattár, 19/1974, 33/1974, 47/1974, 29/1975, 30/1975 iktatószámú jegyzőkönyvek, levelek

A dokumentumokból egyértelműen kiderül, hogy Bács-Kiskun Megye Tanácsa, illetve annak Művelődési Osztálya látta el a különböző szervek és személyek (MSZMP Bács-Kiskun Megyei Bizottsága, a Művelődésügyi Minisztérium illetékes osztályai, a Pénzügyminisztérium, Kecskemét Város Tanácsa, Kodály Iskola és Kodály Zoltánné) közötti koordináló feladatokat, valamint a pénzügyi feltételek megteremtésében is elsődleges szerepe volt.

A terveket Kerényi József készítette el, a kivitelezéssel pedig az Észak-Bács-Kiskun Megyei Vízművállalatot bízták meg, ami annál is meglepőbb volt, mert ilyen jellegű felújítási és építési munkát a Vállalat addig nem végzett.

Mivel egy több száz éves épületről volt szó, igen sok, nem várt feladattal kerültek szembe az építők. Az egyemeletes, kilenc tengelyes, négyzetes udvarú, keresztboltozatos folyosókkal körbefogott rendház előkészítő vizsgálatai során kiderült, hogy az épület lényegesen értékesebb, mint azt eredetileg gondolták. A feltárás során bebizonyosodott, hogy a kolostor nem csupán kora barokk épület, hanem jóval korábban keletkezett részei is vannak, mint például a valószínűleg középkori erődrész és lötorony.

Az 1702 és 1736 között emelt épületet eltakaró bazár-sor lebontásakor nyilvánvalóvá vált, hogy három szakaszban alakult ki a kolostor épülete. A belső udvart körülvevő kerengő jól tükrözi az építési szakaszokat: legrégebbi szakasz a lábas tornáccal, a középső szakasz a könyöklős tornáccal, a legkésőbbi szakasz pedig zárt, ablakos folyosóval.

A szalvatoriánus csoporthoz tartozó ferencesek 1641-től 1772-ig látták el a kecskeméti katolikus hívők lelki gondozását, a plébánia irányítását. A kolostort 1950. október 7-én ürítették ki, s került állami tulajdonba. A felújítás megkezdése előtt a Borforgalmi Vállalat irodái működtek az épületben.²¹

21. A kolostor építészeti feltárásáról Juhász István *A ferencesrend kecskeméti házána története* című munkájában olvashatunk (KIARch.Kézirat, 1979). Részletek a ferences kolostor Historia Domusából a Bács-Kiskun Megyei Levéltár kiadványában (Szabó Attila, 1992) jelentek meg.

A tervezési munkáról így vall Kerényi József: *„Az épület helyreállításánál, átalakításánál követett szempont: környezet és épület, külső és belső téralakítás lehetséges egységes szemléletű megvalósítása. Egy szegénységben született, egyszerű épület tanulságainak elfogadása és elfogadtatása.”*²²

A kiviteli tervek elfogadására összehívott értekezlet emlékeztetőjében az Intézet tevékenységi körét a következőképpen fogalmazták meg: *„A hazai és nemzetközi zeneoktatás létesítménye, amely funkcionális szempontból kielégíti a kulturált oktatás feltételeit.”*²³

Ebből az idézetből is kitűnik, hogy az első dokumentumokhoz képest valamelyest változott az Intézet alaptevékenységének meghatározása: már nem a kutatás szerepel kiemelt feladatként, hanem az oktatás, a továbbképzés. Az idézett mondat az *Előterjesztés* szellemében íródott, arra utal.

Ezt erősíti a már korábban említett beszélgetés is, melyet Szilágyi János Kodály Zoltánnéval a Petőfi Rádió 1973. július 2-án elhangzott műsorában folytatott. Kodály Zoltánné az Intézet szerepéről és feladatairól a következőket nyilatkozta:

„[...] nagyon örülök, hogy megvalósul. Tanárképző szerepe lesz. Külföldieknek egy-két éves kurzusokat hirdetünk meg. [...]

- Ebben az ügyben egyedül hadakozik, vagy támogatják?

- Nem hadakozom egyedül, nem is kell hadakozni, mert Kecskemét városa, az egész megye, az egész minisztérium sajátjának tekinti ezt az intézményt.

- De azért mégiscsak Ön az ügy motorja?

*- Az igaz, nagyon lelkesen szaladgáltam egyik helyről a másikra, mindaddig, amíg összejöttek, és most már egymással is szívesen tárgyalnak erről a kérdésről.”*²⁴

22. Kerényi József, 1976. 29.

23. BKMÖL. XXIII.11/a BKMT.VB. Művelődési osztály. 5937/1973.

24. Szilágyi János, 1974. 64-65.

A beszélgetés alapján úgy látszik, hogy ekkor már az oktatást, a továbbképzést jelölték ki a létesítendő Intézet alapfeladataul. Egyértelművé vált azonban az is, hogy elsősorban a külföldi zenetanárok számára fog tanfolyamokat hirdetni. Bár már itt is felmerült a magyar tanárok továbbképzésének fontossága.

Az Intézet alapító dokumentuma a Művelődésügyi Miniszter 132/1973. /M.K.12./ MM számú Utasítása a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet létesítéséről. Mivel az Intézet feladatai között a kutatás is szerepelt, a főhatósági jogkörrel felruházott Magyar Tudományos Akadémia elnökének egyetértésével született meg a rendelet.²⁵

Az alapító okirat elsődleges célként a zeneoktatás színvonalát segítő koncepciók kimunkálását és a zenepedagógiai kutatási feladatokat jelöli meg. Fontos feladatként határozza meg a magyar zeneoktatás külföldi propagálását: „*A zeneoktatás pedagógiai és módszertani kérdéseinek feldolgozására, [...] és a magyar zeneoktatás eredményeinek külföldi propagálásra, a Művelődési Miniszter közvetlen felügyelete alatt önálló intézmény létesül.*”

Az Alapító Okirat 2. pontja szerint az Intézet fő feladatai pedig a következők:

„a/ az ének-zeneoktatás fejlesztéséhez szükséges elméleti és gyakorlati tapasztalatok feltárása, javaslatok kimunkálása szoros kapcsolatban az oktatási intézmények gyakorlati tevékenységével;

b/ a magyar zenepedagógiai módszerek külföldi ismertetésének szervezése;

c/ külföldi zenepedagógusok magyar zenepedagógiai-módszertani továbbképzése.”

Az Alapító Okirat és az Előterjesztés mondatai szinte azonosak, ám egy igen fontos kérdésben változás figyelhető meg: az Intézet nem kap irányító, koordináló szerepet, csak javaslattevő, feltáró funkciót szántak a zeneoktatás területén. Az Alapító Okirat szerint kecskeméti székhelyű az intézmény, minden tevékenység (pedagógiai, nemzetközi és propagandamunka) ott folyik.

Az új intézmény élére 1973. szeptember 1-ével Kardos Pált nevezték ki. Az ő feladata volt az Alapító Okiratban meghatározott céloknak megfelelő intézményi struktúra kialakítása. Kardos Pál tanári és karnagyi (Miskolc, Szeged) tevékenysége révén már országos hírnévre tett szert, amikor 1972-ben, igazgatóhelyettesi munkakörben kezdett dolgozni Kecskeméten, a Kodály Iskolában. Nemesszeghy Lajosné a Kodály Iskola életre hívója és igazgatónője súlyos beteg lett. Szerette volna az általa sok nehézség és küzdelem árán teremtett intézményt megfelelő kezekben hagyni. Denise Bacon erről így emlékezik:” *When Márta Nemesszeghy lay terminally ill in a Budapest hospital of an incurable brain tumor, she voiced her concerns to me of who would carry on her work at the standard she had struggled so hard to establish at her Kodaly School in Kecskemét. [...] I asked whom she might have in mind. She named two people – Péter Erdei and Pál Kardos. Péter had, on his return to Hungary, accepted a position as assistant director of the Debrecen Conservatory, and I knew he would not wish to come.*”

[Amikor Nemesszeghy Márta egy budapesti kórházban feküdt gyógyíthatatlan agydaganat miatt, hangot adott aggodalmának, ki viszi tovább olyan színvonalon a munkáját, hiszen annyit küzdött a kecskeméti Kodály Iskola megalapításáért. [...] Megkérdeztem, kire gondolt. Két személyt említett: Erdei Péter és Kardos Pál. Tudtam, hogy Péter, aki visszatérőben volt Magyarországra, s elfogadta a debreceni konzervatórium igazgatóhelyettesi állását, nem szívesen jönne.]²⁶

Kardos Pál Nemesszeghy Lajosné felkérését elfogadva azzal a hittel jött Kecskemétre, hogy a Kodály Iskola mind pedagógusi, mind karnagyi elgondolásainak maradéktalan megvalósítására az egyik legalkalmasabb hely. A Művelődésügyi Minisztérium – a város és a megye vezetőivel egyetértésben – őt bízta meg az Intézet igazgatói feladatainak ellátásával.

26. Bacon, Denise, 1989. 23.

Az Intézet irattárának első dokumentuma Kardos Pál kinevezése, melyben főiskolai tanárrá léptetik elő és megbízzák három évre az igazgatói teendők ellátásával.²⁷

Az Intézet céljainak kijelölésére és megfogalmazására az 1974. január 8-án kelt *Munkatervben* került sor. (Ez a dokumentum az intézeti iktatókönyv szerint csak 1975-ben került iktatásra!) A feladatokról Kardos Pál nyilvánosan a Győrben tartott III. Országos Zenei Nevelési Konferencián tartott előadásában beszélt: *„Ami számomra – még a részletek kialakítása előtt – az evidencia erejével hat, az annak bizonyossága, hogy a Kodály Intézet munkájának középpontjában Kodály Zoltán pedagógiai életművének kell állnia. Vagyis az Intézetnek nem csupán névleg [...], hanem mindenekelőtt tartalmilag kell Kodály Intézetnek lennie.”*²⁸

Az előadás további részében kifejtette, hogy ez az új Intézet nem a külföldiek számára kell, hogy felépüljön, hanem elsősorban a hazai oktatást, a magyar zenei nevelést, annak fejlesztését és színvonalának emelését kell szolgálnia. Példaként Kodály egész életművét említette, amely mindig a magyar nép javát szolgálta: *„Nyilvánvaló: Kodály tanítása közkincs. Így minden érdeklődő külföldi számára elérhetővé kell tenni, lakjon vagy dolgozzék a világ bármely pontján. De nekünk elsősorban itthon kell megvalósítanunk, saját népünk javára. Az itthon és külföldön egymásutánja nemcsak e nevelési koncepció keletkezésének megfordíthatatlan sorrendiségére utal, s mintegy a kodályi gondolat 'Értől az Óceánig' útját fejezi ki, hanem arra is rávilágít, hogy az első – az itthon – feltétele a másodiknak, a külföldön való terjesztés ügyének.”*²⁹

Nagyon helyesen úgy gondolta, csak akkor szolgálhatunk példaként a külföld számára, ha a magyar zeneoktatás általános színvonala kiváló, méltó Kodály elgondolásaihoz.

27. KIrrattár, I/1973. iktatószámú, MM. 11.273/1973. sz. levél

28. Kardos Pál, 2004. 65.

29. Kardos Pál, 2004. 68.

Az 1974-es *Munkaterv* pontjai is ezeket a gondolatokat tükrözik. A legfontosabb feladatnak az Intézet működési alapjainak megteremtését tűzi ki célul, mely három pilléren nyugszik: tudományos kutatómunka, az élő pedagógiai gyakorlattal való kapcsolat kiépítése és a megfelelő dokumentáció kialakítása. Ezeknek a munkáknak a megindítása meg kell, hogy előzze a külföldi hallgatók fogadását.

A tudományos munka gerincét a zenetanulás, a zenével való foglalkozás hatásainak vizsgálatai adják, valamint rendkívül fontos feladatnak tarották a zenepedagógiai irodalom feldolgozását.

A második fontos területként, amely az Intézet működéséhez tapasztalati anyagot adna, egy széleskörű felmérés elvégzését jelölték meg. Ez a felmérés képet adhatna egyrészt a zeneoktatás különböző szintjeinek – óvodától a felsőoktatásig, alapfokú művészeti oktatástól a Zeneakadémiáig – munkájáról, másrészt feltárná a Kodály-módszer gyakorlati alkalmazásának eredményeit és problematikus elemeit.

A *Munkaterv* külön foglalkozik a Kodály Iskola és Kodály Intézet nélkülözhetetlen együttműködésével, hiszen ez segíthetné nemcsak az Intézet módszertani munkáját, hanem az Iskolában folyó munka is – a napi kapcsolat révén – még élesebb megvilágításba kerülne.

Az alapozó munka harmadik elemeként az intézeti könyv-, kotta- és hanglemeztár létrehozását említik meg, amely a gyakorlati oktatómunkát segítené.

Az elsőként említett *Tervezet a Kecskeméti Kodály Intézet felállítására és működésére*, és az *Előterjesztés*, illetve az 1974-es *Munkaterv* más sorrendiséget állít fel: a *Tervezet* és az *Előterjesztés* az oktatómunka megindítását tartja elsődlegesnek, amelyet majd később követ a tudományos kutatómunka. Kardos Pál győri előadásában és a *Munkaterv*ben is a tudományos kutatómunka elsődlegességét hangsúlyozta, mert szerinte csak így lehet biztos és megalapozott elméleti háttérrel biztosítani a gyakorlati munkának. Az előkészítő szakasz

második fő feladataként az Intézet munkáját bemutató, a tanfolyamok tartalmát és a részvétel feltételeit ismertető prospektus elkészítését jelöli meg.

Az indítandó képzés tartalmáról, a tanítandó tantárgyakról és a kinevezendő tanárokról azonban a *Munkaterv*ben nem találunk konkrétumokat. A győri előadás ad erre támpontot, ott fogalmazódnak meg a képzés tartalmára vonatkozó elképzelések: ” *Az Intézet tartalmi munkájának alapját Kodály Zoltánné tervei szerint a következő tantárgyak képezik: szolfézs, zeneelmélet (analízis, összhangzattan), karvezetés, (vezénylési gyakorlat, kargyakorlat, énekkar) módszertan, zenetörténet, népzene, gyakorlati tanítás és hospitálás, partitúraolvasás, hangszer, magánének, kamarazene, társas ének, pszichológia, nyelv. A fenti tárgyakat állandó, főállású munkatársak, valamint szerződéses, óraadó tanárok tanítják majd.*” ³⁰

Az Intézet első feladatai közé tartozott az 1975-ös Kodály Szeminárium előkészítése is. A *Munkaterv*hez csatolták még az Intézet három munkatársának egyéni munkatervét is, valamint egy végrehajtási ütemtervet a határidők és a felelősök pontos megjelölésével. Az előbb említett három munkatárs: Czeizner Katalin és Rozgonyi Éva részfoglalkozású főiskolai adjunktus, valamint Ittész Mihály, aki 1973. szeptember 1-jétől főállású főiskolai adjunktus.

Ha összehasonlítjuk a *Munkaterv* pontjait az *Alapító Okirat*ban megfogalmazottakkal, egyértelmű azonosságokat is megállapíthatunk. Az elsőként idézettek az Alapító Okirattól, a második rész mondatai pedig a *Munkaterv*ből valók:

1. „*ének-zeneoktatás fejlesztéséhez szükséges elméleti és gyakorlati tapasztalatok feltárása*” = tudományos kutatómunka, hatásvizsgálatok;
2. „*javaslatok kimunkálása szoros kapcsolatban az oktatási intézmények gyakorlati tevékenységével*” = országos felmérés, helyzetkép kialakítása, hol tart a módszer, dokumentáció;

3. „külföldi zenepedagógusok magyar zenepedagógia-módszertani továbbképzése” = prospektus készítése, 1975-ös Kodály Szeminárium előkészítése.

Az Intézet tényleges működésének megkezdése azonban még messze van, hiszen a műemlék épület felújításának befejezése valószínűleg 1975 júliusára várható. Addig az Intézet különböző intézményekben működött: az egyik a Bács-Kiskun Megyei Tanács épületének XIV. emeleti 1412. sz. szobája, a másik a Kodály Iskola I. emelet 16. helyisége.

Az Intézet épületének belső és külső munkálatait a személyi állomány fokozatos kiegészítését az Intézet irattárában követhetjük nyomon. Az alapítás évében (1973) és az 1974-es év első felében az Intézet gazdasági ügyeit a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola intézte.³¹

1973. októberében az Intézet dolgozói állománya hét főből áll: Kardos Pál – igazgató, Ittész Mihály – főiskolai adjunktus, Rozgonyi Éva – főiskolai adjunktus (félállás), Czeizner Katalin – főelőadó (félállás), Kovács Margit – adminisztrátor (félállás), Horvay Márta – főelőadó, Csekő Istvánné – takarító. A későbbiekben további munkatársak kinevezésére került sor: egy újabb félállású előadó és a gazdasági igazgató.³²

Néhány hónappal az Intézet megalapítása és röviddel az igazgató kinevezése után váratlan eseményekre került sor. 1973. november 29-én a Művelődésügyi Minisztériumban egyeztetésre került sor Szirmai Györgyné, a Művészetoktatási Osztály vezetője és dr. Gajdócsi István megyei tanácselnök között. Az egyeztetésen felmerült annak lehetősége, hogy a lassabban folyó felújítás miatt az Intézet megnyitása valószínűleg 1975. nyár végére, esetleg még későbbre tolódik. Az építkezés elhúzódása, valamint a Kodály Iskola betöltetlen igazgatói állása miatt felvetik, és azt javasolják, hogy az Intézet megnyitásáig Kardos Pál

31. KIIrattár, 3/1973, 1/1974, 3/1974, 9/1974, 26/1974 iktatószámú levelek

32. KIIrattár, 1/1973, 6/1973, 7/1973/, 8/1973, 10/1973, 12/1973, 8/1974, 14/1973, 22/1974. iktatószámú levél

főállásban a Kodály Iskola igazgatói állását töltse be és az intézeti igazgatói feladatokat csak másodállásban végezze. (Nemesszeghy Lajosné halála, 1973. július 13. után a Kodály Iskola élén csak megbízott igazgató állt.) A javaslatukat azzal indokolják, hogy ezzel csökkenne a két intézmény különállása, illetve megoldódna a Kodály Iskola működésének gondja is. Az 1973. decemberében tartott tájékoztató emlékeztetőjéből azonban az derül ki, hogy az MSZMP Bács-Kiskun Megyei Bizottsága és Kecskemét vezetői sem támogatták ezt a javaslatot. Az álláspontjukat indokokkal nem támasztották alá, csak azt szorgalmazták, hogy mind a két intézmény tartsa meg önállóságát és élükön függetlenített igazgató álljon. Természetesen, a két intézmény szoros együttműködését fontosnak tartották.

A Bács-Kiskun Megyei Tanács V.B. Művelődési Osztálya vezetőjének, Bodor Jenőnek a leveléből tudhatjuk, hogy 1974. január végéig a Művelődésügyi Minisztérium javaslatára sem a megye, sem a város, sem pedig a megyei pártvezetők részéről nem érkezett válasz, ezért 1974. február 6-án Kodály Zoltánné és Lovas György (MM) ugyanezzel a javaslattal ismét felkeresték dr. Gajdócsi Istvánt, a megyei tanácselnököt és Gyapay Józsefet, Kecskemét tanácselnök-helyettesét.³³

A megyei és a városi vezetők, valamint Kodály Zoltánné és a Művelődésügyi Minisztérium illetékesei közötti egyeztetések nyomán újabb megoldási javaslat születik a Kodály Intézet vezetői megbízásával kapcsolatban. A Bács-Kiskun Megyei Tanács V. B. Művelődési Osztálya vezetője, Bodor Jenő által dr. Körös Gáspárnak, a Városi Tanács Elnökének 1974. július 4-én írt levélben ez olvasható:

„ A megbeszélésen [ti. Kodály Zoltánnénál] egyetértés született abban, hogy a Kodály Iskola igazgatói megbízatását rendezni kell, mert a kb. egy évi ideiglenes vezetői kinevezés nem tesz jót az iskola belső légkörének és a feladatok elvégzésének.

33. BKMÖL. XXIII.11.10.492/1974.

*Figyelembe véve a szóba jöhető személyi javaslatokat, egyetértés született abban is, hogy Kardos Pál pedagógiai és szakmai képességeit eredményesebben tudná kifejezni a Kodály Iskola élén. Amennyiben tehát Őt a Városi Tanács megbízza az iskola igazgatói teendőivel, úgy a Kodály Intézet élére Erdei Pétert javasoljuk a minisztériumnak. Erdei Péter szakmai felkészültsége mellett a nemzetközi tapasztalatokkal, jó szervezési adottságaival eredményesen oldhatja meg az új intézet vezetését. Fenti személycseréssel a Művelődésügyi Minisztérium Művészetoktatási Főosztályának vezetője is egyetért. A vezetői megbízatások kiadására 1974. szeptemberi hatállyal kerülne sor. Erdei Péterrel fentiekről Kodály Zoltánné, Lovas György (Művelődésügyi Minisztérium ov. h.) és június 25-én mi is beszéltünk. A felkérést elfogadta. Végleges megbeszélésre augusztus elején kerülne sor, amikor is Kardos Pál hazajön a külföldi kiküldetéséről.”*³⁴

Erdei Péter, a vele készült beszélgetésben az igazgatói megbízással kapcsolatos megbeszélésekre így emlékezett: *„Az események időrendjét tekintve azt mondhatom, hogy 73/74 telén felhívott Kodály Zoltánné telefonon Debrecenben, és meghívott magához egy beszélgetésre. Ennek során merült fel először az a lehetőség, hogy a miniszteri rendelettel létrehozott, de aktívan akkor még nem működő Kodály Intézet vezetését esetleg vállalnám-e. Ezt követően az akkori Művelődési Minisztériumban Lovas György főelőadó is tárgyalt velem ugyanerről a kérdésről. Valamikor '74 késő tavasz folyamán vált véglegessé, hogy a felkérést elfogadom.”*³⁵

Amíg a személycseréről folytak a háttéregyeztetések, felgyorsult az Intézet épületének, belső berendezésének a kialakítása és felszerelésének – a bútorok, irodagépek – beszerzése. Ugyancsak fontos feladat volt az oktatás hátterének megteremtése: zongorák, hangtechnikai eszközök beszerzése, illetve a könyvek, kották, hazai és külföldi folyóiratok megrendelése. Ez utóbbi feladattal Ittész Mihályt bízták meg.

34. BKMÖL. XXIII.11. 11740/1974.

35. Erdei Péter, 2006. 26-27.

A belső berendezés kialakításáról Kerényi József így írt: „Az épület tervezett berendezései a boltozatok, helyiségek adottságait figyelembe veszik, szerkesztési elvük, kivitelezhetőségük korszerű, ugyanakkor meghatározóak a belső téralakításban. Probstner János kerámiaedényei, Németh Éva szőnyegek egységes szemléletűek. Borsos Miklós bronz Kodály-portréja a főbejárathoz kerül. Sajnálatos, hogy a tervezett csillárok, fali karok (Dombi Livia) nem kerültek kivitelezésre”³⁶ A dekoratív és a belső térhez jól illeszkedő bútorokat Mezei Gábor tervezte.

A források előteremtésére az Intézet költségvetésében többször történt előirányzat módosítás, valamint a Kulturális Minisztérium keretéből is többször átcsoportosítottak pénzeket a befejezés meggyorsítására: például a bútorok, a hangszerek és a könyvtári anyagok beszerzésére.³⁷

Az Intézet elvben 1974. június 30-ától gazdaságilag önálló volt és saját számlával rendelkezett, de az 1974-es gazdasági évben költségvetése még a Liszt Ferenc Zeneakadémia költségvetésében szerepelt, és csak 1975. január 1-jétől lett valóban önállóan gazdálkodó költségvetési szerv.³⁸

Miután minden érdekelt fél a Minisztérium, Kecskemét városa, Bács-Kiskun megye képviselői és Kodály Zoltánné is egyetértett a személyi változással az igazgatói poszton, így 1974. szeptember 13-án megtörtént Kardos Pál áthelyezése a Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola és Gimnázium állományába, tanári munkakörbe. A levélben igazgatói kinevezéséről azonban már nincs szó, csak megyei szakfelügyelői teendők ellátásával bízták meg.³⁹ A Kodály Iskola igazgatójává végül is Rozgonyi Évát nevezték ki.

36. Kerényi József, 1976. 29.

37. KIIrattár, 1/1974, 11/1974, 19/1974, 43/1974, 20/1975 iktatószámú levelek

38. KIIrattár, 49/1974. iktatószámú levél

39. KIIrattár, 26/974.sz. jegyzőkönyv melléklete: KM. 120.975./1974. sz.levél másolata

Az 1974. szeptember 16-iki keltezésű levél szerint Erdei Pétert kinevezik főiskolai docensi munkakörbe, illetve megbízzák háromévi időtartamra az igazgatói teendők ellátásával.⁴⁰ A szeptember 20-án kelt jegyzőkönyvben rögzítettek szerint történt az Intézet átadása és átvétele, a Minisztérium képviselőjének jelentésében.⁴¹ A jegyzőkönyv tételesen tartalmazza a költségvetési előirányzat és pótelőirányzatok felhasználását munkabérre és egyéb személyi kifizetésekre, fenntartási kiadásokra, a folyó és a tervezett beszerzésekre, valamint felsorolja az Intézet tulajdonában lévő álló- és fogyóeszközöket.

Felmerülhet a kérdés, hogy milyen körülmények indokolták ezt a korai igazgatóváltást. Indoklást nem fogalmaztak meg egyetlen hivatalos dokumentumban sem, csak utalásokat találunk a feltételezett okokra.

A Bodor Jenő osztályvezető által írt, már korábban említett levélben kiemelték Erdei Péter szakmai felkészültségét, fontosnak találták nemzetközi tapasztalatait és jó szervezési adottságait. Valószínűsíthető, hogy mindezekkel a képességekkel rendelkező fiatalembert alkalmasabbnak találták egy új, hagyományokkal nem rendelkező és kiemelten nemzetközi területen is működő intézmény létrehozására.⁴²

A háttérben meghúzódó másik, de ennél súlyosabb ok az lehet, hogy a Kardos Pál által megfogalmazott *Munkaterv* valószínűleg tartalmában nem felelt meg az Intézettel kapcsolatos hivatalos elvárásoknak, hiszen ő a magyar zeneoktatás közvetlen szolgálatát tette az első helyre, s nem a külföldiek továbbképzését. Az irattár áttekintése alapján azt is megállapíthatjuk, hogy 1973-ban igen lassan, s minden tekintetben kevésbé szervezeten folyt az Intézet megnyitásának előkészítése: igaz ez mind a szakmai munka megszervezésére, mind pedig a felújításra, a belső kialakításra vonatkozóan. Ez is hozzájárulhatott a feltűnően korai személycseréhez.

40. KIIrattár, 26/974.sz. jegyzőkönyv melléklete: KM. 120.974/1974.sz.levél másolata

41. KIIrattár, 36/1974. sz. jegyzőkönyv

42. v.ö.BKMÖL.XXIII.11.11740/197 levél

Ittzés Mihály – Kardos Pál személyes információjára alapozott – közléséből tudjuk, hogy a hivatalos szervek – öt kész tények elé állítva, vagyis minden előzetes figyelmeztetés nélkül – későn, csak a nyár folyamán, külföldi útjáról hazatérve közölték az áthelyezésről szóló döntést. Ezzel nem kis mértékben zavart keltettek a személycseré közvéleménybeli megítélésében.

Az Intézet szervezeti felépítését, a munkaköri leírásokat és az 1975-ös munkatervet már Erdei Péter irányításával készítették el. A Szervezeti felépítésre vonatkozó javaslat első változata, valamint az oktatói létszámmra vonatkozó első tervezet is október 5-ére készült el.⁴³ A *Szervezeti Felépítés* végső tervezete 1974. október 28-án került aláírásra.⁴⁴

Ez a szervezeti felépítés egy új szemléletet tükröz: előtérbe került az oktatás, a továbbképzés, s ezen belül kiemelt hangsúlyt kapott a külföldi zenepedagógusok továbbképzése, és csak a második helyen említették a kutatást. Ez a váltás elsősorban bizonyára a hivatalos elképzeléseket tükrözi, de az új igazgató személyéhez, irányultságához is köthető. Igazolja ezt az is, hogy 1974 elején még Kardos Pál igazgatósága alatt készült Szervezeti és Működési Szabályzatot a Kulturális Minisztérium nem hagyta jóvá, ezt az újat azonban igen.

Az Intézet épülete felújításának elhúzódása, valamint a munkatársak számának növekedése miatt az Intézet számára 1975. július 31-ig két szobát biztosítottak az új Művelődési Központban.

1974 vége és 1975 eleje már konkrét programok tervezésével telt: a nyáron, Kecskeméten került sor a II. Kodály Szimpóziumra, valamint már az Intézet szervezte a III. Kodály Szemináriumot. Az Amerikai Egyesült Államokban (!) kinyomtatásra került az Intézet első, éves tanfolyamra vonatkozó prospektusa. (Ezekről a dolgozat megfelelő fejezeteiben lesz szó.)

43. KIArch, feldolgozatlan anyag. j.n.

44. KIArch, feldolgozatlan anyag. j.n.

Az eredetileg 1975. nyarára tervezett avatás elmaradt, a munkálatok, többek között a berendezés elkészítésének elhúzódása miatt. Az Intézet műszaki átadására csak július 30-án került sor. Így a Szimpózium és a Kodály Szeminárium résztvevői még csak meglátogathatták az Intézetet, illetve az 1975/76-os első tanév is úgy kezdődött el, hogy kisebb munkálatok még folytak.

A megnyitó ünnepség időpontja többször változott, például a megyei tanács elnökének szabadsága miatt. Több időpont is felmerült: szeptember 15., szeptember 22. Végül 1975. szeptember 29-én került sor az avatásra egy egész napos ünnepség sorozat keretében: 11:30 - kor dr. Eősze László nyitotta meg a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat Kéttemplom közben lévő Kodály Zoltán zenemű és zenei antikvár szakboltját, 14:30-kor Nádasdy Kálmán, a Magyar Állami Operaház nyugalmazott igazgatója avatta fel Melocco Miklós és Kerényi József Kodály emlékművét és 15:30-kor történt a Kodály Intézet avatása⁴⁵. Az emlékmű avatásán közreműködött a Kodály Iskola kórusa Kardos Pál vezényletével, *Kodály: Nagyszalontai köszöntő*, és *A magyarokhoz* című műveinek előadásával.⁴⁶

A nap díszhangversennyel fejeződött be, amelyen a Debreceni MÁV Filharmonikus Zenekar, a Magyar Rádió és Televízió Énekkara, Perényi Miklós gordonkaművész és Korondi György operaénekes lépett fel. Vezényelt: Sapszon Ferenc és Erdei Péter. Kodály művei hangzottak el: *Jelige*, *Öregek*, *Norvég leányok* és a *Jézus és kufárok* című kórusművek, a *Szólószonáta gordonkára*, a hangverseny második részében pedig a *Psalmus Hungaricus*. A díszhangversenyt egy nagyszabású fogadás követte.⁴⁷

45. A bolt a rendszerváltás után megszűnt. A felavatott emlékművet 2000-ben ismeretlenek megrongálták – a bronzból készült szobrot feldarabolták és ellopták –, a megmaradt részeit átépítették, s ma 1956-os emlékhelyül szolgál. A szobor darabjai később megkerültek, de újbóli felállítására ez ideáig nem került sor.

46. Kearch, Az Intézet megnyitásával kapcsolatos dokumentumok. 1975.

47. Kearch, Az Intézet megnyitásával kapcsolatos dokumentumok. 1975.

Ezzel az eseménysorral most már hivatalosan is megkezdte működését a Kodály Intézet.

Az Intézet avatásán először *Illyés Gyula: Bevezetés egy Kodály hangversenyhez* című verse hangzott el Trokán Péter színművész előadásában. Majd a vendégeket köszöntötte dr. Major Imre, a megyei tanács elnökhelyettese. Ezután dr. Gajdócsi István, a megyei tanács elnökének beszéde következett, melyben átadta az épületet.

Beszédének első részében Kecskemét és Kodály Zoltán kapcsolatáról emlékezett meg, kiemelve annak egy-egy fontos állomását: 1932 – hangverseny az ötven éves zeneszerző köszöntésére (Vásárhelyi Zoltán és M. Bodon Pál szervezésében), 1934 – Hírös Hét: *Jézus és a kufárok, Akik mindig elkésnek, Öregek* című kórusművek ősbemutatója, 1936 – *Molnár Anna* ősbemutatója, 1950 – Kodály Iskola megnyitása. Kiemelte az 1970-es és 1972-es Kodály Szemináriumok jelentőségét is abban a folyamatban, amely az Intézet alapításához vezetett. Zárómondataival, melyben az intézményt átadta a Kulturális Minisztérium képviselőjének, dr. Pozsgay Imre miniszterhelyettesnek, az Intézettel szembeni elvárásokat a következőképpen határozta meg:

*„ A magyar kultúra terjesztését várjuk a Kodály Intézettől. Azt, hogy az itt tanuló magyar és külföldi hallgatók közössége érezze és lássa, hogy a megismert tudásanyagot gazdagon kamatoztathatja munkaterületén. Kiemelve abból az egyetemest, nemzetközit és beépítve a magyar helyett a nemzeti vonásokat ”*⁴⁸

Pozsgay Imre avatóbeszédében meghatározónak tartja az ének-zenei általános iskoláknak – s közöttük is elsősorban a kecskeméti iskolának – a magyar közoktatásban és az Intézet létrejöttében játszott szerepét. Fontosnak tartja azt a kultúra teremtő hagyományt, mely a történelem folyamán többször előtérbe helyezte Kecskemétet és a Duna-Tisza közét:

48. Gajdócsi István, 1982. 7.

*” Kecskemét és a Duna-Tisza köze ismét tanúskodik. Tanúskodik arról, hogy ezen a tájon, mely Katona Józsefet, Petőfit, Kodályt adta, nemcsak az anyagi, hanem a szellemi javak termelése is közügy. ”*⁴⁹

Idézte Kodály szavait: *„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egy-kettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra nem szerzi meg magának. Csak az a miénk igazán, amiért megdolgoztunk, esetleg megszenvedtünk.”*

A két avató beszéd nyomtatásban a Kodály Intézet első évkönyvében jelent meg, 1982-ben.

A következőkben az Intézet vendégkönyvének néhány, az avatás alkalmával írt bejegyzéséből idézünk.

Pozsgay Imre, miniszterhelyettes:

*„Az értékőrzés és értékteremtés jelképe is lehetne ez a csodálatos Intézet, de mindenekelőtt műhely, ahol alkotnak. Kívánom, hogy sok siker kísérje a magyar nép javára végzett munkájukat. Valósítsák meg és vigyék tovább Kodály Zoltán gondolatát mindnyájunk örömére”.*⁵⁰

Kistényi Melinda, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanára: *”Végre megvalósult áldott emlékezetű Nemesszeghy Márta nagy és szép terve! Méltó és harmonikus keretet kapott, a Kodály Zoltán szellemét sugárzó, nemes egyszerűséggel pompázó épületkomplexumban a valódi népnevelés.”*⁵¹

Forrai Katalin, zenepedagógus: *„Kívánok az Intézetben olyan csodálatosan szép munkát, mint amit a szép épület és a történelmi múlt előlegezett. A nyitó „Psalmus” élménye hassa át a későbbi dolgoz tanulónapokat!”*⁵²

49. Pozsgay Imre, 1982. 8.

50. A Kodály Intézet Emlékkönyve. Kodály Intézet Titkársága. 5.

51. A Kodály Intézet Emlékkönyve. Kodály Intézet Titkársága. 8.

52. A Kodály Intézet Emlékkönyve. Kodály Intézet Titkársága. 11.

Kerényi József, építész: *„Köszönöm a lehetőséget és a sok segítséget azoktól, akik velem dolgoztak. Kívánom, teljesedjen be mindaz, amit az Intézet létrehozása céloz.”*⁵³

Probstner János, keramikus és Melocco Miklós, szobrászművész: *„Megtiszteltetés számomra, hogy ezen országos jelentőségű munkában képességeimhez mértén részt vehettem.”*⁵⁴

Denise Bacon, a Kodály Musical Training Institute (USA) igazgatója: *'This is one of the happiest days of my life and Kecskemét can well be proud of the standard Marta Nemesszeghy establishes, the dream Sárika Kodály had and made come true and the future of this town can expect with this beautiful new Institute under Peter Erdei's direction'* [Ez életem egyik legszebb napja. Kecskemét méltán büszke lehet arra a Nemesszeghy Márta felállított színvonalra, Kodály Sárika megvalósult álmára, és mindarra, amit a jövőben várhat ettől az új, gyönyörű, Erdei Péter vezetése alatt működő Intézettől.]⁵⁵

Szabó Helga, zenetanár: *„A nyitóünnepség, a Psalmus átforrósodott előadása, a nagyszerű összmunka azt a hitet sugározza ránk, hogy méltó otthonra lelt Mesterünk öröksége.”*⁵⁶

Vikár László, népzenekutató: *„Nagy öröm és megtiszteltetés volt részt venni ezen a 'Kodály-napon'. Sok sikert és eredményt kívánok, hogy itthon és külföldön is tovább terjedjen a harmónia”*⁵⁷

Az Intézet létrehozásában kifejtett munkájának elismerésül Kecskemét Városa 1975. december 17-én Kodály Zoltánnét „Kecskemétért” emlékéremmel tüntette ki.⁵⁸

53. A Kodály Intézet Emlékkönyve. Kodály Intézet Titkársága. 14.

54. A Kodály Intézet Emlékkönyve. Kodály Intézet Titkársága. 15.

55. A Kodály Intézet Emlékkönyve. Kodály Intézet Titkársága. 14.

56. A Kodály Intézet Emlékkönyve. Kodály Intézet Titkársága. 12.

57. A Kodály Intézet Emlékkönyve. Kodály Intézet Titkársága. 10.

58. BKMÖL. XXIII. 552. Kmét Város VB. ülési jkv.1975/dec.

Az Intézet létrehozásával, az épület külső és belső rekonstrukciójával és a meginduló munkával igen kiemelten foglalkozott az országos és helyi sajtó. Az 1975-ös évet végignézve 69 kilenc hosszabb-rövidebb cikket, tudósítást találhatunk különböző újságokban. A Kecskeméten megjelenő Petőfi Népe pedig az építkezés szinte minden jelentősebb fázisáról beszámolt. A III. Kodály Szeminárium és a II. Kodály Szimpózium kapcsán az országos sajtóban is megnövekedett az Intézettel foglalkozó írások száma.⁵⁹

– x x x x x –

Áttekintve és összefoglalva az Intézet létrejöttének körülményeit azt láthatjuk, hogy az alapítás részben követi azt, a pártállamban általában megszokott döntéshozatali rendet, melyben csak a pártvezetés valamilyen szintjén meghozott pozitív állásfoglalást követően került egy-egy ügy az illetékes állami szerv elé.⁶⁰ Úgy tűnik azonban, hogy az Intézet esetében a párt illetékes bizottságának pozitív döntése előtt (1972) már igen hosszú egyeztetések és tárgyalások folytak, egyrészt azért, mert szokatlan módon Kodály Zoltánné személyében egyéni kezdeményezés is állt az alapítás hátterében. Másrészt az is nyilvánvaló, hogy a tartalmi és szerkezeti felépítés kialakítása hosszas egyeztetést igényelt azért, hogy kultúrpolitikai szempontból is elfogadható intézmény jöjjön létre.

1969 és 1975 között különböző elképzelések fogalmazódtak meg a tartalmi kérdéseket illetően. A kezdeti szakaszban múzeum, illetve archívum létrehozása került szóba, amely a tárgyi hagyaték megőrzésén túl egyúttal Kodály életművének tudományos feldolgozását és a zenepedagógiai kutatásokat is szolgáló intézmény lett volna.

59. MTI híradások, Csongrád Megyei Hírlap, Déli Hírlap, Dunántúli Napló, Esti Hírlap, Hajdu-Bihari Napló, Kisalföld, Magyar Nemzet, Muzsika, Művészet, Népszabadság, Népszava, Vas Népe, Daily News, Budapester Rundschau. Az Intézet megnyitásáról beszámolt az Esti Hírlap, a Hétfői Hírek, a Köznevelés, a Népszabadság, a Magyar Nemzet, az MTI, a Népszava, Petőfi Népe, a Somogyi Néplap, a TV Híradó és a Daily News. Kearch. Az Intézet megnyitásával kapcsolatos dokumentumok. 1975.

60. v.ö. Bolváry-Takács Gábor. 2008. 168-176. és Péteri Lóránt. 2000. 161-191.

A következő fázisban a kutatás mellett új működési területként az oktatási tevékenység is felmerült. A dolgozatban elsőként említett *Tervezet* (1971) is ebben a szellemben készült el. Az Intézet feladatkörét nemzetközi tudományos és oktatóközpontként határozta meg. E dokumentum a kezdeti szakaszban a gyakorlati oktató és oktatóképző munkára, illetve ezzel összefüggésben a publikációs és propaganda tevékenységre helyezte a hangsúlyt. A fejlődés későbbi szakaszában a tudományos munkával bővítené az Intézet tevékenységi körét. Az oktatómunka elsősorban külföldi zenepedagógusok képzését jelentette. A zeneoktatás hazai rendszerében az Intézet számára Kodály Zoltán zenei nevelési elveinek általánossá tételét tűzte ki célul. Ennek megvalósulásában azonban csak elméleti munkát szánt az Intézetnek: anyaggyűjtés, kiadványok megjelentetése, pedagógiai módszerek, javaslatok, a továbbfejlesztés módjainak kimunkálása. Fontos feladatként jelölte meg Kodály Zoltán életére és munkásságára vonatkozó anyag- és adatgyűjtést.

Az *Előterjesztés* (1972) az Intézetnek irányító szerepet szánt a Kodály-koncepció nemzetközi alkalmazásának területén, mintegy nemzetközi zenepedagógiai tudományos és oktatási központként képzelte el, amely konferenciák szervezésével, kiadványok megjelentetésével, oktatómunkájával a Kodály-módszert alkalmazó külföldi zenepedagógusok kiképzését is végzi. A hazai zenei oktatási intézmények szakmai munkájában pedig irányító-koordináló feladatokat jelölt meg. A dokumentum a kezdeti szakaszban az oktatásra helyezte a hangsúlyt, a tudományos munka megindulását a fejlődés későbbi szakaszában képzelte el.

Az Intézet *Alapító Okirata* (1973) is hasonló célokat fogalmazott meg. Az oktatómunka meghatározásakor elsősorban a magyar zenepedagógiai módszerek külföldi megismertetése és külföldi zenepedagógusok továbbképzése került az első helyre.

A Kardos Pál igazgató által készített első *Munkaterv* (1974. január) hangsúlybeli eltolódást mutat azzal a gondolattal, hogy az Intézetnek elsősorban a magyar énekoktatást kell

szolgálnia. Kardos első feladatként az adatgyűjtést, a tudományos feldolgozást jelölte meg, hiszen szerinte csak egy megalapozott tudományos háttér segítheti a később meginduló oktatómunkát, a hazai tanárképzést és továbbképzést. Az általa megfogalmazottak nem tükrözték a hivatalos elvárásokat, s ez is hozzájárult korai leváltásához.

Szervezeti Felépítés kevéssel Erdei Péter igazgatói kinevezése után elkészült tervezete (1974. október) már az oktatásra, a továbbképzésre helyezi a hangsúlyt, s ezen belül kiemelt feladatként kezeli a külföldi zenepedagógusok továbbképzését. A kutatást fontos, de csak másodlagos tényezőként említi.

A *Tervezet*, az *Alapító Okirat*, az *Előterjesztés*, a *Munkaterv* és a *Szervezeti Felépítés* tartalmát vizsgálva – a rendkívül korai vezetőváltást is figyelembe véve – az Intézet feladatainak meghatározásában meglévő hangsúlyeltolódást több okra vezethetjük vissza.

Kultúrpolitikai szempontból alapvető volt, hogy szervezetten, összehangoltan, mindenekelőtt hazai központú irányítással történjen a Kodály koncepció külföldi propagálása, ahogyan azt az *Előterjesztés* bevezetőjében meg is fogalmazták. Ez az oka, hogy az évek során a hangsúly a magyar zeneoktatás eredményeinek külföldi megismertetésére és a külföldi zenetanárok képzésére és továbbképzésére helyeződött át, s bizonyára ez indokolta a korai vezetőváltást is.

A hazai zeneoktatási rendszerben az irányító és koordináló szerep megfogalmazásának elmaradása pedig arra vezethető vissza, hogy a többi képzőintézmény számára – s itt elsősorban a Zeneakadémiára gondolhatunk – nem volt kívánatos egy konkurens intézmény létrehozása. Az Intézet koordináló és irányító szerepének hiánya a későbbiekben, különösen 1989 után, a zeneoktatást meglehetősen kedvezőtlenül érintette, hiszen az új helyzetben, a Nemzeti Alaptanterv kialakításában szükség lett volna egy olyan jogi hatáskörrel is felruházott intézményre, amely a zeneoktatást ügyét megfelelő hangsúllyal tudta volna képviselni.

Az Erdei Péter által megalkotott *Szervezeti Felépítés* hosszú időre, tulajdonképpen a mai napig meghatározta az Intézet feladatait és tevékenységi körét, amely az évek során egyrészt a hazai és külföldi zeneoktatás területén bekövetkezett változásoknak megfelelően módosult, másrészt több területtel – így például a magyar ének-tanárok részére legalább a továbbképzéssel lehetőségével – bővült.

III. Az Intézet helye a 70-es évek hazai és nemzetközi zeneoktatási rendszerében

1. A hazai zeneoktatási rendszer

Az Intézet létrejöttékor a magyar zeneoktatás az 1961-es oktatási törvényben meghatározott,¹ majd 1965-ben módosított és az 1972-es pártpolitikai határozatban² megerősített keretek között működött: három év óvoda, nyolc év általános iskola, négy év középiskola, három év szakmunkás képzés, három-négy év főiskola és öt-hat év egyetem.

Az óvoda, amely addig csak a gyermekgondozás és ápolás színtere volt, az 1953-ban életbe lépett kisdédóvási (1953. évi III.) törvény révén vált az oktatási-nevelési rendszer szerves részévé. Az 1960-as évek elejétől egyre inkább előtérbe került az óvoda iskola-előkészítő funkciója. A kötelező foglalkozásokon különös figyelmet fordítottak a gyermekek beszéd-, környezet-, szám-, tér- és formaismeretének fejlesztésére. Az óvoda zenei anyagát, módszereit elsősorban Forrai Katalin dolgozta ki, aki már az 1950-es évek elejétől Kodály útmutatása alapján dolgozott.³

Az 1970-es évek elején került elfogadásra az új óvodai nevelési program, amely hosszú évekre meghatározta az óvodákban folyó munkát. A program zenei nevelési fejezete hűen tükrözte Kodály óvodai zenei neveléssel kapcsolatos 1941-ben megfogalmazott reformelvéit.⁴

1. 1961.évi III. törvény

2. Az MSZMP KB határozata az állami oktatás helyzetéről és fejlesztésének feladatairól. 1972. június 15. In: A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai. 1971-1975. Szerk.: Vass Henrik. Budapest: Kossuth kiadó, 1979. 292-304.

3. E témában Forrai Katalin által írt, s a mai napig meghatározó művek: Forrai Katalin: Ének az óvodában. Budapest: Editio Musica, 2004, (2004-ig 16 kiadás), Ének a bölcsődében Budapest: Editio Musica, 2005 (6. kiadás), Európai gyermekdalok I-II, Budapest: Editio Musica, 1966, Daloló ABC. Budapest: Editio Musica, 2004 (4. kiadás)

4. Kodály Zoltán 1940. december 3-án tartott előadást *Zene az óvodában* címmel. Az előadás szövege megtalálható a *Visszatekintés* I. kötetében (Budapest: Zeneműkiadó, 1974. 92-112.)

A fejezet legfontosabb feladatként az élménynyújtást (például énekes játékokkal), a zenei érdeklődés felkeltését, az éneklés megszerettetését és a tiszta éneklést fogalmazta meg. Az 1970-es évek a kísérletezés időszaka is volt, hiszen több helyen ekkor hoztak létre zeneóvodákat, és egyes óvodákban kísérleti jelleggel idegen nyelvek tanításával is foglalkoztak.

Az 1970-es évek elején az ének-zeneoktatást illetően az általános iskolák esetében két iskolatípust különböztetünk meg: az egyik az ún. normál általános iskola, ahol a tantervek változásainak megfelelően heti egy vagy két énekóra szerepelt a tantárgyak között. A másik iskolatípus az ének-zenei általános iskola, melynek működése az oktatási miniszter 756/01956 (O.K. 18.) számú rendelete nyomán emelkedett jogerőre. Az 1975/76-os tanévben ének-zene szakosított tantervű osztállyal működő általános iskolák száma 134, a tanulók létszáma 28.020.⁵

A középiskolák esetében a zeneoktatást tekintve két iskolatípust kell megemlítenünk: az egyik az ének-zenei gimnázium volt, ahol a közismereti tárgyak mellett a zenét emelt óraszámban tanulták.⁶ A másik intézmény pedig a zeneművészeti szakközépiskola volt, amely a zenei szakképzést szolgálta, a zenei pályára készülők felkészítését végezte.⁷ A többi középiskola (általános gimnázium, szakmunkásképző, egyéb szakközépiskolák) óratervében többnyire nem szerepelt az ének-zene tantárgy, csak az általános gimnáziumok első három osztályában.

5. Statisztikai tájékoztató. Kulturális Minisztérium – Művészetoktatás. Budapest: Egyetemi Számítóközpont, 1977. 33.

6. Zenei gimnáziumok száma az 1975/76-os tanévben 9, a tanulók létszáma: 752. Statisztikai tájékoztató. 1977. 33.

7. Az 1975/76-os tanévben hét zeneművészeti szakközépiskola működött. Statisztikai tájékoztató. 1977. 43-44. Kecskeméten 1981-ben nyílt meg a Kodály Iskolában.

Az alsófokú hangszeres oktatást szolgálták a 68/1952.(VIII. 18.) M. T. rendelettel létrehozott állami zeneiskolák. Az 1970-es évek elejére számuk jelentősen gyarapodott, már nemcsak a nagyvárosokban, hanem kisebb településeken is megtalálhattuk őket.⁸

A felsőoktatás rendszerében a szakzenészek, valamint a középiskolai énektanárok és karvezetők képzése a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán, de egyetemi szintű keretben (képzési idő öt év) történt.⁹ Az állami zeneiskolák hangszeres és szolfézstanárait a zeneművészeti szakiskolák és szaktanárképzőkből létrejött és a Zeneakadémiához tartozó budapesti és öt vidéki tagozaton képezték (kezdetben a képzési idő három év, amely hamarosan négyre bővült).¹⁰

A kétszakos – például ének-zene– magyar vagy ének-zene–történelem, ének-zene – matematika stb. - általános iskolai tanárok képzése a tanárképző főiskolákon folyt.¹¹ Az óvónők és a tanítók képzése pedig a felsőfokú óvónőképzőkben (képzési idő két év), illetve a tanítóképzőkben folyt (képzési idő három év).¹²

Az előbb felvázolt zeneoktatási rendszerhez az 1973-ban alapított Intézet sem a közoktatás, sem pedig a felsőoktatás szintjén nem illeszkedett szervesen. Annak ellenére igaz ez, hogy az Alapító Okiratban megfogalmazottak szerint alapfeladatai közé tartozott az oktatási intézményekkel szorosan együttműködve az ének-zene oktatás fejlesztését szolgáló javaslatok kimunkálása.

8. Az 1975/76-os tanévben 125 önálló zeneiskola és 326 kihelyezett tagozat működött. A növendékek száma: 51. 381. Statisztikai tájékoztató. 1977. 21- 32.

9. 1971. évi 20. számú törvényerejű rendelet a többi művészeti felsőoktatási intézménnyel együtt a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolát is egyetemi jellegű főiskolává nyilvánította.

10. A középiskolai énektanár és karvezető szakon 1975/76-os tanévben 100 hallgató tanult, a zeneiskolai tanárképzésben pedig 539 fő vett részt. Statisztikai tájékoztató. 1977. 45-47.

11. A tanárképző főiskolák nappali és levelező tagozatának négy évfolyamán összesen 1000 ének-zene szakos hallgató tanult az 1976/77-es tanévben. Statisztikai tájékoztató. 1977. 48.

12. A tanítóképző intézetek az 1974. évi 13. tv. rendelkezése alapján váltak tanítóképző főiskolákká.

Az alapítás, illetve a nyilvános működés megkezdésekor a magyar zeneoktatás rendszeréhez való egyetlen közvetlen kapcsolódást a nyári Kodály Szemináriumok jelentették, mint főleg a közoktatásban éneket (is) oktatók továbbképzésének sajátos formája. Az első sikeres tanfolyamok tapasztalatait felhasználva az alapítás után az Intézet feladatai közé tartozott a nyári továbbképzések szervezése. A feladatok meghatározása kapcsán Kodály Zoltánné többször hangsúlyozta, hogy a külföldi zenepedagógusok számára tartott tanfolyamok mellett a magyar továbbképzések szervezésére is gondolt: *„Rejtett célom azért az, hogy a magyar tanárok is minél többen odakerülhessenek. Nekik különleges tanfolyamokat szeretnék rendezni. Olyat, ami egy kicsit ünnep is. Sok hangversennyel, sok mindennel, ami különben el nem érhető annak, aki egy városban él, és napról napra csak órára jár, este fáradt, és már kedve meg alkalma sincs egy kicsit továbbmenni annál, ameddig eljutott.”*¹³

Ennek a célnak a megvalósulását bizonyítja, hogy 1975 és 1987 között a nyári továbbképzések mellett tanév közben tartott tanfolyamokat is szerveztek. Különös jelentőséggel bírtak ezek a tanfolyamok, hiszen hosszú ideig a magyar ének-tanárok számára szinte az egyedüli, de mindenképpen a legrangosabb továbbképzési alkalmat jelentették. Ezekről a tanfolyamokról a *Magyar továbbképzések* fejezetben szólunk.

Az Intézet későbbi működése során más területeken is törekedett szolgálni a magyar zeneoktatást, így például kiadványok megjelentetésével, konferenciák, találkozók szervezésével, de továbbra sem tudott közvetlen befolyással lenni annak kereteire és tartalmi kérdéseire. Egy-egy tantervi, tankönyvbírálati munkában, hosszabb-rövidebb ideig működő szakmai testületben személyre szóló meghívással vagy intézeti delegáltként egy-egy tanár képviselte a Kodály Intézetet.¹⁴

13. Szilágyi János, 1974. 64.

14. MTA-OM Zenei Nevelési Munkabizottság (1978-1982: Ittész Mihály), Országos Közoktatási Intézet Program és Tantervfejlesztési Központ (Ének-zene Tanterv – emelt órás számú 1-10 osztályok részére – 1996, Vendrei Éva és Plathy Sarolta), Oktatási Minisztérium Tankönyvbíráló Bizottság (1999: Vendrei Éva, Plathy Sarolta), Felsőoktatási és Tudományos Tanács Képzési Bizottság (1994-1996: Erdei Péter), NAT előkészítése (1992-94: Ittész Mihály)

2. A nemzetközi zeneoktatási rendszer

Ha kezünkbe vesszük a 60-es évek végén, illetve az 1970-es évek elején megjelent zenei szaklapok számait, megállapíthatjuk, hogy az azokban meghirdetett nyári tanfolyami ajánlatok között eleinte csak Orff, Dalcroze vagy Suzuki módszert bemutató kurzusok szerepeltek.¹⁵

Az általunk áttekintett egyik folyóirat a *Music Education National Conference* [Zenei Nevelés Nemzeti Konferenciája] által az Amerikai Egyesült Államokban kiadott kéthavonta megjelenő *Music Educators Journal* [Zene Nevelők lapja]. A folyóirat 1967-es számait átnézve a hangszeres tanároknak szóló számos kurzus mellett többségében Suzuki és Orff tanfolyamokat hirdettek. Csak a *Peabody Conservatory of Music* (Baltimore, MD, USA) kínálatában bukkant föl egy rövid ún. Kodály-workshop [Kodály-műhelyfoglalkozás], melyet az *University of California* (Santa Barbara, CA, USA) tanára Dániel Ernő vezetett, aki feleségével, Scipiades Kantinkával együtt a Kodály koncepció Egyesült Államokbeli adaptálásában fontos szerepet játszott.¹⁶

A másik zenei szaklap a Londonban megjelenő *Music in Education* [Zene a nevelésben] elnevezésű folyóirat. A folyóirat 1976-os számait vizsgálva a nyári kurzus ajánlatok között is csak Orff és Suzuki tanfolyamot találhatunk.¹⁷

Az Intézet alapításakor a széles körben alkalmazott zeneoktatási módszereket – Orff, Dalcroze – bemutató, oktató és kutató intézetek már működtek. A legrégebbi ilyen jellegű intézmény az 1915-ben Émile Jaques-Dalcroze által Genfben alapított intézet. Ugyanebben az évben nyílt meg New Yorkban a Dalcroze School of Music is.

15. A Suzuki-féle hegedűtanítási módszerről, a Dalcroze, valamint az Orff módszerről részletes összefoglaló olvasható Szőnyi Erzsébet könyvében: *Zenei nevelési irányzatok a XX. században*. Budapest: Tankönyvkiadó. 1988. 8-21., 24-33., 86-98.

16. *Music Educators Journal*. January 1967. Volume 53. Number 9.

17. *Music Education*. January/February, 1976. Volume 40, Number 377, 378, 380, 382

Dalczore tanítási módszere az ún. *euritmia* szerint a zenei nevelés alapja a ritmus, a ritmikus gimnasztika, zene, a szó (szöveg) és a testmozgás, melynek arányos együttlétére, szintézisére törekszik, nem elszakítva a szolfézs [általános zenei készségfejlesztés] elmélyült tanításától. A Dalcroze Intézet célja az alapító által megfogalmazott tanítási módszer megőrzése és továbbadása. Az Intézet archívumot működtet, szoros kapcsolatot tart fenn oktatási intézményekkel, kutató központokkal, egyetemekkel és művészeti intézményekkel. Az Intézet hosszabb-rövidebb tanfolyamokat hirdet gyerekek és zenetanárok számára.

A másik hasonló intézmény, az Orff Intézet Salzburgban működik. Carl Orff pedagógiai munkája az 'Orff-Schulwerk', a beszéd, a zene és a mozgás egységére, a gyermek improvizációs készségére épül. Az 1949-ben indított kísérleti osztályokból kifejlődött Orff Intézet 1961-től a Mozarteum [zenei és színművészeti] Egyetem (Die Universität Mozarteum) keretein belül működik. Az általános iskolai ének-, tánc és mozgástanárok képzésében vesz részt, valamint tanfolyamokat hirdet hazai és külföldi zenetanárok számára. Tudományos kutatások folytat és fontos feladata az Orff módszerrel kapcsolatos dokumentumok gyűjtése. Az 1970-es évek elején mind a két intézmény már kiterjedt nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezett és a folyóiratok tanúsága szerint tanáraik rendszeresen tartottak tanfolyamokat az anyaintézményen kívül is a világ minden táján.

Az adaptáció sikerének köszönhetően a 60-es évek végén már több Kodály programot találunk az Amerikai Egyesült Államokban meghirdetett kurzusok között, az 1970-es évtized vége felé pedig egyre több egyetem hirdetett nyári tanfolyamot.

A *Music Educators Journal* 1978 februárjában megjelent számában Orff kurzusok mellett számos Kodály tanfolyamot találunk. Megnőtt a képzési helyek száma is: Kodály Center of America (Wellesley, MA), Indiana University School of Music (Bloomington, IN), Temple University College of Music (Philadelphia, PA) Westminster Choir College

(Princeton, NJ), Silver Lake College (Manitowoc, WI). A tanfolyamot hirdetőik között pedig megjelent a kecskeméti Intézet is.¹⁸

Ha összehasonlítjuk az Orff Intézet és a Dalcroze Intézet, valamint a Kodály Intézet céljait és feladatait, igen sok hasonlóságot találunk. Mind a három intézmény a névadó zeneoktatási módszerét adja tovább, pedagógiai tevékenységén keresztül azt népszerűsíti, tudományos kutatómunkát folytat és a dokumentumokat gyűjti. Lényeges különbség azonban az, hogy csak Kodály zenei nevelési koncepciója teret nyert a szervezett iskolai közoktatásban és egyes helyeken többé-kevésbé meg is valósult, ellentétben az Orff vagy a Dalcroze módszerrel, melyekre nem épült zeneoktatási rendszer. Az Intézet tanfolyamainak „versenyképességét” növelték, s egyúttal az adaptációs törekvések sikerét is segítették a magyarországi zeneoktatás 1950 és 1970 között elért eredményei: az óvodai zenei nevelés kiteljesedése, az ének-zenei iskolák létrejötte és számuk gyarapodása. Példát jelentett a külföld számára az iskolai zeneoktatás szervezettsége és az a körülmény, hogy egységes tantervek, tananyagok és tankönyvek álltak a zenetanárok rendelkezésére.

x x x

Az évtizedek során az Intézetben végzetek igen kiterjedt „világhálózatot” hoztak létre, mely további távlatokat nyitott meg: állandó információcserét jelentett, elősegítette az adaptáció sokszínűségét és új kezdeményezések létrejöttét, s ez visszahatott az Intézet oktatómunkájára is.

A következő fejezetekben az Intézet főbb tevékenységi területeit tekintjük át.

18. Music Educators Journal, February, 1978. Volume 64, Number 6
Music Educators Journal, September, 1980. Volume 66, Number 1

IV. Éves tanfolyamok

Az *Alapító Okirat* nyomán a *Szervezeti Felépítés* kiemelt feladatként a magyar zenepedagógiai módszerek külföldi megismertetését jelölte meg, melyet az Intézet elsősorban oktatási tevékenységén keresztül valósít meg. Ez az oktatási tevékenység három területet ölel fel: az ún. éves tanfolyamot, a nyári Kodály szemináriumokat és az évközi, illetve nyári hosszabb-rövidebb továbbképzéseket. Az Intézetben eleinte kizárólag posztgraduális képzés folyt, amely azt jelentette, hogy valamennyi tanfolyam résztvevőjének rendelkeznie kellett felsőfokú zenei, zenepedagógiai vagy előadóművészi végzettséggel. Az amerikai háromszintű képzési rendszerben ez legalább *bachelor* (főiskolai) szintet jelentett. Az első években csak kivételes esetben vettek föl egyetemi hallgatókat, a későbbiek során azonban, elsősorban egyetemekkel kötött megállapodásoknak köszönhetően rendszeresen lehetőség nyílt főiskolai és egyetemi hallgatók részképzésére is.

Az Intézetben indítandó éves tanfolyamok tartalmáról először Kardos Pál Győrben tartott előadásában találhatók utalások. E kezdeti elképzelések szerint az alábbi tárgyak oktatását tervezték: szolfézs, zeneelmélet (analízis, összhangzattan), karvezetés (vezénylési gyakorlat, kargyakorlat, énekkar), módszertan, gyakorlati tanítás és iskolai hospitálás, zenetörténet, népzene, partitúraolvasás, hangszer, magánének, kamarazene, társas ének, zenepszichológia, és magyar nyelv.¹

Az éves tanfolyamok tervezésének konkrét fázisai egy, az irattárban fellelt füzetben követhetők nyomon.² Ebben a füzetben Erdei Péter feljegyzései találhatók, melyek egyrészt az oktatás tartalmi kérdéseire vonatkoznak, másrészt a személyi feltételek biztosításának, a kollégium kialakításának terveit tartalmazzák.

1. Kardos Pál, 2004. 72.

2. Erdei Péter, 1974.

A tervezés rendkívül alapos, pontos számításokat tartalmaz az ellátandó órákra és a tanári óraterhelésre vonatkozóan is. Külön foglalkozik a megfelelő színvonalú oktatás tárgyi feltételeinek pontos meghatározásával, részletesen leírja az oktatást kiszolgáló személyi állomány feladatait, de kiterjed a figyelme a beruházási kérdésekre, valamint a szobaárak meghatározására is.

Erdei Péter első terve szerint az oktatott tantárgyak a következők lettek volna (zárójelben a javasolt heti óraszám): analízis (2 óra), szolfézs (3 óra), vezényleti gyakorlat (1 óra), kórusgyakorlat (1 óra), társas ének (4 óra), partitúraolvasás (1/2 óra), magyar zenetörténet (2 óra), népzene (anyagismeret és elemző tanulmányok - 3 óra), kamarazene (1 óra), magyar nyelv (2 óra), módszertan (2 óra), zenepszichológia (1 óra), hospitálás és tanítási gyakorlat (10 óra). A heti óraszám elég magas: 32 és fél óra. A feljegyzések szerint két szinten folyt volna az oktatás: kezdő és haladó szinten. A hallgatók szintekre osztása az előképzettségük, valamint év eleji meghallgatások alapján történt. A két szint óratervében a terv szerint a következő eltérések voltak: a kezdő csoportban több volt a szolfézs óra, valamint a módszertan tárgy két részterületből tevődött össze: a magyar zeneoktatás történeti háttere, valamint a Kodály koncepció iskolai gyakorlata. A haladó csoportban XX. századi zenei kurzust vezettek volna be, módszertan viszont nem szerepelt az óratervben.

A második változatban Erdei Péter a kezdő és a haladó szint számára már külön állított össze óratervet, csökkentve a heti óraszámot is. A kezdő szinten 4 órára növelte a szolfézs órák számát, ugyanakkor csökkentette a társas ének heti óraszámát (heti 3 óra). Változatlanul magas maradt az iskolai óralátogatás és a gyakorlati tanítás heti órászáma: 10 óra. Növelte a fakultatív tárgyak körét: így a hangszer mellett a magyar zenetörténet és XX. századi zenetörténet is választható tárgy lett. A tanulmányi tervet kiegészítette havonkénti különböző témájú előadásokkal és budapesti óralátogatásokkal.

Erdei Péterrel folytatott beszélgetésben a tervezés folyamatára a következőképpen emlékezett: „[...] lényegében egyedül állítottam össze a tanulmányi tervet. Kodály Zoltánnénak megmutattam, vele többször konzultáltam. Felhasználtam különböző amerikai egyetemek prospektusait és KMTI [Kodály Musical Training Institute – Kodály Zenei Képző Intézet] programját. Telefonon többször konzultáltam igazgatónőjével, Denise Baconnal. De a végleges anyag összeállítása az én dolgom volt. Annyira nem volt semmiféle hagyománya az ilyen típusú intézménynek Magyarországon, hogy a felügyeleti szervek tartalmi kérdésekbe nem szóltak bele. De nagyon figyeltek mindent, mindenegyes lépésemről beszámolót kellett írni, mindenegyes lépést engedélyeztetni kellett.”³

1974. október 5-én készült el – az oktatás tartalmára vonatkozó második elképzeléssel összhangban – egy másik tervezet is, amely *A Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet Tanterve és Tanárigénye*⁴ címet viseli. Az 1975/76-os tanévre készült tervezet szerint heti 82 órát kinevezett tanárok (7 fő) heti 24 órát pedig óraadók (4 fő) láttak volna el.

Az Erdei Péter által készített második változatnak megfelelően, néhány apró módosítással készült el a posztgraduális éves tanfolyam első prospektusa az Amerikai Egyesült Államokban, a KMTI segítségével. Az Intézet céljaként a Kodály életműből fakadó zenetanítási módszer minél szélesebb hazai és nemzetközi elterjesztését jelölte meg. A cél megvalósítását pedagógiai programok szervezésével kívánta elérni. A külföldi zenepedagógusok számára éves kurzust hirdettek kezdő és haladó szinten. A meghirdetett tanulmányi programban a tervezetthez képest csökkent az óralátogatások és a gyakorlati tanítás heti óraszama (7 óra). Kimaradt a társas ének című tárgy, helyette kóruséneklés került be a meghirdetett programba.

3. Erdei Péter, 2006. 12.

4. KIArch, feldolgozatlan anyag. j.n.

A két szint tanulmányi programja a tantárgyakat tekintve csak néhány dologban tért el: kezdő szinten több volt a szolfézs, heti 4 óra, a csak haladó szinten szereplő zeneelmélet pedig heti 2 óra volt. A meghirdetett programból kimaradtak a fakultatív órák, csak egyéni hangképzés és hangszeres órák lehetőségét kínálta fel a kurzus, s ezeket is csak külön tandíjért lehetett volna felvenni a Zeneakadémián. Az összóraszám a kezdő csoportban 24 és fél óra, a haladó csoportban 25 és fél óra volt.

A hallgatóknak lehetőségük volt a Kodály Musical Training Institute segítségével a *Master's degree* (mesterfokozat) megszerzésére a magyarországi tanulmányaik beszámításával.⁵ A jelentkezéshez csatolni kellett három ajánlólevelet és egy hangkazettát (zongora és ének felvételekkel).

A prospektust az Amerikai Egyesült Államokban a Kodály Musical Training Institute juttatta el különböző zenei intézményekhez, más területekre pedig az Intézet küldte el a tájékoztatót, felhasználva a személyes kapcsolatokat, valamint egyéb állami és szakmai szervek (UNESCO Bizottság, Kulturális Kapcsolatok Intézete, Kulturális Minisztérium) segítségét is.

Az Intézet megnyitása alkalmából a sajtó számára készült egy rövid összefoglaló, melyben az éves tanfolyam célját az alábbiakban határozták meg: *„Mindenképpen az a célunk, hogy a tanfolyamaink résztvevői sokoldalú elméleti és gyakorlati képzésben, illetve továbbképzésben részesüljenek. Külföldiek számára szervezett éves programunkat egy relatív kezdő és viszonylag haladó csoport számára állítottuk össze. Mindkettőben első helyen áll a szolfézsztatítás, valamint a módszertani képzés. Ez utóbbi nálunk egyébként is szokásos módon három részből áll: módszertani előadások az elméleti kérdések megvilágítására, óralátogatás és tanítási gyakorlat. [...]*

5. KIArch, feldolgozatlan anyag. j.n.

*A Kodály koncepció adaptálása szempontjából nagyon fontos a résztvevők megismertetése a népzene tudomány eredményeivel. [...] Igen fontosnak érezzük azt, hogy növendékeink zenei szempontból is fejlődjenek a nálunk töltött idő alatt. Ezért többek között karvezetés, kamarazene és kamaraének is helyet kaptak az óratervben.”*⁶

Az előzetes várakozással ellentétben, amely 40 hallgató fogadását irányozta elő, az 1975/76-os tanévben 18 hallgató vett részt a tanfolyamon: három ösztöndíjas és 15 önköltséges hallgató.⁷ A hallgatók felvételéről az oktatási miniszter rendeletének megfelelően az Intézet saját hatáskörben döntött.⁸ A legtöbben az Amerikai Egyesült Államokból érkeztek: 10 fő, valamint három kanadai, egy-egy norvég, dán, svájci, japán és francia hallgató. Az amerikai hallgatók többsége az ún. Master's degree megszerzésére irányuló programban, a Kodály Musical Training Institute közvetítésével folytatta tanulmányait Kecskeméten.⁹

E program kialakulására Denise Bacon, az Egyesült Államokban működő intézmény igazgatója így emlékezett: *„Kodály Zoltánné elhatározta, hogy megalapítja az Intézetet Kecskeméten magyar és külföldi tanárok képzésére, és együtt elhatároztuk, hogy a KMTI diploma megszerzéséhez az első évet az Államokban és a második évet Magyarországon, a tervezett kecskeméti Intézetben kell, hogy töltsék a hallgatók.”*¹⁰

6. Bemutatjuk a Kodály Intézetet. 1975. 07. 29. Sajtókonferencia, gépelt sokszorosítvány, KIArch. j.n.

7. A 40-es létszám a férőhelyek számát figyelembe véve túlzónak mondható, hiszen csak 36 hallgató számára tervezték a kollégiumot. Az évek során azonban az is kiderült, hogy a kollégium a kényelmi szempontokra figyelve – gyakorlási lehetőségek, konyha kis mérete, a szobák nem megfelelő bútorozottsága – csak 26-28 hallgató számára biztosít ideális körülményeket.

8. 1964-ben szabályozta a művelődésügyi miniszter a külföldiek felvételét (152/1964 (M.K.20.)MM. számú utasítás) Ennek értelmében a felsőoktatási intézménynek nem volt beleszólása abba, kit helyeznek oda tanulmányaik folytatására. Azonban a művészeti főiskolák számára biztosítva volt, hogy felvételi vizsga nélkül senkit sem kötelesek felvenni. 1975-ös módosítás sem változtatott ezen az elven: a művészeti területekre továbbra is sikeres felvételi vizsgával lehetett bejutni (109/1975. (M.K.6.) O.M. számú utasítás).

9. A hallgatói létszámról és az éves tanfolyam programjaira vonatkozó adatok a Kodály Intézet Tanulmányi Hivatalának irataiból származnak. Az egy-egy tanévre vonatkozó iratokat és a hallgatói személyi anyagokat a központi irattártól függetlenül, tanévenként elkülönítve tárolják.

10. Bacon, Denise, 2001. 21.

A hallgatók értékelése félévenként írásban történt, de a prospektusban meghirdetettekkel ellentétben nem számokkal, hanem betűvel. A tanulmányi programot sok kirándulás és más városok iskoláiban történő óralátogatás egészítette ki. Már az első tanév során megpróbálták az Intézetet többféle módon bekapcsolni a város kulturális életébe. Több nyilvános hangversenyt is szerveztek, felléptek többek között a Zeneakadémia növendékei. A hallgatói hangversenyeket nyilvánosan meghirdették, s a hallgatók szerepeltek a Művelődési Központ zenetörténeti sorozatának előadásain.

A főállású tanárok száma négy fő volt: Dr. Kokas Klára (zenepszichológia), Nemes Klára (szolfézs/analízis, módszertan, iskolai gyakorlat), Hajdu Roland (kamarazene, társas ének) és Erdei Péter (vezénylési gyakorlat, kórus). Félállású tanár volt Rozgonyi Éva (vezénylési gyakorlat), óraadó tanárok pedig Hegyi Erzsébet (szolfézs/analízis), P. Párdányi Judit (partitúraolvasás), Szabó Helga (módszertan), Dr. Vargyas Lajos (népzene) és Dankó Géza (magyar nyelv) voltak.

A tanév második félévében néhány változásra kerül sor: módszertani előadásokat tartott Hamvas Anna, Herboly Ildikó, Katanics Mária, illetve zeneelméletet tanított Ittész Mihály is, akinek tanári munkája ellenére fő feladata a könyvtár vezetése és az igazgató munkájának segítése volt. A magyar nyelv oktatását ugyancsak két új vendégtanár végezte: Zsadányi Katalin és Keresztes Nagy Imre. A főállású tanárok besorolása a főiskolai nomenklátúra szerint történt: főiskolai tanársegéd, főiskolai adjunktus, főiskolai docens elnevezéssel.

Mind a hallgatók, mind az Intézet vezetősége a tanév folyamán többször is értékelte a tanulmányi programot, illetve a házirenddel kapcsolatos kérdéseket. Úgy tűnik, ez az értékelés a hallgatók számára természetes, de elsősorban az Intézet fizikai dolgozói számára akkoriban szokatlan volt. A tanév végén készült hallgatói értékelés szerint a tanulmányi programot általában jónak, illetve több esetben kiválónak minősítették, kimelték a karvezetés

és a szolfézs órák magas színvonalát. Úgy gondolták, hogy néhány tantárgy esetében nem volt megfelelő a tanári számonkérés. Nem tartották elég szervezettnek a zenepszichológia tárgyat és hiányolták a választható tantárgyak körét.

Nem tartották megfelelőnek az órarend változásával kapcsolatos pontos, és időben történő értesítést. Az életkörülmények közül a melegvíz korlátozott volta, valamint a telefonálás nehézségei zavarták leginkább a hallgatókat. Mivel az Intézet munkája és a felújított műemléki épülete iránt a megnyitás után nagy volt az érdeklődés, ezért a tanév folyamán sok szakmai és egyéb látogató érkezett. A hallgatók úgy találták, hogy a látogatók magas száma zavarta az oktatómunka menetét. Kevésnek és nem eléggé alaposnak találták az előzetes tájékoztatást, különösen a pratikus információkat hiányolták (beutazási és vámszabályok, életkörülmények, vásárlás, közlekedés, telefonálás, posta, stb.) ¹¹

Az első tanév nehézségeihez tartoztak még az igen szigorú vízumkiadási feltételek, valamint a tartózkodási engedélyek rendőrség általi meghosszabbításának igen hosszadalmas procedúrája. A felvételt követően a jelentkező által kitöltött lapot fényképével együtt a Kulturális Minisztérium Művészetoktatási Osztályára kellett küldeni, az Utazási Bizottság engedélyét kérve. Az Utazási Bizottság határozata alapján a Minisztérium Útlevélosztálya adta ki a kulturális vízumot, melyet elküldtek a leendő hallgatónak. Mivel ez a vízum csak 30 napos itt-tartózkodást engedélyezett, a megérkezés után a hallgatónak Kecskeméten kellett megszerezniük az egy évre szóló tartózkodási engedélyt, melyet a Bács-Kiskun Megyei Rendőrfőkapitányság állított ki. Az Intézet azzal segítette a hallgatókat, hogy a munkatársai tartották a kapcsolatot a helyi illetékesekkel, végezték a dokumentumok kitöltését és bonyolították a hivatalos eljárást. További könnyebbésséget csak az jelenthetett, ha a hallgató ösztöndíjjal érkezett, mivel ilyen esetben a hivatalos teendőket a Kulturális Kapcsolatok Intézete vagy a Minisztérium végezte el.

11. KIIrattár, 12/19/1976. feljegyzés

Az Intézet dolgozói állománya az első tanév folyamán folyamatosan bővült: a gazdasági hivatal munkatársai, portások, takarítók, könyvtáros, tanulmányi előadók, titkárság munkatársai, gépkocsivezető, karbantartó. Az első tanévben elég magas volt a fluktuáció, különösen a kisegítő személyzet körében. Úgy tűnik elsősorban ők voltak azok, akik nehezen tudtak alkalmazkodni az akkor általánosan megszokottnál szigorúbb követelményekhez (pontos munkavégzés, állandó tisztaság, egyéni felelősségvállalás, az oktatást közvetlenül segítő munkatársak esetében az idegennyelv tudás).¹²

Az 1976/77-es tanév beosztása és heti tanulmányi rendje az első tanévhez képest nem változott. A tanév meghallgatásokkal kezdődött, ennek alapján készültek el a csoportbeosztások. A meghallgatásokat követő speciális programban kirándulások, előadások, óralátogatások és hangversenyek szerepeltek. Az órarend szerinti tanítást követően januárban rövid vizsgára készülési időszakot iktattak be. A félévi vizsgák után több héten keresztül budapesti iskolai óralátogatásokon vettek részt a hallgatók. Már ekkor kialakult a tanév végének rendje is: a vizsgákat május második felében tartották, s a hónap utolsó napján le is zárult a tanfolyam.

A heti tanulmányi rend a következőképpen alakult: hétfő a budapesti hospitálások és módszertani konzultációk napja maradt, szombaton pedig délig volt tanítás. Az Intézetbe látogatók változatlanul magas száma miatt az órarend összeállításánál kijelöltek két napot, amikor vendégeket tudtak fogadni, mégpedig úgy, hogy az akkor tartott órák az intézeti program keresztmetszetét adták. Így kerülték el azt, hogy a látogatók zavarják az oktatás napi menetét. A hallgatókat két szintre – kezdő és haladó – osztották be. Új tantárgyként a magánének került be a programba. A tanári kar is bővült, Herboly Ildikó (zeneelmélet, partitúraolvasás, vezénylés), Keönch Boldizsár (magánének) és Erdei Péterné (szolfézs, karvezetés, népzene) került kinevezésre.

12. KIIrattár, 79/1975, 94/1975, 91/1975, 96/1975, 99/1975, 113/195, 126/1975, 128/1975, 140/1975, 141/1975, 145/1975, 148/1975, 149/1975, 166/1975, 173/1975 iktatószámú levelek

A főfoglalkozású tanárok száma így hat főre emelkedett, részfoglalkozású egy fő, az óraadók száma pedig hat fő volt. Az óraadók elsősorban a Kodály Iskolában tanító énektanárok voltak, akik a hallgatók iskolai óralátogatásáért feleltek. A tanárok átlagos heti óraszám 11 óra, az óraadók esetében pedig heti öt óra volt.

A hallgatók létszáma és nemzetiségi hovatartozása is jelentősen bővült. Változatlanul az Amerikai Egyesült Államokból érkezett hallgatók létszáma volt a legmagasabb: 10 fő, ebből 7 fő érkezett a Kodály Musical Training Institute szervezésében. Érkeztek résztvevők Angliából (1 fő), Ausztráliából (1 fő), Bolíviából (1 fő), Dániából (3 fő), Japánból (1 fő), Kanadából (2 fő), Norvégiából (2 fő). További hat főt pedig rövidebb időre, átlagosan két hónapra fogadtak. Öt fő (1 angol, 2 dán, 1 kanadai és 1 bolíviai) tanult a Kulturális Kapcsolatok Intézete ösztöndíjával, a többi hallgató pedig önköltséges volt.

Tovább bővült az Intézet és a város kapcsolata. Az Intézet nagytermében több nyilvános hangversenyt rendeztek, fellépési alkalmat teremtve az Intézet tanárainak, hallgatóinak, a helyi művészeknek valamint fiatal pályakezdő muzikusoknak. Fellépett például Lantos István (zongora), Molnár Ágnes (hegedű), Bokor Tamás (hegedű), Rohmann Imre (zongora), Keöncsh Boldizsár (ének) és Onczay Csaba (gordonka).¹³

A tanév során elkészült az Intézet új, az első tanév folyamán készült fényképekkel illusztrált tájékoztató füzete négy nyelven (angol, német, francia és orosz). A füzet első oldalain az Intézet alapításának körülményeit vázolták, majd Kodály Zoltán életművének főbb területeit mutatták be, kiemelve a Kodály koncepció alapelveit. Ezt követően részletesen bemutatták az éves tanfolyamot: felvételi követelmények, óraterv, tanusítványok, tanári kar, az oktatott tantárgyak rövid leírása, könyvtár, kollégium bemutatása, valamint praktikus információk (Kecskemét, Budapest, időjárás, utazás, vízum, stb.)¹⁴

13. KIArch, 1976-77-es Tanév dokumentumai. 1976/77. 1-24.

14. A Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet, Kecskemét. Szerk: Ittész Mihály. Kecskemét, Kodály Intézet, 1976.

Az 1977/78-as tanévben csökkent az USA-ból érkezett hallgatók száma. Ennek oka az volt, hogy Denise Bacon, a Kodály Musical Training Institute alapítója szervezési és személyes okok miatt elhagyta az intézményt, s megalapította a Kodály Center of America [Amerikai Kodály Központ] elnevezésű intézetet. A hallgatói létszám egyébként az előző évihez hasonlóan alakult (20 fő), új országokból is érkeztek hallgatók: Egyiptom, Svédország. Ismét voltak ausztrál, bolíviai, dán, japán, francia, kanadai és norvég résztvevők.

A tanév a már megszokott programmal indult: szeptember 15. és 26. között a meghallgatások mellett kirándulások, magyar nyelvi órák, városnézés, múzeumlátogatások, hangversenyek és esti közös zenehallgatások szerepeltek a programban.

A speciális program kialakítását több tényező is indokolta. Egyrészt a különböző programok segítették a minél könnyebb beilleszkedést, másrészt a történelmi, néprajzi, zenetörténeti, művészettörténeti előadások, filmvetítések, kirándulások a különböző zenei tárgyakhoz kiegészítő ismeretekkel szolgáltak. A bevezető hét sikere miatt a további években is megszervezték ezt a programot.

A hallgatók még jobb tájékoztatását szolgálta, hogy a tanév elejére elkészült a tanulmányi programot részletesen bemutató angol nyelvű ismertető, melyet a hallgató tanulmányainak megkezdésekor kapott kézbe. A tájékoztatóban a kezdő és a haladó szinten oktatott tantárgyak tanítási anyagát és az értékelés szempontjait tüntették fel. Ezt egészítette ki a tanév költségeiről készült tájékoztató.¹⁵

Az órarend szerinti tanítás csak szeptember 27-én indult el. Az előző évi programhoz képest változást jelentett, hogy a zeneelmélet tantárgy mind a két szint tantárgyai között szerepelt. A heti órarendben is néhány változás történt: a tanítási napok száma csökkent, hiszen szombaton már nem voltak órák.

15. KIArch, 1978-79-es Tanév dokumentumai. Information Concerning the Study Program of the One-year Course. 1978/79/4.

A főfoglalkozású tanárok száma hétre emelkedett, mivel új tanár, Gábor Lilla kapott kinevezést az Intézetbe. Részfoglalkozású tanár változatlanul egy fő volt, az óraadó tanárok száma jelentősen csökkent (3 fő). A tanárok óraszámát átlagosan heti 12 óra volt.

A második félévet is speciális program vezette be: óralátogatásokat szerveztek különböző iskolatípusokban mind Budapesten, mind pedig Kecskeméten. Ellátogattak ún. normál általános iskolákba, ének-zenei általános iskolákba, konzervatóriumokba, középiskolákba és különböző kórusok próbáira.

A tanév folyamán egy új probléma körvonalazódott, nevezetesen az, hogy néhány hallgató tanulmányai során jelezte, hogy egy újabb tanévet kíván az Intézetben tölteni. Két kérdést vetett fel ez a jelenség: egyrészt az alap és haladó mellett szükség volt olyan speciális program kidolgozására is, amelyet a már haladó szintet elvégző hallgató igényeit is kielégítette. Másrészt a kiadott oklevélben is tükröződnie kellett, hogy a hallgató milyen tanfolyamot végzett el és hány évet töltött itt. A tanári kar javaslatára és a Kulturális Minisztérium engedélye alapján egységes szövegezésű oklevél került kiadásra, melyen feltüntették, hogy az illető hallgató egy vagy kétéves tanfolyamot végzett-e. Az oklevél érvényességéhez szükséges részletes értékelés tartalmazta az egyes tárgyak rövid leírását, valamint azt, hogy a hallgató tantárgyanként milyen szintet és fokozatot ért el.¹⁶

Az **1978/79-es** tanév szerkezete az előző évihez hasonlít: kéthetes speciális programmal kezdődött, a második félévben pedig az órarend szerinti tanítás megkezdése előtt a január hónap iskolai óralátogatással telt. A tanév nehézségekkel indult, hiszen a tanári kar több tagja időszakosan illetve véglegesen megvált az Intézettől. Rozgonyi Éva megnövekedett iskolai teendői miatt nem tanított tovább az Intézetben, Gábor Lilla pedig a tanév folyamán vendégtanárként az USA-ban tanított, így a tanárok óraterhelése megnőtt: átlagosan heti 14 óra volt. A tanulmányi hivatalból is távozott egy munkatárs.

16. KIIrattár, 57.929/77. KM levél, valamint Erdei Péter igazgató által írt 8/86/1977. levél.

A hallgatók országok szerinti összetétele változott: változatlanul viszonylag magas volt a kanadai hallgatók száma (4 fő) és nőtt az ausztrál hallgatók száma (5 fő). Emelkedett a skandináv hallgatók száma (2 dán, 2 norvég), csökkent viszont az Amerikai Egyesült Államokból (3 fő) és a Japánból érkezetteké (1 fő).

A résztvevők az alábbi végzettségekkel érkeztek: *B.A. in Liberal Arts*, *B.A. in Music Education*, *Teacher's Diploma* (Angliából) , *B.A. in Performance*, *Diploma in Music Education* (Ausztráliából), két hallgató pedig a *Master's degree* megszerzése előtt érkezett Kecskemétre. Az USA-beli és a kanadai hallgatók valamennyien vettek már részt hazájukban Kodály-tanfolyamon.

Hat hallgató – valamennyien európai országokból – a Kulturális Kapcsolatok Intézete ösztöndíjával érkezett a kétoldalú kulturális megállapodások egyes munkatervi pontjainak megfelelően. Ebben a tanévben három magyar származású hallgató számára a Magyarok Világszövetsége adott ösztöndíjat tanulmányaik itteni folytatására. Sajnos, ez utóbbi jó kezdeményezés a későbbi évek során nem folytatódott.

Az 1978/79-es tanévben ismét módosult az Intézet Szervezeti és Működési Szabályzata. A bővülő feladatok (nemzetközi kapcsolatok kiszélesedése, közművelődési feladatok növekedése) miatt kialakították az igazgatóhelyettesi munkakört. Az igazgatóhelyettes látta el a könyvtár vezetését is.

A következő **1979/80-as** tanév is hasonló módon indult: speciális programot szerveztek szeptember 18. és 29. között. E két hétben intenzív magyar nyelvoktatás folyt, a hallgatók megismerkedtek Kecskemét kulturális intézményeivel, valamint konzultáció keretében részletes tájékoztatást kaptak az oktatott tantárgyak éves programjáról. Az órarend szerinti tanítás csak október 1-jén indult. A félévi és az év végi vizsgák idején egyéni és csoportos konzultációk segítették a hallgatókat a vizsgákra való felkészülésben.

Ebben a tanévben készült el az Intézet új tájékoztató füzet, melyben az éves tanfolyamra és az Intézetre vonatkozó információk mellett a tanári kar tagjait is bemutatták. A füzet angol, francia, német, orosz és spanyol nyelven jelent meg.

Ugyancsak a tanév végére készült el az új *Tanulmányi- és vizsgaszabályzat*.¹⁷ Néhány változás történt az előzőhöz képest. Csökkent a hallgatók heti kötelező óraszám, összesen 19 óra lett. Ez abból adódott, hogy az iskolai óralátogatások számát heti három órára csökkentették a korábbi heti hét órától. Igaz ugyan, hogy fakultáció keretében lehetőséget kínáltak további óralátogatások megszervezésére.

A szabályzatban az éves tanfolyam egészére vonatkozó fontos információk is találhatóak: felvételi követelmények, az éves tanfolyam szerkezete, tanítási órák hossza, értékelési módok, munkakörülményekre (könyvtár, gyakorlási lehetőségek) vonatkozó leírások. Először rögzítették egyéni program kialakításának lehetőségét, s ugyancsak először fogalmazták meg azt, hogy kétéves programon is részt lehet venni, melynek második évét a hallgató egyéni érdeklődése alapján állítják össze. A tantárgyak szintek szerinti ismertetése a második félév végére elérendő tudáselemek – zenei ismeretek, zenei készségek – leírását tartalmazta. Minden tárgy esetében megtalálható a szükséges szakirodalom felsorolása is.

A kedvezőtlen világpolitikai helyzet az éves tanfolyam létszámát is befolyásolta, így az 1979/80-as tanévben a hallgatói létszám meglehetősen alacsony volt, összesen 14 fő.¹⁸

A hallgatók nemzetiségi összetétele annyiban változott, hogy tovább csökkent az USA-ból érkezett hallgatók száma (2 fő), nőtt viszont a kanadaiaké (5 fő), valamint a japán résztvevőké (4 fő). A csoportban két ausztrál és egy norvég hallgató is tanult.

17. Syllabus of the One-year Course. Zoltán Kodály Pedagogical Institute of Music, Kecskemét, June 1st, 1980.

18. Két politikai esemény keltett nyugtalanságot és riadalmat a világban, s mind a kettő negatívan befolyásolta a hallgatói létszámot is: Iránban a sah elűzése után megalakult az új Iszlám Köztársaság, a szovjet csapatok bevonultak Afganisztánba. A politikai események ilyen közvetlen hatása a későbbiekben nem volt tapasztalható.

Az USA-ból érkezett hallgatók létszámának csökkenésében az is szerepet játszott, hogy hazájukban bővült azon egyetemek száma, ahol megismerkedhettek Kodály zenei nevelési elveivel, egyrészt a több nyáron átívelő tanfolyamok, másrészt mesterképzések keretében.

A hallgatók az alábbi végzettséggel érkeztek: *B. A. in Liberal Arts*, *B.A. in Music*, s egy japán hallgató kivételével mindenki rendelkezett előzetes ismeretekkel a Kodály koncepcióról, mivel mindenki vett már részt valamilyen Kodály tanfolyamon.

Mivel ebben a tanévben a hallgatói létszám alacsony volt, a kóruséneklés helyett vezénylési gyakorlat című tárgyat vezették be. Azoknak a hallgatóknak, akiknek hangszeres felkészültsége nem volt elegendő a kamarazenében való részvételre, kamaraéneklést iktattak be.

A tanári értekezlet jegyzőkönyvének tanúsága szerint a hallgatók közül többen bizonyos tantárgyi koncentrációt igényeltek, melynek elérése érdekében inkább lemondtak egyes, elvben kötelező órák látogatásáról. Úgy érezték, hogy elsősorban a zenei tárgyak a fontosak, s ennek érdekében „nem-zeneinek” minősítettek néhány tárgyat, így például a népzene, módszertant. A tanári kar tagjai úgy ítélték meg, hogy minden jogos specializáció ellenére ez a tendencia Kodály pedagógiai elveitől alapvetően eltér, hiszen a különböző elméleti és gyakorlati tantárgyak együttese képviselte a kodályi elvek teljességét. Ez a probléma szinte valamennyi tanév során a későbbiekben is felmerült. Megoldást majd a részképzés 1986-os bevezetése jelentett.¹⁹

Az **1980/81**-es tanév az Intézet történetében a hallgatói létszámot tekintve a mélypontot jelenti. Összesen 10 hallgató kezdte meg tanulmányait – három kanadai, egy japán, egy ausztrál, egy svájci, két bolíviai, egy szudáni és egy ghánai zenetanár, de ketten csak rövidebb időt töltöttek itt. Előzetesen 17 résztvevő adta be jelentkezését, de elsősorban a

19. KIArch, 1979-80-as Tanév dokumentumai. 1979/80/12.

világpolitikai helyzet miatt többen visszaléptek, illetve egyszerűen nem érkeztek meg. Az alacsony létszám miatt módosult a tanév szerkezete is, a speciális program egy hétre koncentrálódott, valamint csökkent a tanárok heti óraszám, átlagosan heti 7-8 órára. A tanárokat óraszámuk kiegészítésére egyéb szakmai feladatok ellátására, így pl. hang- és filmfelvételek feldolgozására, tartalmi feltárására, katalogizálására, az oktatást segítő zenei gyűjtemények összeállítására, szakmai cikkek és egyéb zenei kiadványok fordítására osztották be. Az alacsony hallgatói létszám ellenére rendkívül változatos programok egészítették ki az órarend szerinti tanítást: szakmai kirándulások (Nyíregyháza, Budapest), óralátogatások (Budapest), és hangverseny-látogatások.

Az **1981/82**-es tanévben a hallgatói létszám ismét emelkedett. A legtöbben Kanadából és Svájcban érkeztek (3-3 fő). A skandináv országokból ismét jöttek norvég és dán hallgatók. Először fordult elő, hogy az éves tanfolyamra szocialista országból is érkezett résztvevő, a Weimar-i Zeneművészeti Főiskola gyakorlóiskolájában tanító énektanár. Részvételére az NDK és Magyarország közötti kulturális és oktatási megállapodás keretében került sor. Érkezett még hallgató Ausztráliából, Bolíviából, Japánból, Olaszországból, Németországból, Spanyolországból, valamint az Egyesült Államokból.

A tanév a már szokásos módon, a speciális hét programjával indult, melynek keretében városnézés, filmvetítés, magyar történelmi és zenetörténeti előadások és kirándulások voltak. Az egymást követő Bartók és Kodály centenáriumra való tekintettel a szokásosnál több kulturális rendezvényt és nyilvános hangversenyt tartottak a tanév folyamán. Említsünk meg a hangversenyek közül néhányat: Keönch Boldizsár és Keönch Márton hangversenye Bartók és Kodály népdalfeldolgozásaiból, Kodály Vonósnégyes műsora, válogatás kortárs magyar zeneszerzők műveiből, Ligeti András (hegedű) és Onczay Csaba (gordonka), Bársony László (brácsa), illetve Tusa Erzsébet (zongora) hangversenye. Több előadás is elhangzott az éves tanfolyam egy-egy tantárgyához kapcsolódva: Sárosi Bálint a magyar hangszeres népzeneről

beszélt több alkalommal, Szabó Helga az énekes improvizációról, Lendvai Ernő pedig a relatív szolmizáció alkalmazási lehetőségeiről a zenei analízisben.²⁰

Az 1982-ben készült el az Intézet új épülete, a kolostor épület mögötti telken. A tervezést Kerényi József végezte, aki annak idején a kolostor felújítási terveit is készítette. Mivel a beruházásra fordítható állami összeg nem volt elegendő, a város segítségével fejezték be az építkezést. A városi támogatás fejében a legfelső szinten lévő négy tanterem az Intézet mellett – az 1964-ben az ének-zenei iskola részére emelt épületben – működő közgazdasági szakközépiskola kezelésébe került.

Az új épületbe költözött a könyvtár, itt alakították ki az új stúdiót. Itt kapott elhelyezést a gazdasági hivatal és több kiszolgáló helyiség is. Az épület elkészülte nagyban javította az oktatás feltételeit. A régi épületében lévő volt könyvtári helyiségekben alakították ki a zenepedagógiai archívumot, ezzel megfelelő helyet biztosítva az Intézet tulajdonába került hagyatékoknak is.

A technikai feltételek gyarapodása tette lehetővé, hogy ebben a tanévben elkészüljön az éves tanfolyamról szóló első videofilm. A film bemutatta az Intézetben folyó oktatómunkát, s ezen keresztül átfogó képet adott a Kodály koncepció elméleti és gyakorlati kérdéseiről.

Az **1982/83**-as tanév az első olyan tanév, amikor az előző évi tanulmányaikat befejezve nagy számban tértek vissza a hallgatók egy újabb tanévre. Nyolcan döntöttek úgy, hogy még egy évig az Intézetben tanulnak: egy-egy angol, ausztrál, bolíviai, dán, finn, japán, norvég és német hallgató. Az ő esetükben a tanulmányi programot kétféleképpen alakították ki. Egyrészt, aki a kezdő csoportban sikeresen teljesítette a követelményeket, a haladó csoportban folytathatta a tanulmányait, másrészt, akik a haladó csoportban fejezték be tanulmányaikat, azok számára pedig speciális programot állítottak össze. Az új hallgatók

20. KIArch, 1981-82-es Tanév dokumentumai. 1981-82/ 11-13., 25-28.

között először volt mexikói és brazil, de érkeztek Norvégiából, Ausztráliából, USA-ból és Kanadából.

Új értékelési formát vezettek be ebben a tanévben. A tantárgyankénti, a hallgató előmenetelére vonatkozó eddigi szöveges értékelést felváltotta a szintén tantárgyankénti, de már betűvel történő részértékelés, amely a tantárgyra jellemző zenei készségeket vette figyelembe, például zenei memória, ritmuskészség, muzikalitás, belső hallás, stb. Az egyes részjegyekből tevődött össze a tárgyra vonatkozó jegy, az ún. *grade*, amelyet A – D-ig szintén betűjel fejezett ki.

Az Intézet ebben a tanévben hirdetett meg először tanulmányi ösztöndíjat. Az ösztöndíjat az 1982-es centenáriumi év alkalmából Kodály Zoltánné ajánlotta fel egy, az éves tanfolyamon tanulni kívánó külföldi hallgató számára. Első alkalommal nyitott volt az ösztöndíj, tehát nemcsak már az Intézetben tanuló és a tanulmányaikat folytatni kívánók jelentkezhettek, hanem új jelentkezők is. A későbbi években általában másodéves hallgató nyerhette el az ösztöndíjat.

Két új kollégával bővült a tanári kar: egyikük dr. Carlos Miró, chilei származású zenetanár, aki országa megváltozott politikai helyzete miatt magyarországi tanulmányai és a kandidátusi fokozat megszerzése után nem tudott hazatérni. Ő elsősorban népzénet tanított. A másik tanár Szabó Orsolya zongoraművész, akire a zongora és a kamarazene oktatása várt.

A tanulmányi programot e tanévben is több kirándulás és óralátogatás egészítette ki (Pécs – Tanárképző Főiskola, Budapest – különböző óvodák és általános iskolák) ²¹

A tanév különlegessége volt, hogy a módszertan oktatását vendégekkel, az iskolai énekoktatás kiemelkedő szakembereinek meghívásával oldották meg: Forrai Katalin – óvodai zenei nevelés, Igó Lenke, Szabó Helga – ének-zenei általános iskola, Arany János – gimnáziumi ének-zeneoktatás, Lukin László – énekoktatás az ún. normál általános iskolában.

1983. június 14-én ünnepség keretében emlékeztek meg az Intézet alapításának 10. évfordulójáról.²² Erre az alkalomra jelent meg a kétnyelvű második Évkönyv.

Az **1983/84**-es tanévben ismét visszatértek a tanév eleji hosszabb speciális program szervezésére. A tanév szerkezetében annyi változás történt még, hogy csökkent a budapesti óralátogatások száma, s ezzel párhuzamosan növekedett a kecskeméti alkalmaké. Ebben a tanévben az ausztrál hallgatók száma volt magas, valamint többen érkeztek Norvégiából. Először jöttek résztvevők Írországból és Belgiumból.

A tanév során elindultak egy új tanulmányi és vizsgaszabályzat kidolgozásának munkálatai, hiszen az igények változásai miatt szükség volt bizonyos módosításokra: például újabb szolfézs szint bevezetésére.

Az **1984/85**-ös tanév hallgatói létszáma átlagosnak mondható (20 fő). A hagyományos országok mellett (Ausztrália, Dánia, Kanada, Norvégia USA) megnövekedett az ír hallgatók száma, változatlanul alacsony volt viszont az angoloké. Az előző évekhez képest visszaesett a japán résztvevők száma. Először érkezett Argentínából hallgató. A résztvevők végzettsége, a felvételi követelményeknek megfelelően, *B.A. in Liberal Arts* vagy *B.A. in Music Education*. Figyelemre méltó azonban az a tény, hogy egyre többen érkeztek úgy Kecskemétre, hogy a *Master's degree* megszerzése előtt vagy tanulmányaikat megszakítva töltötték egy évet az Intézetben.

A tanulmányi program szerkezetében nem történt változás, csak a módszertan tantárgy kiegészítéseként szerveztek előadássorozatot. A hallgatók szervezeten látogattak el több zenei intézménybe, így az MTA Zenetudományi Intézetébe, zeneiskolákba és óvodai foglalkozásokra. A programot elektronikus zenei előadás és népdalénekesek bemutatója is színesítette.²³

22. KIIArch, 1982-83-as Tanév dokumentumai. 1982-83/37-42.

23. KIIArch, 1984-85-ös Tanév dokumentumai. 1984-85/6-8.

Az **1985/86**-os tanév több szempontból is érdekes. Ebben az időszakban ismét viták folytak a felsőoktatási intézmények integrációjáról. Ennek keretében terv készült egy kecskeméti főiskolákból létrejövő intézményről, melybe a Minisztérium elképzelése szerint az Intézet integrációja is kívánatos lett volna. (Ezt a gondolatot először, a Kodály centenárium alkalmából történt miniszteri látogatáson vetették fel informálisan.) A megindult tárgyalások azonban nem vezettek eredményre, így valamennyi főiskola és az Intézet is egyelőre önállóan folytatta munkáját.

Talán éppen ezért gyorsult fel az új tanulmányi és vizsgaszabályzat már korábban elkezdett kidolgozása. A munka rendkívüli körülményekkel folyt, az egyes tantárgyakra vonatkozó leírásokat az oktató tanárok készítették el. Az előző évek tapasztalata, a hallgatói összetétel változása miatt szükségessé vált további szintek bevezetése. Ez elsősorban a szolfézs és zeneelmélet tárgyat érintette: a kezdő és haladó szint mellett bevezették a középhaladó szintet is. A tantárgyak esetében a szinteknek megfelelően ismertették az elsajátítandó zenei ismereteket, a fejlesztendő zenei képességeket. Zeneelmélet tárgyat csak a középhaladó és a haladó szinten lévő hallgatók látogathatták, hiszen ehhez már biztos alapszintű elméleti és gyakorlati tudás szükséges.

A csoportok kialakítása az év eleji írásbeli és szóbeli teszt alapján történt. Több tantárgy esetében külön programot dolgoztak ki az első és a második évre, így például a módszertan, a karvezetés, a népzene esetében. Minden tantárgynál pontosan meghatározták az értékelés alapját: folyamatos részvétel, rendszeres gyakorlati munka, vizsga. A kamarazenében való részvétel az év eleji meghallgatás eredményétől, vagyis a hallgató felkészültségétől, alkalmasságának megítélésétől, tehát a tanári kar döntésétől függött. A zeneirodalom tárgy keretében a hallgatók a magyar zenetörténet legfontosabb képviselőivel ismerkedhettek meg. Fakultatív tárgyként zongora, szolfézs-módszertan és magyar nyelv oktatását ajánlották fel.

A szintek differenciáltabb meghatározása miatt a tanulmányi idő akár három évre is meghosszabbítható lett. Meghatározták a diplomák elnyerésének feltételeit, valamint az egyes szintek egymásráépülését is. A szabályzat lehetőséget adott egyéni program összeállítására, ebben az esetben azonban csak részvételi igazolást kaphatott a hallgató.

A tanulmányokra vonatkozó egyéb szabályokat (felvételi követelmények és a szükséges előtanulmányok felsorolása, a tanév szerkezete, a vizsgák rendje, az értékelés formája, a hiányzás mértéke, a tanárok helyettesítése, a tanítási órák hossza, a bentlakás lehetőségei, a kollégium rendje és a tanulmányokhoz szükséges anyagok biztosítása) külön fejezetekben tárgyalták. Az új tanulmányi és vizsga szabályzat sikeresen oldotta meg az évek során felgyülemlett problémákat, s a következő évekre megfelelő keretet biztosított az Intézetben folyó oktatás számára.²⁴

Az **1985/86**-os tanév hallgatói összetételét vizsgálva kitűnik, hogy az európai országokból érkezettek voltak többen. Megnőtt a spanyol és az olasz hallgatók száma, de változatlanul nagyobb volt az ausztrál és az ír hallgatók száma, s alacsony az USA-ból érkezetteké.

A főállású tanárok száma 11 fő volt, óraadóként az első félévben hárman tanítottak (zongora – Héjjas Pálné, partitúraolvasás – Balázsne Kiss Katalin és magyar nyelv – Kéri Laura). Az átlagos óraszám csoportos órákat tartók esetében heti 10 óra, egyéni órákat tartók esetében pedig 13 óra volt. A módszertanoktatás hatékonyságát növelve, illetve a hallgatók igényeit is figyelembe véve nagyon változatos volt az óralátogatások sora mind Budapesten, mind pedig Kecskeméten. Így ellátogattak óvodai foglalkozásokra, hangszeres órákra, zeneiskolai szolfézsórákra, kóruspróbákra, budapesti és kecskeméti ének-zenei és ún. normál iskolákba.

24. Syllabus. Zoltán Kodály Pedagogical Institute of Music, Kecskemét, Hungary, July 1st, 1986.

Sajnálatos negatívuma volt az 1985/86-os tanévnek, hogy az Intézet által kiadott diploma státuszának megoldatlan kérdése, vagyis külföldi elfogadhatóságának bizonytalan volta miatt több hallgató a második félévben nem folytatta tanulmányait Kecskeméten, hanem Budapestre távozott vagy hazatért. Az Intézet lehetőségeihez mérten tartalomban próbálta meg kiegyenlíteni az adminisztratív hiányosságokat.

A tanév második félévében egy rendkívül értékes előadássorozat tette gazdaggá a tanulmányi programot. A magyar zenei élet kiválóságai, a Kodály koncepció nemzetközileg elismert szakemberei tartottak előadást módszertani (Igó Lenke, Szőnyi Erzsébet, Szabó Helga és Dobszay László), hangszertanítási (Tusa Erzsébet), óvodapedagógiai (Forrai Katalin), zenei analízis (Lendvai Ernő) és szolfézstanítás (Hegyi Erzsébet) témákban, valamint Vajda János beszélt készülő műveiről.²⁵

Az **1986/87-es** tanév már az új tanulmányi és vizsgaszabályzatnak megfelelően került lebonyolításra. A hallgatók által készített év végi értékelés szerint a bevezetés sikeres volt. Az új szabályzatnak köszönhetően több hallgató tért vissza és folytatta a tanulmányait, így egyre többen három évet töltöttek az Intézetben. (Ebben a tanévben egy ausztrál, egy norvég hallgató a harmadik tanévét kezdte meg, egy finn, két ausztrál, egy mexikói pedig a második tanévét.). Az új program sikerét jelzi az is, hogy a tanév végén tizenketten jelentették be visszatérési szándékukat. A hallgatói létszám megfelelő volt (25 fő). Ebben a tanévben – az államközi megállapodásnak köszönhetően – több volt az ausztrál hallgató (4 fő). Emelkedett az Amerikai Egyesült Államokból érkezett hallgatók száma (4 fő). Új országokból is érkeztek hallgatók: Görögország, Kína, Portugália, Trinidad és Tobago. Csökkent az Európa északi államaiból érkezők száma, így kevesebb finn és norvég érkezett, valamint nem volt dán hallgató.

25. KIArch, 1985-86-os Tanév dokumentumai. 1985-86/4-6.

Az első években kiadotthoz képest a diploma formája is megváltozott, a hallgatói javaslatok figyelembevételével formailag egyszerűsödött (például kimaradt a külföldön nem szokásos adat: „anyja neve”).

A tanulmányi programot előadássorozat egészítette ki. Ezúttal módszertani, óvodapedagógiai, zenetörténeti és népzenei témájú előadások hangzottak el. Az előadók Láng István zeneszerző, Forrai Katalin, Kokas Klára, Szőnyi Erzsébet és Ittész Mihály voltak. Folytatódtak az óralátogatások mind Budapesten, mind pedig Kecskeméten. Ezúttal a hallgatók debreceni tanulmányi kiránduláson vettek részt, de ellátogattak a Liszt Múzeumba, a MTA Zenetudományi Intézetébe és a Zeneakadémiára is. A tanév során több budapesti hangverseny- és operalátogatást is szerveztek a hallgatók számára.²⁶

Az **1987/88**-as tanévre a hallgatók létszáma emelkedett, szeptemberben 29 hallgató kezdte meg tanulmányait. Rendkívül színes év volt a diákok összetételét illetően is, hiszen tizenkét országból érkeztek a résztvevők: Ausztrália, Brazília, Görögország, Írország, Japán, Kanada, Németország, Norvégia, Nagy-Britannia, Olaszország, Spanyolország, USA. Országonkénti eloszlásuk meglehetősen egyenlően alakult, bár többségben voltak az európai országokból érkezettek: Írországból négyen, Nagy-Britanniából pedig hárman jöttek.

A magasabb hallgatói létszámnak megfelelően növekedett az óraadók száma (4 fő), akik zongorát, illetve karvezetést tanítottak.

A szokásos előadássorozat lehetőséget adott a magyar zenepedagógia és zenetudomány bővebb megismerésére, kiegészítve a módszertan, a zeneirodalom és a zeneelmélet tantárgyak keretében tanultakat. Szabó Miklós előadásában Bartók kórusműveket elemzett, míg Székely Katalin Bartók, Stravinsky és Webern műveinek összehasonlító elemzésén keresztül a zeneelmélet oktatásról tartott bemutatót.

26. KIIArch, 1986/87-es Tanév dokumentumai. 1986-87/3-6.,10

Forrai Katalin az óvodai zenei nevelés, Igó Lenke és Platthy Sarolta pedig az énekórai készségfejlesztés különböző gyakorlati kérdéseivel foglalkozott. Apagyi Mária és Lantos Ferenc előadása pedig betekintést engedett a magyar zeneoktatásban folytatott kísérletek egyikének munkájába. A Pécsen vezetésükkel működő művészeti iskolában folyó komplex esztétikai nevelési kísérletről – zenei és képzőművészeti oktatás összekapcsolása, improvizáció – számoltak be.²⁷

Az **1988/89**-es tanév hallgatói létszáma az előző évekhez hasonlóan alakult (26 fő). Ebben a tanévben kiegyenlített volt a tengeren túlról és az európai országokból érkezettek száma. Európán kívüli országokból (Ausztrália, Mexikó, Japán, USA) 12 fő érkezett, a többi hallgató az európai államokból jött: Dánia, Görögország, Franciaország, Írország, Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország és Spanyolország. A visszatérő hallgatók száma alacsony volt, mind összesen hárman folytatták második, illetve harmadik éve tanulmányaikat az Intézetben.

A tanév szerkezetében nem történt változás. Speciális programmal indult, melynek keretében magyar történelemről szóló előadások hangzottak el, kirándulásokat és hangversenyeket szerveztek. A tanulmányi programot most is előadássorozat egészítette ki. Előadások hangzottak el a magyar és a környező népek népszokásairól, a magyar hangszeres népzénéről, a magyar zenei élet történetéről, a magyar iskolarendszer változásairól és a magyar kultúra történelmi és társadalmi háttéréről. A haladó és a középhaladó szolfézs csoportok számára szolfézs-módszertani előadásokat tartott Szőnyi Erzsébet (6 alkalom). Az elméleti módszertani órákat az iskolai hospitáláson kívül Igó Lenke a zenei készségfejlesztésről tartott előadásai (5 alkalom) egészítették ki. Vajda János zeneszerző pedig saját műveiről tartott előadást.²⁸

27. KIIArch, 1987-88-as Tanév dokumentumai. 1987-88/1-6.

28. KIIArch, 1988-89-es Tanév dokumentumai. 1988-89/19-23.

Az **1989/90**-es tanévben magasabb volt a visszatérő hallgatók száma: hat fő folytatta az előző évben megkezdett tanulmányait. A hallgatók nemzetiségi megoszlása nagyon színes, hiszen 17 országból érkeztek: Ausztrália, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Írország, Izland, Kanada, Malajzia, Mexikó, Nagy-Britannia Olaszország, Spanyolország, Svájc, Thaiföld és USA. Ebben a tanévben is többségben voltak az európai hallgatók, a 28 hallgatóból 17 fő. Ösztöndíjjal 10 fő érkezett, ebből hat fő részesült magyar állami ösztöndíjban, ketten a Nemzetközi Kodály Társaság ösztöndíját, ketten pedig a Kodály Zoltánné által felajánlott és az Intézet által meghirdetett ösztöndíjat nyerték el.

A tanulmányi programban egyetlen változás figyelhető meg: tovább csökkent a nem kecskeméti óralátogatások száma, s ezzel párhuzamosan emelkedett a Kodály Iskolán kívüli más kecskeméti intézményekben (óvoda, zeneiskola, normál általános iskola, tanítóképző főiskola) látott órák száma, így helyben is sokrétűen tájékozódhattak a zenepedagógia gyakorlatáról.²⁹

Az **1990/91**-es tanévben új képzési forma került bevezetésre: a Capital University (Columbus, Ohio, USA) egyetemmel kötött megállapodás alapján a tanév első félévére egyetemi hallgatókat küldtek az Intézetbe. (A megállapodás háttérében az is állt, hogy a Kodály Center of America [Amerikai Kodály Központ] az igazgatónő, Denise Bacon nyugalomba vonulása után a Capital University keretében folytatta munkáját Kodály Institute at Capital [Kodály Intézet a Capital Egyetemen] néven.) A kecskeméti félév a diákok otthoni egyetemi tanulmányainak részét képezte/képezi, azt kreditponttal ismeri el az amerikai intézmény. Programjuk egyrészt az intézeti tantárgyakból áll, másrészt néhány részükre szervezett egyedi – elsősorban hangszeres – órával egészül ki. Az első csoport többsége harmad vagy negyedéves hallgató volt.

29. Kearch, 1988-89-es Tanév dokumentumai. 198889/. 15-16.

A kecskeméti részképzés lehetőségét nemcsak a szervező egyetem hallgatói számára ajánlották fel, hanem más USA-beli egyetem és főiskola számára is megnyitották, ezért évről-évre az Amerikai Egyesült Államok más-más részéről is jönnek egyetemi hallgatók. A jelentkezők előzetes válogatáson vesznek részt, s csak a legjobb eredményt elérők jöhetnek Kecskemétre.

Az új program megszervezése egyetlen dologban érintette hátrányosan az éves tanfolyam szerkezetét, ti. az első félévben mindig magasabb lett a hallgatói létszám, mint a másodikban. Emiatt külön figyelmet kellett fordítani a csoportok beosztására is. Ha többen (4-6 fő) érkeztek a féléves programra, s közel egy szinten voltak, akkor külön csoportba lehetett beosztani az egyetemi hallgatókat. Ha kevesebben érkeztek (2-3 fő), akkor a megfelelő szintű nemzetközi csoportokba kerültek.

Tanulmányi programjuk megszervezésének nehézségét bizonyos hangszeres órák – például nagybőgő, brácsa, kürt, harsona, tuba vagy ütőhangszerek – biztosítása jelentette. Szerencsére, a legtöbb esetben, a kecskeméti Kodály Zeneművészeti Szakközépiskolában erre lehetőség adódott.³⁰

Az első tíz év sikerei alapján a szerződés megújításra került, s ennek keretében a mai napig is érkeznek hallgatók Kecskemétre. A kecskeméti képzés sikerét jelzi, hogy néhányan az otthoni egyetemi diploma megszerzése után visszatérnek az Intézetbe, ezáltal már teljes tanévre.

Az 1990/91-es tanév hallgatói létszáma, az előző évhez képest emelkedést mutatott. Egyrészt köszönhető ez az új képzésnek, melyben 4 fő egyetemi hallgató vett részt, másrészt a visszatérő növendékek ismét magas számának (8 fő).

30. KIIrattár, Special Agreement between the Capital University (Columbus, Ohio) and the Zoltán Kodály Pedagogical Institute of Music (Kecskemét, Hungary), 1990.

Ebben az évben az Európán kívülről érkezettek száma volt magasabb. Összesen 17-en érkeztek a következő országokból: Ausztrália, Dél-Korea, Japán, Kanada, Kína, Mexikó és USA. Az előbb említett országok közül a legtöbben Ausztráliából (5 fő) és az Amerikai Egyesült Államokból (5 fő) érkeztek.

Újra időszerűvé vált a tanulmányi- és vizsga szabályzat megújítása. Az átdolgozást több dolog is indokolta. Az előző évek tapasztalata azt mutatta, hogy több olyan hallgató érkezett az Intézetbe, akiknek volt ugyan valamilyen zenei diplomájuk, de nagy nehézségekkel küszködtek még a kezdő csoportban is. Több-kevesebb elméleti ismerettel rendelkeztek ugyan, de otthoni képzésükből hiányzott a zenei képességek komplex és szisztematikus fejlesztése, az aktív zenélés. Az ő számukra valami új képzési formát kellett meghatározni, amely segíthette az ilyen irányú hiányosságok leküzdését. Szükség volt még az egyes szintekhez tartozó tantárgyak, illetve képzési követelmények átdolgozására is.

Az **1991/92**-es tanévben a hallgatói létszám „rekordot döntött”, 39 fő (!) érkezett a tanfolyamra. Hét hallgató részesült magyar állami ösztöndíjban, ketten nyerték el a Nemzetközi Kodály Társaság ösztöndíját, két visszatérő hallgató pedig Kodály Zoltánné által felajánlott ösztöndíjat. Egy kanadai hallgató az Intézet és a kecskeméti Kodály Iskola közös ösztöndíjával tanult az Intézetben és tanított az Iskola *Zene angolul* kísérleti programjában. A visszatérő hallgatók száma igen magas volt, 13 fő. Többségük a sikeresen elvégzett éves tanfolyam után a következő szinten folytatta tanulmányait, néhányan pedig érdeklődésüknek és majdani otthoni oktatómunkájuknak megfelelően összeállított speciális programban vettek részt.

A nemzetiségi összetétel nagyon színes: emelkedett az angol (3 fő) és a koreai (3 fő) hallgatók száma. Több görög résztvevő is volt (3 fő), valamennyien visszatérők, ez is növelte a létszámot. Az előző tanévben elindított programra (részképzés egyetemi hallgatók számára) ismeretlen ok miatt nem volt jelentkező. A magas hallgatói létszám miatt óraadó tanárok is

bekapcsolódtak az oktató munkába: egy-egy tanár hangképzést, zongorát, illetve karvezetést és partitúraolvasást tanított.

A hallgatók minden tanévben többször is adtak az Intézet által szervezett nyilvános hangversenyt, de kérésükre ebben a tanévben indult el a saját maguk által szervezett házihangverseny, ún. *studens'concert* sorozat. Általában havonta egyszer mindenki bemutathatta a többiek számára milyen művet/műveket tanult zongora, magánének vagy kamarazene órákon.

A második félévben az Intézet felelevenítette az ún. előadói hét hagyományát, melynek keretében a magyar zenetudomány és zenepedagógia kiemelkedő személyiségei tartottak előadásokat. Így került sor Igó Lenke módszertani előadására, Vikár László népdalgyűjtő körútjairól mesélt a hallgatóknak, Sárosi Bálint pedig a magyar és kelet-európai népi tánczenéről tartott előadást. A társaik előtt való bemutatókra vállalkozott két intézeti szolfézs tanár a csoportjával. A hét zárásaként tanulmányi kirándulást szerveztek Debrecenbe, ahol órákat látogattak különböző zenei intézményekben.³¹

A megújított tanulmányi és vizsgaszabályzat 1992. decemberére készült el. A leglényegesebb változást az jelentette, hogy az eddigi három helyett négy szint került bevezetésre. Az új szint az ún. bevezető kurzus (*Introductory Course*) lett, olyan, szintén diplomával rendelkező hallgatók számára, akik az év eleji teszt alapján nem kerülhettek még a kezdő szintű csoportba sem. A bevezető kurzus célja az volt, hogy megismertesse a hallgatókat a Kodály koncepció alapelveivel, és az alapvető zenei készségek fejlesztésével segítse a hallgató felkészülését a kezdő szintű kurzus elvégzésére. Ezt szolgálta a szolfézs órák igen magas száma (heti 6 óra). Az ide besorolt hallgatók tanulmányiak befejeztével csak részvételi igazolást kaptak.

31. KIArch, 1991-92-es tanév dokumentumai. 1991-92/30.

A másik három szint az alábbi elnevezést kapta: alapszintű diploma kurzus (*Basic Diploma Course*), középszintű diploma kurzus (*General Diploma Course*) és haladó szintű diploma kurzus (*Advanced Diploma Course*). A haladó szintű diploma kurzusra általában visszatérő növendékek kerülhettek. Néhány esetben a tanári kar döntése alapján az év eleji meghallgatáson kiemelkedő teljesítményt mutató első éves hallgató is ezen a szinten kezdhette meg tanulmányait. A szintek zenei anyaga egymásra épült, a meghallgatás alapján a hallgató tanulmányait kezdő vagy középhaladó szinten kezdhette meg, és következő évben folytathatta a középhaladó, illetve haladó szinten.

Új tantárgyak is bevezetésre kerültek. Így például a Kodály életművét bemutató előadássorozat. Ennek látogatása minden első éves hallgató számára kötelező mind a napig. Középhaladó szinten új tantárgy a kargyakorlat volt. A szintek közötti különbséget növelte az is, hogy választható tárgyakat csak középhaladó és haladó szinten ajánlottak fel.

A szabályzat szerkezete az előző változatokat követte: a felvételi követelmények felsorolása után a kurzusok és az értékelés módjának leírása következett, majd szintenként a tantárgyak ismertetése. Végül pedig a tanfolyamra vonatkozó egyéb szabályok és információk szerepeltek.³²

Az **1992/93**-as tanévben már ebben az új rendszerben folyt az oktatás. A hallgatói létszám ismét kiemelkedően magas volt, 37 fő. A visszatérő hallgatók száma is az addigi legmagasabb: 18 fő. A nemzetiségi összetétel igen változatos, 15 országból jöttek a résztvevők. Nőtt a Dél-Koreából érkezettek (4 fő), illetve a spanyol hallgatók száma (3 fő). Görögországból – a korábbi évektől eltérően – ebben a tanévben csak egy fő érkezett. Ismét voltak egyetemi hallgatók a Capital Egyetemről, (Columbus, USA, 2 fő). Először vett részt hallgató az éves tanfolyamon a Magyar-Amerikai Oktatási Cserebizottság Fulbright ösztöndíjával.

32. Syllabus. Zoltán Kodály Pedagogical Institute of Music. Kecskemét, 1992.

Természetesen ez a magas hallgatói létszám azt is eredményezte, hogy a kollégium szűkös befogadóképessége miatt egyre több hallgató kényszerült arra, hogy szobát vagy lakást béreljen a városban. A létszám befolyásolta a csoportbeosztást is, hiszen az eddigi átlagosan négy-öt helyett hét szolfézs csoportot, négy karvezetés és két módszertan csoportot alakítottak ki. Szükség volt további hangképző tanárookra is, így Somorjai Paula mellett Für Éva és Klézli János is tanított átlagosan heti 6-6 órában.

Folytatódott a speciális, ún. tájékoztató hét szervezése, valamint a hallgatói koncertek sora is. Ezúttal is értékes előadásokat hallhattak a hallgatók. Sárosi Bálint *A cigányzene és a népzene* címmel tartott előadást. Igó Lenke az iskolai zenei nevelés, s benne a zenei készségfejlesztés kérdéseiről, Kocsár Miklós zeneszerző kórusműveiről, dr. Kokas Klára pedig zenetanítási kísérleteiről beszélt. Budapesti kirándulás keretében zenei intézményeket, iskolákat látogattak meg. A Nyíregyházi Tanárképző Főiskola tanára, Joób Árpád és növendékei a vokális és hangszeres magyar népzene remekeiből válogattak, Széll Rita pedig reneszánsz és barokk táncokat mutatott be a hallgatók közreműködésével.³³

Az **1993/94-es** tanévben váratlanul visszaesett a hallgatói létszám, csak 27-en kezdték meg tanulmányaikat. A visszatérő hallgatók száma 10 fő volt, de közülük négyen csak az első félévet töltötték itt. A féléves részképzésen ezúttal három amerikai egyetemi hallgató vett részt. A tanév szerkezete az előző évekhez hasonlóan alakult. Februárban került sor az előadói hét eseményeire. A meghívott előadók mellett - Komlós Katalin, Bartalus Ilona, Sárosi Bálint - ezúttal az intézeti tanárok (Erdei Péter, Klézli János és Ittész Mihály) is tartottak előadást. Sor került reneszánsz és barokk táncok tanulására is a szegedi Pavane Táncegyüttes segítségével. A program zárásaként Budapestre és Nyíregyházára szerveztek kirándulást.

33. KIArch, 1992-93-as Tanév dokumentumai. 1992-93/32., 29.

A z **1994/95**-ös tanévben ismét enyhe létszámemelkedés tapasztalható. Szeptemberben 31-en kezdték meg tanulmányaikat. Mivel a féléves részképzésre érkező Amerikai Egyesült Államokbeli hallgatók száma 6 fő volt, így az USA-beli hallgatók létszáma a legmagasabb (8 fő). Az első félévben három koreai hallgató folytatott tanulmányokat, a második félévre újabb három fő érkezett. A hallgatók között csökkent a magyar állami ösztöndíjjal tanulók aránya, ettől a tanévtől kezdve átlagosan csak három-négy fő nyert el magyar ösztöndíjat. A visszatérő hallgatók száma nem volt túl magas, összesen hét fő.

A hallgatók között növekedett azok aránya, akik nem látogattak minden órát, hanem csak egy-egy részterületre, vagy tantárgyak csoportjára koncentrálták tanulmányaikat. Ebben a tanévben nyolc hallgató vett részt részképzésben. Többségében olyan tantárgyakat vettek fel, amelyek elsősorban saját zenei képességeik fejlesztését szolgálták: szolfézs-zeneelmélet, zongora, hangképzés, kamarazene, esetleg karvezetés.

Megfigyelhető volt egy újabb specializálódás kialakulása is, nevezetesen a zenepedagógia iránt érdeklődők mellett növekedett azok száma, akik tanulmányi programjukban a karvezetésre és kórusmunkára helyeztek nagyobb hangsúlyt; mások pedig a hangképzés és dalirodalom, valamint zongorajáték, zongorairodalom és zongoratanítás kérdéseire koncentráltak.

Az **1995/96**-os tanévben 13 hallgató tért vissza az előző évi növendékekből. Ebben a tanévben Dél-Koreából érkezett a legtöbb hallgató (8 fő), az amerikai hallgatók száma pedig négy fő volt, valamennyien csak az első félévben tanultak az Intézetben. A dél-koreai hallgatók magas aránya annak köszönhető, hogy több magyar szakember – köztük intézeti tanár is – hosszabb időt tanított különböző dél-koreai zenei intézményekben, egyetemeken. Államközi megállapodásnak köszönhetően pedig négy mexikói zenetanár tanulhatott magyar állami ösztöndíjjal. Ismét növekedett a japán és az ír hallgatók száma (3-3 fő).

1995-ben alakult meg és nyert bírósági bejegyzést az intézeti tanárok, dolgozók és zenei szakemberek által alapított *Kecskeméti Kodály Intézetért Alapítvány*. Célja Kodály Zoltán szellemi hagyatékának őrzése, a Kodály Intézet tartalmi és szervezeti továbbfejlesztésének anyagi támogatása, az Intézet és a budapesti Kodály Emlékmúzeum működési feltételeinek javítása, ösztöndíjak adományozása, az Intézet munkatársai továbbképzésének elősegítése és kiadványok megjelentetése³⁴

Az **1996/97-es** tanév létszáma az Intézet eddigi 32 éves működése során a legmagasabb volt (41 fő). Magas volt a visszatérő hallgatók aránya is, összesen 12 fő. A visszatérők közül négyen csak részképzésben vettek részt, mivel hárman már megszerezték a legmagasabb szintű szintű diplomát. A Capital University program keretében is a szokásosnál többen érkeztek, összesen hat hallgató. A magas létszám miatt az első félévben hét, a másodikban hat szolfézs csoportot alakítottak ki. Több volt a karvezetés és módszertan csoportok száma is. Az évfolyam igen jó színvonalára jellemző, hogy nem alakítottak ki előkészítő (ún. *Introductory*) csoportot, a kezdő szinten csak hét hallgató tanult, a középfeladók szintű diplomát tizenhatan kapták meg, a haladó szintű diplomát pedig nyolc hallgató nyerte el.

Igen magas volt a tanárok heti óraszám, a csoportos órák esetében átlagosan 14-15 óra, az egyéni órákat tartóknál pedig 16-17 óra. A második félévben a részképzésben tanuló amerikai egyetemi hallgatók távozása miatt ez az óraszám valamelyest csökkent (csoportos órák esetében heti 12 óra, egyéni óráknál pedig heti 14 óra).

A tanévben a hallgatók tanórán kívüli zenei tevékenysége átlagon felüli és igen sokrétű volt. Több nyilvános szólóestet, illetve kamarazenei hangversenyt adtak és szerepeltek kiállítás megnyitókön is, felléptek iskolai rendezvényeken is.³⁵

34. Kearch, 1995-96-os tanév dokumentumai. 1995-96/49.

35. Kearch, 1996-97-es tanév dokumentumai. 1996-97/39, 21.,35.,39.,42.,45.,49.

Az **1997/98**-as tanévben a hallgatói létszámban váratlan visszaesés tapasztalható (25 fő), annak ellenére, hogy a visszatérő hallgatók száma jónak mondható (11 fő). Ebben a tanévben az Európán kívüli országokból érkeztek a legtöbben: Ausztrália, Chile, Dél-Korea, Japán, Kanada, Kína, Kolumbia és USA – összesen 13 fő.

Növekedett azon hallgatók száma, akik részképzésben vettek részt, ebben a tanévben öt hallgató csak bizonyos órákat látogatott. Egy részük visszatérő volt, akik tanulmányaik második évében már csak néhány területtel foglalkoztak kiemelten. Ők elsősorban a majdani otthoni tanári munkájukhoz kapcsolódó tanulmányokat folytattak: módszertan, zenei anyaggyűjtés, tanterv összeállítása és népzene. Más részük új hallgatók, akik már a jelentkezés beadásakor csak néhány tantárgyat jelöltek meg. Jellemzően ezek azok a tantárgyak, amelyek egyedivé teszik az intézeti kurzusokat, így elsősorban a szolfézs-zeneelmélet, módszertan, iskolai óralátogatás, hangképzés és a karvezetés.

Az amerikai partner intézmény felkérésére a korábban sikeres bevezető hét programot ismét megtartották. Egyelőre csak a féléves részképzésre érkező hallgatók számára szervezték azzal a céllal, hogy a hallgatók megismerkedjenek a magyar történelemmel, a történelmi városokkal, s magyar nyelvi órákkal és praktikus információkkal is segítsék az itteni beilleszkedést.

Az **1998/99**-es tanévben a hallgatói létszám ismét emelkedett (33 fő). A hallgatók között többségben voltak az európai országokból érkezettek: összesen 18 fő. Az előző tanévhez képest is emelkedett a részképzésben tanulók száma: 11 fő. A részképzésű hallgatók többsége a szolfézs-zeneelmélet tantárgyak mellett a zongorát és a hangképzést kívánta nagyobb óraszámban tanulni. A fel sem vett vagy tanév közben leadott tantárgyak a legtöbb esetben a népzene és a zeneirodalom voltak. Valószínűleg a hallgatók készségeik fejlesztése szempontjából nem érezték közvetlen hasznát az elméleti tárgyaknak vagy a programon belül nem kapott kellően megerősítést ezek fontossága. Ugyanakkor növekedett az igény az egyéni

konzultációs lehetőségekre is, elsősorban bizonyos hiányzó zenetörténeti, zeneelméleti ismeretek pótlására, másrészt különösen a módszertanon belül az egyéni témák kidolgozására.

Az előző tanévben megszervezett bevezető hetet meghirdették nemcsak a részképzésre érkező egyetemi hallgatók számára, hanem fakultatív programként minden újonnan érkezőnek is. Már első alkalommal sokan jelentkeztek (11 fő). Az egyhetes program keretében kirándultak Budapestre, Pécsre, Kalocsára, ellátogattak Ópusztaszerre és Szegedre is.

Az **1999/2000**-es tanévben a hallgatói létszám nagyarányú emelkedése tapasztalható. Szeptemberben 41 hallgató kezdte meg tanulmányait, és ketten csatlakoztak a második félévben. Az előző tanévben végzettek közül 11 fő tért vissza. A visszatérők többsége a következő szinten folytatta tanulmányait. Emelkedett a magyar állami ösztöndíjban részesültek száma (7 fő). Először fogadott az Intézet hallgatót az Európai Unió Socrates programjának keretében. A hallgatók 17 országból érkeztek: az európai államokon kívül például Ausztráliából, Izraelből, Kanadából, Kolumbiából és Thaiföldről is jöttek hallgatók. A legtöbb (11 fő) az Amerikai Egyesült Államokból érkeztek.

A tanulmányi program a hagyományoknak megfelelően alakult: bevezető hét, meghallgatások hete, majd az első félévi szorgalmi időszak, félévi vizsgák decemberben és januárban, második félévi szorgalmi időszak és év végi vizsgák. A tanév során februárban újra megrendezésre került az ún. előadói hét. Ennek keretében az Intézet tanárai tartottak előadásokat, illetve nyílt órák és bemutató órák voltak.

A tanév végén 11 fő csak részvételi igazolást kapott, mivel bizonyos órákat nem látogattak. Ezen hallgatók között azok aránya volt a legnagyobb, akik fő szakjuknak a zongorát és/vagy a hangképzést tekintették.

A **2000/2001**-es tanévben 37 hallgató kezdte meg tanulmányait, hat hallgató magyar állami ösztöndíjjal, ketten az Intézet által adományozott ösztöndíjjal, ketten a Nemzetközi Kodály Társaság ösztöndíjával, egy hallgató pedig a Fulbright Amerikai-Magyar

Csereprogram keretében. A második, illetve a harmadik tanévre visszatérők száma 11 fő. A nemzetiségi megoszlás szerint a legtöbben Nagy-Britanniából és az USA-ból érkeztek. Többen jöttek az európai déli államokból: Görögországból és Spanyolországból. Az érdeklődés tartós átrendeződését jelzi, hogy ebben a tanévben sem érkeztek viszont a skandináv államokból.

A tanév ünnepséggel kezdődött, hiszen 1975. szeptember 29-én kezdte meg működését az Intézet: a 25 éves jubileum alkalmából emlékülést és hangversenyt tartottak.³⁶

A tanév egyébként a szokásos rendben folyt, azonban egy esemény megnehezítette az intézeti munkát. Az új felsőoktatási törvény szerint, amely csak két felsőoktatási intézménytípust ismer el (főiskola és egyetem), az Intézet a *minisztériumi háttérintézmény* besorolást kapta, s ezzel megváltozott a tanári kar besorolása is. Az új elnevezések a felsőoktatásban használatosakat követték megvonva a főiskolai rangot: intézeti tanársegéd, intézeti adjunktus, intézeti docens, intézeti tanár. Ezzel a döntéssel az Intézet státusza még bizonytalanabbá vált: az itt folyó magasszintű munka megkívánta volna, hogy az Intézet a felsőoktatás része maradjon/lehessen, azonban a törvényben megfogalmazott feltételeknek – tanszékek száma, hallgatók száma, teljes körű alapképzés – nem tudott megfelelni.³⁷

A **2001/2002-es** tanévben 36 hallgató kezdte meg tanulmányait, ebből 11 fő volt a visszatérő. Az országonkénti eloszlás szerint a legtöbben (10 fő) az Egyesült Államokból érkeztek, valamint 4 spanyol, 5 angol, 2 argentin, 2 német, 2 mexikói, 2 japán, 2 görög, 2 koreai, egy-egy ír, ausztrál, cseh, kanadai, és kolumbiai hallgató szerepelt a listában.

A tanévkezdést ismét ünnepi esemény tette emlékezetessé: 2001. október 12-én adták át az Intézet számára a Japán Kulturális Segélyprogram keretében adományozott audió-vizuális eszközöket és hangszereket.

36. KIIArch, 2000-2001-es Tanév dokumentumai. 2000-2001/ 12-14.

37. 1993. évi LXXX. Törvény a felsőoktatásról.

Az Intézet meghívásos pályázaton nyerte el a több mint 80 millió forint értékű stúdió berendezést, melynek beszerelésére már májusban sor került. Az eszközök és a hangszerek nagymértékben hozzájárultak az oktató munka színvonalának növeléséhez és új kiadványok (CD, CD-ROM, DVD) megjelentetéséhez.³⁸

A tanév során kezdődött el a *tanulmányi és vizsgaszabályzat* újbóli átdolgozása. A különböző tanfolyamok új elnevezést kaptak. Ennek megfelelően két fő területen hirdettek tanfolyamot:

1. Kodály kurzus zenetanárok és karvezetők számára
2. Kodály kurzus énekesek és zongoristák számára.

Az első csoporton belül változatlan céllal megmaradt az ún. előkészítő kurzus, továbbá a kezdő szintű diploma kurzus. A középhaladó szinten két tanfolyamot hirdettek. Az egyik középpontjában a zenepedagógia, a másikéban pedig a karvezetés állt. Ugyanilyen megbontásban került meghirdetésre a haladó szintű diploma kurzus.

Az utóbbi években egyre több zongorista, valamint énekes érkezett az éves tanfolyamokra. Ezek a hallgatók többnyire részképzésben tanultak, hiszen a szolfézs-zeneelmélet mellett csak a zongora, illetve a hangképzés tárgyakat vették fel. Nekik kínáltak új lehetőségeket a zongoramethodikai, énekmethodikai és a dalkíséret kurzusok meghirdetésével.

A specializálódás igénye és a többéves tapasztalat alapján új tantárgyakat is bevezettek. A Kodály életmű egészét bemutató órák mellett új tantárgy volt a Kodály zenepedagógia filozófiájának alaposabb megismerését szolgáló előadássorozat. Sok éves tapasztalat mutatta, hogy a jelentkezők többsége nem rendelkezik a zenei készségtárgyakhoz szükséges zenetörténeti ismeretekkel, ezért bevezették az általános zeneirodalomismeret tantárgyat is.

Új színfoltot jelentett a pedagógiai gyakorlati képzésben, hogy a tanári kar döntése alapján a haladó szintű diploma kurzus résztvevői korrepetálást tarthattak a bevezető kurzus és a kezdő szintű diploma kurzus résztvevőinek az ún. *tutoring* tárgy keretében. Az ún. *teaching assistantship* pedig azt jelentette, hogy a zongora és énekmetodikai kurzus résztvevői zongora és hangképzés órákat tarthattak, a karvezetés kurzus résztvevői pedig a kórusvezetés gyakorlatába kapcsolódhattak be. A kurzuskínálatban növekedett a fakultatív órák aránya: például kórusirodalom, módszertan és iskolai óralátogatás a nem pedagógiai kurzusokon tanulóknak, valamint népzenei és módszertani konzultáció.

Az egyes kurzusokon oktatott tantárgyakat, a heti óraszámot, és az értékelés módját táblázat formájában adták meg. A vizsgaszabályzat a megszokott információk (felvételi követelmények, vizsgák módja, a tanulmányi renddel kapcsolatos pontok) mellett két új fejezetet is tartalmaz: a tantárgyak összefoglaló leírását, valamint *A hallgatók jogai és kötelességei* címet viselő részt. A vizsgaszabályzat tartalmazott még egy kurzusokra vonatkozó jelentkezési lapot is. Megjelentették a tantárgyak részletes leírását tartalmazó füzetet is a kötelező irodalom pontos megjelölésével.³⁹

A **2002/2003**-as tanévre érkezett 29 hallgató – az amerikai egyetemi programban résztvevők kivételével – már az új rendszerben kezdte meg tanulmányait, a visszatérő hallgatók is az új kurzusokra adták be jelentkezésüket. Három hallgató a zongoramethodikai kurzuson folytatta tanulmányait, egy fő a karvezetés tanfolyamon, a többiek a zenepedagógiai kurzus résztvevői voltak. Az új tanfolyamok bevezetése mind az oktatók, mind a hallgatók számára bizonyos nehézségekkel járt, ezért félévkor mind a két fél értékelte az új rendszert. Többnyire pozitív visszhangja volt az új tárgyaknak, inkább csak a visszatérő hallgatók álltak át nehezebben, hiszen ők az előző évben bizonyos tárgyakat részben már tanultak.

39. Syllabus. Zoltán Kodály Pedagogical Institute of Music. Kecskemét. Hungary, 2002.
Description of the Subjects. Zoltán Kodály Pedagogical Institute of Music. Kecskemét. Hungary, 2002.

A **2003/2004**-es tanévre meglepően kevesen jelentkeztek, csak 19 fő, ebből hét visszatérő hallgató iratkozott be. A tanévet 17 hallgató fejezte be. Közülük ketten a zongoramethodikai kurzust végezték el, egy fő pedig a karvezetést, a többiek zenepedagógiai kurzusra jártak, s néhányan a részképzést választották. Jelentősen megnövekedett az angol hallgatók száma, mivel rendszeres kapcsolat alakult ki a Brit Kodály Társasággal. A részletes tantárgy leírásoknak köszönhetően javult a hallgatók év eleji tájékoztatása is, hiszen a tanulmányok kezdetekor kiosztásra kerültek az egyes tantárgyakra vonatkozó féléves tervek, valamint a vizsgaanyag is.⁴⁰

Az előző évben megindult negatív tendencia folytatódott, bár valamelyest emelkedett a hallgatói létszám: a **2004/2005**-ös tanévben 23 fő kezdte meg tanulmányait, és 21-en fejezték be a tanévet. A hallgatói létszám alacsony szintjét több ok is eredményezte. Egyrészt változatlanul befolyásolta azt az Intézet bizonytalan helyzete, a diploma kiadás problémája, másrészt hatással volt a létszámról az is, hogy folyamatosan növekedtek a járulékos költségek, így például az intézeti kollégiumi díjak, az élelmiszerárak, az utazási költségek, kották és könyvek árai.

Két hallgató a karvezetés kurzusra nyert felvételt, két hallgató a zongoramethodikai kurzuson, két hallgató pedig az énekmethodikai kurzuson tanult. 11 országból érkeztek a résztvevők: Ausztrália, Dél-Korea, Görögország, Japán, Kanada, Lengyelország, Nagy-Britannia, Olaszország, Mexikó és USA.

A speciális tanfolyamoknak köszönhetően jelentősen megemelkedett a hallgatói hangversenyek száma, hiszen az ezeken a kurzusokon tanulók számára követelmény a hangversenyeken való szereplés. Ez a többi hallgató tanórai és tanórán kívüli zenei tevékenységére is jótékony hatással volt.

40. KIIArch, 2003-2004-es Tanév dokumentumai. 2003-2004/1-11.

A 2004-es tanév folyamán indultak meg a tárgyalások a Zeneakadémiával történő integráció kérdéséről. Hosszú tárgyalások eredményeként 2005. január 1-jével megtörtént az integráció, melynek elsődleges célja az volt, hogy a magas színvonalú intézeti programok akkreditációja megtörténjen, és lehetővé váljon a tanfolyami diploma helyett a nemzetközileg elismert szakirányú képzettséget igazoló diploma kiadása. Ezzel az integrációval az Intézet bizonytalan helyzete megszűnt és a felsőoktatás szerves részévé vált.⁴¹

A **2005/2006-os** tanév már ebben az új jogi helyzetben folyt. Az Intézet a Zeneakadémia önálló oktatási egységeként működött tovább, de a meghirdetett kurzusok tartalmában még nem történt változás. A 2005-ös és a 2006-os évben történt létszámleépítés még közvetlenül nem érintette az oktatást, de fokozott szervezést igényelt az oktatást kiszolgáló egységekben (tanulmányi hivatal, könyvtár, gazdasági terület).

32 hallgató kezdte el a tanévet, négyen a karvezetés kurzuson, ketten a zongora metodikai kurzuson, egy hallgató az énekmetodikai kurzuson, egy pedig a dalkíséret kurzuson tanult. A hallgatók között az angolok (5 fő), az amerikaiak (6 fő) és a japánok (4 fő) voltak többségben. De érkezett hallgató Írországból, Kanadából, Kínából, Mexikóból, és Spanyolországból is.

A tanév során megindult – az új felsőoktatási rendszerre (Bologna folyamat) való áttérésnek megfelelően – a **„Kodály zenepedagógiai szakértő mesterkurzus”** programjának kidolgozása. Az Intézet több mint harminc éves szakmai, pedagógiai, kutatási és nemzetközi tapasztalatai adtak alapot arra, hogy a mesterkurzus akkreditációja elindulhasson. A mesterszak tartalmában a jelenleg folyó kurzusokra épít, figyelembe véve azonban a mesterszak létesítésével és indításával kapcsolatos egyéb követelményeket.⁴²

- x x x -

41. 34/2004 (XII.23.) OM rendelet.

42. Az új mesterszak – *MA in Kodály Music Pedagogy* – akkreditálása és indítási engedélyezése 2006. júliusában megtörtént, így 2007 szeptemberében elindulhat a mesterképzés. A 2006/2007-es tanév még a régi tanulmányi rendszerben indult, átlagos hallgatói létszámmal.

Összefoglalva az ismertetett hosszú időszak jellemzőit és tanulságait az Intézet által szervezett éves tanfolyamokat két szempontból érdemes vizsgálni:

- (1) az egyik szempontot az intézet tanulmányi programjai jelentik, mivel azok tartalma és változásai értékes információt adnak az Intézet fejlődésének irányáról,
- (2) a másik szempont a hallgatók nemzetiségi megoszlása, mivel a változások adatokkal szolgálnak a zeneoktatás nemzetközi helyzetének változásairól, és a Kodály koncepció adaptálásának helyzetéről. (l. 3.sz.melléklet)

(1) Az éves tanfolyam valamennyi tanulmányi programjának vázát a kodályi zenepedagógiai elvek megismerését és gyakorlati alkalmazását segítő szaktantárgyak, valamint a zenei készségfejlesztést szolgáló tárgyak alkották és alkotják, az elmélet és a gyakorlat szerves egységében. Mindegyik tanulmányi programban megtalálhatók az alábbi alaptantárgyak: szolfézs-zeneelmélet, módszertan, iskolai óralátogatás, kóruséneklés, népzene, karvezetés és kamarazene.

A különböző tanulmányi programok kidolgozásakor ezen alaptantárgyak köré vezettek be új tantárgyakat: magyar zeneirodalom (1986), szolfézs-módszertan (1986), Bevezetés a Kodály koncepció alapelveibe (1992), magyar zenetörténet (2002), általános zenetörténet (2002), kórusirodalom (2002), zongorairodalom (2002), dalirodalom (2002).

Az évek során bevezetésre kerülő különböző tanulmányi programok egyértelműen azt bizonyítják, hogy kezdetben inkább módszertani központú, az iskolai zenei nevelésre összpontosító tanfolyamot hirdettek, melyben a gyakorlati kérdések kerültek inkább előtérbe. Az első, 1975-ös óratervből 55%-ot képviseltek a zenepedagógiai tantárgyak: módszertan, iskolai óralátogatás és népzene. (l. 5. sz. melléklet). E tantárgyak közül az iskolai óralátogatások heti óraszámuk volt kiemelkedően magas (hét óra), így lehetőség nyílt arra, hogy a különböző szintű osztályok látogatása során a zenetanítás folyamatát is figyelemmel

kísérhessék a hallgatók. A Kodály koncepció adaptációja számára nyújtott segítséget a népzene óra, mely az első tanulmányi programban két fontos részből tevődött össze: anyagismeret, kinek-kinek saját országa népzenejéből és pedagógiai szempontú elemzés.

A későbbiekben, különösen a visszatérő hallgatók és a részképzés megjelenésével az éves tanfolyamok tantervében bizonyos hangsúlyeltolódás érzékelhető: elmozdulás egy többéves programra bontott zenetanár és előadóművész-képzés, továbbképzés irányába. Ennek következménye, hogy a tantárgyak között is megjelennek az egymásra épülő, két éves programok (például módszertan esetében). E tendencia miatt az 1986-ban bevezetett kurrikulumban már a zenei készségeket fejlesztő tantárgyak kerültek túlsúlyba: szolfézs-zeneelmélet, karvezetés, kargyakorlat, kamarazene, partitúraolvasás, hangképzés és zongora. A tantárgyak 55%-a ezekből a kurzusokból tevődött össze. Ebben a programban módszertani tárgyak aránya 35%-ra csökkent. 10%-ot képviseltek az egyéb tantárgyak. Az 1992-es új tanulmányi programban a kétféle tantárgycsoport egyensúlyba került, hiszen a zenepedagógia tantárgyak aránya 45% lett, míg a zenei készségfejlesztő tantárgyak aránya 50 %. (l. 5.sz. melléklet).

Már az első tanulmányi program esetében is figyelembe vették a hallgatók előképzettségét, hiszen két szintre állítottak össze az oktatandó tárgyak listáját, egyrészt többen, különösen az USA-ból érkezettek már rendelkeztek bizonyos előzetes ismeretekkel a Kodály koncepciót illetően, másrészt zenei előképzettség tekintetében is különböző szintet képviseltek a jelentkezők. 1986-ban a középfaladó „osztály” bevezetését, illetve a tananyag első és második évre való meghatározását az indokolta, hogy egyre több hallgató tért vissza újabb tanévre.

Az 1992-es és 2002-es új tanulmányi programok további szintek bevezetését, illetve speciális tematikákat határoztak meg: 1992 – bevezető kurzus, az ún. *introductory course* (előkészítő kurzus), 2002 – új típusú programok (zongoramethodika, énekmethodika,

dalkíséret). Az előkészítő kurzus bevezetését az indokolta, hogy a 80-as évek végétől egyre több diplomás hallgató érkezett inkább csak elméleti zenei tudással, mintsem a gyakorlati zenélésben való jártassággal, így ők nem tudtak sikeresen bekapcsolódni a különböző csoportok munkájába. A kurzus tantárgyai között nagyobb hangsúlyt kaptak a zenei képességeket fejlesztő tárgyak, így például a szolfézs (heti hat óra), zongora (heti 1 óra).

Hasonló okok miatt vezették be az általános zenetörténetet: a 90-es évek végére nyilvánvalóvá vált, hogy a különböző képzőintézményekben végzetek igen hiányos zenetörténeti, stílusbeli ismeretekkel érkeztek. Az is szükségessé tette ennek a tantárgynak a bevezetését, hogy a 80-as évek végétől megemelkedett az Ázsiából, különösen a Dél-Koreából, Kínából és Malajziából, valamint a Mexikóból érkezett hallgatók száma. Ezek a résztvevők általában kevés ismerettel rendelkeztek a nyugati zenetörténet különböző korszakairól.

A legutolsó, 2002-ben bevezetésre került tanulmányi szabályzatban az újonnan meghirdetett kurzusok (zenepedagógia, karvezetés, zongoramethodika, énekmethodika, dalkíséret) még több figyelmet szenteltek a hallgatók előképzettségére, egyéni érdeklődésére és az otthoni munkájukra. A fakultatív tárgyak és az egyéni konzultációk további segítséget jelentenek egyénre szabott program kialakítására. A mesterképzés megindulásával rövidesen szükségessé válik a hagyományos kurzusok tanulmányi programjának átgondolása, hogy azok szervesen illeszkedjenek az egyetemi képzésbe, mintegy előkészítő kurzusként. (l. 4. sz.melléklet).

Az új tanulmányi programok bevezetését általában két dolog indokolta. Az egyik esetben az előző tanévek tapasztalatai nyomán került módosításra a program, vagyis a változás az igényeket követte, ilyen volt például az új szintek bevezetése 1986-ban és 1992-ben. A másik esetben a módosított program új lehetőségeket kínált, ezzel is szélesítve a

kurzus kínálatot, új hallgatói réteg bevonása érdekében. Ez olyan években vált különösen fontossá, amikor a hallgatói létszámban csökkenés következett be.

A nyári Nemzetközi Kodály Szemináriumok különböző intenzív kurzusainak sikere is hozzájárult ahhoz, hogy a résztvevők közül többen kívánták teljes tanéven keresztül a „szakosított” programot – zongora, magánének, karvezetés – folytatni. Ez is hozzájárult az éves tanfolyamok kínálatának bővítéséhez.

– x x x –

(2) Az éves tanfolyamon résztvevő zenepedagógusok nemzetiségi megoszlása általában a Kodály koncepció egyre bővülő nemzetközi adaptációját követte, illetve azt segítette elő (1. 2. és a 3. sz. melléklet). Az első években az éves tanfolyam résztvevői között magas volt az amerikai és a kanadai zenepedagógusok száma. Ennek hátterében az állt, hogy 1969 után mind a két országban a magyar zenepedagógiai koncepció és módszerek adaptációjában jelentős sikereket értek el az abban közreműködő magyar és amerikai szakemberek. A magyar tanárok egy része 1945 vagy 1956 után érkezett Észak-Amerikába és kezdett el tanítani az oktatás különböző szintjén. A másik részük pedig vendégtanárként töltött hosszabb-rövidebb időt valamelyik kanadai vagy USA-beli zenei intézményben. A viszonylag magas létszámot az is indokolta még, hogy a kecskeméti tanulmányokat a Kodály Musical Training Institute jóvoltából beszámították a mesterfokozat elnyerésekor. Az Amerikai Egyesült Államokból érkezettek létszáma az 1970-es évek vége és 1990-es évek eleje között hullámzó volt, hol csökkent, hol meg emelkedett. Ez a létszámbeli hullámmozgás általában azt követte, hogy mikor, hol, milyen nyári tanfolyamon tanított magyar, elsősorban intézeti tanár. A Capital University (Columbus, Ohio) program 1990-es elindulása után a létszám jelentősen növekedett.⁴³

43. Az évek során más egyetemek is bekapcsolódtak a Capital University által közvetített programba (Butler University (IN), Rice University (TX), University of Mississippi (MS), New Jersey State College (NJ))

Az ausztrál hallgatók folyamatos részvételét két körülmény befolyásolta. Egyrészt a Nemzetközi Kodály Társaság munkájába már a megalakuláskor bekapcsolódtak ausztrál szakemberek, elsősorban Deanne Hoermann, aki a Társaság elnöke volt néhány évig. Igen fontos Nemesszeghy Lajosné munkája, amely több Ausztráliában kiadott tankönyv és oktatási segédanyag megszületését segítette már az Intézet alapítása előtt. Az ausztrál hallgatók kiegyensúlyozott részvételét az is tette, és teszi lehetővé, hogy a bilaterális kulturális csereegyezmény évről-évre biztosít állami ösztöndíjat ausztrál szakemberek magyarországi zenei tanulmányaihoz.

Az első években többen érkeztek a skandináv országokból, elsősorban a norvég és a dán hallgatók, de több hallgató érkezett Finnországból is. Ennek hátterében több dolog húzódik meg: a finn népzene kutatás például szolgált a magyar szakemberek számára, s ez kölcsönös és folyamatos információcserét eredményezett, valamint azt is, hogy több magyar zenetanár dolgozott hosszabb-rövidebb ideig Finnországban. Munkájuk révén a finn zeneoktatás különböző szintjein egyre szélesebb körben váltak ismertté Kodály zenepedagógiai elvei. Ez hatással volt mind a norvég, mind a dán szakemberek munkájára is. Az 1990-es évek elején a hallgatói létszám csökkenését a finn és a dán zeneoktatásban bekövetkezett változások okozták (az énekórák számának csökkenése, a könnyűzene előretörése az iskolai zenei anyagban, stb.). Ezt követően az éves tanfolyam hallgatói között nem találunk sem dán, sem finn résztvevőt. A norvég hallgatók további részvételét egyértelműen ahhoz köthetjük, hogy a Bergenben és az Osloban működő tanárképző főiskolán hosszú évekig tanított az Intézet egy-egy volt növendéke, akik időről-időre egy - egy tanítványukat az Intézetbe irányították.⁴⁴

44. v.ö. Kodály Zoltán nevelési eszméi a harmadik évezred küszöbén. A Nemzetközi Kodály Konferencia Zenepedagógiai szekciójának anyaga. Szerk.: Szőnyi Erzsébet. Kecskemét: Kodály Intézet, 1999. 95-101.

Az Intézet éves tanfolyamán a japán hallgatók nem túl magas száma jellemző, annak ellenére, hogy a Kodály adaptáció Japánban nagyon korán elkezdődött. Valószínűsíthető, hogy a nem intézeti magyar szakemberek Japánban végzett oktatómunkája más magyarországi intézményekbe – elsősorban a Zeneakadémiára és az Eötvös Loránd Tudományegyetemre – irányította a japán érdeklődőket. Az 90-es évek végétől enyhe emelkedés volt tapasztalható a japán hallgatók létszámában, elsősorban az új kurzusok – zongorapedagógia, énekpedagógia – bevezetése után.⁴⁵

Az 1980-as évek közepétől emelkedett az olasz, a spanyol és a görög hallgatók száma. A spanyol és olasz hallgatók számának változása elsősorban a magyar állami ösztöndíj-lehetőség miatt következett be. Az érdeklődés megindulását az is befolyásolta, hogy ezekben az országokban néhány magyar zenei szakember – közöttük több intézeti oktató – sikeres tanfolyamokat tartott. Ez a létszámnövekedés hozta magával azt is, hogy több spanyol és olasz iskolában is részben megindult a Kodály-i elvek szerinti oktatás. Meg kell még említeni az Esztergomban tartott Nyári Egyetemet is, melyen mindig sok spanyol és Dél-Amerikából (Argentína, Brazília Kolumbia) érkező résztvevő volt.⁴⁶ Többen közülük később az ott szerzett első benyomásoknak köszönhetően az Intézet éves tanfolyamára tértek vissza.

A görög hallgatók létszámának emelkedését az 1984-es Kodály Szeminárium után figyelhetjük meg, hiszen ezen a tanfolyamon vett részt először magán kezdeményezésre egy nagyobb létszámú csoport, s ennek folyamányaként a Görög Kodály Társaság is megalakult. Volt intézeti hallgatóknak köszönhetően több helyen a magyar módszerek alkalmazásával indult meg vagy folytatódott az oktatómunka, így például a Thesszaloniki Egyetemen és Patras-ban. Athénban pedig egy volt Kodály intézeti hallgató megalapította a Kodály Konzervatóriumot és Intézetet (1989).

45. v.ö. Szőnyi Erzsébet, id.mű 116-119.

46. v.ö. Szőnyi Erzsébet, id. mű 73-75.

Az 1980-as évek közepétől vesznek részt éves tanfolyamokon angol és ír hallgatók. Megjelenésük fő oka az, hogy több magyar szakember került Angliába és jelentős munkát végzett az angol zeneoktatás területén. Nőtt azon magyar szakemberek száma is, akik tanfolyamokat tartottak ezekben az országokban (Vajda Cecília, Szabó Helga, Szőnyi Erzsébet, intézeti oktatók közül Herboly Ildikó, Klézli János, Nemes Klára, Platthy Sarolta, Somorjai Paula és Vendrei Éva).

Ennek nyomán alakult meg mind a két országban a nemzeti Kodály Társaság, melyeknek aktív munkája mindig segítette a Kodály koncepció minél szélesebb körben való alkalmazását. Ennek a kiváló munkának köszönhetően, egyre több intézeti és nem intézeti magyar szakember kapcsolódott be a nyári tanfolyamok, hétvégi műhelyfoglalkozások munkájába.

Több helyen, így például az írek vagy a görögök esetében a Kodály koncepció népzenei kiindulópontját „a nemzeti identitás a zenében” gondolatotl azonosították, s ez is kelthetett érdeklődést az Intézet tanfolyamai iránt.

Olyan országokból, mint Bolívia, Egyiptom, Fülöp-szigetek, Ghána, Indonézia, Irak, Izrael, Kolumbia, Malajzia, Trinidad és Tobago, Thaiföld, Törökország többnyire úgy érkeztek résztvevők, hogy valamelyik amerikai, kanadai vagy angol egyetemen végzett tanulmányaik alatt vagy egyetemi nyári kurzusok idején hallottak először a Kodály koncepcióról és az Intézetről, s ennek hatására később Kecskeméten akarták elmélyíteni tudásukat. Mivel ezekből az országokból nem folyamatos a részvétel, így inkább csak egy-egy intézményre, vagy egy-egy kolléga munkájára koncentrálódik a Kodály koncepció ismerete és alkalmazása.

Egy-egy ország esetében egyértelműen kimutatható, hogy olyan kulturális megállapodás megkötése után, amelyben kiemelt szerepet kapott a művészeti terület és ezzel lehetőség nyílt magyar ösztöndíjak elnyerésére, megnőtt a hallgatók száma. Ilyen ország

például Mexikó, ahonnan az 1981 és 1997 közötti, valamint a 2001 és 2005 közötti időszakban ösztöndíjjal érkeztek a hallgatók. Az ösztöndíjak elnyerésének lehetősége kedvezően befolyásolta a spanyol, az olasz és a görög hallgatók létszámát is.

A volt szocialista országokból az évek során csak egy fő érkezett ösztöndíjjal. Nem volt résztvevő az egész éves tanfolyamokon sem a Szovjetunióból, sem Bulgáriából, sem Romániából, sem Csehszlovákiából. E körülmény mögött bizonyára gazdasági okokat kereshetünk, hiszen a cél elsősorban az volt, hogy valutában fizető hallgatók érkezzenek az Intézetbe. Később, az 1990-es évek elejétől, a kitűnő intézményi kapcsolatoknak köszönhetően, néhány lengyel egyetemi hallgató bekapcsolódott az éves tanfolyam munkájába, illetve lehetőség nyílt arra, hogy szlovákiai magyar énektanárok ösztöndíjasként tanulhassanak az Intézetben.

Az Intézet tanári kara az első tanévtől kezdve igen sok meghívásnak tett eleget (l. 7. sz.melléklet). Az évek során folyamatosan alakult ki az a gyakorlat, hogy ki hova, melyik országba, melyik egyetem vagy társaság kurzusára tért vissza rendszeresen. Így például Nemes Klára a korábbi USA-beli utak után, elsősorban Olaszországban és Nagy-Britanniában tartott tanfolyamokat, előadásokat és hétvégi műhelyfoglalkozásokat. Platthy Sarolta rendszeresen oktatott a Nagy-Britanniában és Írországban tartott nyári tanfolyamokon. Vendrei Éva visszatérő vendégtanára volt több amerikai egyetem nyári tanfolyamának, valamint a British Kodály Academy nyári kurzusának. Kontra Zsuzsa többször töltött hosszabb időt Dél-Koreában, tanított nyári tanfolyamokon az USA-ban és Lengyelországban. Kiss Katalin elsősorban amerikai egyetemek nyári kurzusain tanított. Ittész Mihály rendszeresen oktatott a Lengyel Kodály Szemináriumon, s visszatérő előadója volt különböző itthoni és külföldi zenepedagógiai konferenciáknak. Erdei Péter többéves amerikai tartózkodás után is rendszeresen visszatért az Amerikai Egyesült Államokba.

Ha összevetjük az oktatói meghívások irányát a hallgatók nemzetiségi összetételével, azt is megfigyelhetjük, hogy a két összetevő között szoros összefüggés van. Eredményük néhány ország vonatkozásában (például Lengyelország) inkább a nyári Kodály Szemináriumokon mutatkozott meg. Említsünk meg néhány példát:

1. 1993-1994-ben öt oktató számára érkezett meghívás Ausztriából előadások tartására. Ezt követően jelennek meg az osztrák résztvevők a különböző tanfolyamokon.
2. 1975 és 1995 között mindig találunk dán hallgatókat a résztvevők között. 1995 után – a dolgozat tárgyát képező időszakban – nem érkezik Dániából meghívás az oktatók számára, és hallgatók is csak nyári szemináriumra jönnek, éves tanfolyamra már nem.
3. Ha megnézzük a finn meghívások számát, láthatjuk, hogy az Intézet oktatói 1995 előtt gyakran jelentek meg Finnországban konferenciákon, tartottak előadásokat (1976, 1979, 1980, 1985, 1986, 1988, 1989). 1995 után valószínűleg a Kodály-koncepció iránti érdeklődés csökkenése miatt ritkul a meghívások száma, s a hallgatók is elmaradtak az éves tanfolyamról. (A későbbi meghívások már inkább egy személyhez köthetők, s konferenciára szóltak.)

Az Intézet tanárai által tartott előadások, nyári tanfolyamokon végzett munkájuk és személyes példamutatásuk nagyban befolyásolta, hogy melyik tanévben honnan érkeztek az éves tanfolyam hallgatói. Tapasztalatok szerint ezek a személyes találkozások, egy-egy sikeres tanfolyam hatékonyabb minden más ún. PR tevékenységnél: hirdetés szakmai lapokban, prospektusok, szórólapok készítése és szétküldése.

Ezt igazolja az Intézetben tanult ausztrál hallgatók körében készült egy felmérés is, amely azt vizsgálta, hogy milyen okok alapján választották továbbtanulási helyszínül a Kodály Intézetet. A kérdőíves vizsgálatban olyan volt hallgatók vettek részt, akik legalább egy évet töltöttek Kecskeméten és hazájukba visszatérve az oktatás különböző szintjein tevékenykedtek. A felmérésből kiderült, hogy a meglévő magyar ösztöndíj lehetőség mellett legtöbbjüket

elsősorban személyes kapcsolatok – tanáraik vagy volt intézeti növendékek – motiválták a magyarországi tanulmányútra új zenei, zenepedagógiai és kulturális tapasztalatok megszerzése volt a céljuk. Tudomásunk szerint ez volt az Intézet hallgatói körében végzett első ilyen jellegű felmérés.⁴⁷

2005-ben az első tanévtől használt, és az évek során csupán egy-egy kérdéssel módosított jelentkezési lapot kiegészítették egy olyan ponttal, amelyben a jelentkezőktől azt kívánták megtudni, hogyan szereztek tudomást az Intézetről és a tanfolyamokról. A jelentkezési lapon hét lehetőség közül választhatnak a jelentkezők: *saját felsőoktatási intézmény, volt intézeti növendék, az Intézet honlapja, Nemzetközi Kodály Társaság, az adott országban működő Kodály Társaság, kollégák* (barátok, egyetemi hallgatótársak), egyéb. A 2005/2006-os tanévre jelentkezők közül 27 hallgató válaszolt erre kérdésre. A válaszok más országok esetében is személyes kapcsolatok elsőbbségét jelzik, hiszen az információszerzés forrásaként 12-en jelölték meg a „volt intézeti hallgató” és 8-an a „kollégák” pontot. (Nyolc hallgató mind a két pontot bejelölte.) Négy hallgató az Intézet honlapját, egy a saját egyetemét jelölte meg, kettő pedig a saját országában működő Kodály Társaságot.⁴⁸

Természetesen, nagyon fontos az éves tanfolyam volt hallgatóinak a saját országukban, különböző egyetemeken, főiskolákon és zenei intézményekben végzett munkája, hiszen most már a volt tanítványok tanítványai érkeznek az éves tanfolyamokra és nyári kurzusokra. Igaz ugyanakkor, hogy ez negatív hatással is van az intézeti hallgatói létszámmra, mert el is vonja az érdeklődőket a kecskeméti kurzusoktól a könnyebben elérhető otthoni program.

47. King, Aleta: Australians at the Kodály Institute. IKS Bulletin. Spring 2008. Vol.33.No.1. 48- 51. A cikk rövid összefoglalója a szerző mesterszakra írt szakdolgozatának.

48. A Tanulmányi Hivatal iratai, 2005/2006-os tanév. A hallgatók jelentkezési lapjai. j.n.

A volt hallgatók közül többen rendszeresen tartják a kapcsolatot az Intézettel: segítséget, szakmai tanácsot kérnek munkájukhoz, évről-évre többen térnek vissza látogatóba vagy vesznek részt újra nyári szemináriumokon vagy egy-egy speciális kurzuson. Az Intézet két alkalommal szervezett találkozót volt hallgatói számára: az egyiket 1995-ben, a másikat pedig 2005-ben.

Az 1983-ban, valamint a 2001-ben megjelent évkönyvekben pedig egy-egy olyan fejezet található, melyeket volt hallgatók leveleiből állítottak össze. Az összeállításokból kitűnik, hogy a hallgatók Kecskemétről visszatérve általában visszamennek előző munkahelyükre, de sok esetben pályáznak meg (és nyernek el) olyan állásokat, melyekhez magasabb minősítés és végzettség szükséges.

A visszajelzésekből egyértelműen kitűnik, hogy a kecskeméti tanulmányok nemcsak a zenei képességek fejlesztését szolgálták, vagy a számukra új módszerekkel való megismerkedést jelentett, hanem a Kodály koncepcióval való beható foglalkozás többük esetében az élet más területére is kiható szemléletváltást hozott.

Idézzünk most néhány rövid részletet, melyekben a hallgatók a Kecskeméten eltöltött tanulmányi időre, illetve annak további életükre gyakorolt hatására emlékeztek:

John Barron (1976/77-es tanév, Kanada): *„1977-ben indítottam egy első osztályt kísérleti jelleggel, amelyben mindazokat az elméleteket ki tudtam próbálni, amelyeket Kecskeméten tanultam [... Úgy gondolok vissza a kecskeméti intézeti élményeimre, mint életem legnagyobb tanulmányi élményére.”*⁴⁹

Simon Lowell (1988/89, Nagy-Britannia): *„[...] Azelőtt soha nem gondoltam arra, hogy tanár akarjak lenni, de az Intézetben szerzett tapasztalatok mindent teljesen megváltoztattak”.*⁵⁰

49. A Kodály Intézet évkönyve II, 1983. 19.

50. A Kodály Intézet évkönyve IV, 2001. 36.

Elisabeth Verouli (1989-1992, Görögország): „Visszatekintve erre a csodálatos három évre, amelyet Kecskeméten a Kodály Intézetben töltöttem, mondhatom, hogy emlékeimben a legszebbek között őrizem. Visszatértem a mindennapi életbe, s bár most sokkal inkább anya vagyok, mint tanár, Kodály koncepciója velem van mindenféle szempontból: 'csak a legjobb való a gyermeknek' (zene, könyvek játékok, dalok. Élelem, tévé, videó, környezet – szóval MINDENBŐL!). 'Először az anyanyelvet kell megtanulni' (aztán a TÖBBIT!) – ezek is aközé a számos alapelv közé tartoznak, amelyeket mindennapi életemben szem előtt tartok, legyen akár az otthonomról, akár az iskoláról szó „⁵¹

John O'Flynn (1983-85, Írország): „Azt kell mondanom, hogy köszönettel tartozom a Kodály Intézetnek mindazért, amit a két év alatt ott tanultam. [...] Csodálatos önbizalmat adott zenei téren és valódi optimista szemléletet abban, hogy mit lehet elérni a zenei nevelésben. Megtanított arra, hogy mi az igazi fegyelmezett megközelítése a gyakorlatnak és a zenetanulásnak – és azt gondolom, hogy ez a fegyelmezettség, amikor belülről érezzük, valójában felszabadító erővé válik bármilyen művészi törekvésben.”⁵²

51. A Kodály Intézet évkönyve IV, 2001. 37.

52. A Kodály Intézet évkönyve IV, 2001. 35.

V. Kodály Szemináriumok

Az Intézet pedagógiai tevékenységének másik kiemelt területe a nyári Kodály szemináriumok szervezése és lebonyolítása.

Kecskemét városa, Kodály Zoltánné kezdeményezésére 1970-ben adott otthont először Nemzetközi Kodály Szemináriumnak. A Művelődésügyi Minisztérium, az UNESCO, Kecskemét városa és Bács-Kiskun Megye Tanácsa támogatása tette lehetővé az első Szeminárium megrendezését. A házigazda szerepét a Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola töltötte be Nemesszeghy Lajosné igazgatónő vezetésével.

A Kodály Intézet Archívumában található egy emlékeztető, melyet Kodály Zoltánné készített az 1970. május 25-én az első Kodály Szeminárium szervezésével kapcsolatban tartott megbeszélésről. ¹ Egyértelműen kitűnik, hogy az első szeminárium szervezését 1970 januárjáig teljes egészében Kodály Zoltánné végezte. Ő alakította ki a program szerkezetét, szerezte be az engedélyeket (például a Minisztertanács megfelelő osztályától), folytatta a résztvevőkkel a levelezést, kérte fel az előadókat, a tanárokat és a hangversenyek szereplőit, alakította ki a csoportokat és hallgatta meg a koncertek főpróbáit. Ugyancsak Kodály Zoltánné választotta ki a tolmácsokat az 1969. márciusától általa szervezett tanfolyam résztvevői közül, készítette el a levélpapírokat, borítékokat, meghívókat, a jelentkezési lapokat, a plakátot és a koncertműsorokat, s nagyon sok esetben ő biztosította az anyagi feltételeket is.

Később a bemutató tanítások szervezésében Nemesszeghy Lajosné, a Kodály Iskola igazgatónője segített. Segítségére volt még Ittész Mihály (névlegesen 1970. január 1-től), aki a

1. A Kodály Intézet Archívumában lévő, az 1970-es szeminárium szervezésével kapcsolatos dokumentumok egyelőre feldolgozatlanok.

Kodály Iskola tanáráként működött akkor. Ő a szervezés technikai részleteiben, levelezésben és a helyi problémák (terem, megfelelő személyek felkérése, stb.) megoldásában segített.

Az elsősorban külföldi zenepedagógusok számára meghirdetett kurzuson a hazaiakat a kecskeméti és Bács-Kiskun megyei zenetanárok csoportja képviselte. A szemináriumot 1972-ben követte a második tanfolyam.

A későbbi tanfolyamok célja és szerkezete az első két tanfolyamon alapozódott meg:

1. külföldi érdeklődők számára lehetőséget biztosítani egy alapvetően gyakorlati jellegű tanfolyam keretében a Kodály koncepció megismerésére;
2. továbbképzési alkalmat teremteni magyar énektanárok számára.

A tanfolyam keretét a zenei képességek komplex és intenzív fejlesztését szolgáló szolfézsórák, módszertanórák és ehhez kapcsolódó bemutató tanítások, zenetörténeti, zenepedagógiai és népzenei előadások valamint hangversenyek adták. Kezdetől fogva a legkiválóbb szakemberek, zenei életünk neves személyiségei kapcsolódtak be az oktatómunkába: munkájukat kiválóan végző iskolai énektanárok, kórusvezetők, tanárképző főiskolákon, illetve a Zeneakadémián tanítók.

Kodály Zoltánné, a XX. Nemzetközi Kodály Szeminárium megnyitóbeszédében így emlékezett a tanfolyam létrejöttéről: *„Ezért gondoltam annak idején, hogy nem ártana, hogyha olyan tanfolyamot tudnánk szervezni, amely tanfolyamon ezt a bizonyos zenei tudást lehetne gyarapítani, tehát nem csak információval ellátni azokat, akik ebben részt vesznek, hanem gyakorlatban is a zenei képességeiket, a zenei tudásukat fejleszthessük. Erre egy nyelvtanfolyam adott nekem példát, amit szűkebb körömben láttam, az pedig olyan volt, hogy délelőtt 4 óra, aztán egy elég hosszú szünet s aztán megint 4 óra nagyon intenzív tanulás. Gondoltam, ezt zenében is meg lehet csinálni [...]”*²

Erdei Péterrel folytatott beszélgetésből tudjuk, hogy a kecskeméti szeminárium ötletének megerősítését tulajdonképpen az Amerikai Egyesült Államokban, Denise Bacon által, Wellesley-ben szervezett nyári tanfolyam adta: „'69 októberében kijött Kodályné Sárka és Márta.[Nemesszeghy Lajosné] [...] *Nem is tudom pontosan, tán tíz napig voltak kint. Hospitáltak a „pilot class-nál”,[kísérleti osztályban] Winchesterben, az én tanítási óráimon. [...] Megnéztük, megbeszéltük, mit kell csinálni, hogyan kell csinálni. Akkor Denise ötletén felbuzdulva elhatározták, hogy 1970-ben Kecskeméten Kodály Szeminárium lesz [...]. Tehát 1969-ben a Wellesley tanfolyam hatására döntöttek végül is úgy.*”³

Körber Tivadar, a *Forrás* című lapban ezt írja a Szeminárium megrendezéséről: „[...] *a magyar zenepedagógia legnagyobb és legjelentősebb tette – a Kodály-szeminárium megrendezése volt, 1970 nyarán.*”⁴

A I. Nemzetközi Kodály Szeminárium 1970. július 20. és augusztus 20. között került megrendezésre. A tanfolyam napi programja 15 perces közös beénekléssel kezdődött, a program vázát a naponta kétszer tartott, összesen három szolfézsóra alkotta. A Dobszay László, Nemesszeghy Lajosné és Szőnyi Erzsébet által tartott módszertani előadásokhoz bemutató tanítások kapcsolódtak: összesen tizenöt alkalommal a kecskeméti Kodály Iskola második, hatodik és nyolcadik osztályos csoportjaival mutatták be a gyakorlatban az elméleti órákon hallottakat.

A napot kórusénekléssel zárták, melyet előadások, vitafórumok és szakmai beszélgetések követtek. Esténként filmvetítések és hangversenyek gazdagították a programot. Körber Tivadar a már fentebb idézett cikkében külön említést tett két nagyon sikeres előadásról, az egyiket Dobszay László tartotta „*Mi az értékes zene*” címmel, a másik előadást pedig Ittész Mihály Kodály énekgyakorlatairól.

3. Erdei Péter, 2006. 17.

4. Körber Tivadar, 1970. 77.

Külön ki kell emelnünk a rendkívül gazdag hangverseny kínálatot. A szeminárium ideje alatt tizenhárom hangversenyt, több filmvetítést rendeztek. Kiemelkedő volt a jórészt fiatal magyar szerzők műveiből összeállított műsor. Válogatás hangzott el Balassa Sándor, Durkó Zsolt, Jeney Zoltán, Kocsár Miklós, Kocsis Zoltán, Kurtág György, Soproni József, és Vidovszky László műveiből. Az előadók között a fiatal muzsikusz generáció legjobbjai szerepeltek: Kincses Veronika (ének), Körmendi Klára (zongora), Kocsis Zoltán (zongora), Matuz István (fuvola) és Vajda József (fagott). A Katona József Színházban tartott nyitókoncerten pedig fellépett a budapesti Kodály Zoltán Leánykar Andor Ilona vezényletével, az angol Belle Vue Grammar School (Nagy-Britannia) és az Erdei Péter által vezetett Dana Hall Leánykar (USA) is.

Az 1972-ben megrendezett **II. Kodály Szeminárium** (július 23. – augusztus 19.) programja azért módosult néhány dologban, mert igen nagy létszámú résztvevő jött Kecskemétre: 130 magyar és külföldi zenetanár. A szervezett japán csoport mellett voltak résztvevők Angliából, Ausztriából, Belgiumból, Norvégiából és Svájcban.⁵

A napi program az első szemináriumhoz hasonlóan épült föl: délelőtti szolfézs és módszertan, délután ismét szolfézs, majd elemzés vagy előadások és kórus. A napi programot vagy hangverseny vagy kerekasztalbeszélgetés zárta. A tanfolyam tanárai voltak, többek között: szolfézs: Hegyi Erzsébet, Herboly Ildikó Kistétényi Melinda Szabó Helga, Szabó Miklós, módszertan: Forrai Katalin, Hamvas Anikó, Kardos Pál, Nemesszeghy Lajosné, Szőnyi Erzsébet, kórus: Andor Ilona, Vásárhelyi Zoltán, elemzés: Lendvai Ernő.

5. A Kodály Szemináriumokra vonatkozó dokumentumok a Kodály Intézet Archívumában és a Tanulmányi Hivatal irattárában találhatók. Mind a két helyen az egyes szemináriumhoz kapcsolódó anyagokat külön dossziében tárolják. Az archívumi dossziék programfüzeteket, hangversenyműsorokat, kiadványokat, fényképeket és sajtó anyagokat tartalmaznak, egy összefoglaló listával kiegészítve. A másik irattár dossziéiban iktatott leveleket, listákat, jelentkezési lapokat, csoportbeosztásokat, órarendeket, statisztikai összesítéseket, szerződéseket, összefoglalókat, pályázati anyagokat, gazdasági jellegű és egyéb hivatalos dokumentumokat is őriznek.

A II. Kodály Szemináriumról Veszprémi Lili, a *Magyar Zenében* megjelent írásában megállapította, hogy több ilyen kurzusra lenne szükség, mivel az ének-zene tanítása itthoni problémáinak megoldását az ilyen jellegű, a gyakorlati munkát előtérbe helyező továbbképzések segíthetik igazán. Az énektanítás szempontjából úgy vélte, el kell érni, hogy a jövőben minél több magyar énektanár vegyen részt a szemináriumon. Külön kiemelte Szőnyi Erzsébet előadását, amelyben a I-VIII. osztály tantervi programjáról beszélt, valamint Forrai Katalinnak az iskola előtti zenei nevelésről tartott előadását.⁶

A II. Kodály Szemináriumról Nemesszeghy Lajosné *Az ének-zene tanítása* című folyóiratban számolt be. Nagyon fontosnak tartotta a magyar tanárok részvételét, melyet ezúttal a Kodály Zoltánné által felajánlott ösztöndíj tett lehetővé. A programból kiemelkedőnek ítélte a nagyszerű kórusvezetők, Andor Ilona és Vásárhelyi Zoltán munkáját. Igen sajnálatosnak tartotta, hogy ezen a szemináriumon nem sikerült bemutató órákat szervezni, a módszertan órákon csak videó filmek segítették az iskolai gyakorlati munka bemutatását. Megállapította, hogy ez azért volt különösen sajnálatos, mert igen kevés jó felvétel készült.⁷

Nemesszeghy Lajosné halála után (1973) nem volt, aki segítse a szemináriumok szervezését, s hiányzott a lebonyolításhoz szükséges intézményi háttér is. Az Intézet várható megnyitása is közrejátszott abban, hogy a következő Kodály Szemináriumra csak 1975-ben került sor.

Az 1973-ban létrehozott Kodály Intézet vállalta fel a folytatást, s kezdte meg nyilvános működését a **III. Kodály Szeminárium** (1975. augusztus 3.-16.), illetve a Kecskeméten párhuzamosan zajló **II. Nemzetközi Kodály Szimpózium** szervezésével, amelyről a későbbiekben szólunk.

6. Veszprémi Lili, 1972.

7. Nemesszeghy Lajosné, 1973.

Ez a Szeminárium elsősorban a magyar tanárok továbbképzését szolgálta, hiszen a tanfolyamon a MALÉV szervezésében csak egy norvég csoport vett részt. Bizonyára a külföldiek távolmaradását a három év kihagyás is indokolta.

A szemináriumok hagyományait folytatva a tanulmányi program gerincét a szolfézs és módszertan órák adták. Azonban néhány új elemmel is bővült az órarend: az aktív zenélést szolgáló kamarazene is bekerült a tantárgyak közé, valamint a karvezetés és a néptánc is. Amint látható volt az előző szemináriumok esetében is, a XX. századi és a kortárs magyar zene különösen fontos szerepet játszott mind a hangversenyek műsorában, mind pedig az előadások témáiban. 1975-ben Lendvai Ernő és Kurtág György tartott előadássorozatot és sor került Kurtág György bemutató hangversenyére is.

A hangversenyek műsorának összeállításakor azonban külön figyelmet fordítottak arra, hogy - amennyiben a műfaj megengedte – minden koncerten szerepeljen valamilyen Kodály mű. A szeminárium nyitóhangversenyét kizárólag Kodály műveiből állították össze: zongoradarabok, szólószonáta gordonkára, valamint dalok hangzottak el *A magyar népzene* sorozatból és az *Énekszó*, a *Három ének* és a *Négy dal* ciklusokból. A Tátrai vonósnégyes és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Kamarakórusának koncertjén is több Kodály mű csendült fel. A *Kortárs magyar szerzők estjén* Durkó Zsolt, Jeney Zoltán, Kadosa Pál, Kocsár Miklós, Láng István és Soproni József művei kerültek bemutatásra.

Külön figyelmet fordítottak arra, hogy bemutatkozási lehetőséget biztosítsanak tehetséges, fiatal magyar muzsikusok számára. Így lépett föl az 1975-ös koncertsorozatban Fábián Márta (cimbalom), Gulyás Márta (zongora), Szenthelyi Judit (zongora) és Tokody Ilona (ének).

1973-as első Kodály Szimpóziumot követően (Holy Names College, Oakland, USA) a Kulturális Kapcsolatok Intézete szervezésében Kecskeméten került sor a második találkozóra, melyet az 1975-ös szemináriummal párhuzamosan tartottak. Az USA-ban felvetődött gondolat itt valósult meg, hiszen Kecskeméten megalakult az International Kodály Society – a

Nemzetközi Kodály Társaság. A budapesti székhellyel működő nemzetközi szervezet célja a Kodály életműből fakadó zenei nevelési koncepció megőrzése és fejlesztése, az ifjúság zenei nevelésének segítése, a népek közötti jobb kapcsolat és kölcsönös megismerés elősegítése a zene által.

Az Intézet irattárában nyomon követhetők a Szimpózium szervezésének nehézségei. A Szimpózium szervezője a Kulturális Kapcsolatok Intézete volt. Az Előkészítő Bizottság a szimpóziumot eredetileg Esztergomba tervezte, az ottani Nyári egyetem idejére.⁸ A helyszínt később módosították, s Kodály Intézet megnyitása alkalmából Kecskemétre helyezték át.

Az Intézet irattárában található egy szám és jelzés nélküli kézírásos tervezet a Szimpózium programja címmel. (A tervezetet, a kézírás alapján minden valószínűség szerint Erdei Péter készítette.) Ebben az 1975. január 2-i dátumú iratban még szerepel a Kodály Intézet megnyitása, mint a Szimpózium egyik kiemelt programja. Egy később keletkezett, már sokkal részletesebb elképzelésben, melyet Szőnyi Erzsébet készített, már nem találunk ilyen programot. Mint már volt róla szó, az Intézet megnyitására majd csak szeptemberben került sor.

A megvalósult program mintául szolgált minden további szimpózium számára, hiszen a kétévenként esedékes találkozók szinte kivétel nélkül követték a kecskeméti program szerkezetét: különböző szekciókban délelőtt és délután előadások, melyeket viták és kerekasztal beszélgetések egészítettek ki. Délben és este hangversenyek, valamint bemutató tanítások gazdagították a programot. A bemutató tanításokat a Kodály Szeminárium résztvevői is látogathatták, a hangversenyekre pedig a szimpózium vendégeit várták. A későbbi szimpóziumok esetében vált gyakorlattá az, hogy egy rövidebb tanfolyam is megelőzte a találkozót.

8. KIIrattár, 36-1/1975. sz. levél: Polgár Endre, főosztályvezető (Kulturális Kapcsolatok Intézete) levele Erdei Péternek

Az 1975-ös Szimpóziumon csak meghívólevéllel lehetett részt venni, valamennyi levelet a Kulturális Kapcsolatok Intézete küldte ki. A szocialista országokból érkezőket az ottani központi hivatalos szervek (minisztériumok, pedagógiai szervezetek) jelölték ki.⁹

Az 1975-ös nyári rendezvényeket a sajtó kiemelt figyelemmel kísérte. Az első híradás a *Petőfi Népe* helyi újságban jelent meg május 16-án. A cikk rövid áttekintést ad a szeminárium programjáról, valamint kiemelkedő eseményként említi a II. Kodály Szimpóziumot.

A *Magyar Távirati Iroda* július 11-én adott ki előzetes közleményt a Kodály Szemináriumról és Kodály Szimpóziumról. Július 12-én nyolc országos és helyi lapban jelent meg az MTI által közreadott hír: *Magyar Nemzet*, *Észak-Magyarország*, *Dél-Magyarország*, *Dolgozók Lapja* (Komárom), *Pest Megyei Hírlap*, *Csongrád Megyei Hírlap*, *Fejér Megyei Hírlap*, *Tolna Megyei Népújság*.

A helyi sajtó további hat alkalommal adott hírt a szemináriumról: augusztus 2., augusztus 5. (az első nap eseményeiről és az első hangversenyről tudósítottak), augusztus 7. (a Kodály Intézet, még teljesen el nem készült épületében tett látogatásról számolt be a cikk írója), augusztus 12., (Árpa István írását jelentették meg *Kodály zenepedagógiája a Szovjetunióban* címmel), augusztus 14-én (képes beszámoló a szeminárium és a szimpózium eseményeiről) és végül augusztus 17-én, melyben a szeminárium bejezéséről számoltak be.

Az MTI második közleményét (augusztus 4.), mely a szeminárium megnyitásáról tudósított, hét országos, illetve helyi lap tette közzé: *Dél-Magyarország*, *Népszava*, *Magyar Hírlap*, *Magyar Nemzet*, *Zalai Hírlap*, *Berliner Zeitung*, *Somogyi Néplap*.¹⁰

9. KIIrattár, 36/1975 sz. levelek: Erdei Péter és Zsoffcsák Zoltán levélváltása a kárpátaljai kolléga részvételéről.

10. KIArch, A 3. Kodály Szeminárium dokumentumai. 1975/ 14/1-34.

A II. Nemzetközi Kodály Szimpózium alkalmából az MTI többször adott ki híryanagot. Először július 27-én, melyet kilenc lap tett közzé: *Csongrád Megyei Hírlap*, *Dél-Magyarország*, *Déli Hírlap* (Miskolc), *Észak-Magyarország*, *Magyar Hírlap*, *Népszava*, *Népszabadság*, *Szolnok Megyei Hírlap*, *Zalai Hírlap*. Ezek az anyagok többnyire rövid, néhány fontos információt tartalmazó híradások voltak.¹¹ Ezt követően augusztus 6-án és augusztus 13-án jelent meg MTI közlemény, melyet szintén több lap megjelentetett. A Szimpóziumról beszámolt a budapesti *Daily News* is, augusztus 1-jén és 2-án.

Augusztus 5-én a *Kossuth Rádió* az Esti Krónika című műsorában adott hírt a Szimpózium megnyitásáról, augusztus 6-án pedig a *Magyar Televízió* a TV Híradóban sugárzott egy rövid tudósítást.¹²

A Nemzetközi Kodály Társaság megalakulásáról és a Szimpózium befejezéséről – a már említett lapokon kívül – beszámolt még a *Kelet-Magyarország* (aug. 13.), az *Élet és Irodalom* (aug.13.), a *Kisalföld* (aug.13), a *Szövetkezet* (aug.13.) és a *Dunántúli Napló* (aug.13.).¹³

A zenei szaklapok közül a *Muzsika* című lapban jelent meg dr. Eősze László cikke, amely a Nemzetközi Kodály Társaság megalakulásáról tudósított.¹⁴ A *Parlando* és *Az ének zene tanítása* pedig rövid hírben számolt be a Kodály Szeminárium megrendezéséről.

Kecskemét Város Tanácsának V.B.. 1975. november 28-i ülésén a napirendek között szerepelt a Kodály Szeminárium. A V.B. tagjai beszámolót hallgattak meg VI. Kecskeméti Népzenei Találkozóról és a Kodály Szemináriumról. A Szemináriumról szóló előzetes írásbeli

11. A Szimpóziumról általában a következő szövegű híradás jelent meg: „Nemzetközi Kodály-szimpóziumot rendeznek Kecskeméten augusztus 5-12. között. A nagy zeneszerző tanításainak szellemében kialakított zenei nevelési módszer iránt egyre nagyobb érdeklődést tanúsít a világ. Az első Oaklandban tartott találkozó után az idén 16 országból jelentették be részvételüket a szakemberek. A programot kerekasztal-konferenciák, bemutató tanítások, filmvetítések, kórusbemutatók, kiállítások gazdagítják.”

12. KArch., A 3. Kodály Szeminárium dokumentumai. 1975/ 15/1-26.

13. KArch., A 3. Kodály Szeminárium dokumentumai. 1975/ 16/1-14.

14. Eősze László, 1975.

tájékoztatót Erdei Péter, az Intézet igazgatója készítette. Kiemelte, hogy ez a tanfolyam volt a szeptemberben megnyílt Kodály Intézet első önálló rendezvénye, s a résztvevők hasznos, sikeres, s mindenképpen folytatásra érdemes továbbképzésnek tartották. Negatívumként azt említette, hogy sajnos Bács-Kiskun megyéből kicsi volt az érdeklődés, s Kecskemétről is csak egy résztvevő volt, pedig a Művelődési Osztály támogatta volna további kecskeméti tanárok részvételét.¹⁵

Az Intézet létrejötte után annyiban változott a szemináriumok rendszere, hogy minden évben rendeztek szemináriumot, de csak minden második évben teljesedett nemzetközivé a tanfolyam. A tanfolyamok számozása azonban folyamatos maradt. A nemzetközi szemináriumok célja az idők során sem változott: tanulmányi programjával, előadásaival, bemutató foglalkozásaival módot adni a Kodály munkásságához köthető magyar zenei nevelési rendszer és módszerek alapvető megismerésére.

Mind az 1976-os **IV. Kodály Szeminárium**, mind az 1977-es **V. Kodály Szeminárium** magyar tanárok számára tartott tanfolyamainak programjában kiemelt szerepet kapott az új tantervek alkalmazásának kérdése, előadások és tankönyvismertetések formájában. Az 1977-es kurzuson külön figyelmet fordítottak az alsó tagozatos normál tanterv megismertetésére és bevezetésének előkészítésére, hiszen az általános iskolákban az alsó tagozatos tanítók munkájától függ a zenei nevelés elindítása, melyhez elengedhetetlen a megfelelő zenei felkészültség.

A létszám mind a két nyáron magas volt: 1976: 100 magyar, 25 külföldi zenetanár: 1977: 74 magyar zenetanár. Az 1976-os szemináriumon bővült a résztvevők állampolgárság szerinti megoszlása is: többen jöttek a tengerentúlról, elsősorban Japánból, Kanadából és az USA-ból. Első alkalommal vett részt szervezett csoport a Szovjetunióból.

15. Kecskemét, Városi Tanács V.B. 1975. nov. 28. ülése, 52.264/-4/1975. sz. ügyirat

A tantárgyak között ismét volt karvezetés, s tovább nőtt az énekkar és a kamarazene jelentősége is. A már hagyományosnak mondható tárgyak mellett ismét megtalálható volt a néptánc, és új tantárgyként szerepelt a furulyaoktatás. 1976-ban meghirdetésre került egy mesterkurzus is, zongoristák és csellisták számára. Kellő számú jelentkezés hiányában azonban ez a tanfolyam nem valósult meg.

Mind a két nyáron hangversenyek gazdagították a programot. Az 1976-os szeminárium nyitóhangversenyét ismét Kodály és Bartók műveiből állítottak össze. A fellépők között mind a két nyáron tehetséges, fiatal muzsikusokat, köztük később országos hírnevet és nemzetközi ismertséget is szerzett előadóművészeket találhattunk: a Zeneművészeti Főiskola növendékei közül fellépett többek között Jelinek Rita – hegedű, Gulyás Dénes – ének, Kiss Krisztina – zongora, Matuz István – fuvola, Jandó Jenő – zongora, Némethy Attila – zongora, Köves Csaba Zoltán – gordonka.

1976-ban is rendeztek mai magyar zeneszerzők műveiből összeállított hangversenyt: Bozay Attila, Dukay Barnabás, Kocsár Miklós, Maros Rudolf, Petrovics Emil, és Soproni József művei hangzottak el, betekintést adva a három zeneszerző generáció munkájába.

Az 1976-os hangversenyek sorában felléptek kecskeméti művészek is. A Kecskemét Vonósnégyes Kodály, Bartók, Martinu és Haydn műveiből állította össze műsorát. A kecskeméti vagy Kecskeméthez kötődő művészek bemutatására a későbbi szemináriumi hangversenyek során is kiemelt figyelmet fordítottak. Hagyománnyá vált, hogy egy-egy hangversenyen a szeminárium résztvevői is bemutatkoztak: kórusok, hangszeresek, kamarazenei együttesek és szolfézscsoportok, elsősorban egymásnak muzsikálva. A hangversenyekről a plakáton kívül készült egy rövid szórólap is, melyet a zenekedvelő kecskemétiiek számára postán juttattak el.

Az 1976-os szeminárium programjában egy érdekes kezdeményezéssel is találkozhatunk, amelynek a későbbi kurzusokon is folytatása volt: a Budapesten, majd

Szombathelyen szervezett Bartók Szeminárium és a Kodály Szeminárium résztvevői egy napot együtt töltöttek Kecskeméten: volt közös városnézés és hangverseny. A további szemináriumok esetében is sor került a két rendezvény összekapcsolására: egyes hangversenyműsorok mind a két helyszínen elhangzottak.

Az 1977-es hangversenysorozatban a szakmai munkájáról méltán elismert miskolci 6.sz. Általános Iskola kórusa lépett fel a nyitóhangversenyen. Műsorukat kizárólag kortárs magyar zeneszerzők gyerekkarra írt műveiből állította össze Reményi János tanár, karnagy: elhangzottak Balassa Sándor, Balázs Árpád, Decsényi János, Farkas Ferenc, Karai József, és Kocsár Miklós művei.

Az 1977-es szeminárium utolsó napján tartott tanári értekezleten értékelték a szeminárium tanulmányi programját. A jegyzőkönyv tanúsága szerint a szeminárium oktatói több javaslatot is tettek az elkövetkezendő továbbképzésekkel kapcsolatban:

- több szolfézs órára lenne szükség, és kisebb csoportban lehetne hatékonyabban oktatni,
- több élő bemutató tanítás kellene és több videó felvétel is segíthetné a módszertan oktatását,
- az aktív zenélés arányát növelhetné a kamarazene oktatásának ismételt bevezetése,
- nagyobb figyelmet kell fordítani az időben történő meghirdetésre, hogy minél több magyar résztvevő jöhessen el a továbbképzésre,
- ritmushangszerek mellett népi hangszert is jó lenne oktatni, és fel kellene újítani a furulyaoktatást a magyar résztvevőknek,
- a különböző tantárgyak programját a jövőben még jobban össze kell hangolni.

A megfogalmazott javaslatok közül többet a későbbi tanfolyamok szervezése során figyelembe vettek: így például a kamarazene oktatására, a bemutató tanításra, a meghirdetésre

vonatkozó elképzeléseket. Mások csak részben valósultak meg, így például nem lett több a napi szolfézs óra, de kisebb csoportokat alakítottak ki.¹⁶

Mind a két szeminárium sajtóvisszhangja hasonló: a híradások általában a szeminárium kezdetekor, valamint a befejezésekor jelentek meg. Érdekes kivétel a Miskolcon megjelenő *Déli Hírlap*, amelyben három hír is megjelent az 1977-es szemináriummal kapcsolatban: júl., 20., aug. 2., és aug. 14-i lapszámokban. Ugyancsak kivételt jelent a helyi lap, a *Petőfi Népe*, amely különböző lapszámaiban nyomon követte a szeminárium fontosabb eseményeit és rendszeresen tudósított a hangversenyekről.¹⁷

Az 1978-as **VI. Kodály Szeminárium** (július 16. – augusztus 12.) ismét nemzetközivé teljesedett ki. A külföldi résztvevők száma számottevően emelkedett, például az Amerikai Egyesült Államokból 8, Japánból 22, Finnországból 15, Kanadából 16 zenetanár érkezett, de jöttek Kenyából, Szíriából és Venezuelából is.

Nyelvi okok miatt külön programot három csoport számára szerveztek: a finn, a szovjet, valamint a japán résztvevőknek. Számukra az oktatás, a többi csoporttól eltérően nem angolul, hanem tolmácsolás segítségével folyt. A magasabb résztvevői létszámban szerepet játszott az is, hogy a nemzetközi gyakorlatot követve, a felhívás elég korán, már 1977 végén megjelent: a terjesztésben pedig minden lehetséges fórumot, szakmai és személyes kapcsolatot próbáltak kihasználni.

Rendkívül magas volt a magyar résztvevők száma is (140 fő). A meghirdetésben, s a résztvevők kiválasztásában a Megyei Pedagógiai Intézetek segítettek. Mivel a résztvevők száma igen magas volt, ezért az Intézet épületén kívül a Kodály Iskola 1964-ben Kodály által felavatott épületét, és a Megyei Művelődési Központ egyes termeit is igénybe vették.

16. KIIrattár, 12/15/1977 sz. emlékeztető

17. KIArch, A. 4. és 5. Kodály Szeminárium dokumentumai. 1976, 1977.

A tantárgyak között, a külföldi csoportok esetében is, megjelent a népzene, melynek keretében a résztvevők saját országuk népzenei anyagának rendszerezéséhez és pedagógiai célú felhasználáshoz kaptak útmutatást. Tovább növekedett a karvezetés jelentősége is, kezdő és haladó csoportok szerinti szétosztásban.

Nagyon sokszínű előadássorozat gazdagította a külföldiek programját: *Erdei Péter: A Kodály koncepció elmélete és gyakorlata*, *Forrai Katalin: A korai zenei nevelés*, *Barkóczy Ilona –Pléh Csaba: A Kodály koncepció pszichológiai hatásai*, *Maslyn Williams: A fiatalok zenei nevelése Ausztráliában*, *Bónis Ferenc: Neo-klasszikus elemek Kodály zenéjében*, *Lendvai Ernő: Kodály zenéjének elemzése*.

A magyar tanfolyam kéthetes volt, melynek programjában kiemelt szerepet kapott a 20. századi magyar zene: Lendvai Ernő tartott előadássorozatot *Az új magyar zene sajátosságai* címmel, Bartók és Kodály műveire koncentrálna.

A hangversenyek műsora követte a korábban megfogalmazott hármas célt: Kodály zeneszerzői életművének többoldalú bemutatása, kortárs magyar művek megismertetése és fiatal muzsikusok szerepeltetése. A hangversenysorozat a városi hangversenyélet gazdagodását jelentette, hisz új vagy ritkaságnak számító dolgokat is kínált, melyek egyébként aligha vagy legalábbis kisebb eséllyel szólaltak volna meg Kecskeméten. A viszonylag sok magyar mű pedig a külföldieknek nyújtott betekintést a magyar zenébe, ezzel is segítve annak nemzetközi megismertetését.

A nyitóhangverseny műsorát Liszt, Bartók és Kodály műveiből állítottak össze. Az esten fiatal magyar muzsikusok szerepeltek: Kassai István (zongora), Kukely Júlia (ének), Szokolay Gergely (zongora), Szűcs Ferenc (gordonka). A Szegedi Bartók Kórus Rozgonyi Éva vezényletével magyar szerzők műveiből válogatott: Bárdos Lajos, Pásztai Miklós, Szokolay Sándor, Szőnyi Erzsébet művei mellett Kodály Zoltán és Bartók Béla kórusműveit szólaltatta meg.

A szeminárium idején, 1978. augusztus 12-én avatták fel Borsos Miklós Kodály portréját az Intézet bejáratánál.

A Szeminárium támogatói közül Bács-Kiskun Megye és Kecskemét városa közösen ösztöndíjat biztosított egy-egy francia és olasz testvérvárosból érkező zenetanárnak. A szeminárium anyagi fedezetét az Intézet költségvetése és a külföldi résztvevők által befizetett tandíj biztosította. A magyar résztvevők minimális költség-hozzájárulást fizettek. A támogatók között helyi és országos szervek, valamint szakmai szervezetek találhatók: Kulturális Minisztérium, KÓTA, Országos Pedagógiai Intézet, Nemzetközi Kodály Társaság és a Magyar Kodály Társaság.

A szeminárium bejezésekor valamennyi résztvevő részvételi igazolást kapott, ez a külföldiek esetében a tantárgy rövid leírását és az előrehaladásuknak egy betűvel (A, B, C, D) történő értékelését is tartalmazta.

Először került sor a magyar résztvevők között ún. közvélemény-kutatásra kérdőív formájában. Választ vártak – a szakmai program értékelése mellett – arra a kérdésre is, hogy vissza kívánnak-e térni a következő évi tanfolyamra. A magyar tanfolyam sikerét jelzi, hogy a megkérdezettek 85 %-a igennel válaszolt, további 10 százalék pedig távolabbi időpontot jelölt meg egy újabb tanfolyam elvégzésére. (Ez azonban – főleg az anyagi támogatás gyengülése miatt – csak kis részben valósult meg.)

- x x x -

Az 1978-as Szemináriummal bezárólag kialakult a szeminárium alapszerkezete, megszilárdult tanulmányi programja és állandósult gyakorlati jellege. Kísérő rendezvényként kialakult egy hangversenysorozat, mely a későbbiekben fesztivállá bővült.

Ezekre az alapokra építve a következő években a programok további gazdagodására került sor.

- x x x -

1979-ben a **VII. Kodály Szemináriumot** (június 24.-július 7.) csak magyar énektanárok számára hirdették meg. A szokásoknak megfelelően a felhívást már 1978 végén megjelentették a szakmai folyóiratokban (*Az ének zene tanítása, Parlando, Köznevelés*), illetve levélben fordultak a megyei pedagógiai intézetekhez, valamint egyéb szakmai szervezetekhez.

A tanfolyamon 90 zenetanár vett részt: hat szolfézs, két módszertan, öt karvezetés csoportban folyt az oktatás. Az aktív zenélést a kamarazene és a kamaraének, valamint a furulya oktatása szolgálta. A kortárs zene megismertetését Földes Imre előadásai segítették: *Kurtág György Nyolc zongoradarab*, illetve pedig *Balassa Sándor Requiem Kassák Lajosért* című műveiről. Új elemmel is bővült a program – sajnos csak egy évre: kondicionáló testnevelés is szerepelt a tantárgyak között.

A hangversenyek zömét ezúttal a Kodály Intézet nagytermében és udvarán tartották. Fellépett a Collegium Musicum régi zenei együttes, Tusa Erzsébet és Lantos István (zongora), Onczay Csaba (gordonka), a Pécsi Nevelők Háza Kamarakórusa. Somorjai Paula és Keönch Boldizsár dalestjét pedig a Megyei Művelődési Központban rendezték meg.

A résztvevők költség-hozzájárulása változatlanul alacsony volt, 1.800,-Ft, de ezt az összeget szinte minden esetben a résztvevő iskolája, vagy lakóhelyének megyei pedagógiai intézete fizette.

A helyi lapban – a Pető Népében – megjelent interjúban a résztvevők a következőképpen értékelték a tanfolyamot: *„Elzarándokolunk minden évben, hogy újat tanuljunk, s erőt, hitet, energiát merítsünk a következő tanévre. Nekünk ez a szó Kecskemét, egybeforrt a Kodály Intézettel, a muzsikával.”*¹⁸

18. Posváncz, Etelka. 1979. július 3.

Az 1980-as nyáron újra nemzetközi tanfolyamot hirdettek: a **VIII. Nemzetközi Kodály Szemináriumot**, július 30. és augusztus 13. között. Az 1980-as nyári tanfolyam az előző fejezetben már említett kedvezőtlen világpolitikai helyzetben került megrendezésre (Irán, Afganisztán). A két esemény a szemináriumon résztvevő külföldiek számát is negatívan befolyásolta, így az nem érte el a reméltet.

A külföldiek számára szervezett tanfolyam szerkezetében változás történt: az általános Kodály kurzus mellett egy speciális tanfolyam is meghirdetésre került olyanok számára, akik a karvezetés és a zenei analízis területe iránt érdeklődtek. Ez a tanfolyam lett az alapja a későbbiekben már külön programmal megtartott intenzív karvezetői, valamint zenei elemzés kurzusoknak. A speciális tanfolyam résztvevői komoly zenei előképzettséggel rendelkeztek, és valamennyien vettek már részt Kecskeméten és/vagy másutt nyári tanfolyamon is.

Az általános Kodály kurzuson belül is megindult a szintek szerinti csoportbeosztás. Ennek alapja az volt, hogy a jelentkező vett-e már részt kecskeméti Kodály Szemináriumon, vagy valahol másutt, például az Egyesült Államokban tartott tanfolyamon.

Az 1980-as szemináriumon a magyar résztvevők száma ismét örömtelien magas, 101 fő. Számukra három szekcióban folyt az oktatás. A szekciók kialakítása az iskolatípusoknak megfelelően történt: legnépesebb csoportot a normál, nem szakosított tantervű általános iskolában tanítók alkották (63 fő), két csoportban folyt az oktatás az ének-zenei általános iskolában tanítók számára (28 fő), s egy csoportban pedig gimnáziumi énektanárok voltak. Meglepően magas volt a bemutató tanítások száma, összesen 12 alkalom. Az ország különböző részéről érkeztek az osztályok: Budapest (3. osztály), Kecskemét (5. osztály), Debrecen (1. osztály) és Miskolc (8. osztály). Minden osztály több alkalommal, más-más órátípussal és zenei anyaggal mutatkozott be.¹⁹

19. KIArch, A 8. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1980/10-12.

Az 1980-as Kodály Szeminárium újdonsága volt, hogy a karvezetés órák intenzitásának növelésére a főiskolai és egyetemi hallgatók számára ún. kórustábort szerveztek. A táborba jó hangú, biztos kottaolvasási készséggel és kóruséneklési tapasztalattal rendelkező fiatalokat vártak. A negyventagú kórust meghívásos alapon hozták létre az Ifjú Zenebarátok Magyarországi Szervezetének közreműködésével.

A Kórustábor programja részben kapcsolódott a szemináriumhoz, részben önálló volt. Szerveztek részükre karvezetés és kamarazene órákat, és sok értékes előadás hangzott el: Ittész Mihály a zenei ismeretterjesztésről, Horváth Ágnes a zeneesztétika fontosságáról, Szabó Orsolya az előadó-művészet kérdéseiről, Erdei Péter pedig a Kodály koncepció külföldi ismertségéről beszélt.

Fontos volt, hogy a hallgatók, a leendő énektanárok egy nemzetközi rendezvény minden eseményén részt vehessenek (bemutató tanítások, előadások és hangversenyek), s ezzel a későbbi munkájukra is kiható, egyedülálló tapasztalatot szerezhessenek.

A Kórustábor jelentőségéről, munkájáról és mindennapjairól Schanda Beáta, az Ifjú Zenebarátok Magyarországi Szervezetének titkára, a *Muzsika* című folyóiratban számolt be, s a tábor célkitűzéseit a következőképpen összegezte: „*A fiatalok a közművelődési munkára, az iskolán kívüli tevékenységre a felsőoktatási intézmények tantervében nagyon kevés eligazítást kapnak. Ez a három hét a zenei képzés, az örömteli muzsikálás mellett erre is szolgált.*”²⁰

A Kórustábor résztvevőivel az *Ifjú Zenebarát* című lapban jelent meg egy beszélgetés, ahol a résztvevők fontosnak, egyedülállónak és mindenképpen folytatásra érdemesnek tartották a tábort és így értékelték: „*Olyan tartalmas és mindenre kiterjedő volt a tábor munkája, amilyenre nem is számítottunk. [...] Ide minden leendő énektanárnak el kell jönnie.*”

20. Schanda Beáta, 1980. 26.

21. Ifjú Zenebarát, 1980/5. 2.

A hangversenysorozat koncertjein fellépett a Takács-Nagy Vonósnégyes, Zsigmondy Dénes (hegedű), Kedves Tamás (gordonka), Végvári Csaba (csembaló) és a Zeneakadémia Liszt Ferenc Kamarakórusa (vezényelt: Párkai István).

A magyar gyermekkarok közül ezúttal a nyíregyházi 4.sz. Általános Iskola (a későbbi Cantemus) kórusa lépett a nemzetközi közönség elé, Szabó Dénes vezényletével. A tanfolyam magyar és külföldi résztvevői több házi hangversenyen szerepeltek.

A szeminárium óráiról videó felvételek készültek, melyekből egy rövid filmet állítottak össze. Érezhetően csökkent a sajtóban megjelent híradások és különösen a gazdagabb tartalmú szakmai cikkek száma: a *Népszabadság*, a *Daily News* egy-egy cikkben tett említést a tanfolyamról, valamint a helyi újság, a *Petőfi Népe* számolt be a szeminárium eseményeiről és a hangversenyekről.²²

1981 nyarán csak magyar énektanárok számára tartottak kéthetes tanfolyamot (június 21.–július 4.), ez volt sorrendben a **IX. Kodály Szeminárium**. Az elmúlt évi sikeres kezdeményezést folytatva ismét szerveztek Kórustábort főiskolai és egyetemi hallgatók számára. Rendkívül gazdag volt a Kórustábor programja: a próbákon kívül népzene és karvezetés órákon vehettek részt, valamint egy színes előadássorozatot hallgathattak meg a résztvevők: Körber Tivadar Benjamin Britten műveiről tartott előadást, Olsvai Imre *Kodály Galántai táncok* című művéről beszélt, Szabó Miklós Bartók egyenműkarairól tartott kiemelkedően sikeres előadást, Horváth Ágnes pedig *Balassa Sándor Az ajtón kívül* című operáját mutatta be.

A továbbképzés csoportjait az iskola típusok szerint hozták létre: normál általános iskolákban tanítók, ének-zenei iskolákban, valamint zeneiskolákban szolfézst tanítók.

22. KIArch, A 8. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1980/34/1-7.

Az 1981-es nyári hangversenysorozatból három hangversenyt kell megemlíteni. Az egyik a Győri Leánykar koncertje, melyen Szabó Miklós karnagy vezényletével Bartók 27 egyeneműkara hangzott el a Bartók centenárium alkalmából. Nagyon sikeres hangversenyt adtak szegedi művészek, melyen kortárs magyar szerzők műveit mutatták be, így többek között, Bozay Attila, Kocsár Miklós, Láng István, Ránki György, Soproni József és Vántus István kamaraműveit. Az elhangzó művek jobb megértését segítette egy, a műveket bemutató ismertető füzet. Az Intézet művésztanárai, Somorjai Paula és Keönch Boldizsár pedig Farkas Ferenc és Kósa György műveiből mutattak be válogatást.²³

Az 1982-es **X. Nemzetközi Kodály Szeminárium** (július 11. és 31. között) Kodály születésének 100. évfordulója miatt kiemelt jelentőségű volt. A szervezés a szokásosnál is korábban kezdődött és az irattár dokumentumai szerint nagy körültekintéssel folyt. Már a meghirdetés is jelzi ezt, hiszen három nyelven készült el a szokásos jelentkezési lap: az angol mellett német és francia nyelven is. A borítón a tartalmi utalás is kiemelte az alkalom fontosságát: „*Tenth International Kodály Seminar. In the Spirit of the Kodály Centenary.*” [X. Nemzetközi Kodály Szeminárium. A Kodály centenárium szellemében.]²⁴

A szeminárium a Kodály Centenárium országos rendezvénysorozatának nyitánya volt. Tóth Dezső kulturális miniszterhelyettes, a Kodály Emlékbizottság tagja a rendezvényt megnyitó beszédében kiemelte, hogy az immár tizedik alkalommal megrendezett kecskeméti szeminárium a nemzeti és nemzetközi szervezeti-intézményi összekapcsolódásnak egyik kiemelkedő példája. Ennek az egyedülálló szellemiségnek az okát és tartalmát Kodály gondolataiban, tetteiben és életművének teljességében kell keresni. Kiemelte, hogy ez az életmű példaként kell, hogy szolgáljon az elkövetkezendő nemzedékek számára.

23. KIArch, A 9. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1981/6.

24. KIArch, A 10. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1982/ 1-14.

A különböző tanfolyamokra a Kodály Centenárium fontos eseményére tekintettel, a nemzetközi helyzet stabilizálódásának és a kellő propagandának köszönhetően ismét nagyobb létszámban jöttek külföldiek is: 110 külföldi és 70 magyar zenepedagógus érkezett Kecskemétre. A külföldieknek három kurzust hirdettek meg: általános Kodály tanfolyam, stíluselemző Kodály tanfolyam (Lendvai Ernő zenetudós és Szabó Miklós zeneakadémiai tanár vezetésével), valamint Hegyi Erzsébet vezetésével egy speciális szolfézs-zeneelméleti tanfolyam.

A magyarok tanfolyamáról Körber Tivadar és Fittler Katalin készített beszámolót két zenei szaklap számára. Körber Tivadar *Az ének-zene tanításában* megjelent cikkében a magyar tanfolyamok jelentőségét az alábbiakban látta: „*A Kodály Szeminárium feladata ugyanis nem az, hogy a megyei-területi továbbképzések helyett oldja meg az énektanítás országos gondjait. Hanem, hogy összegyűjtse azokat, akik az itt tanultakat tovább sugározzák, akik mindennapi munkájukkal adnak példát az igényességre.*”²⁵ Fittler Katalin a sok visszatérő résztvevő kapcsán megállapította, hogy: „*Aki többször visszatér – legyen akár külföldi, akár magyar – tetteivel burkoltan dicséretet, elismerést fejez ki. Mert kiderül, hogy a 'tananyag' nem mechanikus ismétlődés.*”²⁶

A magyar tanárok számára szervezett tanfolyamot egy előadássorozat tette igazán gazdaggá, mely az új tanterv XX. századi zenei anyagának szisztematikus elméleti és módszertani feldolgozását szolgálta. Az elméleti előadásokat Szunyogh Balázs zeneszerző tartotta, az ehhez kapcsolódó módszertani előadásokat pedig Herboly Ildikó. Ugyancsak előadást tartott Szabó Miklós Kodály kórusműveiről és dr. Tarnóc Márton *Kodály és régi magyar műveltség* címmel. Dr. Zoltai Dénes pedig Kodály pedagógiai munkásságának társadalmi hatásáról beszélt.

25. Körber Tivadar, 1982. 267.

26. Fittler Katalin, 1982. 15.

Az előző kórustáborok sikerét figyelembe véve ezúttal nagy létszámú együttest hoztak létre az Ifjú Zenebarátok Nemzetközi és Magyarországi Szervezetével közösen. A 120 tagú együttes, melynek tagjai előzetes válogatás után itthonról és külföldről érkeztek, a Pécsi Nemzetközi Zenei Tábor szimfonikus zenekarával (az ún. Jeunesses Musicales Világzenekarral) Hirayuki Iwaki világhírű japán karmester vezényletével *Kodály Budavári Te Deum* című művét adta elő Pécsen, Kecskeméten és Budapesten. Stravinsky születésének 100. évfordulója alkalmából a Világzenekar műsorán szerepelt a *Tavaszi áldozat* (Le Sacre du Printemps) című mű is. Így az igen népes közönség ismét Kecskeméten soha be nem mutatott művet hallhatott.

A Kórustábor programjának zömét az énekkari műhelymunka tette ki, de a fiatalok meghallgatták a szemináriumi résztvevők számára szervezett előadásokat, valamint ott voltak a bemutató tanításokon és a hangversenyeken. A Pécsi Zenei Tábor pedig a kamarazenélés és a zenekari munka kombinálásával biztosított kiváló tanulási és továbbképzési lehetőséget leendő hangszeres művész/tanár fiatalok számára.

A Kórustábor és a Világzenekar munkájáról a *Muzsika* című lapban jelent meg értékelő cikk, melyben a szerző a műhelymunka fontosságát és a hangversenyek kiemelkedően magas színvonalát emelte ki.²⁷

Ugyancsak Kecskeméten tartotta közgyűlését július 17. és 22. között a Fédération Internationale des Jeunesses Musicales (Az Ifjú Zenebarátok Nemzetközi Szervezete). Meg kell említeni, hogy a kecskeméti kórustáborok mintájára és tapasztalatainak felhasználásával, a Világzenekar után, elindult a Világkórus szervezése is. Minden évben a világ más pontján (Spanyolország, Kanada, majd később ismét Kecskemét, stb.) gyűlnek össze a kóruséneklést kedvelő fiatalok, s mindig kiváló karnagy vezetésével próbálnak és adnak hangversenyeket.

27. Péteri Judit, 1982. 35-36.

A Szemináriummal párhuzamosan 1982-ben 12 hangversenyből álló sorozatot szerveztek. Fellépett a Budapest Bach Trió, a Győri Leánykar, Botvay Károly (gordonka), Szenthelyi Miklós (hegedű), Péczely Sarolta (ének), Alexander Farkas (zongora). A kortárs magyar zene bemutatását két hangverseny szolgálta. Az egyik Körmendi Klára (zongora) és Matuz István (fuvola) estje volt. Műsorukban Bozay Attila, Durkó Zsolt, Kalmár László, Soproni József és Szunyogh Balázs egy-egy műve hangzott el. A másik hangversenyen az akkoriban úttörően új stílusú (főként „repetitív”) műveket játszó 180-as csoport mutatkozott be. Műsorukon a csoport tagjainak – Soós András, Szemző Tibor, valamint Melis László – és Sárly László művei hangzottak el.

Külön érdekesség volt a „Hommage Å 1882” elnevezésű koncert, melyen 1882-ben született zeneszerzőkről emlékeztek meg. Kodály, Szymanowski, Malipiero és Stravinsky művei hangzottak el magyar, lengyel, olasz és orosz művészek előadásában. Megrendezték a fiatal muzsikusok koncertjét is, melyen fellépett a hévízi Musica Antiqua együttes, Legány Dénes (zongora) és budapesti Kosciuszko Tádé utcai Ének-zenei Általános Iskola gyermekkara.²⁸

A centenáriumi év miatt a szokásosnál is jóval nagyobb volt a szeminárium megjelenése a sajtóban, illetve a Magyar Televízióban és a Rádióban. A Kórustábor kecskeméti koncertjét közvetítette a Magyar Rádió és megjelent egy hanglez is, melyen a műsorukból Haydn C-dúr (Medve) Szimfóniája és Budavári Te Deum hallható. A helyi *Petőfi Népe* című újságban szinte a szeminárium minden napján jelent meg egy-egy híradás, hosszabb-rövidebb cikk, képriport, összesen 19. De kiemelt figyelemmel kísérte az eseményt az országos sajtó is, hiszen a jelentősebb napilapok többször is tudósítottak az eseményekről, így például a *Népszabadság*, a *Magyar Nemzet* és a *Daily News*.²⁹

28. KIArch, A 10. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1982./23-38.

29. KIArch, A 10. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1982./39/1-35.

Két kiállítás is gazdagította a programokat: július 9-én avatták fel Fürtös Ilona faliképét, melyet *Kodály Psalmus Hungaricus* című műve ihletett. Husz Mária avatóbeszédében Fürtös Ilona gobelinjét „a művészeti ágak ritka egybecsengésének” példajaként említi. Azóta az Intézet földszinti folyosóján elhelyezett műalkotást az Intézetbe látogatók sokasága csodálhatta meg. A másik kiállítást a közgyűlés idején rendezték *Mai Magyar Zene* címmel. A kiállítás célja az volt, hogy a bemutatott anyag minél tágabb képet adjon a magyar kortárs zene kiemelkedő képviselőiről, a kottakiadásról és a különböző idegen nyelveken megjelent legújabb zenei szakkönyvekről.

Először készült a hangversenyekről külön kétnyelvű ismertető füzet, amely nagyban segítette a sajtó munkáját is. A füzetben a hangversenyek részletes műsora mellett összefoglaló található a Kodály Szemináriumok történetéről és a X. Nemzetközi Kodály Szeminárium és Kórustábor programjáról. Ugyancsak a szeminárium idején jelent meg a *Kodály Zoltán Emlékév Bács-Kiskun megyében* című kiadvány, melyet a Bács-Kiskun Megyei Kodály Emlékbizottság adott ki. A füzetben a Kodály-év legjelentősebb megyei eseményeiről – hangversenyek, kiállítások – számoltak be.³⁰

Körber Tivadar a már korábban említett cikkében így értékelte a nyári kecskeméti eseményeket: „*Protokolláris ünnepélyeskedés helyett a program gazdagításával, a munka elmélyítésével, intenzitásának növelésével és kisugárzó hatásának fokozásával ünnepelt az Intézet.*”³¹

1983-ban az Intézet műemlék épületének felújítása miatt nem rendeztek nyári tanfolyamot a magyar szakembereknek, így a következő, az 1984-ben rendezett **XI. Kodály Szeminárium** (július 15. és augusztus 4.) ismét nemzetközi tanfolyammá bővült. A külföldi

30. KIArch, A 10. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1982/48.

31. Körber Tivadar, 1982. 297.

résztevők előzetesen két tanfolyamra jelentkezhettek, általános Kodály kurzus és intenzív karvezetői kurzus került meghirdetésre. A Kórustábor kisebb létszámmal működött és a karvezetői kurzus aktív közreműködőinek nyújtott segítséget a művek megszólaltatásában.

A magyar résztvevők programja is több csoportban folyt: három csoport az ének-zenei általános iskolák tanáraiból tevődött össze, egy csoport az óvónői szakközépiskolai énektanárok hároméves továbbképzésén résztvevőkből állt, az ötödik csoportban pedig a tanévi konzultációs rendszerű intenzív továbbképzésen résztvevők voltak. Valamennyi csoport programjában szerepelt zeneelméleti, népzenei és módszertani előadás, Dr. Kokas Klára pedig saját zene és mozgás kapcsolatán alapuló kísérletéről számolt be.³²

A szokásos hangversenysorozat ezúttal a „*Fiatal Előadóművészek Fesztiválja*” néven került megrendezésre. A nagysikerű nyitóhangversenyen a Debreceni Kodály Kórus lépett fel, Erdei Péter vezényletével. A Fesztivál többi hangversenyén elsősorban a különböző zenei versenyeken kiemelkedően szerepelt hazai és külföldi fiatal művészek léptek a közönség elé: többek között, Szeverényi Ilona, Vékony Ildikó (cimbalom), Hortense Cartier-Bresson (zongora, Franciaország), Natalja Trull (zongora, Szovjetunió), Bednarik Anasztázia (orgona), Jaroslaw Zolnierczyk (hegedű, Lengyelország).

E sorozat keretében került sor Kocsár Miklós szerzői estjére is. A másik esten, Balassa Sándor szerzői estjén pedig kecskeméti művészek szerepeltek, melyen a szerző kórusműveiből és kamaraműveiből hangzott el válogatás.

Az 1984-es szeminárium ugyanolyan kiemelt figyelmet kapott a helyi és országos sajtóban, mint az 1982-es rendezvény, csak annyiban figyelhető meg visszaesés, hogy a zenei szaklapok nem jelentettek meg értékelő cikket, illetve beszámolót a tanfolyamokról.³³

32. KIArch, A 11. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1984/16-17/1-6.

33. KIArch, A 11. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1984/27/1-24.

1985 nyarán (június 16.-27.) csak magyar résztvevők számára hirdettek tanfolyamot, valamint főiskolai hallgatók számára megrendezték a Kórustábort (**XII. Kodály Szeminárium**). Jelentősen visszaesett a résztvevők száma: csak 44 fő jött el a kecskeméti továbbképzésre. A csökkenést elsősorban a továbbképzési rendszer átalakulása okozta, mivel ezekben az években indult el az intenzív továbbképzések új, országos rendszere. Ezzel nőtt a továbbképzési helyek és programok száma.

A szemináriumon az egyes iskolatípusok szerint kialakítva négy csoportban folyt az oktatás. A tanfolyamon rendkívül magas színvonalú előadások hangzottak el: Dobszay László, Herboly Ildikó, Szunyogh Balázs és Németh Pál tartottak előadást módszertani és zenetörténeti témakörökben. Az előadásokon a Kórustábor tagjai is részt vettek.

A hangversenyek száma részben a rövidebb idő, részben a szerényebb anyagi lehetőségek miatt a megszokottnál jóval kevesebb volt. A nyitóhangversenyen a kecskeméti Kodály Iskola együttese és szólistái léptek fel Nagysikerű koncertet adott Onczay Csaba gordonkaművész, a Schola Hungarica és a Cappella Savaria együttes. A záróhangversenyen pedig a szeminárium résztvevői mutatkoztak be. A szemináriumról és a hangversenyekről csak a helyi napilap, a *Petői Népe* számolt be.³⁴

Az 1986-os **XIII. Nemzetközi Kodály Szeminárium** (július 13. és augusztus 2.) rendkívül szerteágazó rendezvény volt. A Kodály Center of America (Amerikai Kodály Központ) a kecskeméti szeminárium keretében tartotta a szokásos nyári tanfolyamát és három tanfolyamot hirdettek külföldiek számára (általános Kodály tanfolyam, karvezetői illetve szolfézs-módszertan kurzus), valamint nemzetközi kórustábor és ún. kiskórustábor is megrendezésre került.³⁵

34. KIArch, A 12. Kodály Szeminárium dokumentumai. 1985/ 3-10-1/a.

35. KIArch, A 13. Kodály Szeminárium dokumentumai. 1986/ 1-9.

A magyar tanárok számára meghirdetett tanfolyamok keretében először fordult elő, hogy más zenetanítási módszerekkel is megismerkedhettek a résztvevők: előadásokat és gyakorlati foglalkozásokat tartottak a genfi Dalcroze Intézet és a salzburgi Orff Intézet tanárai a világszerte népszerű zenetanítási módszerekről. Dobszay László előadássorozata a zenei általános iskolák új tankönyveinek zenei anyagáról szólt.

A Kórustábor a karvezetői kurzus laboratóriumi énekkara volt, a nagy létszámra való tekintettel A és B kórusra osztva. Programjukban szólampróbák, karvezetés és kargyakorlat órák, valamint kóruspróbák mellett előadások is szerepeltek: Komlós Katalin, Forrai Katalin, Legány Dezső, Kokas Klára és Ittész Mihály tartottak egy-egy előadást. A Kórustábor a Pécsi Zenei Tábor Zenekarával közösen Ligeti András vezényletével ezúttal *Kodály: Psalmus Hungaricus*, valamint – a Liszt-év jegyében – az *Esztergomi misét* mutatta be Pécsen, Budapesten, s végül Kecskeméten.

A hangversenysorozatot először nevezték Nemzetközi Zenei Fesztiválnak. A hangversenyeken ismét több kortárs magyar mű hangzott el: így például Kocsár Miklós kórusművei a finnországi Jyväskyläi Gyermekkar előadásában, Vántus István, Ránki György és Kocsár Miklós művei pedig a Weiner Leó Kamarazenekar estjén.

A XIII. Nemzetközi Kodály Szeminárium és a Zenei Fesztivál eseményeiről sok tudósítás jelent meg az országos sajtóban. A *Magyar Távirati Iroda* háromszor adott ki közleményt: július 5-én, július 24-én és augusztus 2-án. 10 országos és helyi lap számolt be az eseményekről: *Békés Megyei Népújság*, *Budapester Rundschau*, *Daily News*, *Dunántúli Napló*, *Esti Hírlap*, *Magyar Hírlap*, *Magyar Nemzet*, *Népszabadság*, *Tolna Megyei Népújság*, *Vasárnapi Hírek*. A *Magyar Televízió* július 15-i Híradójában Erdei Péterrel készült interjút mutattak be. A szemináriumok változatlan sikerét az alábbiakban látta. „*Azt hiszem, az újdonsága, az aktualitása nem is abban van, hogy minden évben más legyen, hanem egyrészt*

abban, hogy Kodálynak a zenei nevelésről vallott elvei azok ugyanúgy érvényesek mai is, mint ezelőtt 16 évvel vagy 50 évvel, és ezek a gondolatok földrajzi határoktól függetlenül az egész világon érvényesek. Másrészt úgy érzem, hogy az itt összegyűlt tanári karnak, előadói gárdának sikerült megtalálni a zenével foglalkozásnak egy olyan bensőséges formáját az évek során, amely mindenképpen és egyre inkább kiváltja a magyar és a külföldi zenepedagógusok, karnagyok, és hovatovább hangszeres előadók érdeklődését is.”³⁶

A kialakult gyakorlattal ellentétben, 1987-ben ismét nemzetközi tanfolyamra került sor (**XIV. Nemzetközi Kodály Szeminárium** – július 19-31.), mert a Nemzetközi Kodály Társaság a kétévenként esedékes közgyűlését Kecskeméten tartotta (**VIII. Nemzetközi Kodály Szimpózium** – augusztus 2.-7.). Így ettől az évtől a szeminárium páratlan évekre tevődött át. A külföldi résztvevők számára szervezett tanfolyam szerkezetében változás történt. Az egyéni érdeklődések kielégítésére előzetesen ún. műhelyfoglalkozásokat hirdettek meg rendkívül gazdag kínálattal: énekes improvizáció, karvezetés, kamarazene, zenehallgatás, népzene, óvodai zenei nevelés és szolfézs-módszertan témakörökben.³⁷

A magyar tanárok számára szervezett tanfolyam programjába is új tantárgy került, a zeneirodalom, melynek keretében a tanárképzés kevésbé hangsúlyos területével, kortárs magyar művekkel és iskolai tanításuk módszertani kérdéseivel foglalkoztak. Előadások keretében ismerkedhettek meg a résztvevők az újabb népzenei kutatásokkal és az eredmények tanításban való felhasználásának lehetőségeivel. A magyar résztvevők száma radikálisan csökkent a már korábban említett tanévközben szervezett intenzív továbbképzéseknek köszönhetően. A Szemináriumon is csak az ezen a továbbképzésen résztvevő két csoport folytatta tanulmányait.³⁸

36. KIArch, A 13. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1986/30/1-31.

37. KIArch, A 14. Kodály Szeminárium dokumentumai. 1987/1-7.

38. KIArch, A 14. Kodály Szeminárium dokumentumai. 1987/8-10.

A Kodály Szimpózium megrendezése miatt a hangversenyek során – Kodály művei mellett – különös hangsúlyt kapott a mai magyar zene bemutatása. Az Amadinda Ütőegyüttes műsorán Márta István és Sárosi László műveit hallhatta a közönség. A Szimpózium ideje alatt tartott két déli hangversenyen pedig válogatás hangzott el kortárs magyar szerzők műveiből: Csemiczky Miklós, Jeney Zoltán, Orbán György, Petrovics Emil és Legányi Dénes művei kerültek bemutatásra. A Magyar Rádió és Televízió Gyermekkara pedig Balassa Sándor, Bozay Attila, Farkas Ferenc, Kocsár Miklós és Szunyogh Balázs műveit énekelte.

1987. augusztusában Magyarországon zajlott a *Magyarok a világ zenei életében* elnevezésű találkozó. A résztvevők augusztus 1. és 3. között Kecskemétre látogattak, ahol előadások hangzottak el, valamint a Szimpózium nyitóhangversenyét is meghallgatták. Ezen a hangversenyen a Magyar Állami Hangversenyzenekar és az Állami Énekkar (karigazgató Pászti Miklós) adta elő többek között *Kodály Psalmus Hungaricus* című művét. Vezényelt Lukács Ervin, szólót énekelt Korondi György.

1987-ben valamennyi rendezvény kiemelt figyelmet kapott a helyi és az országos sajtóban, és a zenei szaklapokban is. A Magyar Távirati Iroda május 26-án adott ki előzetes közleményt a Kodály Szemináriumról és a Nemzetközi Kodály Szimpóziumról. Vidéki és országos lapok jelentették meg a hírt: *Békés Megyei Hírlap* (máj. 26.), *Esti Hírlap* (máj. 26.), *Fejér Megyei Hírlap* (máj. 26.), *Magyar Hírlap* (máj. 26.), *Magyar Nemzet* (jún.2.), *Népszava* (máj. 26.), *Szolnok Megyei Népiújság* (máj. 26.), *Tükör* (júl.2.), *Zalai Hírlap* (máj. 26.). A Szemináriummal kapcsolatos következő hírek július 20-án jelentek meg az országos sajtóban: *Daily News*, *Magyar Hírlap*, *Magyar Nemzet*, *Népszabadság*, *Népszava*. A helyi újság, a *Petőfi Népe* pedig szinte minden nap jelentetett meg hosszabb-rövidebb cikket, képes beszámolót, minden koncert előtti napon rövid hírt, valamint a résztvevőkkel készült riportokat.³⁹

39. K1Arch, A 14. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1987/42/1-13.

A Nemzetközi Kodály Szimpózium megnyitásáról augusztus 3-án adtak hírt az újságok: *Csongrád Megyei Hírlap*, *Daily News*, *Déli Hírlap* (Miskolc), *Délmagyarország*, *Dunántúli Napló*, *Fejér Megyei Hírlap*, *Hajdu-Bihari Napló*, *Magyar Nemzet*, *Magyar Hírlap*, *Népszabadság*. A Nemzetközi Kodály Társaság közgyűléséről pedig augusztus 6-án jelentek meg a beszámolók: *Dolgozók Lapja*, *Hajdu-Bihari Napló*, *Magyar Nemzet*, *Népszabadság*, *Népszava*. Természetesen, a *Petőfi Népe* is minden nap közölt cikket a Szimpózium különböző eseményeiről.⁴⁰

Rendkívüli figyelmet kapott a *Magyarok a világ zenei életében* rendezvény, amelyet a Magyarok Világszövetsége, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, a Kodály Intézet és Kecskemét Város Tanácsa rendezett. A rendezvény ideje alatt, július 30. és augusztus 3. között összesen 14 tudósítás jelent meg, elsősorban országos napilapokban: a *Magyar Nemzet*, *Magyar Hírlap*, *Esti Hírlap*, *Népszabadság* különböző számaiban. Beszámolt az eseményről a Magyar Rádió *Krónika* című műsora (júl.30.), a Magyar Televízió híradója (júl. 30.) és a Magyar Televízió kulturális műsora, a *Stúdió* (júl. 30.).⁴¹ A zenei szaklapok közül a *Muzsika* és *Az ének zene tanítása* hosszabb cikkben számolt be későbbi számaiban.⁴²

- x x x -

A magyar énektanárok számára szervezett 1988-as nyári tanfolyammal lezárult egy újabb szakasz a szemináriumok történetében, hiszen ezután csak a kétévenkénti nemzetközi tanfolyamok viselik a Kodály Szeminárium nevet. A közbeeső nyarakon pedig speciális témájú rövid tanfolyamok kerültek megrendezésre magyar és külföldi, illetve határon túli magyar résztvevőkkel.

-x x x -

40. KIArch, A 14. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1987./11/1-31.

41. KIArch, A 14. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1987/3/1-20.

42. Ittész Mihály, 1987. és Márkusné Natter-Nád Klára, 1987. 65.

Az 1989-es **XV. Nemzetközi Kodály Szeminárium** (július 16. és augusztus 5.) folytatta az 1987-ben bevezetett rendszert: a délelőttönként szolfézs, módszertan, karvezetés órák, délutánonként különböző témájú műhelyfoglalkozásokra került sor. A kínálat ismét nagyon gazdag volt: zene és mozgás, magánének, Bartók művek elemzése, népzene, kamarakórus, zongora és kamarazene szerepelt a programban. A magyar tanárok számára tartott intenzív továbbképzés keretében a kortárs zenével való ismerkedést a zeneirodalom tárgya szolgáltatta. A programot Dobszay László Bartók kórusműveiről tartott előadásai tették teljessé.⁴³

A hangversenysorozat a Kodály Fesztivál nevet ezen a nyáron kapta, ezzel is jelezve, hogy a hangversenyek nagyközönségnek is szólnak. Jelentős hazai és külföldi művészek szerepeltek a hangversenyeken: Akadémia Rézfúvós Kvintett, Kocsis Zoltán (zongora), Perényi Miklós (gordonka), Ensemble Vocal (Franciaország), Ludwig Vonósnégyes (Németország), Kreisler Kamarazenekar (Nagy-Britannia). A fiatal muzsikusz generációból Mórén Irén (fuvola) és Bernhard Haas (Németország), a budapesti Liszt Orgonaverseny győztese lépett a nemzetközi közönség elé. A Kórustábor a Pécsi Zenei Tábor Zenekarával együtt *Verdi Requiem* című művét mutatta be, ismét több helyszínen.⁴⁴

Elsősorban a helyi sajtó számolt be az eseményekről, mindenekelőtt a hangversenyekről.⁴⁵ A Szemináriumról értékelő írás jelent meg a *KÓTA* című lapban. A cikk írója, Horváth Ágnes a szeminárium jelentőségéről így írt: „*Minden, tehát a tanfolyam, a hangverseny és a közönség szerencsés egymásratalálását is jelentette Kodály szülővárosában, az általa hirdetett és követelt elvek és gyakorlat szellemében.*”⁴⁶

43. KIIArch, A 15. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1989/4-6.

44. KIIArch, A 15. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1989/9-16

45. KIIArch, A 15. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1989/18/1-9.

46. Horváth Ágnes, 1989. 4.

A **XVI. Nemzetközi Kodály Szemináriumhoz** (1991. július 14. augusztus 3.) nagyszabású rendezvény is kapcsolódott: a Világkórus '91. A Kórus itt készült fel európai turnéjára, hangversenyt adott a Kodály Fesztiválon, valamint a Szeminárium karvezetői kurzusának laboratóriumi énekkara volt. A Világkórus kortárs európai szerzők műveivel mutatkozott be a kecskeméti közönségnek: Eben, Ligeti, Norgard és Pärt kórusműveivel.

A Kórus munkájáról a *Muzsika* című lapban jelent meg beszámoló. A cikk írója nehezményezi, hogy a Világkórus saját hangversenyműsorában nem szerepelt Kodály mű, illetve más magyar szerzők műve sem, „csak” Ligeti György egyik kórusműve. A cikk írója azonban arra nem fordított figyelmet arra vagy nem volt róla tudomása, hogy a Kórus, mint laboratóriumi énekkar a karvezetők óráin több Kodály és Bartók kórusművet is megszólaltatott. ⁴⁷ A Világkórus eseményeit egyébként több lap is nyomon követte: *Esti Hírlap* (júl.29.), *Magyar Nemzet* (aug.7.), *Új Magyarország* (júl.26.). ⁴⁸

A Kodály Fesztivál keretében rendezett hangversenyeken kiváló magyar előadóművészek mutatkoztak be: Szabadi Vilmos (hegedű), Gulyás Márta (zongora) és Maczák János (klarinét). A fiatal generációt pedig versenydíjasok Farkas Rose-Marie (ének) és Király Csaba (zongora) képviselte. Kiemelt jelentőségű volt a Camerata Transsylvanica Kamarazenekar hangversenye, Selmeczi György vezényletével, hiszen először fordult elő, hogy Fesztiválon határon túli kortárs magyar szerzők műveiből hangzott el néhány.

A szemináriumok történetében új színfolt volt a Finnországban élő Szilvay Géza és Szilvay Csaba által szervezett vonóstanári kurzus. A tanfolyam keretében a magyar vonóstanárok megismerkedhettek a Szilvay testvérek által kidolgozott és a világban „Color Strings” (Színes húrok) néven ismert vonóstanítási módszerrel.

47. Babits Antal, 1991. 44.

48. KIIArch, A 16. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1991/7/1-3.

A módszer lényegét Szilvay Géza foglalta össze, egy vele készült interjúban: „*Módszerünk legfőbb erénye a többihez képest: párhuzamosan fejlesztjük a hangszertechnikát, tréningezzük a gyermek hallását, gazdagítjuk tudását és emócióit.*”⁴⁹

A Szeminárium eseményeiről a *Petőfi Népe* a szokásosnál is részletesebben és gyakrabban számolt be: összesen 11 hosszabb-rövidebb cikkben.⁵⁰ Az országos és más helyi lapok pedig 10 tudósítás jelentettek meg. A Szemináriumról és a Fesztiválról két értékelés jelent meg zenei szaklapokban. Körber Tivadar cikkében pozitívként az értékek megtartása mellett a nyitottságot emelte ki, hiszen újabb területekkel ismerkedhettek meg a magyar résztvevők: Orff bemutató, valamint éppen a vonóstanári tanfolyam kapcsán kiemelte, hogy az Intézet újabb zenetanári csoportok felé nyitott, továbbképzési alkalmat teremtve a számukra is. A programból jogosan hiányolta az élő bemutatókat, hiszen azok varázsát nem pótolhatták a videós óraelemzések.⁵¹

A másik cikk a *Muzsika* című lapban jelent meg. Már a címe is jelzi: *Érték- Minőség- Szemlélet*, hogy a cikkíró hasonló megközelítésben értékeli a szeminárium programját, mint a Körber cikk. Úgy látja, hogy „[...] a kecskeméti Kodály Szeminárium homlokterében nem elsősorban a zenepedagógia, sokkal inkább maga a zene áll, annak összes szegmentumával, legyen az hangképzés, a hallásfejlesztés vagy kórusvezetés, szólóhangszer, vagy kamarazene. A végső cél pedig nem lehet más, mint a szegmentumok újraegyesülése az egyes emberben, az emberi lélekben, hogy ez által az egyetemes emberi teljességhez, s egymáshoz is közelebb kerüljenek.”⁵²

49. Károlyi Júlia, 1991.4. (Ugyanez a cikk szeptemberben három dunántúli újságban is megjelent: *Kisalföld* - szept. 7., *Tolna Megyei Népiújság* – szept.5., *Fejér Megyei Hírlap* –szept. 14.)

50. Kearch, 16. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1991/2/1-5, 1991/14/1-21.

51. Körber Tivadar, 1991. 46.

52. Horváth Ágnes, 1991. 42.

Az 1993-ban tartott **XVII. Nemzetközi Kodály Szeminárium** keretében magyar énektanárok számára több tanfolyamot hirdettek meg: vonóstanári tanfolyam, az 1992. nyarán elindított zenei analízis tanfolyam folytatása Lendvai Ernő halála miatt Szabó Miklós vezetésével. Sor került a hagyományos továbbképzésre és először vehettek részt magyar karnagyok az intenzív karvezetői kurzus munkájában. A határon túli magyar énektanárok számára is tartottak tanfolyamot.

A résztvevők száma magas (240 fő), akik a világ 26 országából érkeztek. A külföldi résztvevők között a legnépesebb csoport ezúttal Görögországból érkezett, de nagyobb csoport jött Franciaországból is, ők magyar állami ösztöndíjjal vettek részt a tanfolyamon. Először tanult a szemináriumon egy 14 fős koreai csoport is.⁵³

A költségek 70%-át a résztvevők befizetései fedezték, és jelentősen nőtt a pályázatok útján elnyert támogatások összege.

A Kodály Fesztivál hangversenyei nyáron szinte az egyedüli zenei kínálatot jelentették a városban. A hangversenyeken fellépett a Kodály Vonósnégyes, Lukin Márta (ének), Bogányi Gergely (zongora), Korondi Anna (ének), Lantos István (zongora). A Bartók Szemináriumról érkezett Intermoduláció Együttes előadásában Stravinsky, Kagel és de Falla művei hangzottak el.

A magyar kortárs zenét a Mester és tanítványai est képviselte, melyen Petrovics Emil és tanítványainak műveiből válogattak (Csemiczky Miklós, Hollós Máté, Pócs Kati, Sugár Miklós, Szunyogh Balázs, Vajda János művei). A hangverseny alkalmából jelent meg a műveket bemutató ismertető füzet. A koncertről ötven perces műsort készített a Magyar Televízió. Különleges esemény volt *Szőnyi Erzsébet: A makrancos királylány* című gyermekoperájának bemutatója, melyet a Székesfehérvári Kodály Zoltán Ének-zenei és Művészeti Iskola növendékei adtak elő.

53. KIArch, A 17. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1993/ 4- 8.

A helyi napilap, a *Petőfi Népe* részletesen beszámolt a szemináriumról és a hangversenyekről. Ezen a nyáron több interjú is készült: Erdei Péter (júl.3.) Szilvay testvérek, a vonóstanári kurzus vezetői, (júl. 28.), Lovrek Károly, a székesfehérvári kórus karnagya (júl.29.), David Vinden, az Intézet volt hallgatója, aki a Szeminárium tanári karába kapott meghívást (júl.31.), Majó Julianna, a határon túli magyar csoport egyik erdélyi tagja (aug.2.), Michalis Patseas, az Intézet volt hallgatója, a görög csoport vezetője. A másik helyi újság, a *Kecskeméti Lapok* a Szemináriumról képes mellékletet jelentetett meg. Az országos sajtó a szokásos módon, rövid hírekben tudósított a Szeminárium megnyitásáról.⁵⁴

1995 nyarán több évforduló jegyében rendezték meg a nyári kurzust: 1970-ben, 25 éve rendezték az első Kodály Szemináriumot, és 1975-ben, 20 éve kezdte meg nyilvános működését a Kodály Intézet. Négyhetes rendezvénysorozattal emlékezett meg az Intézet a két évfordulóról.

A XVIII. Nemzetközi Szemináriumot megelőzően került sor az Intézet volt hallgatóinak találkozására. A négynapos találkozón előadások, tanári és hallgatói hangversenyek, közös éneklések mellett kötetlen beszélgetések idézték fel az addig eltelt 20 év eseményeit. Brian Johnston, az Intézet volt kanadai hallgatójának Erdélyben készült fotóiból kiállítás nyílt, melyet a szeminárium résztvevői és hangversenyek közönsége is megtekinthetett.

A külföldi résztvevők számára több tanfolyamot hirdettek. Pedagógiai, intenzív karvezetői, zenei elemzés és zongora kurzus szerepelt a kínálatban. A hagyományos nemzeti csoportok mellett – görög, francia, koreai – a Szemináriumon először vett részt taiwani zenetanárokból álló csoport. A magyar tanárok számára hirdetett tanfolyamok közül a vonóstanári tanfolyam ezúttal elmaradt kellő számú jelentkező hiányában.

54. KIArch, A 17. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1993/22/1-23.

Mivel egyre több zenei tábort szerveztek itthon és külföldön, a leendő zenetanárok számára megnőtt a lehetőségek száma. Így a kecskeméti kórustábor népszerűsége is csökkent, csak 30 fő jelentkezett, s ők is elsősorban a környező országokból érkező magyar fiatalok voltak.

A támogatók között először jelentek meg különböző cégek: Daewoo, Smack Hanwha Élelmiszer Kft., Mikrosystem Kft., amelyek elsősorban egy-egy hangversenyt szponzoráltak. Tovább növekedett a pályázatok útján elnyert összeg. A támogatók között szerepelt a Nemzeti Kulturális Alap, a Pro Renovanda Cultura Hungarie Alapítvány.

A Kodály Fesztivál nyitóhangversenyén ezúttal a Bartók Vonósnégyes lépett fel. Az Intermoduláció Együttes bemutatta többek között, Jeney Zoltán, Sáry László és Szöllősy András műveit. A Debreceni Bányai Júlia Ének-zenei Általános Iskola kórusa kortárs magyar szerzők műveiből válogatott: Kocsár Miklós, Ligeti György, Tóth Péter és Vajda János műveit énekelte. Lukin Márta és Lantos István műsorában Liszt Ferenc, Kodály Zoltán és Bartók Béla dalait és zongoraműveit hallhatta a közönség. A versenygyőztes fiatal muzsikusok közül Halmai Katalin (ének) és Szatmári Zsolt (klarinét) mutatkozott be a nemzetközi közönség előtt.

A rendezvényről elsősorban a helyi sajtó számolt be, a *Kecskeméti Lapok* külön számmal köszöntötte a Szemináriumot.⁵⁵ Megállapították, hogy Kecskemét számára, amely műemlékben nem túl gazdag, az ilyen jellegű kulturális rendezvények jelenthetik az idegenforgalom fellendülését. Mind a találkozóról, mind a szemináriumról beszámolt a Magyar Televízió: *TV híradó*, *Zene, zene, zene* és a *Múzsza* című műsorokban.

Kecskemét Megyei Jogú Város Közgyűlése határozatban köszönte meg a Szeminárium megrendezését.⁵⁶

55. KArch, A 18. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1995/15.

56. KMJV 631/1995/IX.27. K.H.sz. határozata

1997. nyarán a **XIX. Nemzetközi Kodály Szemináriumra** (július 20.- augusztus 9.) 22 országból közel 250 résztvevő érkezett. Újabb tanfolyammal bővült a kínálat: a pedagógiai kurzus, az intenzív karvezetői tanfolyam (vezetője: Erdei Péter) és a zongora kurzus (vezetője: Szabó Orsolya) mellett szóló ének tanfolyamot is meghirdettek (tanárai: Hajdu Roland és Klézli János). Az intenzív karvezetői kurzust főiskolai hallgatókból álló nőikar segítette, akik Kodály, Bartók és Brahms műveit szólaltatták meg.

A Szeminárium első hetében tartották a zenei elemzés tanfolyamot, melynek témája – a bicentenárium jegyében – Schubert zenéje volt. A tanfolyam Lendvai Ernő zenetudós nyomdokain a Kodály és Bartók műveinek elemzésében, a Kodály koncepció szerves részét képező relatív szolmizáció alkalmazásával kidolgozott módszer szerint folyt Szabó Miklós vezetésével. Ugyancsak a Szeminárium első hetében továbbképzést tartottak a normál általános iskolákban tanítók számára. Az egyhetes tanfolyam középpontjában a Nemzeti Alaptanterv bevezetésének kérdése állt.

A Szeminárium utolsó hetében egy másik, sok résztvevőt vonzó magyar tanfolyam (41 fő) megtartására került sor. A közoktatásban bekövetkező változásoknak megfelelően, a Nemzeti Alaptanterv bevezetése kapcsán az ének-zenei általános iskolákban tanítók számára hirdették meg a továbbképző tanfolyamot. Ismertették a Nemzeti Alaptanterv nyomán az ének-zene tanításában bekövetkező változásokat, valamint előadások hangzottak el a XX. századi gyerekkari irodalomról.

A Szemináriummal párhuzamosan tartott Kodály Fesztivál nyitóhangversenyén a Debreceni Kodály Kórus szerepelt névadója kórusműveiből összeállított műsorral. A fiatal muzsikusközül fellépett Bogányi Gergely (zongora), Mérei Tamás (gordonka) és a Concordia fúvósötös.

A kortárs magyar zenét két szerző képviselte: Soproni József és Szokolay Sándor. Szerzői estjükön műveiket a fiatal előadóművész generáció tagjai mutatták be: Várjon Dénes (zongora), Meláth Andrea (ének), Szokolay Orsolya (hegedű) és az Auer Vonósnégyes.

A Szemináriumról két nagyobb lélegzetű írás jelent meg. A *Módszertani Lapok Énekzene* cikkében Horváth Ágnes egyrészt a magyar tanárok számára szervezett tanfolyamok jelentőségét emelte ki. Másrészt hangsúlyozta, hogy a Kodály életmű teljes értékű megismeréséhez a műveinek minél alaposabb ismerete is szükséges, s ezt jól szolgálták a Fesztivál koncertjei.⁵⁷ A másik beszámoló a *Muzsika* című folyóiratban jelent meg. A szerző, Meszlényi László a statisztikai adatok felsorolása után, a zeneoktatás problémáiról kérdezte az Intézet vezetőit, valamint beszámolt a szerzői estről, kiemelve, hogy „*ez az esemény szinte szimbolikus jelentőségű volt. A pálya csúcsán állók – fiatal előadóik révén – útravalót adtak a pályakezdőknek, a tudók a tudni vágyóknak [...]*”⁵⁸

Az 1999-ben rendezett **XX. Nemzetközi Kodály Szeminárium** (július 19. – augusztus 6.) ismét nagyszabású rendezvény volt, hiszen a Nemzetközi Kodály Társaság tizenkét év után ismét Kecskeméten tartotta a kétévenként szokásos közgyűlését és szimpóziumát.

A Szeminárium tanulmányi programja a hagyományoknak megfelelően épült fel: előzetesen pedagógiai, intenzív karvezetői, zongora és zenei analízis kurzust hirdettek meg. A megfelelő számú jelentkezés alapján mindegyik kurzust megszervezték. Japán résztvevők kérésére, a konferenciához kapcsolódóan külön tanfolyamot is szerveztek.

A Szeminárium első hetében magyar zenetanárok számára az első, új rendszerű akkreditált továbbképzésre került sor, népzene tanítása az iskolában témakörben. Ugyancsak ebben az időszakban szervezték a határon túli magyar énektanárok továbbképzését is.

57. Horváth Ágnes, 1997.

58. Meszlényi László, 1997. 26.

A Szimpózium résztvevőit levélben köszöntötte Göncz Árpád, köztársasági elnök, aki egyben mind a két rendezvény fővédnöke volt: „*A szakmai ismeretek mellé jómagam Kodály erkölcsiségét adom útravalóul. Amit tett: szolgálatnak tekintette, s használni akart vele. Hazájának, az emberiségnek. Kérem Önöket, adják tovább a tőle kapottakat ebben a szellemben!*”⁵⁹

A **14. Nemzetközi Kodály Szimpózium** mottója jól tükrözte az Intézet törekvéseit: *Kodály szellemi örökségének megőrzése és továbbfejlesztése. Vissza a gyökerekhez.* A szimpóziumon 36 előadás hangzott el neves hazai és külföldi szakemberek tolmácsolásában.

A Kodály Fesztivál rendkívül gazdag, sok műfajt felvonultató rendezvény volt. A kamarazenei koncerteken fellépett a Kodály Vonósnégyes, Boldoczki Gábor (trombita), Kelemen Barnabás (hegedű), Megyesi Schwartz Lúcia (ének) és Bogányi Gergely (zongora). A magyar gyermekkarok közül ezúttal a Magnificat gyermekkórus mutatkozott be. Műsorukban elsősorban magyar szerzők (Bartók, Bárdos, Kadosa, Karai, Kocsár, Kodály, Orbán) hangzottak el. A Fesztiválra meghívást kapott egy külföldi gyermekkórus is, a Japán Rádió és Televízió Gyermekkara. Műsorukon japán szerzők művei mellett Kocsár Miklós és Sárosi László kórusművei is szerepeltek. Az Óbudai Népzenei Iskolában folyó munkát az iskola ifjú növendékei mutatták be ifj. Csóri Sándor vezetésével. A Debreceni Kodály Kórus a nagykőrösi református templomban tartott hangversenyén Kodály két művét (Missa brevis, Laudes organi) szólaltatta meg.

A kortárs magyar zenét a déli hangversenyek képviselték. A Kodály Intézet tanárainak előadásában hangzottak el Kocsár Miklós, Fekete Gyula, Kurtág György Petrovics Emil, Szokolay Sándor, és Szőnyi Erzsébet művei. A Kodály Iskola (Kecskemét) tanárai pedig Kocsár Miklós, Ligeti György, Sári József és Vajda János egy-egy művét mutatták be.

59. Göncz Árpád, KIArch. 1999/4.

A Zeneakadémia két növendéke – Varga Fruzsina és Homor Zsuzsa – Kodály Zoltán és Bartók Béla művei mellett Dohnányi Ernő és Veress Sándor egy-egy művét szólaltatta meg.

A Fesztiválon mutatták be a Katona József Társaság és a Magyar Kodály Társaság által kiírt zeneszerzőverseny díjnyertes műveit: Bánkövi Gyula, Dragony Tímea, Durkó Péter, Horváth Balázs, Leszkovszki Albin és Megyeri Krisztina dalait, illetve kórusműveit helyi és vendég előadók közreműködésével. Versenygyőztes fiatal muzsikuskok egy déli koncert keretében mutatkoztak be: Nagy Ivett (hegedű), Klebniczki György (zongora) és Joó Szabolcs (ütőhangszerek).⁶⁰

A sajtóban általában csökkent a kulturális hírek száma, így a Kodály Szimpóziumnak és Fesztiválnak is kisebb teret szenteltek mind a helyi, mind pedig az országos sajtóban: csak a hangversenyek előtti napon jelent meg egy-egy rövid hír. A helyi *Petőfi Népe* mellett második éve jelent meg Kecskeméten civil kezdeményezésre egy népszerű új lap, a *Köztér*, amely elsősorban a helyi kultúrát és tudományt szolgálta. Ez a lap részletesen foglalkozott a Szeminárium és a Fesztivál eseményeivel.⁶¹

A XXI. Nemzetközi Kodály Szeminárium (2001. július 16. – augusztus 3.) tanulmányi programja a hagyományoknak megfelelően alakult: pedagógiai, intenzív karvezetői, zongora kurzust és zenei elemzés tanfolyamot hirdettek meg. A műhelyfoglalkozások között egy új téma is szerepelt, mivel egyre több hangszeres tanár érkezett a nyári szemináriumra. A foglalkozást *Hangszeres tanítás (zongora) és a Kodály koncepció* címmel indították. Az intenzív karvezetői tanfolyam laboratóriumi énekkara ezúttal egy svéd kamarakórus volt. Vezetőjük, Bo Aurehl, korábbi kecskeméti tanulmányai miatt vállalta a vendégszereplést.

60. KIArch, A 20. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1999/57-66.

61. KIArch, A 20. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 1999/67/1-24.

A Szeminárium harmadik hetében az Oktatási Minisztérium támogatásával továbbképzést tartottak határon túli magyar énektanárok számára. A programjukban előadások hangzottak el a kortárs magyar kórusirodalomról és a XX. század második felének magyar zeneszerzőiről, Bárdos Lajos, Lajtha László, Kocsár Miklós és Vajda János munkásságáról.

Rendkívül gazdag műsorkínálat jellemezte a Kodály Fesztivált. A Nagytemplomban tartott nyitóhangversenyen a Pécsi Szimfonikus Zenekar lépett fel Hamar Zsolt vezényletével. A Debreceni Kodály Kórus közreműködésével többek között előadták *Kodály Zoltán Budavári Te Deum* című művét.

A hangversenyeken a fiatal magyar muzikusok közül fellépett Cseh Dalma (csembaló), Fenyő László (gordonka), Kokas Katalin (hegedű) Rohmann Ditta (gordonka), Kelemen Barnabás (hegedű) és Fehér Ernő (zongora).

Népzene és zenetörténet címet viselő hangversenyen Kobzos Kiss Tamás elevenítette fel a régi magyar zenetörténet emlékezetesebb állomásait. A Kodály Intézet és a Kodály Iskola művésztanárai pedig kortárs magyar zenei esten léptek a közönség elé. Műsorukon a fiatal generáció, Fekete Gyula, Horváth Barnabás, Tallér Zsófia és Tóth Péter művei szerepeltek. Folytatódott a 2000-ben elindított *Kecskeméti Évszázadok* című zenés irodalmi összeállítás, az 1848 és 1914 közötti időszak felelevenítésével. A Fesztivál programját a Kecskeméti Képtárban rendezett kiállítás tette még színesebbé *Kodály kortársai a képzőművészetben* címmel.⁶²

A Fesztivál és a Szeminárium eseményeiről a Kecskeméti Televízió számolt be napi rendszerességgel, az írott sajtóban inkább rövid hírek és képes beszámolók jelentek meg.⁶³

62. Kearch, A 21. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 2001/50-60.

63. Kearch, A 21. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 2001/61/1-13.

A **XXII. Nemzetközi Kodály Szeminárium** (2003. július 21 – augusztus 8.) alapján véve nem hozott újdonságot, a korábban bevált három tanfolyamot, pedagógiait, karvezetőit és zongora kurzust szerveztek. Ezen a nyáron a Szeminárium első hetében volt a határon túli pedagógusok tanfolyama.

A Szeminárium résztvevőinek száma a megszokottak szerint alakult: 160 fő, 21 országból. A legnagyobb létszámú csoportok Görögországból és Dél-Koreából érkeztek, rajtuk kívül a Capital University (USA) nyári tanfolyamának résztvevői alkottak egy külön csoportot. Többen érkeztek Írországból, Olaszországból. Először szerepelt az Intézet sikeresen a Visegrádi Négyek által létrehozott Visegrad Fund pályázatán, melynek segítségével négy lengyel és négy szlovákiai magyar résztvevője is volt a Szemináriumnak.

A Kodály Művészeti Fesztivál hangversenyein ezúttal nem került sor kortárs szerzői estre, ennek ellenére gazdag program várta a Szeminárium résztvevőit és a kecskeméti közönséget. A nyitóhangversenyen a kecskeméti Kodály Iskola Miraculum gyermekkara szerepelt. Fellépett, többek között, a Budapesti Vonósok Kamarazenekar, a Jánosi Együttes, Massimiliano Motterle (a budapesti zongoraverseny díjasa, Olaszország), Zádori Mária (ének), Szabó István (lant), az UMZE Kamarazenekar, Kokas Katalin (hegedű), Klézi János (ének), Szutrély Katalin (ének) és folytatódott a *Kecskeméti Évszázadok* című zenés irodalmi sorozat is.

A záróhangversenyen, melyet már a Szeminárium idején kívül augusztusban rendeztek, a Kecskeméti Szimfonikus Zenekar szerepelt a Kodály Intézet két művésztanára, Szabó Orsolya (zongora) és Klézli János (ének) közreműködésével. Kadosa Pál zongora Contertinóját a szerző centenáriuma alkalmából tűzték műsorra, Kodály két Ady-dala ezúttal a zenekari változatban szólalt meg.⁶⁴

64. Kearch, A 22. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 2003/ 14-24.

Ezen a nyáron az országos írott sajtó ismét beszámolt a Szemináriumról és a Fesztiválról: *Magyar Hírlap* (júl. 22), *Magyar Nemzet* (júl.21., júl. 31.), *Népszabadság* (júl. 18.), *Zalai Hírlap* (júl.23). A *Kecskeméti Televízió*, mint médiatámogató minden este hírt adott az aznapi eseményekről és összefoglalókat sugárzott kulturális műsoraiban.⁶⁵

A 2005-ös **XXIII. Nemzetközi Kodály Szeminárium** (július 18. – augusztus 5.) jeles évforduló és egy új jogi helyzet jegyében zajlott: egyrészt 30 éve, 1975 szeptemberében kezdte meg működését a Kodály Intézet, másrészt 2005. január 1-je óta az Intézet a Zeneakadémia keretében folytatja működését.

A Szemináriumra előzetesen a szokásos négy tanfolyamot hirdette meg az Intézet: pedagógiai, zongora, szóló énekes és karvezetői mester kurzus. A napi szolfézs, módszertan, karvezetés órák, valamint kóruspróbák mellett különböző témájú műhelyfoglalkozások segítették egy-egy terület mélyebb megismerését. A kínálat a népzene, iskolai énektanítás, zenei készségfejleszté, kóruséneklés, Kodály életműve, Bartók és a kortárs zene tanításának kérdéseire terjedt ki.

Az intenzív karvezetői kurzus munkáját – laboratóriumi énekkar szerepét betöltve – két kórus segítette: a svéd Stockholm Singers kamarakórus Bo Aurehl, valamint az Aurin Leánykar (Kecskemét) Durányik László vezetésével. A kórusok, valamint a kurzus résztvevői a Kodály Művészeti Fesztivál hangversenyein is bemutatkoztak.

Az Intézet megnyitásának 30. évfordulója jegyében hívta volt hallgatóit ismét találkozóra. Erre az eseményre a Szeminárium harmadik hetében került sor. Az éves tanfolyamok visszatérő hallgatói részt vehettek a Szeminárium összes rendezvényén, órákat látogathattak, illetve előadások, szakmai beszélgetések, személyes beszámolók és kóruspróbák gazdagították programjukat. A találkozóra negyvenen jöttek el.

65. KIIArch, A 22. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 2003/25/1-9.

A Szemináriumra 120 résztvevő érkezett a világ 19 országából. Szervezett csoport jött Görögországból és először vett részt a Szemináriumon egy kínai zenetanárokból álló csoport.

A Fesztivál ideje alatt változatos műsorú és műfajú hangversenyeket hallgathatott a mindig nagy létszámú közönség. A programban 12 esti hangverseny szerepelt, valamint a Szeminárium ideje alatt további hat déli hangverseny tette még színesebbé a kínálatot. A hangversenyek műsorainak megfelelően bővült a helyszínek köre: a Református Templom, az Evangélikus Templom, a Piarista Templom, a Református Újkollégium díszterme és a Kodály Intézet koncertterme.

A Szeminárium kezdete előtt rendezett nyitóhangversenyen a Harvard Egyetem férfikara lépett a kecskeméti közönség elé. Műsorukon kortárs amerikai és európai szerzők, köztük Kodály mellett reneszánsz egyházi művek és népdalfeldolgozások is szerepeltek. A Szemináriumot megnyitó hangversenyen a Debreceni Kodály Kórus lépett fel, Erdei Péter vezényletével. A Kórus műsorán J.S. Bach motettái és Kodály Zoltán: *Laudes Organi* című műve szerepelt a Református Templomban.

Ismét bemutatkozási lehetőséget kaptak több hangverseny keretében is fiatal muzsikuskok. Kortárs magyar szerzők műveiből állították össze műsorukat a Zeneakadémia hallgatói. Hangversenyükön Dubrovay László, Maros Rudolf, Orbán György, Márta István, Petrovics Emil és Vajda János egy-egy műve szerepelt. Déli hangversenyeken mutatkoztak be a kecskeméti Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola és a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola tehetséges növendékei és ugyancsak a déli hangversenyeken szerepeltek az Intézet volt növendékei.

A Fesztivál ideje alatt több kiállítás is nyílt: Kodály életművét bemutató tablók, a „30 éves a Kodály Intézet” fotókiállítás mellett az „In Memoriam Kodály Zoltán” című kiállítás, mely válogatást adott 20. századi magyar képzőművészek alkotásaiból

Az évfordulóra tekintettel külön mellékletet jelentetett meg a *Kecskeméti Lapok*. A Fesztivál valamennyi hangversenyéről és egyéb eseményeiről beszámolt különböző műsoraiban (Hírös Hírek, kulturális magazinok) a *Kecskeméti Televízió*. Az írott sajtó is rendszeresen tudósított a gazdag programról, így a *Petőfi Népe*, a *Kecskemétiest* és a *Hírös.Index* internetes újság. Híradással volt az *MTI*, a *BBC*, a *Magyar Rádió* angol nyelvű adása, a *Petőfi Rádió*, a *Bartók Rádió*, a *Katolikus Rádió*, a *Klub Rádió*, a *Gong Rádió*, az *M1* és a *HírTV*. A Szeminárium nyitó napján élő videós kapcsolat létesült a Capital University (Colombus, Ohio, USA) nyári tanfolyamával: az amerikai egyetem 25. jubileumi tanfolyamát köszöntötte Kecskemét, Kodály szülővárosa.⁶⁶

Mivel a fesztivál hangversenyei nagyobb részben a Szemináriummal párhuzamosan kerültek megrendezésre, így több szakmai lap is beszámolt a rendezvényről, például a Nemzetközi Kodály Társaság hírlevele révén valamennyi nemzeti Kodály társaság tagsága tájékozódhatott a kecskeméti eseményekről. Az Intézet volt hallgatóinak találkozója alkalmából pedig elektronikus hírlevélben értesültek a kecskeméti fesztiválról és szemináriumról azok a hallgatók, akik nem tudtak eljönni a Találkozóra.

- x x x -

66. KIArch, A 23. Nemzetközi Kodály Szeminárium dokumentumai. 2005/28/1-7.

Ha áttekintjük az eltelt 30 évet, megállapíthatjuk, hogy a Kodály Szeminárium rendszeresen megrendezésre kerülő, nemzetközileg elismert és számon tartott rendezvény lett. Az első két szemináriumot követően az Intézet létrejötté volt a biztosíték a kurzusok folytatására

A szemináriumok történetében különböző szakaszok figyelhetők meg:

1970-1978	- a hazai résztvevők száma magas, a külföldiek létszáma ingadozó,- ekkor alakul ki a tanfolyam szerkezete, időbeosztása, kísérő rendezvények jellege és száma.
1978 – 1987	- egyre növekszik a külföldi résztvevők száma, ezzel párhuzamosan csökken a magyar résztvevők száma,- növekszik a tanfolyam nemzetközi elismertsége, több külföldi tanfolyamot a kecskeméti mintájára szerveznek,- új rendezvény kíséri a szemináriumot: a Kórustábor,- a hangversenysorozatból kialakul egy zenei fesztivál.
1988-	csak a kétévenkénti nagy rendezvény viseli a Kodály Szeminárium elnevezést, - a hangversenysorozat a Kodály Fesztivál nevet kapja,- kiszélesedik a specializáció lehetősége mind a magyar, mind a külföldi résztvevők számára,- az időszak elején az ösztöndíj támogatások miatt emelkedik a magyar résztvevők száma,- a tanfolyam támogatási rendszere átalakul (szponzorok megjelenése, alapítványi pályázati lehetőségek kiszélesedése, pályázati támogatások elnyerése)

- városi kezdeményezésre 2000-től a Kodály Fesztivál minden évben megrendezésre kerül, nemcsak a szeminárium éveiben. Szeminárium éveiben a Kodály Intézet, másik nyarakon pedig Kecskemét Városa, illetve az Erdei Ferenc Művelődési Központ a rendező.

A szemináriumok tanulmányi programja az évek során is megtartotta gyakorlati jellegét, hiszen fő gerincét a szolfézs, módszertan és karvezetés órák alkották. Kezdetektől fogva kiemelt szerepet kapott a minden tanfolyami résztvevő számára kötelező kóruséneklés, még a hangszereseknek is. Ezek köré újabb és újabb tárgyakat társítottak, melyek hosszabb-rövidebb ideig a kínálatban maradtak: furulya, néptánc, népi hangszerek, ritmushangszerek, kamarazene, magánének. Minden szeminárium fontos eleme maradt a többnyire élő bemutató tanítás, amely a módszertanoktatást tette teljessé. Az újabb tanfolyamokat, témákat egyrészt a hallgatói igények, másrészt az Intézet oktatóinak szakmai ambíciói hívták életre.

Áttekintve a Kodály Szemináriumok tanulmányi programjait az is megállapítható, hogy a szervezők minden esetben törekedtek a Kodály életmű és kortárs magyar zene minél szélesebb bemutatására, megismertetésére. A tanfolyamok programjaiban két megközelítésben tárgyalták a kortárs zenei műveket: egyrészt tanításuk módszertani kérdéseit vizsgálták, másrészt pedig a repertoár bővítés céljából új művekkel ismertették meg a résztvevőket.

A magyar továbbképzések keretében mindig törekedtek arra is, hogy a közoktatás, a zenetanítás aktuális kérdései és problémái is napirendre kerüljenek: új tantervek megjelenése (1972, 1976, 1977, 1982) új tankönyvek megjelenése (1986), NAT bevezetése (1997).

A szemináriumok segítették a zenetudomány új eredményeinek megismertetését is: Lendvai Ernő elemzései (1975, 1978, 1982), Kurtág György (1975, 1978), Földes Imre (1979), Szabó Miklós előadásai (1981, 1982, 1992, 1993), Szunyogh Balázs előadássorozatai

(1982, 1985), Tarnóc Márton (1982) és Zoltai Dénes (1982) és Dobszay László előadásai (1970, 1972, 1985, 1986, 1989).

A magyar résztvevők számára folyamatosan bővült a tanfolyamok kínálata: vonóstanári tanfolyam (1991, 1993), Lendvai Ernő és Szabó Miklós közös elméleti-gyakorlati tanfolyama (1992, 1993), más zenetanítási módszerek bemutatása (1986, 1991), új akkreditált tanfolyamok (1999-) népzene, módszertan, karvezetés, egyházzene és zongoratanítás témakörökben.

Ugyanez a törekvés tapasztalható a külföldiek számára hirdetett tanfolyamok esetében is. Folyamatosan bővült a különböző kurzusok kínálata (általános Kodály kurzus mellett karvezetői, zenei analízis, zongora és szóló ének kurzus), valamint az egyéni érdeklődésnek megfelelően 1987-től bevezetésre kerültek a párhuzamosan és heti váltásban több témát kínáló műhelyfoglalkozások, melyek lehetőséget adtak egy-egy téma elmélyült tanulmányozására is.

A szemináriumok tanári karában a magyar zenei élet kiválóságait találjuk. Az elmúlt tíz évben figyelhető meg a fiatalabb generáció bevonása az oktató munkába. Az 1980-es évek elejétől meghívást kaptak a tanári karba a hazájukban kiemelkedő munkát végző volt intézeti növendékek is.

Átnézve a hangversenyek műsorát megállapíthatjuk, hogy kiemelkedően magas a kortárs magyar zene aránya. Ki kell emelnünk a szerzői estek nagy számát: válogatások mai magyar szerzők műveiből (1970, 1975, 1976, 1981, 1982, 1987, 1991, 1999, 2001, 2003, 2005); egy-egy zeneszerző estje: Szokolay Sándor (1980), Kocsár Miklós (1984), Balassa Sándor (1984), Petrovics Emil és tanítványai (1993), Soproni József (1997), Szokolay Sándor (1997); évfordulós koncertek: Seiber Mátyás (2005), Farkas Ferenc (2005).

Már az első hangversenyek szervezésekor megfogalmazódott az a cél, hogy minél több tehetséges és versenygyőztes fiatal muzsikusbemutakozási lehetőséget kapjon. Így több, a későbbiekben nemzetközileg is elismert művész lépett a közönség elé: Kocsis Zoltán (1970), Matuz István (1970), Tokody Ilona (1975), Fábíán Márta (1975), Gulyás Márta (1975), Szenthelyi Judit (1975), Gulyás Dénes (1976), Némethy Attila (1976), Kukely Júlia (1978), Szokolay Gergely (1978), Legány Dénes (1982), Vékony Ildikó (1983), Bednarik Anasztázia (1984), Móré Irén (1984), Farkas Rose-Marie (1991), Király Csaba (1991), Bogányi Gergely (1993), Korondi Anna (1993), Halmai Katalin (1995), Szatmári Zsolt (1995), Mérei Tamás (1997), Megyesi Schwartz Lúcia (1999), Kelemen Barnabás (1999), Cseh Dalma (2001), Fenyő László (2001), Kokas Katalin (2003). Nem egy közülük a későbbiekben is, már ismert művészként visszatért a kecskeméti koncertpódiumra.

A szerzői estek szervezésekor több angol és magyar ismertető füzet is készült azzal a céllal, hogy a hallgatókhoz közelebb vigyék egy-egy szerző munkásságát: Balassa Sándor (1984), Kocsár Miklós (1984), Mester és tanítványai (Petrovics Emil és tanítványai, 1993), Kortárs magyar zene (Jeney Zoltán, Sárosi László, Szöllősy András műveiből, 1995).

Az elkövetkező években nagyon fontos lenne, hogy a szemináriumi résztvevők között a magyar énektanárok száma ismét emelkedjen, mert az énekköztetés színvonalának csökkenését, nehéz helyzetének javítását csak a továbbképzések és szakmai találkozók segíthetik.

Az áttekintés azt is mutatja, hogy a szemináriumok szervezésében a program állandósulása miatt 2001-től kezdve csökkent az új kezdeményezések száma, illetve bizonyos, régebben sikeres és fontos események nem szerepeltek újra a programban. Ilyen például a fiatal magyar zeneszerzők bemutatása, más énektanítási módszerek bemutatása.

A kínálat frissítésének gyengülése, illetve elmaradása nem érintette a szakmai színvonalat és a bemutatott időszakban még nem jelentkezett a résztvevők számában és nemzetiségi eloszlásában sem. A következő években a szervezők számára azonban fontos lenne, hogy a kodályi örökség megőrzésének kötelmét fenntartva, a saját hagyományokat megőrizve a tanfolyamot tartalmában és oktatási formákban megújítsák. Különösen fontos ez, hiszen a magyarországi ún. Kodály tanfolyamok között az Esztergomban tartott kurzus megszűnése után a kecskeméti maradt az egyedüli. A megújuláshoz mindenképpen szükség lenne a zeneoktatás hazai és nemzetközi helyzetének tudományos igényű, átfogó felmérésére is.

VI. Magyar továbbképzések

A magyar énektanárok továbbképzése, s ezzel együtt a magyar zeneoktatás hazai helyzete mindig kiemelt figyelmet kapott az intézeti programokban. Ahogyan azt az Intézet létrejöttét taglaló fejezetben már említettük, a magyar tanárok számára szervezett továbbképzések és a magyar zeneoktatás egészét szolgáló kutatások aránya eltérő volt az Intézet feladatait meghatározó különböző tervezetekben.

A Kardos Pál által megfogalmazott *Munkatervben* a létesítendő intézet elsősorban a magyar énektanárok képzését és továbbképzését szolgálta volna. Ezzel szemben a *Szervezeti Felépítés* végső tervezete szerint a kétféle, vagyis a magyar és külföldi énektanárnak szóló továbbképzések egyensúlyát próbálták megteremteni.

Az Intézet által magyar énektanárok számára szervezett továbbképzések többféle formában valósultak meg. A tanfolyamok között elsősorban formai és időbeli, néhány esetben pedig tartalmi különbségeket találunk. A formai és időbeli különbségek szervezésbeli eltéréseket mutatnak, aszerint, hogy milyen formában tartották: háromhetes vagy kéthetes tanfolyam, rendszeres hétvégi konzultációk és egyhetes intenzív szakasz. A tartalmi különbségek elsősorban az utóbbi években tartott tanfolyamok esetében szembetűnők, mivel a továbbképzések programja inkább egy-egy speciális téma feldolgozását tűzte ki célul. Az Intézet által szervezett továbbképzéseket az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

1. nyári Kodály Szemináriumok idején szervezett továbbképzések,
2. tanévközi továbbképzések,
3. többéves továbbképzések
4. intenzív továbbképzések
5. akkreditált továbbképzési programok,

6. speciális tanfolyamok,

7. határon túli magyar énektanárok számára szervezett tanfolyamok.

Ezek a továbbképzési típusok az Intézet történetének más-más időszakában voltak meghatározóak. Természetesen, az országos továbbképzési rendszerben bekövetkezett különböző törvényi szabályozások mindig befolyásolták a továbbképzések intézeti rendjét és formáját is.

A nyári szemináriumok alatt szervezett továbbképzések inkább az első időszakban voltak jellemzőek. A szabályozások következtében a későbbiekben növekedett a tanévközi továbbképzések száma. A pedagógus továbbképzési rendszer újabb változása után szervezték először az akkreditált továbbképzéseket.

Vegyük sorra részletesebben is a hét továbbképzési formát.¹

1. Nyári Kodály Szemináriumok idején szervezett továbbképzések

A nyári szemináriumok idején szervezett továbbképzésekről már szó volt a Kodály Szemináriumok fejezetben. Ez a továbbképzési forma 1987-ig igen népszerű volt az énektanárok között. Az első időkben egy-egy kurzuson 80-100 között volt a résztvevők száma. Az első jelentős létszámbeli visszaesés 1985 nyarán következett be, hiszen csak 44 fő érkezett a kecskeméti továbbképzésre. Ettől kezdve további folyamatos csökkenés volt a jellemző. Az 1987-es Kodály Szeminárium volt az első olyan év, amelyen már nem tartottak a nyári kurzusokra addig jellemző továbbképzést.

1. A különböző továbbképzésre vonatkozó anyagokat (órarendeket, levelezéseket, gazdasági feljegyzéseket, hallgatói anyagokat) a Tanulmányi Hivatal irattárában tárolják: évenként, továbbképzési alkalmanként külön dossziében

A csökkenést, majd a teljes megszűnést több tényező idézte elő. A hetvenes években az ének-zenetanárok számára a nyári tanfolyamok jelentették szinte az egyetlen továbbképzési lehetőséget. A nyolcvanas évek elején a létszámbeli visszaesést egyértelműen a központi támogatást élvező intenzív továbbképzések megjelenése okozta, hiszen más intézmények, elsősorban tanárképző főiskolák és egyetemek is kínáltak különböző továbbképzési programokat. A másik befolyásoló tényező pedig az volt, hogy közoktatás területén a művészeti nevelés, a zenei nevelés veszített jelentőségéből, amelyhez hozzájárult az óraszámok folyamatos csökkenése is.

2. Tanévközi továbbképzések

Az Intézet létrejötte után két évvel már tanévközi továbbképzést is meghirdettek. A tanévközi továbbképzésekre általában az volt a jellemző, hogy az évközi konzultációs időszakok a Kodály Szemináriumon tartott intenzív szakasszal egészültek ki.

Az első ilyen tanfolyamra a Fejér Megyei Pedagógiai Intézet felkérésére nem Kecskeméten, hanem Székesfehérváron került sor az 1977/78-as és az 1978/79-es tanévben. A tanfolyam célja – a megyei szakfelügyelő megfogalmazása szerint – az volt, hogy segítsék Fejér megye iskolai énektanítás terén tapasztalható elmaradottságának felszámolását. A foglalkozásokat a tanév folyamán, szerdai napokon tartották. Egy-egy továbbképzési alkalom állandó tárgyai a szolfézs és a karvezetés voltak, melyek egyrészt a résztvevők zenei készségeink fejlesztését, másrészt – elsősorban a karvezetés órákon – új művek megismerését szolgálták. Ezt egészítették ki a zenetörténeti és módszertani foglalkozások, melyek egymásra épülő anyagának középpontjában a XX. századi zene állt. A továbbképzésen az Intézet tanárain kívül zeneakadémiai tanárok is oktattak.

Az 1978/79-es tanévben sor került egy másik tanévközi továbbképzésre is, ezúttal Kecskeméten. A VI. Kodály Szeminárium résztvevőinek kérésére, tanáruk, Katanics Mária vezetésével szombati napokon továbbképzést szervezett az Intézet. Az októbertől májusig, havonta egy alkalommal tartott tanfolyamon 20 fő vett részt. A tanfolyam célja elsősorban a XX. századi magyar gyerekkari irodalom megismerése volt, külön figyelmet fordítottak a művek vezénylestechnikai kérdéseire, a betanítás, a kórusmunka problémáira.

Ugyancsak az 1978/79, illetve az 1979/80-as tanévben több intézmény összefogásával szervezték a Bács-Kiskun Megyei Karvezetői Továbbképzést. A szervezésben az Intézet mellett részt vett a KÓTA Bács-Kiskun Megyei Szervezete és a Bács-Kiskun Megyei Tanács Művelődési Osztálya.

Az 1981/82-es tanévben kísérleti jelleggel szerveztek továbbképzést a Bács-Kiskun megyei és kecskeméti énektanárok számára, a Művelődési Minisztérium és Bács-Kiskun Megye támogatásával. A tanfolyam a tanév folyamán két bentlakásos szakaszból állt, melyet szeptemberben és februárban tartottak. A pénzügyi támogatásoknak köszönhetően a tanfolyamot rendkívül kedvező feltételekkel hirdették meg. A résztvevők a két tanévközi szakasz idejére fizetett szabadságot kaptak, mentesültek iskolai kötelezettségeik alól. A befejező szakaszban, a X. Kodály Szeminárium idején pedig ösztöndíjban részesültek. A nem kecskemétiiek szállását és ellátását is biztosították. A tanfolyamra meghívásos alapon lehetett jelentkezni. A tanfolyamra elsősorban fiatal kollégák kaptak meghívást, lehetőség szerint a megye egész területéről. A támogatás miatt a jelentkezőknek nyilatkozatot kellett aláírniuk, melyben kötelezték magukat a továbbképzés mindhárom egységének elvégzésére. A csoportot kiegészítették néhány Csongrád, Szolnok és Pest megyéből érkező kollégával.

A tanfolyamot igen gazdag program jellemezte, óratervében szolfézs-zeneelmélet, karvezetés, módszertan, hangképzés partitúraolvasás, kamarazene és iskolai óralátogatás

szerepelt. Tartalmát és szerkezetét vizsgálva megállapítható, hogy ez a továbbképzési forma a később országosan elinduló intenzív pedagógus továbbképzések elődjének tekinthető.

Az első kísérleti programot a következő tanévekben (1982/83, 1983/84, 1984/85) valamint az 1985/86-os tanévben is meghirdették. Ezekre a tanfolyamokra már az ország minden részéből érkeztek résztvevők. Az 1985/86-ra tervezett tanfolyamot a továbbképzés központilag szabályozott rendszerében történt változás miatt már nem szervezték meg. A másik ok, hogy ezekben az években már nem sikerült kellő támogatást szerezni a továbbképzések megrendezéséhez az volt, hogy egyre több megyei pedagógiai intézettől azzal az indokkal nem küldtek résztvevőket, hogy rossz gazdasági helyzetük miatt nem tudják fedezni a részvételi díjat.

A tanévközi továbbképzéseken átlagosan 10-12 fő vett részt. A résztvevők megyénkénti megoszlása érdekes képet mutat. Mind a négy továbbképzésen volt résztvevő az alábbi megyékből: Békés, Csongrád, Győr-Sopron, Szabolcs-Szatmár. Három továbbképzésen volt résztvevő Bács-Kiskun, Fejér és Komárom megyékből. Két továbbképzésre érkezett résztvevő Baranya, Borsod, Heves, Pest, Somogy, Szolnok és Vas megyékből. Egy továbbképzésre küldtek résztvevőt Nógrád, Tolna, Veszprém és Zala megyékből. Nem volt résztvevő Hajdú-Bihar megyéből, valamint Budapestről (!). Ezt magyarázhatja az is, hogy többnyire a megyei pedagógiai intézetek fedezték a részvételi díjakat, így azok anyagi helyzete is befolyásolta, mikor, honnan érkeztek résztvevők illetve, hogy hol volt esetleg mégis más továbbképzési alkalom. Figyelemre méltó még az is, hogy elsősorban azokból a megyékből vettek részt inkább tanfolyamokon, ahol olyan szakfelügyelő dolgozott, aki korábban már részt vett Kodály Szemináriumon. A résztvevők átlagéletkora 30-45 között volt: a többségük nő, hiszen az általános iskolai tanárok között kiemelkedően magas az arányuk. Az ének-zenetanárok között ez az arány még rosszabb volt már akkor is, így tanfolyamonként csak egy-két férfi kollega volt a résztvevők között.

3. Többéves továbbképzések

Az Intézet 1984 februárjában először hirdetett meg egy többéves továbbképzést az Országos Pedagógiai Intézet és az ottani szakreferens Forrai Katalin kezdeményezésére. Az 1984 és 1986 között tartott tanfolyamot olyan énektanárok számára szervezték, akik óvónői szakközépiskolában tanítottak, de csak általános iskolai tanári diplomával rendelkeztek. A továbbképzés megszervezésének háttérében az állt, hogy a gyermekszám növekedése miatt 1970 táján újból megszervezték a középfokú óvónőképzést, de a szakközépiskolákban kevés volt a megfelelő végzettségű szaktanár.

A Művelődési Minisztérium támogatásával megtartott tanfolyam három nyári bentlakásos intenzív szakaszból állt. Ezeket egészítették ki a tanévek folyamán tartott két-három napos konzultációk. A részvétel feltételei ezúttal is kedvezőek voltak, hiszen az Intézeten keresztül az oktatás és a nyári szakasz szállásköltségeit a minisztériumi támogatás fedezte. A kiküldő felet az utazási, étkezési és a konzultációs időszakok szállásköltsége terhelte. A megyei művelődési osztályok, mint felügyeleti szervek jelölték ki a résztvevőket az óvónői szakközépiskolák igazgatóinak javaslatára. A tanfolyamra tíz fő jelentkezett az ország különböző részein működő óvónői szakközépiskolaiból. Így voltak résztvevők Csornáról, Csurgóról, Egerből, Szegedről, Szentesről, Szombathelyről és Tiszaöldvállról. A tanfolyam első évének végén és a befejezéskor szóbeli vizsgát tettek a résztvevők, valamint dolgozatot is kellett készíteniük. A tanfolyamot kilenc fő fejezte be sikeresen.

A továbbképzés tantárgyai egyrészt a résztvevők zenei készségeinek fejlesztését szolgálták, másrészt a tanárok módszertani felkészültségét gazdagították, különös tekintettel az iskolatípus sajátos feladataira. A tanfolyam anyaga az alábbi általános és szakmai tárgyakból állt: esztétika, zeneirodalom, népzene-néprajz, szolfézs-zeneelmélet, karvezetés, hangképzés, furulya, partitúraolvasás, módszertan és iskolai óralátogatás, karének, tankönyvismertetés és különböző zenetörténeti, zenepedagógiai és módszertani témájú

előadások. Mivel az intenzív szakaszok a nyári szemináriumok idejére estek, így a továbbképzés résztvevői is látogathatták a kurzus egyéb eseményeit: bemutató tanítások, reggeli beéneklés, esti hangversenyek, stb.

A tanfolyamon az Intézet tanárain kívül meghívott tanárok is oktattak, így például Forrai Katalin (óvodai módszertan), Hartyányi Judit (karvezetés), Párdányi Judit (partitúraolvasás), Róbert Gábor (óvóképzős módszertan).²

Ahogy azt már említettük, a külföldi zenepedagógusok számára szervezett éves tanfolyamok esetében nehézséget okozott az, hogy az intézet nem rendelkezett a diploma kiadás jogával, mivel intézményi besorolása alapján csak a *főiskolai jellegű intézmények* sorába tartozott, illetve később a *minisztériumi háttérintézmények* közé. Ez a probléma a többéves, magyar énektanárok számára tartott továbbképzések esetén is felmerült. Így az előbb említett továbbképzés megindulásától kezdve gyakorlatilag szinte annak befejezéséig folytak a tárgyalások az Intézet és a Minisztérium képviselői között arról, hogy a tanfolyam végén kiadott bizonyítvány milyen minőségű végzettségnek ismerhető el. Végül kompromisszum született: a bizonyítványt ugyan nem ismerték el felsőfokú végzettségnek, de később, az 1993. évi XXXIII. Közalkalmazotti Törvény alkalmazásakor az „F” fizetési osztályba sorolásnál a Művelődési és Köznevelési Minisztérium illetékes főosztályának állásfoglalása alapján figyelembe vették ezt a tanfolyamot is.

A tanárhiány enyhítésére 1986-88 között a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola szervezésében levelező képzés indult ének-zene szakon. A képzés megszervezésében és lebonyolításában több intézmény működött együtt: a Tanárképző mellett a Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Intézet, a Bács-Kiskun Megyei Tanács Művelődési Osztálya és a Kodály Intézet. A levelező képzésre 27 hallgató nyert felvételt, ebből 22 fő fejezte be tanulmányait.

Az oktatómunkában az Intézet tanárai is részt vettek.

2. Róbert Gábor ezen iskolatípus egyik tankönyvszerzője, a kecskeméti felsőfokú Óvónóképző, később Tanítóképző Főiskola tanára.

4. Intenzív továbbképzések

Az 1980-as évek elejétől egyre többször fogalmazódott meg a pedagógusok, a szakmai szervezetek és a Művelődési Minisztérium részéről is az igény a továbbképzés új rendszerének kialakítására. A meginduló átalakítási folyamatban és a tervek kidolgozásában az Intézet is aktívan részt vett.

A 3181/1984. MT. sz. határozat értelmében 1984 őszén a Művelődési Minisztérium irányelveket fogalmazott meg a pedagógusok intenzív továbbképzési rendszerének kidolgozásához, s ezzel a tartalmi kérdésekről elindult egy szakmai vita. Az irányelvek szerint a pedagóguspálya második évtizedében lehetőséget kell biztosítani arra, hogy évente kb.5000 pedagógus végezhesen el egy komplex ismeretfejlesztő tanfolyamot valamelyik pedagógusképző intézményben. A továbbképzési rendszer alapelveit a Továbbképzési Tanács dolgozta ki, a különböző szakos pedagógusok (óvónők, tanítók, általános és középiskolai tanárok) továbbképzésének keret-programjait pedig munkacsoportok állították össze. A továbbképzések alapvetően a közoktatásban folyó munka színvonalának emelését szolgálták a szaktárgyi ismeretek és az általános pedagógiai, pszichológiai és vezetői ismeretek bővítésével, a tantárgyak közötti lehetséges integráció bemutatásával.

A 12/1985. (X.I.) M.M. számú rendelet rendelkezett a pedagógus továbbképzések új rendjéről. A rendelet az alsó és középfokú intézményekben, minden típusú általános iskolában, szakközépiskolákban, szakmunkásképző iskolákban és szakiskolákban tanítókra vonatkozott. Többféle továbbképzési formában való részvételt ismert el, így ellenőrzött tanulást, iskolai továbbképzést, területi és országos továbbképzést valamint felsőoktatási intézményekben szervezett továbbképzést. Meghatározta az egyes továbbképzés típusok szervezeti formáit és feladatait. A továbbképzések szervezőit az egyes tantárgyakra, nevelési területekre vonatkozó tematika kiadásával is segítette.

Az első továbbképzési programok befejezése után, 1986-ban újabb szakmai irányelveket tett közzé a Művelődési Minisztérium. Az irányelvekben megfogalmazottak szerint a Minisztérium és a Pedagógus Továbbképzési Tanács által központilag kidolgozott keretprogramok, tematikák mellett lehetővé tették, hogy pedagógusképző intézmények önállóan is kidolgozhassanak saját javaslatokat, s jóváhagyás után meg is szervezhessék azokat. Hangsúlyozták, hogy a továbbképzések gyakorlati jellegűek legyenek és a szakmai ismeretek mellett általános ismereteket is nyújtsanak (oktatáspolitikai, pedagógiai, tehetséggondozás kérdései, új hazai és külföldi pedagógiai elméletek, korszerű tanulási stratégiák, számítógépes ismeretek).³

A keret-programok kidolgozásában az Intézet is aktívan részt vett, s több tematikát is kidolgozott az általános iskolai énektanárok továbbképzésére vonatkozóan. Az 1981 és 1985 között megszervezett kísérleti továbbképzési programok biztosították az alapot a keret-programok kidolgozásához, a tematikák összeállításához. A felügyeleti szerv által jóváhagyott tematika alapján hirdették meg az ún. intenzív továbbképzéseket.

Az első intenzív továbbképzésre az 1985/86-os tanévben került sor. A jelentkezéseket a Művelődési Minisztérium Köznevelési és Pedagógus Továbbképzési Önálló Osztályára kellett benyújtani és innen juttatták el azokat a különböző intézményekbe. A továbbképzés két tanévi és egy nyári szakaszból állt. A tanévközi szakaszokat novemberben és februárban tartották, a nyárra pedig június elején került sor.

A továbbképzésre húszan jelentkeztek, három fő a nyári szakaszon már nem vett részt, és vizsgát sem tett. Így végül 17 fő vette át a továbbképzés végén a tanúsítványt. A résztvevők elsősorban ének-zenei általános iskolában tanító énektanárok voltak, néhányan azonban ún. normál általános iskola felső tagozatában dolgoztak.⁴

3. 1988-ban az értékelési rendszer újbóli átdolgozására került sor.

4. A Tanulmányi Hivatal Iratai, 1985/86-os intenzív továbbképzés dokumentumai.

A továbbképzés tanulmányi programja az Intézet által korábban szervezett évközi továbbképzések mintájára épült fel, és az alábbi tárgyakból állt: szolfézs-zeneelmélet, karvezetés, zeneirodalom, hangképzés, partitúraolvasás, módszertan és általános pedagógiai ismeretek. A nyári szakaszban zenetörténeti és módszertani előadások és néhány esti hangverseny is színesítette a programot.

Az oktatás megkezdése előtt írásbeli felmérést végeztek, mely egyrészt a jelentkező zenei képességeinek megismerését szolgálta, másrészt a zeneirodalmi tájékozottságot vizsgálta. A teszt alapján a résztvevőket különböző csoportokba osztották. A továbbképzés a záródolgozat szóbeli megvédésével zárult. Az értékelés *részt vett, jól megfelelt és kiválóan megfelelt* elnevezéssel történt.

Az 1986/87-es tanévben az ország minden részéről 22-en jelentkeztek a továbbképzésre. Ebben a tanévben inkább az ún. normál általános iskolákból érkeztek a résztvevők, többségük felső tagozatban tanított, néhányan azonban alsó tagozatban is. Ajka, Baja, Balassagyarmat, Budapest, Celldömölk, Kaposvár, Karcag, Körmend, Leninváros, Pécs, Sátoraljaújhely, Sopron, Szeged, Szekszárd, Szentendre, Szigethalom, Szombathely, Tápióság és Taksony iskoláit képviselték. Meglepő, de sem Kecskemétről, sem a környékről nem volt résztvevő. A tanulmányi programban az előző évihez képest nem történt változás.

Az 1987/88-as tanévben 20 fő adta be jelentkezését. Két kivétellel valamennyi résztvevő tanárképző főiskolán szerezte diplomáját két szakon, ének és történelem, ének és magyar nyelv, ének és pedagógia párosításban. Ketten rendelkeztek a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán vagy annak vidéki tagozatán szerzett diplomával. Az előképzettség és a továbbképzés elején íratott teszt alapján ismét több csoportban folyt az oktatás. A záródolgozat témajegyzékét a résztvevők a februári képzési szakaszban kapták meg. Valamennyi téma a résztvevők mindennapi iskolai munkájához kapcsolódott. Egy részük az anyaggyűjtést ösztönözte. Ilyen volt például a következő témajavaslat: *„Dalok az iskolai*

énektanításban – válogasson a dalirodalomból olyan dalokat és dalciklusokat, melyeket iskolai felhasználásra alkalmasnak tart. Indokolja választását, s azt, hogy milyen módon dolgozná fel a tanításban.”

Más témák a tanítás során tapasztaltak összegzésére készítették a zenepedagógusokat. Ilyen témák voltak például: *„Tapasztalataim a gregorián dallamok tanításában. – Írja le pozitív és negatív tapasztalatit a gregorián dalanyag tanításával kapcsolatban. Fogalmazza meg a problémákat, és azok megoldásának módjait.”*

A továbbképzés befejezése után a résztvevőket egy kérdőív kitöltésével a tanfolyam értékelésére kérték. Valamennyi résztvevő hasznosnak ítélte a tanfolyamot, sőt úgy gondolták, hogy minden zenepedagógus számára kötelezővé kellene tenni az ilyen, gyakorlati jellegű továbbképzéseket. Az időbeosztás megváltoztatását javasolták: vagyis ne legyen egy-egy továbbképzési szakasz egy hétnél hosszabb, hiszen sok iskolában csak nehezen tudták a tanárok helyettesítését megoldani. Feleslegesnek tartották az általános tárgyakat, például a pedagógiai és pszichológiai témájú előadásokat, mivel indoklásuk szerint kevés új ismeretet kaptak. A szakmai tárgyak közül hiányolták a bemutató órákat, az iskolai óralátogatásokat. Javasolták továbbá, hogy a következő tanfolyamon többet foglalkozzanak a kortárs zene tanításának kérdéseivel. Azok, akik már más intézményben is vettek már részt továbbképzésen, úgy találták, hogy az intézeti továbbképzés jóval több otthoni felkészülést igényel, mint a máshol szokásos. Talán ez lehetett az egyik legfőbb ok, amiért a következő években intézeti továbbképzésre kevesebben jelentkeztek.

Az 1988/89-es tanévben csökkenő létszámmal ugyan, de megszervezték a továbbképzést. A jelentkezési lapokkal együtt érkező minisztériumi levélben utalást találhatunk arra, hogy általánosan csökkent a résztvevők száma.⁵

⁵ „Felhívtuk a megyei /fővárosi/ Pedagógiai Intézetek munkatársainak figyelmét, hogy az esetleges érdektelenségből vagy tájékozatlanságból fakadó kevés jelentkezés miatt jelenleg nem indítható szakok pótlólagos beiskolázását segítsék.” (KIIrattár, 101-15/88.sz.levél)

A következő tanévekben (1989/90, 1991/92, 1992/93) kellő számú jelentkezés hiányában nem került sor intenzív továbbképzésre.

A továbbképzés területén általánosan jelentkező problémákra több minisztériumi levél is utalást tett: „*Szíveskedjenek mérlegelni minden meghirdetett szak lehetőség szerinti beindítását, a pótlólagos beiskolázás lehetőségét is minden eddiginél jobban szorgalmazva*”⁶

Bizonyos, hogy a továbbképzésekben résztvevők létszámának csökkenése a rendszerváltással összefüggő gyökeres változások – például az iskolarendszer szerkezetében meginduló átalakulások, az énekórák számának csökkenése –, illetve az elbizonytalanodás hatását is mutatta.

Az 1990/91-es tanév volt az utolsó, amikor intenzív továbbképzést szerveztek az Intézetben. A jelentkezők szinte valamennyien Bács-Kiskun megyéből, valamint valamelyik szomszédos megyéből kerültek ki.

5. Akkreditált továbbképzési programok

Az országosan csökkenő érdeklődés miatt szükség volt a továbbképzési programok rendszerének újbóli átgondolására.

Az Intézet az 1992/93-as tanévre két továbbképzést hirdetett meg, alkalmat adva egy-egy témakörben való elmélyültebb munkára. Az egyik továbbképzés tantárgyait a gyermekkórus-irodalom témája köré csoportosították – karvezetés, kargyakorlat kórusirodalom, kórushangképzés, kóruséneklés és szolfézs. A másik továbbképzés a XX. századi zene tanításának kérdésével foglalkozott. A továbbképzések kellő érdeklődés hiányában végül is nem valósultak meg, de a kidolgozott tematikák az Intézet akkreditált továbbképzési programjainak alapját jelentették.

Ugyancsak az akkreditált programok előzményének tekinthető a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány segítségével 1994 és 1995 nyarán megtartott egyhetes tanfolyam. A tanfolyam programját részben a résztvevők által javasolt témákból állították össze, hiszen a jelentkezési lapon választaniuk kellett, hogy a felkínált nyolc témakörből melyekkel foglalkoznának szívesen. A témák már utaltak a később akkreditált tanfolyamok témaköreire, hiszen volt közöttük gyermekkori kórusművekkel, a rendszerváltás pozitív hozadékaként egyházi kóruszenével, és hagyományosan a kortárs zenével, illetve módszertani kérdésekkel foglalkozó téma.

Az akkreditált továbbképzési programok előzményeinek tekinthetjük még az 1997-ben és 1998-ban szervezett tanfolyamokat. 1997 júliusában a normál általános iskolákban tanítók számára szervezett tanfolyamot az Intézet. A tanfolyam résztvevői – 34 zenetanár és tanító – az ország különböző iskoláiból érkezett: többen jöttek Debrecenből, Győrből, Miskolcra és ezúttal Kecskemétre és környékéről is, valamint számos kisebb településről, más vidékekről (Csorvás, Edelény, Gencsapáti, Gyömrő, Kóka, Pálmonostora, Tápióság). A tanfolyam befejezése utáni értékelésekből kitűnik, hogy a résztvevők hasznosnak ítélték a programot, hiszen az ún. normál iskolákban tanító énektanárok számára ritkán szerveztek a zenetanítás kérdéseivel foglalkozó továbbképzést.

A tanfolyam középpontjában a Nemzeti Alaptanterv (NAT) bevezetését segítő tantervek ismertetése állt, külön hangsúlyt kapott a népzenei anyag megújítását szolgáló tanterv bemutatása, amelyet dr. Joób Árpád készített el.

Ugyancsak 1997 nyarán került sor egy másik tanfolyamra, melyet az ének-zenei általános iskolában tanító énektanárok számára szerveztek. A tanfolyam az Intézet oktatói által a Nemzeti Alaptanterv bevezetése kapcsán, Szabó Helga-Dobszay László tankönyvsorozatára épülő tanmenet alkalmazásához nyújtott módszertani segítséget. A résztvevők az ország különböző részein lévő ének-zenei iskoláikból érkeztek, összesen 42 fő.

Egyértelművé vált, nagy szükség van az ilyen jellegű továbbképzésekre, hiszen csak kevés tanfolyam nyújtott gyakorlati segítséget a NAT bevezetéséhez.

Az 1998-ban szervezett továbbképzések már a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997 (XII.22) kormányrendelet alapján kerültek meghirdetésre. Tematikájukban, felépítésükben, az 1999-ben akkreditált tanfolyamok közvetlen előzményei. Az alábbi hat programot hirdették meg:

1. Zene angolul;
2. Az ének-zene emelt óraszámú oktatása az általános iskolában (ének-zenei tagozat) a NAT kívánalmai szerint;
3. Ének-zeneoktatás az általános iskolában Kodály szellemében (tanítók számára);
4. Ének-zeneoktatás az általános iskolában Kodály szellemében (tanárok számára);
5. Stílusismeret a mindennapi karvezetői munkában;
6. Tanfolyam pedagógiai szakközépiskolai énektanárok számára.

Mint látható, a tanfolyamok a közoktatás teljes spektrumát felölelik, hiszen mind az ún. normál általános, mind az ének-zenei iskolák, mind pedig a középiskolák tanárai számára továbbképzési lehetőséget kínáltak.

Valamennyi tanfolyam tematikájában a gyakorlati tárgyak voltak többségben, minden tanfolyamon fontos volt a résztvevők zenei képességeinek fejlesztése szolfézs órák keretében. Minden esetben kiemelt tárgy volt az adott iskolatípusnak megfelelő módszertan, illetve az egyéni módszertani konzultáció. Természetesen, mindegyik tanfolyamnak volt speciális, csak az adott tematikára jellemző tantárgya: például a magyar népzenei anyagismeret (általános iskolai tanítók és énektanárok tanfolyama), módszertani konzultáció az Országos Közoktatási

Intézet által elfogadott tantervekről (ének-zenei általános iskolák tanárainak tanfolyama), karvezetés, karirodalom-ismeret, hangképzés (kórusvezetők tanfolyama), gyakorlatias tankönyv-ismertető (pedagógiai szakközépiskolai tanárok tanfolyama), angol zene és zenepedagógiai szakszókincs (zene angolul tanfolyam, főleg zeneiskolai tanárok részvételével).

Valamennyi meghirdetett tanfolyamot megszervezték, hiszen mindegyikre elegendő számú jelentkező volt. A tanfolyamok után a résztvevők által írt értékelésekből az tűnik ki, hogy kivétel nélkül minden résztvevő hasznosnak találta a tanfolyamokat. Elsősorban azért, mert a tananyag sokrétű és magas színvonalú volt és magában foglalta a szakmai munka legkülönbözőbb területeit (módszertan, zenetörténet, hangképzés, szolfézs, formatan, karvezetés, stb.). Mindenki ideálisnak nevezte a körülményeket: hiszen könyvtár, stúdió, gyakorlóterem álltak a résztvevők rendelkezésére, s a nyári időszakban a résztvevők többsége az Intézet kollégiumában lakott. Az Intézet műemléki épülete a kényelmes szobákkal nyugodt körülményeket biztosított a munkához. Több résztvevő azonban más továbbképzésekhez képest magasnak és túlzónak ítélte a követelményeket: nehéznek találtak egyes tantárgyakat, elsősorban a szolfézszt, valamint néhányan feleslegesnek ítélték a záró beszámolót. Valószínűleg riasztónak találták a számonkérést, féltek, hogy kiderülnek a hiányosságaik, az évek során rögzült hibáik. A záródolgozatot azonban mindenki hasznosnak ítélte, hiszen a megadott témák a mindennapi iskolai munkájukhoz kapcsolódtak.

1999-ben a fent említett tanfolyamok közül 60 órás továbbképzés formájában négyet akkreditáltak:

1. A magyar népzene a normál és az ének-zenei általános iskola anyagában – népzenei továbbképzés énektanárok számára
2. Az ének-zene emelt szintű oktatása általános iskolában a NAT kívánalmai szerint

3. Stílusismeret a karvezető mindennapi munkájában – továbbképzés középiskolai kórusvezetők számára
4. Továbbképzés normál általános iskolában tanítók számára.

Minden akkreditált továbbképzés esetében az alapítási és indítási engedélyt öt évre adták ki. Ha végignézzük, hogy az öt év alatt melyik továbbképzést hányszor tartották meg, akkor megállapítható, hogy a meghirdetett tanfolyamok nagyon kis százalékban kerültek megrendezésre. Bár a programok felelős tervezői meg voltak győződve azok célszerűségéről és fontosságáról, úgy látszik, az ajánlat mégsem találkozott a megvalósításhoz szükséges mértékben az érdeklődéssel, a köz-igényekkel. Feltehetően igényessége miatt nem tudott „versenyezni” más intézmények kényelmesebb ajánlataival.

A legtöbbször a népzenei témájú tanfolyamot szervezte meg az Intézet, összesen három alkalommal. Ez a továbbképzés valószínűleg azért is volt vonzó, mert a tanfolyam egyik tantárgya a citerán való alapvető játék-készség elsajátítása volt, s ez a lehetőség új színfolttal gazdagította az énektanárok mindennapi munkáját.

Még a normál általános iskolákban tanítók számára szervezett tanfolyam volt népszerű, hiszen az ebben az iskolatípusban tanítók számára más intézmények inkább általános pedagógiai továbbképzéseket hirdettek meg, s szinte alig volt zenei program a kínálatban.

A Nemzeti Alaptanterv fokozatos bevezetése után a tematikájukban ehhez kapcsolódó továbbképzési programok egy-két alkalom után időszerűségüket veszítették, ezért természetesen nem kerültek megrendezésre.

Az első öt év tapasztalati alapján a második körben már csak 30 órás továbbképzések kerültek akkreditálásra, melyek a következők:

1. A XX. századi magyar kórusirodalom az iskolai énekkari munkában – elmélet és gyakorlat,

2. Zenehallgatás az iskolában: XX. századi és kortárs zene,
3. A népzene iskolai tanításának gazdagítása új anyaggal és a citerajáték segítségével,
4. Ünnepek zenéje – egyházi ünnepkörök zenei repertoárja,
5. Kezdők zongoratanítása Kodály Zoltán zenepedagógiai elvei és Kurtág: Játékok c. zongorasorozata nyomán.

A továbbképzések témáit vizsgálva két dolog állapítható meg: egyrészt növekedett a XX. századi és a kortárs zenével foglalkozó tanfolyamok száma, hiszen ez is az egyik elhanyagolt területe az énekoktatásnak, másrészt a különböző iskolatípusokban tanító zenepedagógusok által megfogalmazott igényekhez alkalmazkodva állítottak össze új programokat. Az egyik ilyen új program a tanárképzésben korábban alig vagy egyáltalán nem tárgyalt területtel foglalkozott, az egyházzene kérdésével: a különböző felekezetek zenei repertoárjával, kórusművekkel és az egyházi ünnepekhez kapcsolódó népszokásokkal.⁷

A másik új és többször is megrendezésre kerülő tanfolyam a zeneiskolai zongoratanároknak meghirdetett továbbképzés volt. Ez két ok miatt volt sikeres: egyrészt a továbbképzési programkínálatban a zeneiskola elhanyagolt terület, másrészt a tanfolyam új szemléletet és anyagot is kínált a zeneiskolai hangszertanításhoz.

Az időszak tanúsága volt az is, hogy abban az esetben volt sikeres egy továbbképzés megrendezése, ha valamilyen partner intézménnyel vagy alapítvánnyal közösen történt. Így került sor több továbbképzésre is: például a Bács-Kiskun Megye Köznevelésért Közalapítvány támogatásával megtartott *A magyar népzene az általános iskola anyagában* című tanfolyamra, melyen a megye általános iskoláiban tanító énektanárok vehettek részt. A résztvevőket benyújtott pályázat útján választották ki. A pénzügyi támogató az Alapítvány volt, a szakmai program kialakítója és lebonyolítója pedig az Intézet.

7. Amint az már korábban is előfordult, akkreditálás előtt rövidített időtartammal, kétszer is megszervezték a tanfolyamot. Ezen alkalmak során alakult ki a tanfolyam végleges tematikája.

Hasonló szervezésű volt továbbá a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány támogatásával, valamint a Zala Megyei Pedagógiai Intézettel közösen tartott *Ünnepek zenéje* továbbképzés.

2005-ben pedig Kecskemét megyei jogú város Kodály Örökség Programjának jelentős támogatása tette lehetővé két továbbképzés – az egyházzenei és a karvezetői – megtartását. Szinte biztosnak látszik, hogy későbbiekben a továbbképzések megszervezésében ez a mód a legcélravezetőbb, mert tartalmán túl az anyagi terhek átvállalásával is vonzóvá válik az éneket tanító pedagógusok körében.

6. Speciális tanfolyamok

Az 1990-es évek elején, amikor az intenzív továbbképzések rendszere hanyatlásnak indult, több alkalommal hirdettek meg ún. speciális tanfolyamot. Részben idesorolhatók persze a korábbi szemináriumok alatt szervezett vonóstanári tanfolyamok is, ahol a résztvevők a Szilvay testvérek által kidolgozott *Colour Strings – Színes húrok* hangszertanítási módszerrel ismerkedhettek meg, sok gyakorlati hangszeres tevékenység révén is.

Az 1992 nyarán tartott „Mozarttól Bartókig” tanfolyam nem várt sikert hozott. Ez elsősorban a két előadónak volt köszönhető, hiszen a foglalkozásokat Lendvai Ernő zenetudós és Szabó Miklós egyetemi tanár vezette. A tanfolyamon elsődlegesen a tanárképző főiskolák, a zenetanárképző intézetek és zeneművészeti szakközépiskolák szolfézs és zeneelmélet tanárai vettek részt. A népszerűség oka volt az is, hogy a továbbképzési kínálatban alig volt olyan program, amely a felsőoktatásban tanítók számára nyújtott volna tudás-frissítő lehetőséget. A tanfolyamot meg kellett ismételni (1993, 1994). Lendvai Ernő halála után pedig néhány nyáron Szabó Miklós egyedül folytatta a megkezdett munkát.

7. Határon túli magyar énektanárok számára hirdetett tanfolyamok

A továbbképzések között különleges csoportot alkotnak a határon túli magyar énektanárok számára hirdetett tanfolyamok. Határon túli résztvevők tk. már az első Kodály Szemináriumok óta voltak Kecskeméten, igaz nagyon kis számban, egy-két fő. Ezek a résztvevők általában személyes ismeretség révén kerültek Kecskemétre, s többnyire az Intézet támogatásával tudtak részt venni valamelyik tanfolyamon: így például több, Erdélyből érkezett résztvevő volt az 1992-ben rendezett Lendvai Ernő és Szabó Miklós által vezetett tanfolyamon.

Kimondottan csak a határon túli énektanárok számára szervezett tanfolyamra először 1994-ben került sor. Ezek a tanfolyamok szinte kivétel nélkül valamelyik állami szerv vagy alapítvány támogatásával valósultak meg. Az 1994-ben és az 1995-ben szervezett tanfolyamra a Művelődési és Közoktatási Minisztérium által biztosított ösztöndíjjal jöhettek a szomszédos országok magyar szakemberei. 1999-ben, 2000-ben és 2001-ben az Oktatási Minisztérium Határon Túli Magyarok Titkársága, illetve a Határon Túli Magyarok Főosztálya tette lehetővé a tanfolyam megszervezését. 2003-ban az Oktatási Minisztérium és a Pedagógus-továbbképzési, Módszertani és Információs Központ biztosította a tanfolyam anyagi fedezetét, illetve a Visegrádi Négyek által létrehozott *Visegrad Fund* pályázatán elnyert támogatás tette lehetővé szlovákiai magyar pedagógusok részvételét. 2006-ban pedig új pályázati lehetőség révén a Kecskeméti Kodály Intézetért Alapítvány és a Nemzeti Civil Alapprogram támogatásával jött létre egy továbbképzés. 2001 után az ösztöndíjat elnyertek is fizettek egy minimális összegű hozzájárulást, ezzel is ösztönözték őket arra, hogy maximálisan használják ki a továbbképzés adta lehetőségeket.

A határon túli zenepedagógusok számára szervezett tanfolyamok szerkezete és tematikája megegyezett a hazai tanárok tanfolyamaival. Azonban minden esetben alkalmazkodott e tanárcsoport sajátos igényeihez. Számukra sokkal több előadást szerveztek,

elsősorban azért, hogy minél jobban bővítsék zenei anyagismeretüket, s ezzel is segítsék mind az iskolai munkájukat, mind az iskolán kívüli zenei és művelődési tevékenységüket. Nagyon fontos volt a népzenei ismereteik módszertani szempontú gazdagítása, valamint a hazai népzene kutatás új eredményeinek megismertetése.

Mivel a határon túli kollegák igen jelentős – még az itthon tapasztaltnál is nagyobb – szerepet töltenek be a kisebb-nagyobb közösségek kulturális életében, – elsősorban különböző népzenei együttesek, illetve egyházi és amatőr kórusok vezetése révén – nagyon fontos volt, hogy az intézeti tanfolyamok segítséget nyújtsanak ehhez a munkához is.

A résztvevők között az Oktatási Minisztérium többször végzett értékelést a tanfolyamot követően. A kérdőíven megadott kérdések a tanfolyam tartalmára, az előadók felkészültségére, az elmélet és gyakorlat arányára, az elhelyezés körülményeire vonatkoztak. Mind a 2001-ben, mind a 2003-ban végzett felmérés szerint a résztvevők az Intézet által szervezett tanfolyamot kiválóan értékelték. Kiemelkedőnek tartották a program sokoldalúságát, az előadók felkészültségét és érzékenységét, a tanfolyam légkörét. Hiányként a kóruséneklést, valamint a kortárs zenével való még több foglalkozást említették.

Egy-egy tanfolyamra átlagosan 25-30 kolléga jött Kecskemétre. Az ösztöndíjak elosztása az adott országban lévő magyar népesség arányában történt, így a különböző tanfolyamokra legtöbbször Romániából és Szlovákiából érkezhettek. Az ösztöndíjasok kiválasztása a helyi pedagógiai szövetségeken keresztül történt, ezért ezt a folyamatot mindig befolyásolták a helyi viszonyok is. Időnként a szervezeteken belüli ellentétek is nehezítették a kapcsolattartást: például gyakran nehezen jutott el felhívás egyes területekre, valamint az is előfordult, hogy nem sikerült a résztvevők körét kiszélesíteni, többször ugyanazok tanárok – persze a legérdeklődőbbek – jöttek el a kecskeméti továbbképzésekre.

Természetesen, az adott ország politikai berendezkedése is befolyásolta azt, hogy milyen

módon történt az ösztöndíjak elosztása.⁸

Néhány alkalommal a határon túlról érkezett egyedi megkeresés alapján az adott országban szervezett az Intézet tanfolyamot. Így került sor tanfolyamokra Rév-Komáromban (Szlovákia) és Lendván (Szlovénia).

- x x x -

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy Intézet elsősorban a magyar énektanárok továbbképzésével kapcsolódott a magyar közoktatás egészéhez. Ez volt az a terület, ahol a lehetőségekhez mérten befolyásolni és segíteni tudta az iskolai ének-zene oktatás helyzetét. Különösen azért is volt ez fontos, mert hosszú évek próbálkozásai ellenére sem folyhatott alapképzés, tanárképzés az Intézeten belül.

Ez a munka a kezdeti időszakban igen sikeresnek mondható, hiszen a nyári szemináriumok idején szervezett továbbképzéseken a hazai résztvevők magas száma révén sok helyre, sok iskolába juthatott el az Intézet által képviselt zenepedagógiai szemlélet. Hamar kialakult egy időtálló tematika, mely minden későbbi tanfolyami forma alapját képezte.

A zenei készségfejlesztést szolgáló tárgyak (szolfézs, karvezetés, hangképzés) mellett fontos szerepet töltöttek be az iskolai zeneoktatást közvetlenebbül szolgáló tantárgyak, foglalkozások (módszertan, módszertani konzultáció, bemutató órák, iskolai óralátogatás). Minden továbbképzési programban kiemelt szerepet kaptak a zenei anyagismeret bővítését szolgáló tárgyak (zeneirodalom, kórusirodalom, analízis, XX. századi és kortárs zenével foglalkozó előadások, elemzések).

8. Az ösztöndíjak elosztása a tapasztalatok szerint leggyördülékenyebben Szlovákiában folyt. A határon túli magyar szervezetek megosztottsága is sokszor nehezíthette az információ eljutását, ez elsősorban a Vajdaságban, illetve Kárpátalján okozott ez nehézséget.

A 90-es évektől kezdve a továbbképzések tematikájában specializálódás figyelhető meg. Ezek a tanfolyamok egy-egy terület elmélyültebb tanulmányozását tették lehetővé: így például a kórusvezénylés, kórusirodalom, kezdők zongoratanítása, egyházzenei repertoár, kortárs zene tanításának módszertani kérdései, népi hangszer játék és zenehallgatás témakörökben.

A továbbképzési programok áttekintése után elmondhatjuk, hogy az Intézet mindent megtett annak érdekében, hogy életben tartsa a magyar zenepedagógusok számára szervezett továbbképzéseket. Az alapértékek megtartásával időről-időre bővítette a kínálatát újabb és újabb témákkal, ezzel is részvételre ösztönözve a tanárokat. Azonban úgy látszik, hogy az ajánlatok nem mindig találtak a mindennapi igényekkel és érdeklődéssel. Ugyanakkor többször megfogalmazódott, hogy az Intézet valóságosan is legyen „zenei továbbképző központ”, és segítse jobban a hazai zeneoktatást.

Mindezek ellenére az utóbbi évek további létszámcsökkenése jelzi, hogy a közoktatásban mind óraszámban, mind pedig jelentőségében a művészeti nevelés, s ezen belül az ének-zeneoktatás veszített korábbi pozíciójából. A legújabb rendelkezések pedig a „minőségi oktatás” jegyében, a tanítási formák (formális) védelme érdekében minimálisra csökkentik a „tanerők” személyes fejlődésének, fejlesztésének lehetőségeit, a megnövekedett anyagi terhek mellett. Ez az Intézet ilyen irányú működését és hatékonyságát is korlátozza. Valószínűleg a szakmai közvélemény, különösen a Nemzeti Alaptanterv kialakításakor az Intézettől hangsúlyosabb részvételt kívánt volna. Azonban sokak téves elképzelésével és elvárásaival szemben az Intézet nem rendelkezett/rendelkezik megfelelő hatáskörrel a rendeletek és a tanügyi szabályozás befolyásolására. Arra nézve, hogy az Intézet kihasználta-e minden lehetőséget, hogy zeneoktatás romló helyzetére befolyással legyen: ez a dolgozat keretein túlmutató kérdés.

Figyelemreméltó azonban a Kórusok Országos Tanácsa volt elnökének e kérdésben megfogalmazott gondolata, amely jól látja a kialakult helyzetet: *„Nem a Kecskeméti Kodály Intézetben múltott és múlik, hogy a rendszerváltás előtti közel 300 (sic!) zenei tagozatú általános iskolák száma az utóbbi időben 100 alá csökkent. De egy erőteljesebb Kodály Intézet védőfalat építhetett volna az oktatáspolitikai rombolásaival szemben...”*⁹

VII. Nemzetközi kapcsolatok, kiadványok, kutatás és egyéb tevékenység

1. Nemzetközi kapcsolatok

Az Intézet megalakulásától kezdve igen széleskörű nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy igazgatója és tanári karának több tagja intézeti munkájukat megelőzően több évig külföldön tanítottak, előadásokat és bemutató foglalkozásokat tartottak.¹ Munkájuk révén egyrészt megismerkedtek külföldi zenei szakemberekkel, zenei intézményekkel, bekapcsolódtak a zenepedagógia nemzetközi áramába, másrészt a külföldi szakemberek érdeklődését is felkeltették a hazai zeneoktatás iránt. Szintén az Intézet munkájának megismerését segítette különösen a 70-es és 80-as években a magyar zeneoktatás iránt folyamatosan megnyilvánuló nemzetközi szakmai érdeklődés. Az intézeti nemzetközi kapcsolatok további bővüléséhez járult hozzá a kecskeméti Kodály Iskola, hiszen oktató munkája iránti érdeklődés sok zenei szakembert vonzott Kecskemétre, s így az Intézetbe is.

A nemzetközi ismertséget növelte és további szakmai kapcsolatok kiépülését jelentette az a tény is, hogy az intézmény kiemelt figyelmet kapott az országos, a megyei és városi politikai vezetéstől abban a tekintetben, hogy az Intézetbe tett látogatás szinte kötelező pontként szerepelt egy-egy külföldi politikai vagy szakmai delegáció kecskeméti programjában. Az ilyenfajta látogatások közvetlen eredménye nehezen mérhető, mégis több esetben a szakmai kapcsolatokra is hatással voltak.²

1. Erdei Péter, igazgató – USA, Kanada, Dánia, az Intézet tanárai: Nemes Klára – USA, dr. Kokas Klára – USA, Kanada, Olaszország.

2. Az évek során az Intézetben tett látogatást – többek között – Perez de Cuellar, az ENSZ akkori főtitkára (1984), a belga királyi pár (1990), a spanyol királyné (1991), a norvég királyné (2002). Az államfők közül az utóbbi években a lengyel államfő – 2000, az észt köztársasági elnök – 2002, a máltai köztársasági elnöke – 2002. A vendégek között találhatók nagykövetek, miniszterek, parlamenti elnökök és pártvezetők. Egy-egy nagykövet látogatása nyomán több kapcsolatfelvételt is kapott a külföldi egyetemekkel vagy szakmai szervezetekkel.

Az Intézet nemzetközi szakmai kapcsolatai több területen valósulnak meg:

- a) az intézeti tanárok külföldi meghívásai tanfolyamok és előadások tartására;
- b) intézményekkel, egyesületekkel kötött együttműködési megállapodások;
- c) az Intézetbe látogató külföldi szakemberek és szakmai csoportok.

- a) Az Intézet tanárai rendszeresen kaptak és kapnak meghívást a világ különböző országaiba, tanfolyamok és előadások tartására. Évente átlagosan 8-12 meghívásnak tesznek eleget. Ezek a meghívások általában egy-egy személynek szólnak, illetve többször kéri fel az intézményt arra, hogy delegáljon valakit egy-egy konferenciára, szakmai konzultációra vagy tanfolyam tartására. (l. 7. melléklet)

Átnézve a külföldi meghívások sorát, megállapítható, hogy az évek során az intézeti oktatók elsősorban rövid, néhány napos tanfolyam tartására kaptak lehetőséget. Ezeket egyrészt különböző egyetemeken tartották, így többek között az alábbi helyeken: Jyväskylä-i Egyetem (Finnország), Duisburgi Egyetem (Németország), Centro Goitre (Olaszország), Chopin Zeneakadémia (Lengyelország), Canberra School of Music (Ausztrália), Szymanowski Zeneakadémia (Lengyelország), University of St. Thomas, (USA), McNeese University (USA), St.Patrick's College (Írország), North Texas University Denton (USA), Capital University (USA), University of Santiago de Compostela (Spanyolország), University of Valparaiso (Chile), Central Conservatory of Music (Peking, Kína), Shanghai Conservatory (Kína) National Art Institute (Dél-Korea).

Másrészt kiemelkedően magas a különböző szakmai vagy kulturális szervezetek által meghirdetett kurzusokon való oktatás: így például az Ír Kodály Társaság, a British Kodály Academy, a Görög Kodály Társaság, a Nemzetközi Kodály Társaság, különböző országok zenetanárainak szakmai szervezetei, különböző országokban

működő további nemzeti Kodály Társaságok, az Ifjú Zenebarátok Nemzetközi Szervezete, a Kórusvezetők Nemzetközi Szervezete, az ISME (Nemzetközi Zenei Nevelési Társaság), EPTA (Európai Zongoratanárok Egyesülete), CSEMADOK (Szlovákiai Magyarok Kulturális Egyesülete), valamint a szomszédos országokban működő egyéb magyar szervezetek által szervezett tanfolyamokon.

A meghívások másik csoportját alkotják az előadások tartására szóló meghívások különböző zeneoktatási és zenepedagógiai konferenciákon. Ezek között kiemelt helyet foglalnak el a kétévenkénti Kodály Szimpóziumok, valamint az ISME kongresszusok.

Külön említést kell tenni a különböző zenei versenyek zsűrijébe szóló meghívásokról. Ezek elsősorban nemzetközi kórusversenyek – például Debrecen, Arezzo (Olaszország), Cork (Írország), Hong Kong (Kína), Llangollen (Nagy-Britannia), Marktoberdorf (Németország), Tolosa (Spanyolország), Toulouse (Franciaország) –, illetve zongoraversenyek zsűrijét jelentik.

Az Intézet tanárai többször nyújtottak szakmai segítséget különböző zenei programok elindításában, legutóbb (2003) az angol University of Surrey diplomakurzusa programjának összeállításában.

Ha megnézzük a meghívások országonkénti eloszlását és gyakoriságát, megfigyelhető, hogy a legtöbb meghívás néhány országra koncentrálódik, ezek az országok elsősorban az Amerikai Egyesült Államok, Írország és Nagy-Britannia. Az eloszlás egyrészt tükrözi a Kodály koncepció elterjedésének irányát, hiszen a kezdetektől a legtöbb meghívás az Amerikai Egyesült Államokba szólt. Megemlítendő azonban, hogy Japánba, ahol az adaptáció szinte elsőként indult meg, az Intézet tanárai csak kevés alkalommal kaptak meghívást előadások, illetve tanfolyamok tartására. A Kodály adaptáció irányával megegyezően eleinte több volt az

Európa skandináv országaiba szóló meghívás, majd ez a szám fokozatosan csökken. Más zenetanítási módszerek – Orff valamint Dalcroze – elterjedtsége miatt igen alacsony az Ausztriába, Franciaországba, illetve Németországba szóló meghívások száma. Korábban egy-egy államközi csereegyezmény alapján létrejött tanulmányút is kínált alkalmat a kiutazó intézeti oktatóknak előadások tartására, a kapcsolatépítésre amellet, hogy az adott ország zenei életét, zeneoktatását tanulmányozhatták, például Dánia, Görögország és Norvégia.

Egy-egy új ország megjelenése – például Görögország vagy Dél-Korea – általában az Intézet volt hallgatóinak otthoni sikeres munkájának tudható be. Néhány ország esetében, mint például Brazília, Chile, Olaszország, Spanyolország elsősorban a személyes vagy intézményi (Lengyelország) kapcsolatoknak, s nem a Kodály koncepció elterjedtségének köszönhető a meghívások magas száma.

- b) Az Intézet az évek során kb. 40 külföldi főiskolával, egyetemmel és egyéb zenei intézménnyel alakított ki rendszeres kapcsolatot. Több esetben írásbeli szerződés megkötésére is sor került. Ezek az alábbi intézmények:

(Zárójelben az aláírás dátuma olvasható.)

Frederic Chopin Academy of Music (Warsaw, Lengyelország - 1988),

Capital University, (Columbus, Ohio, USA – 1990),

Greek Kodály Institution (Athens, Görögország – 1990),

East-Helsinki Music-Institute,(Helsinki, Finnország – 1991)

New Jersey State College (NJ, USA – 1995),

Istituto ‘Roberto Goitre’ (Olaszország – 1995),

Catholic University of Valparasio (Chile – 1996),

University of Santiago De Compostela (Spanyolország – 1997),

University of Lleida (Spanyolország – 1999),

University of Aveiro (Portugália – 1999),

University of Mississippi (MS, USA – 2003)

Karol Szymanowski Academy of Music (Katowice, Lengyelország – 2004)

A szerződések egy része hosszú távú és sokoldalú együttműködésre jött létre. Ilyen például a Görög Kodály Intézettel kötött megállapodás, hiszen különböző pontjai oktatási, kutatási együttműködésre és tanárcserére is vonatkoznak. Ide sorolható még a Capital Egyetemmel és a Chopin Zeneakadémiával kötött szerződés is. A szerződések másik része csak egy-egy programra vonatkozott, elsősorban hallgatók fogadására az éves tanfolyamon (University of Aveiro, University of Mississippi vagy New Jersey State College).

c) Az Intézetbe látogató külföldi szakemberek és szakmai csoportok

Már az első tanévtől magas volt az Intézetbe látogató szakemberek száma, mivel az Intézet működésének kezdete óta vállalkozott arra is, hogy mind az egyénileg érkezők, mind pedig szervezett csoportok számára rövid – néhány napos, vagy egyhetes – szakmai programot szervezzen a tanév folyamán. Ezek a programok többnyire iskolai óralátogatásokat, különböző témájú előadásokat, városnézést és hangversenyt foglaltak magukba. Összeállításuknál mindig figyelembe vették az egyén vagy a csoport kéréseit is.

Az első években a programok szervezése, az egyéni látogatók és szakmai csoportok fogadása csak a Kulturális Minisztérium engedélyével történhetett. A látogatók – mind az egyénileg érkezők, mind pedig szervezett csoportok –, általában valamilyen hivatalos magyar szervezet meghívására érkeztek Magyarországra.³

3. 1975 óta az Intézetben látogatást tett vendégekről nyilvántartást vezetnek: feltüntetik a látogatók nemzetiségét, létszámát, a program fajtáját (vezetés, videós szakmai program, tájékoztató előadás, stb.), a programot lebonyolító intézeti munkatárs nevét. Az adatokból évente statisztikai összesítések készülnek, amelyek a Tanulmányi Hivatal irattárában találhatók. A látogatókra vonatkozó adatok innen származnak.

Az egyéni látogatók esetében ezek a szervezetek az Intézet mindenkor felügyeleti szerve, a Kulturális Kapcsolatok Intézete, a Szakszervezetek Országos Tanácsa, az Országos Filharmónia. Ha csoportokat fogadott a fent említett szervezet valamelyike, akkor minden esetben utazási iroda – IBUSZ, MALÉV Air Tours – szervezte a magyarországi látogatást. Ebben az időben az Intézet csak a szakmai program megszervezését vállalta, szállást és egyéb programot nem. Igaz azonban, hogy más intézményekben történő óralátogatás összehangolását már egyes esetekben felvállalta (pl. óralátogatás más kecskeméti vagy budapesti iskolákban).

A látogatások szempontjából nézzünk meg ebből az időszakból egy átlagos évet, 1977-et. Két évvel az Intézet megnyitása után 13 szervezett csoport látogatott az Intézetbe. Volt közöttük angol, amerikai, ausztrál, belga, francia, holland, spanyol, több dán és norvég csoport, valamint érkezett egy tanárcsoport Japánból.

A csoportok szakmai programjának megszervezését az alábbi intézmények kezdeményezték: Kulturális Minisztérium, Kulturális Kapcsolatok Intézete, SZOT, MALÉV. Több csoport esetében azonban közvetlenül az Intézetet kérték meg a program összeállítására, így ebben az évben egy amerikai kórus, egy, az Intézet volt hallgatója által szervezett dán csoport és egy japán csoport programját szervezte az Intézet hivatalos szervek felkérése nélkül. Természetesen, a csoport fogadásához és a program megszervezéséhez a felügyeleti szerv engedélyét kellett kérni.

A csoportok átlagosan 3-4 napot töltöttek Kecskeméten. Programjukban iskolai óralátogatás (elsősorban a Kodály Iskolában, de több esetben óvodában, illetve az Óvónőképző Intézetben), intézeti előadások és óralátogatások, hangversenyek szerepeltek. A program minden esetben tartalmazott városnézést vagy múzeumlátogatást, de ezeket a helyi utazási irodák szervezték. Amennyiben

Budapesten is terveztek óralátogatást, akkor minden esetben a területileg illetékes művelődési osztály engedélyét kellett kérni.

Az egyéni látogatók általában rövidebb időt töltöttek Kecskeméten, átlagosan 1-2 napot. Többségük a Kulturális Minisztérium ösztöndíjával tartózkodott Magyarországon, s a tanulmányútjuknak egyik állomása volt az Intézet. 1977-ben hat fő ismerkedett Kodály zenei nevelési elveivel, kapott tájékoztatást az Intézet tevékenységéről, illetve látogatott órákat a Kodály Iskolában valamint az Intézetben, esetleg más kecskeméti oktatási intézményben. A látogatók között volt egy norvég újságíró, egy nyugat-német egyetemi tanár, holland görög, norvég és ausztrál hangszeres vagy iskolai zenetanár.⁴

Az 1980-as évek elején változás történt a látogatók számára szervezett programok lebonyolításában. Mint említettük eleinte a csoportok még utazási irodák vagy valamilyen magyarországi szervezet segítségével jutottak el az Intézetbe, későbbiekben azonban egyre gyakrabban fordult egy-egy külföldi egyetem, tanárképző főiskola, zenei intézmény, szakmai szervezet vagy zenei együttes – többnyire kórusok –, közvetlenül az Intézethez azzal a kéréssel, hogy az általuk küldöttek számára szakmai programot állítson össze. Több esetben már az Intézet szervezte meg a teljes magyarországi programot, beleértve a szállást és az ellátást, valamint a kiegészítő programokat is.

Szinte valamennyi egyéni érdeklődő közvetlenül az Intézethez fordult egy-egy látogatás megszervezésével kapcsolatban, kivételt képeztek a kulturális megállapodások keretében ösztöndíjjal érkező zenepedagógusok vagy kutatók.

4. A látogatók között külön csoportot alkotnak a különböző politikai, vagy egyéb, nem szakmai külföldi delegációk. Ezek vizsgálata azonban a dolgozat keretein kívül esik.

A nyolcvanas évtizedből az 1985-ös évet választottuk, mint egy átlagos, jellemző évet. Ebben az évben a szakmai csoportok száma 10 volt. A csoportok zenetanárokból, egyetemi és főiskolai hallgatókból álltak, átlagosan négy napot töltöttek Kecskeméten. Programjuk részben a csoport igényeihez igazodott, hiszen az óralátogatások szervezésénél figyelembe vették a résztvevők módszertani érdeklődését, otthoni tanári munkáját. A program másik része pedig a Kodály koncepció elméleti és gyakorlati kérdéseit taglaló előadásokból és gyakorlati foglalkozásokból állt. Érkezett csoport Dániából, Japánból, Nagy-Britanniából, Nyugat-Berlinből, az NSZK-ból és Spanyolországból.

Megnövekedett az egyéni szakmai látogatók száma, valamint hosszabbodott a kecskeméti tartózkodásuk ideje is. Összesen 17 fő töltött el általában egy hetet, órát látogatva az Intézetben, illetve a Kodály Iskolában. A látogatók különböző iskola típusokban tanító énektanárok voltak, valamint néhány kórusvezető és egyéb zenei vagy oktatási területen dolgozó szakember vett részt ilyen programban. A magyar zeneoktatással ismerkedő szakemberek az alábbi országokból érkeztek: Amerikai Egyesült Államok, Ausztria, Ausztrália, Csehszlovákia, Dánia, Finnország, Nagy-Britannia, Norvégia és Olaszország.

Az 1980-as évek elejétől megnőtt a Kodály életműve, az Intézet tevékenysége és a magyar kultúra iránt érdeklődő nem zenei szakemberekből álló csoportok száma. Számukra vezették be az ún. rövid videós programokat, melynek keretében a Kodály életművét bemutató kiállítás és az Intézet épületének megtekintése mellett bemutattak az Intézet tevékenységéről és kurzusairól készült rövidfilmet, a csoportok igénye szerint magyar, angol vagy német nyelven.

1985-ben ilyen program keretében 12 csoportot fogadtak: volt közöttük amatőr kórus, iskolai diákcsoport, óvónői csoport, oktatásszervezéssel foglalkozókból, egyetemi hallgatókból, építészekből, tanárokból és idegenforgalmi szakemberekből álló csoportok.⁵

Az 1990-es években valamelyest csökkent az egyhetes kurzuson résztvevő szervezett csoportok száma, viszont emelkedett az egyéni szakmai látogatók száma. A rövid videós programot is többen tekintették meg, mint korábban.

Az előbb említett időszakból 1997-et választottuk ki. Ebben az évben szervezett csoport csak öt volt. A csoportok Japánból, Hollandiából és Spanyolországból érkeztek. Programjuk a hagyományoknak megfelelően alakult: óralátogatások és előadások alkották a programok gerincét. Az előadások mellett azonban megnőtt a gyakorlati órák, valamint a kórus jellegű foglalkozások száma.

Az egyéni szakmai látogatók száma 29 fő volt, többségük az angol nyelvterületről érkezett (Írország, Nagy-Britannia, USA). Az éves tanfolyamon résztvevőkhöz hasonlóan közöttük is csökkent a skandináv államokból érkezők száma.⁶ A rövid videós programon résztvevők száma emelkedést mutatott: 22 csoport vett részt ilyen jellegű bemutatón⁷

A 90-es években elindult folyamat napjainkig folytatódik: változatlanul magas az egyéni szakmai látogatók száma, valamint megfigyelhető a videós programon résztvevők számának további növekedése. 2001 után újabb pozitív változás történt: örvendetesen megnőtt az Intézetbe látogató szervezett szakmai csoportok száma.

5. 1985-ben hivatalos intézménylátogatáson – vagyis ami tájékoztatást is jelent az Intézetről, s nem csak a Kodály életmű-kiállítás megtekintését – 2354-en vettek részt és a világ 34 országából érkeztek.

6. Az 1990-es évek közepétől kezdve az éves tanfolyamokhoz hasonlóan növekedett a dél-koreai, kínai és egyéb ázsiai országokból érkezők száma.

7. Ebben az évben hivatalos intézménylátogatáson a Kodály Szeminárium miatt kevesebben vettek részt, hiszen a Szeminárium előkészítése, valamint a kurzus idején nem tudtak látogatót fogadni. A látogatók száma 1076 fő volt, 22 országból.

2. Kiadványok

Igen jelentős az Intézet kiadói tevékenysége, amely az évek során a szakmai közönség elismerését vívta ki. A megjelent kiadványok egy részét önállóan, saját forrásból jelentették meg, más részét fenntartói (minisztériumi) illetve pályázati vagy intézeti alapítványi támogatások igénybevételével. Az önálló kiadás mellett néhány esetben társkiadóként szerepelt az Intézet, ez elsősorban anyagi hozzájárulást vagy szervezési segítséget jelentett. A nyelvi megoszlás is érdekes, hiszen a kiadványok nagyobb része magyar illetve angol nyelvű. Találunk közöttük néhány francia vagy német nyelvű publikációt, valamint kétnyelvű évkönyvet is.

A kiadványok műfajukat tekintve igen sokfélék:

1. tankönyvek,
2. vegyes tartalmú tanulmánykötetek,
3. zenetudományi, zenetörténeti munkák,
4. szemináriumi kiadványok,
5. évkönyvek,
6. tájékoztató füzetek,
7. kóruskották.

A megjelenési példányszámok az első kiadványoknál magasak, kötetenként általában 1500-2000 példány. Az évek folyamán ez a szám fokozatosan csökkent, a legújabb kiadványok esetében már csak 300-500 példány között mozog.

A **tankönyvek** között a legnépszerűbb kiadvány *Hegyí Erzsébet: Solfege According to the Kodály Concept* című sorozat. Az első kötet önálló kiadásban jelent meg, a további kötetek pedig a Kodály Center of America (1985, 1987) segítségével, valamint a Zeneműkiadóval (Budapest) közösen.

Nagyon színes a **tanulmánykötetek** sora. Ebbe a kategóriába tartozik *Dobszay László Kodály után* (1992) című kötete, amely angol és magyar nyelven jelent meg. A tanulmánykötetek között a másik igen sikeres kiadvány volt a szintén angolul és magyarul is megjelent *A zeneszerző Kodály* (1986) című kötet, Kecskeméti István munkája. Itt kell megemlítenünk *Ittész Mihály 22 zenei írás* (1999) című könyvét, mely válogatást ad a szerző évtizedek alatt megjelent írásaiból.⁸

A **zenetudományi munkák** között találjuk *Lendvai Ernő Szimmetria a zenében* című kötetet (1993-1994), melyet angol, magyar és német nyelven adtak ki. A kötet elemző tanulmányokat tartalmaz olyan témákban, mint a harmóniai-hangnemi tengelyrendszer, vagy a hangzásvilág alaptípusai. Főleg Bartók és Kodály zenei nyelvét elemzi a szerző, de Mozart, Verdi és Wagner fejezetek is találhatók a könyvben.

Külön figyelmet érdemelnek a **magyar zenetörténeti dolgozatok és a magyar zeneoktatás** történetét feldolgozó munkák. Ilyen például, *A zenei köznevelés történetéből. Dokumentumok és pedagógus portrék a XX. század második feléből* (szerk.: Balás Endre és Kontra István, 2005), *Maróti Gyula: "Fölszállott a páva". A magyar énekkari kultúra megújulásának története 1920-1945.* (1994).

Említésre méltó azon kiadványok összessége, amelyek a **Kodály Szemináriumok** alkalmával kerültek kiadásra. Itt a legnagyobb a választék, hiszen egy-egy rövidebb lélegzetű előadás megjelenéséről van szó. Néhány cím a kötetek sorából: *Nádasdy Kálmán: Élni segítő zene* (1976), *Bárdos Lajos: On Kodály's Children's Choruses* (1978), *Tarnóc Márton: Kodály és a régi magyar műveltség* (1981), *Szabó Miklós: Kodály kórusműveinek előadási kérdései* (1985), *Dr. Kokas Klára: Vízceppben a fény* (1991), „*Mester és tanítványai*” *Petrovics Emil és tanítványai (Hangversenyismertető)* (1993).

8. E kötetek sikerét jelzi az is, hogy valamennyi első kiadásban már elfogyott. Eddig sajnos, csak egy kötet (Ittész Mihály munkája) újra megjelentetésére volt anyagi fedezet.

Több-kevesebb rendszerességgel jelentek meg az **Intézet évkönyvei**. Az évkönyvek sorában kéttípusú kötetet adtak ki. Az I. és a III. kötet csak tanulmányokat tartalmaz, míg a II. és a IV. kötetben az írások mellett az Intézet működésére vonatkozó statisztikai adatokat is megjelentettek: a tanári kar tagjai, a nyári szemináriumok előadóinak névsora, az éves tanfolyamok hallgatóinak számát országonként és tanévenként bemutató lista, a nyári hangversenyek előadóinak és a kiadványok jegyzéke.

Az Intézet munkájának minél szélesebb körben való megismertetését a **tájékoztató füzetek** szolgálják. Az első, fényképekkel is illusztrált füzet 1976-ban jelent meg öt nyelven. A füzet az Intézet tanfolyamairól adott részletes tájékoztatást. A második ilyen jellegű igen tetszetős kiadvány 1982-ben jelent meg hat különböző nyelven (magyar, angol, német, francia, spanyol és orosz). A füzetben a tanfolyamok ismertetői mellett összefoglalót találunk Kodály zenei nevelési elveiről, Kodály és Kecskemét kapcsolatáról, a magyar zenei nevelés rendszeréről, az Intézet épületéről és Kecskemétről.

A következő füzet 1990-ben már csak három nyelven – magyar, német és francia – jelent meg. Követi az előző kiadvány szerkezetét, kiegészítve az 1990-ben megnyílt Kodály Zoltán Emlékmúzeum bemutatásával. Természetesen, a későbbiekben a Múzeumról is készült önálló angol és magyar nyelvű ismertető füzet.

Az angol nyelv egyre szélesebb körben való használata az intézeti ismertetőik megjelenésére is hatással volt, hiszen 1997-ben elsőként az angol nyelvű intézeti tájékoztató fogyott el. Így szükség volt egy újabb angol nyelvű füzet megjelentetésére. Mivel igen magas az Intézetbe látogató turisták száma, számukra egy kétoldalas szóróanyag is készült magyar, angol és német nyelven.⁹

9. Mind a Kodály Múzeumról, mind pedig az Intézetről készült képeslapsorozat is, melyeket Tihanyi Bence és Féhner Tamás fotóművészek készítettek.

Az Intézet programjainak népszerűsítésére a legújabb eszközöket is használja, hiszen saját honlapja van (www.kodaly.hu). A rendszeresen frissített honlapon az aktuális oktatási és egyéb programokról szóló információk mellett képgaléria, Kodály Zoltán életművét bemutató írások, és egyéb hasznos tudnivalók találhatók.

1992 óta jelentet meg az Intézet **kóruskottákat**. Ennek a munkának a kezdetét egy pályázat segítette, amelyet Kodály születésének 110. évfordulójára a Katona József Társaság (Kecskemét) és a Magyar Kodály Társaság írt ki. Az évek során az alábbi szerzőktől jelent meg kóruskotta: Balassa Sándor, Farkas Ferenc, Kocsár Miklós, Mohay Miklós, Tóth Péter, Vajda János és Vass Lajos.

3. Kutatás

Az Intézet Alapító Okirata kiemelt feladatként említi az ének-zeneoktatás fejlesztéséhez szükséges elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok feltárását és javaslatok kimunkálását. Ezt a feladatot a különböző oktatási intézményekkel együttműködve kísérletek, felmérések és adatgyűjtés formájában kívánták megvalósítani.

Áttekintve az Intézet ilyen irányú tevékenységét megállapíthatjuk, hogy ez az a feladat, amely az évek során a legkevésbé valósult meg. Az okok között elsőként azt említhetjük, hogy az Intézet személyi feltételeinek létrehozásakor nem alakítottak ki kutatói munkakört, csak egyéni érdeklődés és szakmai elhivatottság kapcsán merült fel időről-időre egy-egy kutatási téma. Ezzel párhuzamosan az Intézet költségvetésében soha sem különítettek el anyagi forrásokat egy-egy kutatási téma, felmérés vagy iskolai kísérlet megvalósításához. Az Intézet legtöbbször támogatóként csatlakozott egy-egy téma, vagy kísérlet megvalósításához, ritkábban szerepelt kezdeményezőként. Ha egy-egy témában kezdeményezőként szerepelt, akkor mindig külső támogatásra szorult, amelyet általában pályázatokon próbált megszerezni.

Említsük meg a legfontosabb kutatási témákat.¹⁰

10. A különböző kutatási témákra vonatkozó dokumentációk a Kodály Intézet Archívumában található.

a) Komplex esztétikai nevelési kísérlet

A Magyar Tudományos Akadémia Közoktatási Bizottsága az 1970-es tervezett tantervi reform részletkísérleteként adott megbízást dr. Kokas Klárának, az Intézet későbbi munkatársának a komplex esztétikai nevelési kísérlet indítására.¹¹

A kísérlet célja az volt, hogy az esztétikai nevelést a személyiség egészére vonatkoztatva a művészeti élmények, zenei élményszerzés befogadásával valósítsa meg, különböző alkotói-önkifejezői tevékenységformákkal: a zenei mozgásokhoz kapcsolt vizuális térérzékelés, izom- és test irányította mozgás koordinációja révén.

A kísérleti oktatás az 1974/75-ös tanévben két budapesti iskolában indult, majd az Orgovány-Kargalán található összevont tanyasi iskola is a kísérlet része lett. Az első öt év tapasztalatai alapján a továbblépést elsősorban az iskolai és óvodai gyakorló pedagógusok képzésében látták. A kísérlet eredményeiről számos publikáció jelent meg és több film is készült. Dr. Kokas Klára nyugdíjazása után a kísérlet nem az Intézet keretei között folytatódott.

b) A zenei írás-olvasás tanítása eredményességének felmérése (az OKKT 6-os számú főirány 2.1. fejezete, az MTA-OM Zenei Nevelési Munkabizottság kezdeményezésére)

A felmérés a zenei írás-olvasás tanítását vizsgálta nem ének-zene tagozatos általános iskolában, valamint általános tantervű gimnáziumokban. A kísérletben 10 iskola vett részt egy-egy osztállyal (öt budapesti, két székesfehérvári, egy mátészalkai, egy kecskeméti, és egy nagykőrösi iskola). A szakértői bizottság által összeállított teszt-lap feladatait kellett kitölteni.

11. A kísérlet előzményei már korábban fellelhetők, azt mondhatjuk, hogy ebben az esetben az Intézet csak „befogadóként”, „háttérként” szerepelt.

A kísérlet egyik célja – a hazai iskolai helyzet feltérképezése mellett – olyan mérési módszerek kidolgozása volt, amelyek feltétlenül muzikálisak, ugyanakkor módot adnak az eredmények objektív regisztrálására is. A nem elégséges anyagi és szervezési támogatás miatt csak részeredmények születtek. Ezeket felhasználásra ajánlották gyakorló pedagógusok, oktatást előkészítő szakemberek és tankönyvírók számára. Az eredményeket *A zenei nevelés helyzete Magyarországon* című kiadványban jelentették meg (1981).

c) „Félelemmentes Gyermekvárókért” – Dr. Sediánszky Éva kísérleti programja

1975-ben indult dr. Sediánszky Éva pécsi gyermekgyógyász kezdeményezésére a pécsi egyetemi városrész Rókus-utcai körzeti gyermekorvosi rendelőjében egy új program, melynek célja az volt, hogy a rendelő új berendezésével (gyerekrajzok, virág, játékok, akvárium) szemlélődésre, játékra, mozgásra inspirálja a betérő beteg gyerekeket, ennek segítségével pedig félelemmentes és hatékonyabb orvos-beteg kapcsolat jöjjön létre.

Ehhez a kísérlethez nyújtott segítséget az Intézet a program zenei anyagának összeállításával különböző korosztályok számára készült kazetták formájában. Miután a kísérlet a Magyar Tudományos Akadémia kutatási programjai közé került, az együttműködés megszakadt.

d) Kodály Zoltán élete és munkássága: a Kodály-irodalom nemzetközi bibliográfiája (Az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok támogatásával)

A kutatás célja volt, hogy egy minél teljesebb annotált bibliográfiában feltárja a Kodály életére és munkásságára közvetlenül vonatkozó, illetve Kodály munkásságával összefüggésbe hozható irodalmat a napilap-cikkektől a zenepedagógiai és zenetudományi kiadványokig. Eredeti terv szerint hazai források mellett külföldi munkatársak bevonásával kívánták az adatbázisba kerülő anyagot gazdagítani. Végül a munkatervtől eltérően csak magyar nyelvű adatbázis jött létre. A kutatási program 2000-2004 közötti szakaszában kb.

10.000 szakcikk és könyv került az adatbázisba. A Kodály Intézet Könyvtárának és Zenepedagógiai Archívumának anyaga mellett a különböző megyei könyvtárak (Békéscsaba, Debrecen, Eger, Győr Kaposvár, Kecskemét, Nyíregyháza, Salgótarján, Szombathely, Zalaegerszeg) munkatársainak bevonásával gyűjtötték össze a hazai adatokat, összesen mintegy kétszáz sajtóorgánumból. Erdélyi forrásokat is feltártak ottani munkatársak segítségével.

A kutatás folytatásaként a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával az anyag legértékesebb része, közel két-háromezer tétel feldolgozásra került, s hozzáférhetővé vált az Intézet honlapján. Mindenképpen folytatásra érdemes lenne a kutatás, hiszen egy soha le nem zárható programról van szó. Fontos lenne, hogy minél szélesebb körben hozzáférhető legyen az anyag, így feltétlenül szükséges a más formában való megjelentetés is (CD-ROM vagy könyv formájában).

4. Kodály Zoltán Emlékmúzeum

1990 tavaszán nyílt meg a magyar zenetörténet legfontosabb alkotóműhelyeinek egyike, az Intézet új részlege Budapesten, Kodály Zoltán egykori lakásában, a Kodály Zoltánné felajánlása nyomán kötött ajándékozási-letéti szerződésnek s a Művelődési Minisztérium támogatásának köszönhetően.

Kodály 1924 októberétől haláláig, 1967 márciusáig lakott a ma nevét viselő Köröndön. A lakás négy utcai szobából állt, a hozzájuk tartozó mellékhelyiségekkel. A zeneszerző otthonának három helyiségét, az ebédlő egy részét, a könyvtár-dolgozó szobát és a zeneszalont eredeti formájában állították helyre. Az ebédlőből balra nyíló szoba ad helyet a Múzeum időszakos kiállításának, mely Kodály életművének fontos állomásait mutatja be.

A Múzeum mellett működő önálló intézmény a Kodály Archivum, mely Kodály Zoltánné tulajdonát képező dokumentumok (kéziratok, nyomtatványok, fotók, rajzok, hangfelvételek,

mozgóképek) szakszerű őrzését, gyűjtését és jegyzékbe foglalását végzi. További célja a Kodály-kutatások előmozdítása, segítése.

Az Emlékmúzeum az Intézet szervezésében gyakran ad otthont hangversenyeknek, tanácskozásoknak és könyvbemutatóknak, a Magyar Kodály Társaság és a Nemzetközi Kodály Társaság rendezvényeinek.

5. Egyéb tevékenység

Az Intézet igen széleskörű kulturális és közművelődési tevékenységet folytatott és folytat. A kezdeti hangversenyszervezés az évek során további területekkel bővült, melyeknek egy részét a szakmai közvélemény számára szervezték: konferenciák, tapasztalatcserék, és kórustalálkozók tartoztak ebbe a körbe. Más részük a zene és irodalom, valamint a zene és más művészeti ágak kapcsolatát ölelték fel: ilyen rendezvények voltak például az irodalmi estek és képzőművészeti kiállítások. Az Intézet gyakran adott otthont könyv- és lemezbemutatóknak és egyéb, a helyhez illő rendezvényeknek.

5.1. Hangversenyek

Az Intézet megnyitásakor Kecskeméten kevés olyan intézmény volt, amely a nagyközönség számára rendszeresen hangversenyt szervezett. A Kodály Iskolában vagy az Állami Zeneiskolában a növendék hangversenyek voltak túlsúlyban, s csak az Országos Filharmónia tartott néhány hangversenyt meghívott előadók közreműködésével.

A 70-es évek végétől új kezdeményezéssel találkozunk Kecskemét zenei kínálatában: ezt a rendezvénysorozatot a *Kecskeméti Zenei Hetek* elnevezéssel szervezték meg. Az Intézet nagyterme ideális helyszín volt szóló és kamaraestek rendezésére, így rendszeresen otthont adott a Zenei Hetek hangversenyeinek.

1975 és 1982 között egy-egy szezonban átlagosan 8-10 nyilvános hangversenyt rendezett az Intézet igen neves művészek közreműködésével. Fellépett többek között az Éder

Vonósnégyes (1976), Onczay Csaba (gordonka – 1977), Hegedűs Endre (zongora – 1977, 1978), Schiff András (zongora – 1977), Komlós Katalin (zongora – 1978), Rados Ferenc (zongora – 1979), Tusa Erzsébet (zongora – 1981), a Kodály Vonósnégyes (1982), Bársony László (brácsa – 1982). Ligeti András (hegedű – 1982).

Ezekben az években az Intézet művésztanárai és más kecskeméti muzsikusok is gyakran kaptak fellépési lehetőséget: így például Sátorhegyi Erzsébet (a Kodály Iskola zongoratanára, 1976), Keönch Boldizsár és Somorjai Paula (az Intézet magánének tanárai), Hajdu Roland (az Intézet kamarazene tanára – 1977, 1979, 1981, 1982). A tanév folyamán az Intézet hallgatói is többször adtak nyilvános hangversenyt, elsősorban az első félév, valamint a tanév végén.

1982 és 1990 között csökkent az olyan hangversenyek száma, ahol meghívott művészek léptek fel, viszont növekedett a hallgatói, valamint kecskeméti közreműködőkkel szervezett hangversenyek száma. Ez a csökkenés elsősorban azzal magyarázható, hogy új koncerthelyszínek, illetve hangversenyrendezők jelentek meg Kecskeméten. Itt leginkább a Megyei Művelődési Központot kell említenünk, ahol a színházterem lehetőséget adott nagyobb előadói apparátust kívánó művek – zenekari művek, oratóriumok – előadására is. A Kodály Iskola új épülete, a felújított volt Református Újkollégium díszterme szintén kitűnő hangversenyhelyszínnek bizonyult, ahol a növendék koncertek mellett már nyilvános koncertek rendezésére is sor került.

Az Intézet a kecskeméti muzsikusok és fiatal pályakezdők támogatását mindig fontosnak tartotta, s ezt elsősorban ingyenes koncerthelyszín biztosításával tudta megvalósítani. Ez említett időszakban igen sok ilyen hangversenyre került sor. Fellépett például, Dratsay Ákos (fuvola – 1983, 1984, 1989), Dráfi Kálmán (zongora – 1983), Kapás Géza (hegedű – 1983), Gerhát László (zongora – 1986, 1987), Erdei Márta (zongora – 1989,

1990), Legány Dénes (zongora – 1985), Szabó Zsuzsanna (fuvola – 1990), Móre Írén (fuvola – 1990).

1982-1990 között több olyan nyilvános hallgatói hangversenyt találunk – a szokásos félévi koncertek mellett –, amelyen kiemelkedő intézeti növendékek szerepeltek szóló vagy kamaraesteken. A hallgatói hangversenyek számának növekedése is mutatja, hogy az intézeti tanulmányi programokban még nagyobb hangsúlyt kapott az énekes és/vagy hangszeres zenei gyakorlat.

1991 és 2005 közötti időszakban megnőtt a külföldi előadók fellépése az évközi hangversenyeken. Ezek egy része valamelyik budapesti külföldi nagykövetség vagy kulturális intézet felkérésére jött létre, más részük intézményi szakmai kapcsolatok révén. Felléptek kamaraegyüttesek (pl. Huntington Trió – USA, 1991, Jerusalem Lyric Trió – Izrael, 1997, Pegazos Vonósnégyes – Németország, 2000); kamarakórusok (pl. Uppsala-i Dóm Kamarakórusa – 1991, Jubilate Kórus – Svájc, 1993, Sibelius Akadémia Kórusa – Finnország, 1996, Montana Egyetem kórusa – USA, 2002, 2004); szólisták (Moushina Issa – zongora, Egyiptom, 1991, John Pickett – zongora, USA 1992, Martine De Craene – ének és Gilbert de Greeve – zongora, Belgium 1991, 1997, Eran El Bar – zongora, Izrael, 2001).

Az időszak vége felé tovább emelkedett a hallgatói hangversenyek szám, különösen a 2002-es új tanfolyamok – zongora pedagógia, ének pedagógia, dalkíséret – bevezetése után. E tanfolyamok megjelenése a más kurzusokon tanulók zenei tevékenységét, így a hangversenyeken való szereplését is jó irányba befolyásolta.

5.2. Szakmai rendezvények (konferenciák, találkozók)

Az Intézet a magyar zeneoktatás időszerű kérdéseinek megvitatására, helyzetének felmérésére időről-időre próbált teret biztosítani szakmai találkozók és konferenciák szervezésével.

Az 1960-es évek hagyományait folytatva a Kodály Iskolával és a Várossal közösen rendszeresen Kecskemétre hívta az ének-zenei iskolák kórusait. A kórustalálkozók célja egyrészt az volt, hogy bemutatkozási lehetőséget biztosítsanak az ének-zenei iskolák kórusainak, ezzel is segítve az ország különböző részein lévő iskolákban folyó kórusmunka minél szélesebb körben való megismerését. Másrészt a találkozók az ének-zenei iskolák kórusvezetőinek, ének-zenetanárainak munkáját, szakmai fejlődését segítették a neves zenei szakemberek előadásai, szakmai bemutatók és eszmecserék.

Eleinte az évente (1977, 1978, 1979), majd a kétévenként tartott találkozók (1981, 1983) után ritkult a rendezvények sora: a 80-as évek második felében már csak egyszer, 1986-ban volt. Úgy tűnik, mindenképpen szükség lett volna ilyen találkozók megszervezésére különösen a 90-es évek elején a közoktatás átalakulásának idején, hiszen ezek talán segíthették volna az ének-zenei általános iskolák összefogását, ezáltal ez az iskolatípus kedvezőbb helyzetbe kerülhetett volna az átalakulás során. Az óraszám drasztikus csökkenése, az ének-zenei iskolák fennmaradásnak kérdése újra időszerűvé tette – talán kissé megkésve – az ének-zenei iskolák találkozójának megszervezését. 2004-ben, majd 2005-ben újra Kecskeméten, az első ének-zenei iskola helyszínén gyűltek össze zenei szakemberek, ének-zene tanárok, ének-zenei iskolák vezetői. Az első találkozó inkább a zeneoktatás helyzete elleni tiltakozás, az összefogás igényével szerveződött, a második már valóban egy kórustalálkozó volt. A résztvevők hangsúlyozták, hogy szükség van ilyen rendszeres találkozókra, mert csak együttesen lehet megoldani az iskolatípus problémáit, és közösen hatékonyabban lehet fellépni az ének-zenei iskolák számának további csökkenése ellen.

A zeneoktatás, a művészeti nevelés helye és szerepe a változó társadalomban, a Kodály koncepció időszerűsége – ezek azok a kérdések, melyek a 90-es évek elejétől egyre gyakrabban bukkantak fel a szakmai közvéleményben, illetve a sajtóban is. Ezekben a vitákban az Intézet nem vállalt hangsúlyos szerepet, inkább pedagógiai tevékenységével,

oktatómunkájának színvonalának megőrzésével, továbbképzések, tanfolyamok szervezésével igyekezett egyrészt példát mutatni, másrészt a közoktatásban folyó munkát befolyásolni.

Az időről-időre felmerülő kérdések megválaszolására, a különböző nézőpontok ütköztetésére, a zeneoktatási helyzet felmérésének igényével szervezett az Intézet konferenciákat. Említsünk meg néhányat ezek közül:

1991. december: Kodály Zoltán zenepedagógiai eszméi a kilencvenes években

1994. február: A zenei nevelés a megújuló iskolarendszerben

1994. június: Határon túli magyar énektanárok konferenciája

1994. szeptember: Az európai zenei továbbképző intézetek konferenciája

2003. november: Az ének-zenei iskolák aktuális problémái

Nehéz megítélni, hogy ezek a szakmai eszmecserék, konferenciák mennyire segítették a problémák megoldását, azonban az biztos, hogy egy-egy ilyen esemény ráirányította a figyelmet a zeneoktatás gondjaira. Fontos volt az is, hogy ezek az események javították az Intézet munkájának hazai elismerését és erősítették a szakmai tekintélyét.

Különleges szakmai rendezvények megszervezésére is vállalkozott az intézmény. Ezek tematikájukban voltak újak, esetleg „méretükben” különlegesek. Három különböző rendezvényt emeltünk ki ezek sorából. Elsőként említhetjük az 1977. november 30-án és december 1-jén rendezett „Ady-Kodály emléknapi” rendezvénysorozatot, melyen a magyar kultúra két meghatározó személyiségéről, köztük szellemi kapcsolatáról, az irodalom és a zene kölcsönhatásáról hangzottak el előadások, valamint hangversenyek gazdagították a programot.

Többször hirdetett az intézmény zeneszerzőversenyt is. 1992-ben a kecskeméti Katona József Társasággal és a Magyar Kodály Társasággal közösen magyar nyelvű szövegek felhasználásával dal és kórusmű kategóriában. 1997-ben, Kodály Zoltánné kezdeményezésére és segítségével Kodály születésének 115. évfordulója alkalmából nemzetközi zeneszerző

versenyt hirdetett „*In memoriam Kodály Zoltán*” elnevezéssel zenekari és oratorikus mű kategóriában, melyet 2002-ben követett a második, ezúttal vonósnégyes kategóriában. Mind a két meghirdetésre több száz mű érkezett a világminden részéből.

1996. decemberében két hangversenyből álló nagyszabású rendezvényre került sor „*A magyar történelem Kodály műveiben*” címmel. A hangversenyeken Kodály olyan műveit szólaltatták meg kecskeméti és budapesti kórusok, előadóművészek, melyek a magyar történelem kiemelkedő eseményeihez kötődnek.

A szakmai jellegű események sorába tartoznak az Intézet vagy más kiadók által szervezett könyvpremierek és hanglemez vagy CD-bemutatók. A budapesti Kodály Emlékmúzeum megnyitása óta igen sok zenei szakkönyv megismertetésében, népszerűsítésében segített bemutatók tartásával.¹²

5.3 .Egyéb kulturális rendezvények

Az Intézet épületében igen sok egyéb kulturális rendezvényre került sor, részben az Intézet rendezésében, részben csak helyszínt biztosítva. Mindig ügyeltek arra, hogy az Intézethez, a helyhez illő és színvonalas rendezvény gazdagítsa a város kulturális kínálatát. Műfaját tekintve a rendezvények között találhatunk képzőművészeti kiállítást, fotókiállítást, és irodalmi estet is. Az évek során az Intézet szívesen csatlakozott új, nem zenei kezdeményezésekhez, így bekapcsolódott a *Magyar Tudomány Napja* programjaiba, a *Kulturális Örökség Napjai* rendezvénysorozatba.

- x x x -

12. Néhány kiadvány: Magyar zenetörténeti tanulmányok (Szerk: Bónis Ferenc- 1977.dec.16.) Bartók Béla élete képekben és dokumentumokban (1980. nov.28.) Bónis Ferenc: Kodály és Szabolcsi (1982. jan.15.), Ittészné Kövendi Kata: Magyar-angol/Angol-magyar zenei szaknyelvi szótár (2001.júl.27.) Tari Lujza népzenei CD-jének bemutatója (Kodály Múzeum, Budapest, 2003. márc.20).

Áttekintve az Intézet nemzetközi kapcsolatait, kiadói tevékenységét és egyéb kulturális és közművelődési tevékenységét megállapíthatjuk, hogy a – szakmai és nem szakmai – dolgozói létszámát tekintve kicsiny intézmény rendkívül szerteágazó tevékenységet folytatott. Az évek során a nemzetközi kapcsolatok terén nemcsak folyamatos bővülés figyelhető meg, hanem minőségi változás is, hiszen az egyszeri látogatás, vagy kiadványcserétől mára már komplex (oktatási, kiadói) együttműködési megállapodások születtek. A mesterképzés megindulásával remélhetőleg a megállapodások száma növekedni fog.

Megfigyelhető, hogy az évek során egyre bővült és egyre színesebb lett az egyéb rendezvények sora is. A kiadói tevékenységben elsősorban az anyagi fedezet hiányában további szűkülés várható, ugyanakkor a zenei szakkönyvek megjelentetése elengedhetetlen feladat, mert a szakkönyvek kiadása a többi műfajhoz képest igen csekély mértékű. Ez a kedvezőtlen tendencia csak pályázati támogatások felkutatásával fordítható meg.

A kutatási tevékenység fellendülését a mesterképzés megindulása is segítheti, mivel egyrészt tanulmányi programjában szerepel az ún. kutatás című tantárgy, melynek célja az általános kutatómódszertan mellett a zenepedagógiai kutatások bemutatása is. Másrészt a mesterképzésben résztvevő hallgatók diplomadolgozatai is segíthetik új témák feldolgozását. Szakdolgozatíróknak, kutatóknak az Intézet Zenepedagógiai Archívuma természetesen eddig is sok segítséget adott.

VIII. Az Intézet és a hazai felsőoktatás. A továbbfejlődés lehetőségei

Az Intézet működését vizsgálva, úgy tűnik fel, hogy a továbbfejlődés lehetőségei, a „hogyan tovább” megalakulása óta egyik központi kérdése az intézménynek.

A megnyitás után szinte azonnal megfogalmazódtak azok az elképzelések, amelyek az alapító rendelet feladatainak kiteljesedését jelentették, illetve azok hiányosságait próbálták megszüntetni. Egy olyan példanélküli intézmény jött létre, amely nehezen illeszkedett a közoktatás és a felsőoktatás akkori rendszeréhez, így hamar nyilvánvalóvá vált, hogy hosszú távú működése érdekében valamilyen kapcsolatot kell kiépítenie.

1976-ban, már egy évvel a nyilvános működés megkezdése után elkészült az első távlati fejlesztési terv.¹ Ebben a dokumentumban fogalmazódtak meg először azok a gondolatok, amelyeket szinte valamennyi ilyen jellegű későbbi tervben is megtalálhatunk. A legfontosabb elképzelés az volt, hogy az Intézet a már működő továbbképzési programok szervezése mellett vegyen részt a zenepedagógus alapképzésben. Indokként azt fogalmazták meg, hogy szakmailag hosszú távon nem tartható az a helyzet, hogy egy intézmény úgy szervezzen továbbképző tanfolyamokat, úgy legyen továbbképző központ, hogy az alapképzésben nem vesz részt. Ha a magyar ének-zenetanárok számára szervezett továbbképzések helyzetét, például a csökkenő részvételt nézzük, azt kell mondanunk, hogy helytálló volt ez a megállapítás. A dokumentum a személyi és tárgyi fejlesztések mellett egy később megvalósuló tervet is megfogalmaz, ti. az épületbővítés igényét, vagyis az Intézet melletti telek beépítését.

1978-ban készült el *A Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet távlati fejlesztési ütemterve (1978 – 1990)* elnevezésű dokumentum.²

1. KIIrattár, Javaslat a Kodály Intézet 15 éves fejlesztési tervéhez, 1976.november.6.,ikt.sz.nélkül

2. KIIrattár, 1978. február 15., ikt.sz.nélkül.

Ez a tervezet a meglévő tevékenységi területek továbbfejlesztését irányozza elő: a külföldi zenetanároknak szervezett éves tanfolyamon a differenciált képzés bevezetését, a magyar énektanárok számára szervezett továbbképzések esetében országos központtá válás igényét és a zenepedagógiai kutatások beindítását.

A dokumentum három területen új feladatokat jelölt ki. A legfontosabb és a legnagyobb szabású tervként *Az Általános Iskolai Énektanár- és Karvezetőképző Főiskola* megnyitását irányozták elő. A létrehozás indokaként az ének szaktanári ellátottság alacsony fokát fogalmazták meg, valamint azt, hogy nincs elegendő számú képző intézmény. Az általános iskolai ének-zenetanárok képzése a tanárképző főiskolákon folyt, s csak a középiskolai énektanár és karvezetőképzés volt Zeneművészeti Főiskola feladata. Különösen az ének-zenei iskolák voltak nehéz helyzetben, hiszen a tanítandó zenei anyag megkívánta volna, hogy tanáraik magasabb végzettséggel rendelkezzenek. A főiskola kialakításához minden körülmény adott volt Kecskeméten, hiszen volt ének-zenei általános iskola, valamint állami zeneiskola, az Óvónőképző Főiskola tanárai is részt tudtak volna venni az oktatómunkában, a nem szakmai tárgyak oktatásával.

Második fontos tervként a Zenepedagógiai Archívum létrehozását jelölték meg, melynek feladata lenne a hazai és külföldi zenepedagógiai dokumentumok gyűjtése, a magyar ének-zenetanítási módszerekkel kapcsolatos nemzetközi anyag beszerzése, valamint Kodály Zoltán életére és munkásságára vonatkozó dokumentumok gyűjtése, rendszerezése és feldolgozása.

A harmadik terület, amellyel kiemelten foglalkozott az ütemterv, a magyar pedagógusok számára szervezett továbbképzési programjainak kiszélesítése, illetve hatékonyságának növelése. Évenkénti lebontásban pontos ütemezést készítettek a programok tartalmi kérdéseinek részletes leírásával együtt.

Egy későbbi feljegyzésből tudható, hogy a felettes szerv részéről semmiféle reakció nem érkezett a felterjesztése: „*Felterjesztés már készült a Művelődési Minisztérium részére, először 1978. február 15-én, másodszor 1980. április 17-én. Az 1978-as felterjesztést újra egy példányban mellékelten megküldöm.*”³

1982-ben, a Kodály centenárium tájékán újra felvetődött a tanárképzés megindításának kérdése. A Minisztérium akkori vezetői az éppen tanítóképzővé átszerveződő kecskeméti óvónőképzővel való fúzióban látták a megoldást. Az Intézet azonban nem fogadta el ezt az elképzelést, mert nem látta biztosítottak a szakmai függetlenségét.

1983-ban indult meg a felsőfokú zenei képzés távlati fejlesztési tervének elkészítése. Az előbbieken említett feljegyzés melléklete három pontban foglalta össze az Intézet alaptevékenységének fejlesztését:

1. Kodály Emlékmúzeum létrehozása, Budapesten, Kodály volt lakásában;
2. az iskolai énektanárok rendszeres továbbképzése érdekében országos továbbképzési központ legyen az Intézet;
3. általános iskolai énektanár és karvezetőképző főiskola megalakítása.

Az elkészült távlati fejlesztési terv – s benne az Intézet fejlesztési elképzelése is – 1984-ben került vitára. A minisztériumi anyag egyik másolati példányán, amely az Intézet irattárában található, az alábbi megjegyzéseket olvashatjuk: „*Nem lenne egy alternatíva, ha ezt [ti az Intézetet] is integráljuk a Főiskolába [Zeneművészeti Főiskola, Budapest], s az Int. lenne a központja a tagozatoknak? Ez az önállóság nem meggyőző (l.3.old.). Kellene egy alternatíva, mi a teendő, mi a módszertan, ha integráljuk a Főisk.-ba? Miféle jogokat, követelményeket kell a Főisk.-ra, és milyeneket a hozzá fejlesztendő K.Z. Intézetre ruházni, hogy az a Főisk. kihelyezett tagozatai feletti bábáskodást is ellássa?* 03/07 olvashatatlan aláírás”⁴

3. KIrrattár, Feljegyzés. 1983. szeptember 6., ikt.sz. nélkül

4. KIrrattár, Művelődési Minisztérium: Javaslat: a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet távlati fejlesztése, Budapest, 1984. január hónap, ikt.sz.nélkül

A dokumentum, s különösen a rajta lévő megjegyzés azért érdekes, mert gyakorlatilag ettől keltezhetjük a különböző elképzeléseket arról, hogy az Intézet valamilyen módon mégiscsak integrálódjon a felsőoktatás rendszerébe, mivel nyilvánvalóvá vált, hogy a kiváló szakmai munka ellenére, méreténél fogva önállóan nem valósíthatja meg a tanárképzésre vonatkozó elképzeléseit. Ugyancsak világossá vált, hogy az Intézet számára egyedül az integráció jelentheti nemzetközileg is elfogadott diploma kiadásának lehetőségét.

A dokumentumban megfogalmazott többi elképzelés: a Kodály Múzeum, illetve a Zenepedagógiai Archívum létrehozása a későbbi években megvalósult.

Az 1984. februárjában készült újabb javaslat már árnyaltabban fogalmaz az ének-tanárképzés megindításának kereteit illetően. E szerint a megvalósításra két lehetőség kínálkozik a Kodály Intézet már meglévő bázisán: 1. önálló intézmény (főiskola) létesítése, 2. a Zeneművészeti Főiskolához jogilag és szakmai felügyeletben tartozó, de bizonyos önállósággal rendelkező tagozat. A javaslat épített a Tanítóképző Főiskola tanáira a pedagógiai és világnézeti tárgyak oktatásában, valamint Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskolára. a gyakorlati képzésben. A javaslatban megfogalmazott elképzelések megvalósítása néhány tárgyalás után megrekedt.

Újabb javaslat 1988. november végén készült el a Kecskeméten indítandó általános iskolai énektanár és karvezetőképzésre. Célként azt fogalmazták meg, hogy a Kodály-i alapelvek fő irányát megtartva, azt megújítva, a kortárs igényekhez alkalmazkodó zeneoktatás kiépítését segítsék, biztos zenei és pedagógiai tudással rendelkező énektanárok képzésével: *„Alapelv kell legyen, hogy nem pedagógiai területre tévedt művészkedőket akarunk képezni, legyenek bármilyen ügyes muzsikuskok, hanem elhivatott pedagógusokat, akik elsősorban a zenére és zenével nevelésnek a művészei [...]”*,⁵

5. KIIrattár, Általános iskolai énektanár és karvezetőképzés (Kecskemét), 1988. november 17., ikt.sz.nékül

A javaslatához készült egy megvalósíthatósági terv is, a személyi, a tárgyi és a pénzügyi feltételek részletes kidolgozásával. Mellékletként pedig a képzés tartalmát bemutató összesítést csatoltak.

A tanárképzés megindításának terve itt járt legközelebb a megvalósuláshoz, hiszen a szakmai elképzelések mellett az elhelyezés is megoldhatónak tűnt, mivel az Intézet mellett lévő, korábban a rendőrség által használt, éppen megüresedő épület átadására Kecskemét Város Tanácsa ígéretet tett.

A terv azonban több ok miatt nem valósult meg. Egyrészt hasonló programmal Budapesten, az ELTE Tanárképző Karán indult ének-zene tanárképzés. A másik ok egyértelműen a politikai változások számlájára írható, a rendszerváltozás után, a felsőoktatást érintő változások idején nem volt időszerű egy új tanárképző intézmény létrehozása, éppen ellenkezőleg, a meglévő elaprózott intézményrendszer felszámolása lett a cél. A város által felajánlott épületet pedig a katolikus egyház visszaigényelte, s vissza is kapta.⁶

Az új felsőoktatási törvény 1991-es előkészítése során egyértelművé vált, hogy a törvény csak kétféle felsőoktatási intézményt ismer el: egyetem és főiskola. Az Intézet nem felelt meg egyik intézménytípus létesítési követelményeinek (tanszékek hiánya, hallgatói létszám). A törvény szerint az Intézet a minisztériumi háttérintézmény besorolást kapta. Ezzel a döntéssel az Intézet státusza még bizonytalanabbá vált, pedig az itt folyó magas szintű munka megkívánta volna, hogy az Intézet a felsőoktatás része lehessen.

További próbálkozások történtek arra nézve, hogy rendeződhessen az Intézet helyzete. Ez különösen azért vált elengedhetetlenné, mert a hallgatói létszám drasztikus csökkenése volt várható azáltal, hogy az Intézet csak háttérintézményként szerepelt. A besorolás miatt

6. Az Intézet épületének – volt ferences kolostor – visszaigénylésére is érkezett kérelem, de hosszú tárgyalások után, az Intézetben folyó nemzetközi hírű munkára való tekintettel a katolikus egyház, közelebbről a ferences rend az épületről lemondott, a pénzbeli kártérítést fogadta el.

nem vehetett részt, felsőoktatási – könyvtári, kollégiumi, számítástechnikai, és egyéb a fejlesztéseket szolgáló – pályázatokon sem.

A helyzet megoldására több lehetőség kínálkozott: vagy csatlakozik az Intézet a három, Kecskeméten működő főiskolából létrejövő Kecskeméti Főiskolához vagy a Budapesten működő és egyetemi rangú Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolához, esetleg a szegedi Tanárképző Főiskolához.⁷ A Kecskeméti Főiskolához való csatlakozás szakmai szempontból nem látszott megfelelőnek, a Zeneakadémiával való integrációt a távolság, illetve az Egyetem részéről megnyilvánuló ellenérzés nehezítette. Ezt támasztotta alá, hogy az első integrációs kísérletet az Egyetem Tanácsa nem támogatta. A szegedi intézményhez való csatlakozás az ottani változások miatt nem valósulhatott meg.

A minisztériumi háttérintézmények összevonása miatt sürgetővé vált a helyzet megoldása. 2004-ben a Zeneakadémián bekövetkezett rektorváltás kapcsán kínálkozott lehetőség az integráció létrejöttéhez. Hosszú tárgyalások után, 2005. január 1-jével az Intézet eddigi feladatait megtartva az Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem önálló oktatási egységeként működik tovább.

A csatlakozás idején indult meg a magyar felsőoktatás Bologna-i rendszerre történő átszervezése (3 év alapképzés, 2 év mesterképzés, és 3 év doktori képzés). A Zeneakadémia Egyetemi Tanácsa jóváhagyta az osztott képzésre történő átállást, így az Intézet eddigi működése alapján a mesterképzésbe kapcsolódik be, a *Kodály zenepedagógia* területén tud képzési programot indítani.

7. 2000. január 1-jén három intézmény – a Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskola, a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Kertészeti Főiskolai Kara, valamint a Kecskeméti Tanítóképző Főiskola – integrációjával jött létre a Kecskeméti Főiskola, a dél-alföldi régió legnagyobb főiskolája.

Az 1971. évi 20. sz. törvényerejű rendelet a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolát, a Magyar Iparművészeti Főiskolát, a Magyar Képzőművészeti Főiskolát, és a Színház- és Filmművészeti Főiskolát 1971. szeptember 1-jei hatállyal, a név megtartásával, egyetemi jellegű főiskolává szervezte át. Az oktatásról szóló 1985. évi I. törvény pedig kimondta, hogy ezek az intézmények egyetemenként folytatják működésüket. A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX törvény az állami egyetemek között sorolja fel ezeket az intézményeket, még mindig főiskola névvel. 2001. január 1-jével az intézmények elnevezésében is megjelent az egyetemi rang.

Joggal merülhet fel a kérdés, hogy miért nem sikerült létrehozni a kezdetektől fogva szorgalmazott, az Intézet keretein belül működő tanárképzést. A kérdésre nem tudunk egyértelmű választ adni. Ha elolvassuk az idevonatkozó iratokat, dokumentumokat úgy tűnik, az adott pillanatban szinte mindenki egyetértett elvileg az elképzelésekkel, a megvalósítás közelébe azonban nem jutott a terv. Néhányszor személycserék, a Minisztérium többszöri átszervezése akadályozta a megvalósítást, máskor a felsőoktatási fejlesztési tervek hiúsították meg azt. Feltételezhető az is, hogy a már meglévő tanárképző főiskolák, illetve egyéb zenei intézmények számára sem volt kívánatos egy újabb létrehozása. Lehetséges, hogy a döntéshozók különböző szintjén az Intézet vezetőinek lobbi tevékenysége nem volt megfelelő vagy túlságosan ragaszkodtak az elképzeléseikhez? Bizonyosan az oktatási tárca korlátozott anyagi lehetőségei is gátolhatták a tervezett fejlesztés megvalósítását.

Úgy tűnik, erre a kérdésre egyelőre nem tudunk egyértelmű választ adni. Valószínűleg közelebb juthatnánk a válaszhoz, ha minden ezzel a témával kapcsolatos Minisztériumba került irat útját végigkövetnénk. Ez lehetne akár egy újabb kutatás témája is.

Az Intézet működésének három évtizedét tekintve, a „hogyan tovább” kérdését vizsgálva úgy vélem, hogy az Intézet csak úgy tud sikeresen tovább működni, ha a magyar felsőoktatásban, a Zeneakadémián belül megtartja egyéni arculatát, programjainak egyediségét és magas színvonalát. Hiszen története során csak így tudott és tud sikeres lenni a nemzetközi versenyben, az oktatási „piacon”.

Fontos lenne, hogy az Intézet kezdeményezze a zeneoktatás hazai és külföldi helyzetének javításához egy, a 70-es évek elején végzetthez hasonló pszichológiai hatástanulmány elkészítését. Ilyen jellegű kutatás várhatóan pozitív eredményei talán kedvezőbb helyzetbe hoznák a művészeti tárgyak, s benne az ének-zene oktatását is. Sokat segítené, ha adatgyűjtésre, felmérésre kerülne sor az ének-zeneoktatás hazai helyzetét illetően, hogy a továbblépéshez megfelelő információk álljanak rendelkezésre.

A hazai zeneoktatás színvonalának megtartásához, illetve javításához feltétlenül szükség lenne arra, hogy az Intézet az átalakulóban lévő felsőoktatási rendszerben a már akkreditált Kodály zenepedagógia szakértő mesterképzés mellett bekapcsolódjon a hazai ének-zene szakos tanárok képzésébe is, tanári mesterprogramok indításával.

Az Intézet jövőjét illetően elengedhetetlen, hogy átgondolja, a magyar tanárok számára szervezett továbbképzés területén milyen új programokat tud indítani, amelyek a közoktatás teljes spektrumában segítenék az ének-zenetanárok mindennapi munkáját, különös tekintettel az átalakuló szerkezetű iskolarendszerre. Meg kell találnia azokat az anyagi forrásokat, amelyek lehetővé teszik a zeneoktatást segítő kiadványok, jegyzetek, gyűjtemények, DVD-k és CD-ROM-ok megjelentetését. Még hatékonyabbá kell tennie propaganda tevékenységét, még jobban bevonva az új lehetőségeket (Internet, on-line jelentkezések). Tovább kell erősíteni a volt hallgatókkal való rendszeres kapcsolattartást, hiszen az itt végzett tanítványok munkáján keresztül egyrészt pontos képet kaphat a zeneoktatás nemzetközi helyzetéről, ezzel is segíteni tudja a hazai oktatást. Másrészt pedig hatással tud lenni a Kodály adaptáció színvonalára.

Az Intézetnek újra fel kellene vállalnia, hogy legalább kétfévente ismét megrendezi az ének-zenei általános iskolák találkozóját, valamint helyet ad szakmai eszmecseréknek is. Fontos lenne továbbá, hogy az Intézet minél aktívabban legyen jelen a nemzetközi fórumokon is. Szükség lenne arra, hogy a közeljövőben ismét az Intézet adjon otthont a Nemzetközi Kodály Társaság Szimpóziumának, hogy autentikusságával, példamutatással segíthesse azokat, akik Kodály Zoltán életműből fakadó zenei nevelési koncepció megőrzését és fejlesztését szolgálják.

Utolsóként említjük, pedig valószínűleg a legfontosabb: meg kell találnia azokat az ifjú, tehetséges fiatalokat, a tanári kar tagjait és a nem szakmai munkatársakat, akik a

hagyományokat megtartva és megújítva az alábbi, Kodály Zoltánné által megfogalmazott gondolatok jegyében dolgoznak:

„Amikor Kodály életműve lezárult, mindnyájunkban, akiknek életére és munkájára Kodály személyisége még közvetlen inspirációval hatott, feltámadt a vágy, hogy ennek az életműnek valamilyen módon folytatása lehessen. Ez a közös akarat hozta létre nyolcévi előkészület után a Kodály Intézetet, s szabta meg annak rendeltetését.

Életművet folytatni nem lehet – tudjuk –, de annak szellemében tovább küzdeni a még el nem ért célokért, emberi és művészi értékek kibontakozásáért, megbecsüléséért: olyan feladat, amely méltó Kodályhoz, és méltó azokhoz, akik e küzdelem terhét, a „kodályi örökséget” vállukra vették.

*Kívánom, hogy az Intézet az elmúlt évek sikereivel és tapasztalatával gazdagabban, az **érték** biztos talaján, de állandó megújulásra készen Kodály szellemében, tovább haladjon legmagasabb célja felé: hogy ne csak értékmegtartó, de egykor maga is értékmérő lehessen”⁸*

8. Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet. Ismertetőfüzet. Szerk.: Erdei Péter, Ittész Mihály, Kéri Laura. Budapest: Idegenforgalmi Propaganda és Kiadó Vállalat, 1996

Hivatkozott források

BKMÖL	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára
MOL	Magyar Országos Levéltár
	KIirattár Kodály Intézet Irattára Kodály Intézet Tanulmányi Hivatalának iratai
KIArch.	Kodály Intézet Archívuma

Rövidítések jegyzéke

<i>BKMT</i>	<i>Bács-Kiskun Megye Tanácsa</i>
IKS	International Kodály Society (Nemzetközi Kodály Társaság)
ISME	International Society of Music Education (Nemzetközi Zenei Nevelési Társaság)
KCA	Kodály Center of America (Amerikai Kodály Központ)
KM	Kulturális Minisztérium
KMTI	Kodály Musical Training Institute (Kodály Zenei Képző Intézet)
KÓTA	Kórusok Országos Tanácsa
MKM	Művelődési és Köznevelési Minisztérium
MKT	Magyar Kodály Társaság
MM	Művelődési Minisztérium
MM	Művelődésügyi Minisztérium
MTA	Magyar Tudományos Akadémia
OKM	Oktatási és Kulturális Minisztérium
OKKT	Országos Köznevelési Kutatási Tanács
SZOT	Szakszervezetek Országos Tanácsa
V.B.	Végrehajtó Bizottság

Kivonat a Művelődésügyi Közlöny 1973. évi 12. számában megjelent utasításból – 1973. június 15., 337.lap.

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTER 132/1973. /M.K.12./ MM számú
UTASÍTÁSA
A KODÁLY ZOLTÁN ZENEPEDAGÓGIAI INTÉZET LÉTESÍTÉSÉRŐL

A pénzügyminiszterrel és a Magyar Tudományos Akadémia elnökével egyetértésben az alábbiakat rendelem el.

1. A zeneoktatás pedagógiai és módszertani kérdéseinek feldolgozására, valamint a zeneoktatás színvonalának emelését segítő koncepciók kimunkálására és a magyar zeneoktatás eredményeinek külföldi propagálására, a Művelődésügyi Minisztérium közvetlen felügyelete alatt önálló intézmény létesül.

Az intézmény elvezése „Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet” /a továbbiakban: Intézet/.

2. Az Intézet székhelye: Kecskemét.

3. Az Intézet fő feladatai:

- a) az ének-zeneoktatás fejlesztéséhez szükséges elméleti és gyakorlati tapasztalatok feltárása, javaslatok kimunkálása szoros kapcsolatban az oktatási intézmények gyakorlati tevékenységével;
- b) a magyar zenepedagógiai módszerek külföldi ismertetésének szervezése;
- c) külföldi zenepedagógusok magyar zenepedagógiai-módszertani továbbképzése.[...]

4. Az Intézet vezetőjét a művelődésügyi miniszter nevezi ki.

5. Az Intézet vezetője mellett tanácsadó testületként a művelődésügyi miniszter által felkért szakemberekből álló intézeti tanács működik.

6. Az Intézet megszervezéséről, működésének fokozatos megindításáról, továbbá az Intézet dolgozóinak kinevezésére és bérezésére vonatkozó rendelkezések kibocsátásáról és a gazdálkodással kapcsolatos kérdésekről külön intézkedem. [...]

7. Az Intézet a művelődésügyi miniszter által jóváhagyott szervezeti és működési szabályzat alapján fejti ki tevékenységét.

8. Ezen utasítás a közzététel napján lép hatályba.

Dr. Simó Jenő s.k.
miniszterhelyettes

Éves tanfolyam hallgatói (1975/76- 2005/2006)

1. Amerikai Egyesült Államok	163
2. Argentína	5
3. Ausztria	5
4. Ausztrália	63
5. Belgium	2
6. Bolívia	5
7. Brazília	3
8. Chile	2
9. Csehország	1
10. Dánia	21
11. Egyiptom	1
12. Finnország	13
13. Franciaország	7
14. Fülöp-szigetek	2
15. Ghana	1
16. Görögország	35
17. Hong Kong	1
18. Indonézia	1
19. Írország	45
20. Irak	2
21. Izland	1
22. Izrael	2
23. Japán	64
24. Jugoszlávia	3
25. Kanada	63
26. Kína	14
27. Kolumbia	8
28. Korea	53
29. Lengyelország	3
31. Malajzia	3
32. Mexikó	29
33. Nagy-Britannia	58
34. Németország (NDK-NSZK)	16
35. Norvégia	36
36. Olaszország	12
37. Portugália	6
38. Spanyolország	43
39. Svájc	12
40. Svédország	2
41. Szlovákia	2
42. Szudán	2
43. Taiwan	2
44. Thaiföld	2
45. Törökország	1
46. Trinidad és Tobago	1
47. Új-Zéland	2

Az éves tanfolyam hallgatói (1975 – 2005)

Amerikai Egyesült Államok

1975/76	9 fő	
1976/77	8 fő	
1977/78	3 fő	
1978/79	3 fő	
1979/80	3 fő	
1981/82	1 fő	
1982/83	1 fő	
1983/84	1 fő	
1984/85	2 fő	
1985/86	3 fő	
1986/87	3 fő	
1987/88	5 fő	
1988/89	7 fő	
1989/90	4 fő	
1990/91	5 fő	
1991/92	5 fő	
1992/93	7 fő	
1993/94	5 fő	
1994/95	8 fő	
1995/96	2 fő	
1996/96	7 fő	
1996/97	5 fő	
1997/98	3 fő	
1998/99	6 fő	
1999/2000	9 fő	
2000/2001	8 fő	
2001/2002	10 fő	
2002/2003	10 fő	
2003/2004	4 fő	
2004/2005	9 fő	
2005/2006	7 fő	163 fő

Argentína

1984/85	1 fő	
1999/2000	1 fő	
2001/2002	2 fő	
2005/2006	1 fő	5 fő

Ausztria

1994/95	2 fő	
1995/96	1 fő	
1996/97	1 fő	
2002/2003	1 fő	5 fő

Ausztrália

1976/77	1 fő	
1977/78	2 fő	

	1978/79	4 fő	
	1979/80	2 fő	
	1980/81	1 fő	
	1981/82	2 fő	
	1982/83	3 fő	
	1983/84	4 fő	
	1984/85	5 fő	
	1985/86	4 fő	
	1986/87	3 fő	
	1987/88	2 fő	
	1988/89	2 fő	
	1989/90	2 fő	
	1990/91	5 fő	
	1991/92	2 fő	
	1992/93	2 fő	
	1993/94	1 fő	
	1994/95	1 fő	
	1995/96	1 fő	
	1996/97	1 fő	
	1997/98	1 fő	
	1998/99	2 fő	
	1999/2000	2 fő	
	2000/2001	2 fő	
	2001/2002	1 fő	
	2002/2003	2 fő	
	2003/2004	1 fő	
	2005/2006	2 fő	63 fő
<i>Belgium</i>			
	1983/84	1 fő	
	1989/90	1 fő	2 fő
<i>Bolívia</i>			
	1976/77	1 fő	
	1977/78	1 fő	
	1980/81	1 fő	
	1981/82	2 fő	5 fő
<i>Brazília</i>			
	1982/83	1 fő	
	1986/87	1 fő	
	1987/88	1 fő	3 fő
<i>Chile</i>			
	1993/94	1 fő	
	1997/98	1 fő	2 fő
<i>Csehország</i>			
	2001/2002	1 fő	1 fő

Dánia

1975/76	1 fő	
1976/77	3 fő	
1977/78	1 fő	
1978/79	2 fő	
1981/82	2 fő	
1982/83	2 fő	
1983/84	4 fő	
1984/85	1 fő	
1988/89	3 fő	
1989/90	3 fő	
1990/91	1 fő	
1991/92	2 fő	
1992/93	1 fő	
1993/94	1 fő	21 fő

Egyiptom

1977/78	1 fő	1 fő
---------	------	------

Finnország

1978/79	1 fő	
1979/80	1 fő	
1981/82	2 fő	
1982/83	1 fő	
1985/86	1 fő	
1986/87	1 fő	
1989/90	1 fő	
1990/91	2 fő	
1992/93	1 fő	
1994/95	2 fő	13 fő

Franciaország

1976/77	2 fő	
1978/79	1 fő	
1988/89	1 fő	
1989/90	1 fő	
1990/91	1 fő	
1993/94	1 fő	7 fő

Fülöp-szigetek

1993/84	1 fő	
2000/2001	1 fő	2 fő

Ghána

1979/80	1 fő	1 fő
---------	------	------

Görögország

1986/87	1 fő	
1987/88	2 fő	
1988/89	2 fő	
1989/90	2 fő	
1990/91	5 fő	

	1991/92	3 fő	
	1992/93	1 fő	
	1994/95	1 fő	
	1995/96	1 fő	
	1996/97	2 fő	
	1997/98	3 fő	
	1998/99	3 fő	
	1999/2000	3 fő	
	2000/2001	1 fő	
	2001/2002	2 fő	
	2002/2003	1 fő	
	2004/2005	1 fő	
	2005/2006	1 fő	35 fő
<i>Hong-Kong</i>			
	1992/93	1 fő	1 fő
<i>Indonézia</i>			
	1996/97	1 fő	1 fő
<i>Írország</i>			
	1983/84	2 fő	
	1984/85	3 fő	
	1985/86	3 fő	
	1986/87	1 fő	
	1987/88	7 fő	
	1988/89	2 fő	
	1989/90	2 fő	
	1990/91	2 fő	
	1991/92	2 fő	
	1992/93	2 fő	
	1993/94	1 fő	
	1994/95	1 fő	
	1995/96	4 fő	
	1996/97	2 fő	
	1997/98	1 fő	
	1998/99	1 fő	
	1999/2000	3 fő	
	2000/2001	2 fő	
	2001/2002	1 fő	
	2003/2004	1 fő	
	2004/2005	1 fő	
	2005/2006	1 fő	45 fő
<i>Irak</i>			
	1985/86	1 fő	
	1986/87	1 fő	2 fő
<i>Izland</i>			
	1989/90	1 fő	1 fő

Izrael

1996/97	1 fő	
1999/2000	1 fő	2 fő

Japán

1975/76	1 fő	
1976/77	1 fő	
1977/78	3 fő	
1978/79	1 fő	
1979/80	4 fő	
1980/81	1 fő	
1981/82	2 fő	
1982/83	2 fő	
1983/84	2 fő	
1986/87	1 fő	
1987/88	1 fő	
1988/89	2 fő	
1989/90	1 fő	
1990/91	1 fő	
1991/92	2 fő	
1992/93	2 fő	
1993/94	2 fő	
1994/95	2 fő	
1995/96	3 fő	
1996/97	3 fő	
1997/98	4 fő	
1998/99	4 fő	
1999/2000	2 fő	
2000/2001	3 fő	
2001/2002	2 fő	
2002/2003	2 fő	
2003/2004	2 fő	
2004/2005	4 fő	
2005/2006	4 fő	64 fő

Jugoszlávia

1988/89	1 fő	
1999/2000	1 fő	
2000/2001	1 fő	3 fő

Kanada

1975/76	3 fő
1976/77	2 fő
1977/78	1 fő
1978/79	4 fő
1979/80	4 fő
1980/81	3 fő
1981/82	4 fő

	1982/83	3 fõ	
	1983/84	2 fõ	
	1984/85	3 fõ	
	1985/86	2 fõ	
	1986/87	1 fõ	
	1987/88	1 fõ	
	1989/90	1 fõ	
	1990/91	2 fõ	
	1991/92	2 fõ	
	1992/93	2 fõ	
	1993/94	4 fõ	
	1994/95	3 fõ	
	1995/96	1 fõ	
	1996/97	3 fõ	
	1997/98	1 fõ	
	1998/99	2 fõ	
	1999/2000	3 fõ	
	2000/2001	1 fõ	
	2001/2002	1 fõ	
	2002/2003	1 fõ	
	2003/2004	1 fõ	
	2004/2005	2 fõ	
	2005/2006	1 fõ	63 fõ
<i>Kína</i>			
	1986/87	1 fõ	
	1990/91	1 fõ	
	1991/92	1 fõ	
	1992/93	1 fõ	
	1993/94	2 fõ	
	1994/95	3 fõ	
	1996/97	1 fõ	
	1997/98	1 fõ	
	1998/99	1 fõ	
	2003/2004	1 fõ	
	2005/2006	1 fõ	14 fõ
<i>Kolumbia</i>			
	1997/98	1 fõ	
	1998/99	1 fõ	
	1999/2000	2 fõ	
	2000/2001	2 fõ	
	2001/2002	1 fõ	
	2002/2003	1 fõ	8 fõ
<i>Korea</i>			
	1989/90	1 fõ	
	1990/91	2 fõ	
	1991/92	3 fõ	
	1992/93	4 fõ	
	1993/94	7 fõ	
	1994/95	5 fõ	

	1995/96	8 fő	
	1996/97	6 fő	
	1997/98	2 fő	
	1998/99	1 fő	
	1999/2000	3 fő	
	2000/2001	5 fő	
	2001/2002	1 fő	
	2002/2003	1 fő	
	2003/2004	1 fő	
	2004/2005	1 fő	
	2005/2006	2 fő	53 fő
<i>Lengyelország</i>			
	1997/98	1 fő	
	2004/2005	2 fő	3 fő
<i>Malajzia</i>			
	1989/90	1 fő	
	1991/92	1 fő	
	1994/95	1 fő	
	1995/96	1 fő	4 fő
<i>Mexikó</i>			
	1981/82	2 fő	
	1982/83	2 fő	
	1983/84	1 fő	
	1985/86	1 fő	
	1986/87	1 fő	
	1988/89	2 fő	
	1989/90	1 fő	
	1990/91	1 fő	
	1991/92	1 fő	
	1992/93	1 fő	
	1994/95	1 fő	
	1995/96	4 fő	
	1996/97	2 fő	
	2000/2001	1 fő	
	2001/2002	2 fő	
	2002/2003	1 fő	
	2003/2004	1 fő	
	2004/2005	2 fő	
	2005/2006	2 fő	29 fő
<i><u>Nagy-Britannia</u></i>			
	1975/76	1 fő	
	1978/79	2 fő	
	1981/82	1 fő	
	1982/83	1 fő	
	1983/84	1 fő	
	1984/85	1 fő	
	1985/86	1 fő	

1986/87	1 fő	
1987/88	2 fő	
1988/89	1 fő	
1989/90	1 fő	
1991/92	3 fő	
1992/93	2 fő	
1993/94	1 fő	
1994/95	2 fő	
1995/96	2 fő	
1996/97	2 fő	
1997/98	2 fő	
1998/99	3 fő	
1999/2000	1 fő	
2000/2001	4 fő	
2001/2002	6 fő	
2002/2003	2 fő	
2003/2004	6 fő	
2004/2005	2 fő	
2005/2006	7 fő	58 fő

Németország (NDK, NSZK)

1981/82	2 fő	
1982/83	1 fő	
1983/84	1 fő	
1985/86	1 fő	
1986/87	1 fő	
1987/88	1 fő	
1990/91	1 fő	
1991/92	1 fő	
1992/93	2 fő	
1996/97	1 fő	
1998/99	1 fő	
2001/2002	1 fő	
2002/2003	1 fő	
2003/2004	1 fő	16 fő

Norvégia

1975/76	1 fő
1976/77	2 fő
1977/78	2 fő
1978/79	1 fő
1979/80	1 fő
1981/82	2 fő
1982/83	4 fő
1983/84	3 fő
1984/85	2 fő
1985/86	3 fő
1986/87	1 fő
1987/88	1 fő
1988/89	1 fő
1991/92	1 fő

1992/93	3 fő	
1994/95	1 fő	
1995/96	1 fő	
1996/97	2 fő	
1997/98	1 fő	
1998/99	1 fő	
2003/2004	1 fő	
2005/2006	1 fő	36 fő

Olaszország

1981/82	1 fő	
1982/83	1 fő	
1983/84	1 fő	
1985/86	2 fő	
1986/87	1 fő	
1987/88	1 fő	
1988/89	1 fő	
1989/90	1 fő	
1990/91	1 fő	
2002/2003	1 fő	
2004/2005	1 fő	12 fő

Portugália

1986/87	2 fő	
1990/91	2 fő	
1991/92	1 fő	
199/2000	1 fő	6 fő

Spanyolország

1981/82	1 fő	
1985/86	3 fő	
1987/88	2 fő	
1989/90	1 fő	
1991/92	2 fő	
1992/93	3 fő	
1993/94	4 fő	
1994/95	2 fő	
1995/96	1 fő	
1996/97	1 fő	
1997/98	2 fő	
1998/99	2 fő	
1999/2000	6 fő	
2000/2001	4 fő	
2001/2002	4 fő	
2002/2003	2 fő	
2003/2004	1 fő	
2004/2005	1 fő	
2005/2006	1 fő	43 fő

Svájc

1975/76	1 fő	
---------	------	--

	1980/81	1 fő	
	1981/82	1 fő	
	1983/84	1 fő	
	1984/85	1 fő	
	1985/86	1 fő	
	1989/90	1 fő	
	1994/95	1 fő	
	1995/96	1 fő	
	1996/97	1 fő	
	1997/98	1 fő	
	1998/99	1 fő	12 fő
<i>Svédország</i>			
	1977/98	2 fő	2 fő
<i>Szlovákia</i>			
	1996/97	1 fő	
	1997/98	1 fő	2 fő
<i>Szudán</i>			
	1980/81	2 fő	2 fő
<i>Taiwan</i>			
	1993/94	1 fő	
	2005/2006	1 fő	2 fő
<i>Thaiföld</i>			
	1989/90	1 fő	
	1999/2000	1 fő	2 fő
<i>Törökország</i>			
	1999/2000	1 fő	1 fő
<i>Trinidad és Tobago</i>			
	1986/87	1 fő	1 fő
<i>Új – Zéland</i>			
	1996/97	1 fő	
	2005/2006	1 fő	2 fő
Összesen: 47 ország			819 fő

AZ INTÉZET TANULMÁNYI PROGRAMJAI

4. sz. melléklet

1975-ben, 1977-ben, 1980-ban és 1986-ban bevezetett tanulmányi programok óratervei:

Tantárgy	1975	1977	1980	1986
	Heti óraszám	Heti óraszám	Heti óraszám	Heti óraszám
SZOLFÉZS				
<i>Kezdő szint</i>	4	4	3	5
<i>Középhaladó</i>	---	----	---	3
<i>Haladó szint</i>	3	3	3	3
ZENEELMÉLET				
<i>Kezdő szint</i>	---	2	2	---
<i>Középhaladó szint</i>	---	---	---	2
<i>Haladó szint</i>	2	2	2	2

ISKOLAI ÓRALÁTOGATÁS és MÓDSZERTAN (Óra/hét)	7	7	3	2-3
NÉPZENE				
<i>Kezdő szint</i>	2	2	2	2 (Első év)**
<i>Haladó szint</i>	2	2	2	2 (Második év)**
KARVEZETÉS				
<i>Kezdő szint</i>	2	2	3	3 (Első év)**
<i>Haladó szint</i>	2	2	3	3 (Második év)**
KARGYAKORLAT	1	--	---	--
PARTITÚRAOLVASÁS				*
Kezdő szint	1/2	1/2	1/2	1/2
<i>Haladó szint</i>	1/2	1/2	1/2	1/2
KÓRUS	2	2	2	2
KAMARAZENE				
<i>Kezdő</i>	1	1	1	1 *
<i>Haladó</i>	1	1	--	--
HANGKÉPZÉS	Választható	1	1/2	1/2
MAGYAR NYELV	2	2 (választható)	2 (választható)	2 (választható)
HANGSZERES ÓRA	Választható	Választható	Választható	Választható
ZENEPSZICHOLOGIA	1	Választható: 1	1 (választható)	---
ZONGORA	---	---	1 (választható)	1 (választható)
ZENEIRODALOM	---	---	--	2
SZOLFÉZS- MÓDSZERTAN	---	---	---	2 (választható)
Összóraszám	22-24	22 - 25	20-22	20 -22

* A tanári kar döntése alapján vehető fel. Emiatt megszűnik a két szint (kezdő, haladó) különválasztása

** Az 1986-os szabályzat formálisan a szintek helyett évekre bontja a tananyagot, mivel megnövekedett a több tanévben itt tanuló hallgatók száma.

1992-ben és 2002-ben bevezetett tanulmányi programok óraterve:

Kurzus	Tantárgy	1992	2002
		Heti óraszám	Heti óraszám
BEVEZETŐ KURZUS			
Kötelező tárgyak	Bevezetés a Kodály koncepció alapelveibe	2	1*
	Kodály zeneszerzői munkássága	--	1
	Szolfézs	6	5
	Magyar zenetörténet	2	--

	Ált. zenetörténet	---	1,5
	Hangképzés	1/2	1/2
	Népzene	1	--
	Iskolai óralátogatás	2	2
	Kórus	2	2
	Zongora	1	1/2
<i>Választható tárgyak</i>	Kamarazene	1	1/2
	Népzene	--	1,5
	Magyar zenetörténet	--	1,5
<u>Összóraszám</u>		18,5	14 - 17
ALAPSZINTŰ DIPLOMA KURZUS			
Kötelező tárgyak	Bevezető a Kodály koncepció alapelveibe	2	1*
	Kodály zeneszerzői munkássága	--	1
	Szolfézs- zeneelmélet	6	Csak szolfézs: 5
	Módszertan	2	2
	Iskolai óralátogatás	2	2
	Kórus	2	2
	Hangképzés	1/2	1/2
	Magyar zenetörténet	2	1,5
	Zongora	1/2	1/2
	Ált. zenetörténet	---	1,5
	Népzene	1	1,5
	Karvezetés	2	---
<i>Választható tárgyak</i>	Kamarazene	1	1/2
	Karvezetés	---	2
	Kargyakorlat	---	1
	Partitúraolvasás	---	1/2
<u>Összóraszám</u>		21	18,5- 22,5
KÖZÉPSZINTŰ DIPLOMA KURZUS			
Kötelező tárgyak	Bevezető a Kodály koncepció alapelveibe	2	1*
	Kodály zeneszerzői munkássága	--	1
	Szolfézs-zeneelmélet	5	5
	Módszertan	3 vagy 4	4 *
	Karvezetés	2	2

	Kargyakorlat	1	1
	Kórus	2	2
	Népzene	1	1,5 **
	Zongora	1/2	1/2
	Partitúraolvasás	1/2	1/2
	Kamarazene	1/2	1/2
	Zeneirodalom	2	--
	Hangképzés	1/2	1/2
	Ált. Zeneirodalom	---	1,5
	Magyar Zenetörténet	---	1,5
<i>Választható tárgyak</i>	Zeneirodalom	2	--
	Népzene	---	1,5
	Kórusirodalom	---	1
<u>Összóraszám</u>		22-24	23,5-24,5
HALADÓ SZINTŰ DIPLOMA KURZUS			ZENEPEDAGÓGIAI KURZUS ÉS KARVEZETÉS KURZUS
<u>Kötelező tárgyak</u>	Szolfézs-zeneelmélet	5	5
	Módszertan	1	1 **
	Iskolai óralátogatás	---	2
	Kórus	2	2
	Karvezetés	2	2
	Kargyakorlat	1	1
	Hangképzés	1/2	1/2
	Zongora	---	1/2
	Kamarazene	1	1/2
Választható tárgyak	Népzene	1	--
	Népzene konzultáció	---	1
	Partitúraolvasás	1/2	1/2
	Zeneirodalom	2	---
	Ált. Zenetörténet	---	1,5
	Magyar Zenetörténet	--	1,5
	Szolfézs-módszertan	2	--
	Zongora	1/2	--
	Kórusirodalom	--	1 ***
	Tanítási gyakorlat	---	1
<u>Összóraszám</u>		13,5- 19,5	14,5- 20,5
		---	ZONGORA- PEDAGÓGIAI

			KURZUS SPECIÁLIS TANTÁRGYAI
	Zongorapedagógia és zongorairodalom	--	2
	Zongorakiséret	---	1
			ÉNEKPEDAGÓGIAI KURZUS SPECIÁLIS TANTÁRGYAI
	Énekpedagógia és dalirodalom	---	2
	Tanítási gyakorlat	--	1
			DALKÍSÉRET KURZUS SPECIÁLIS TANTÁRGYAI
	Zongorakiséret	---	1
	Analízis	---	1
	Dalirodalom	---	1

* Csak újonnan belépő hallgatóknak, akik nem végezték el az előző szintet

** A karvezetés kurzuson választható tantárgy

*** A karvezetés kurzuson kötelező tantárgy

5. melléklet

1. Zenepedagógiai tantárgyak
Módszertan

Iskolai óralátogatás

Népzene
+
Kórus

2. Zenei készségeket fejlesztő tantárgyak

Szolfézs – zeneelmélet

Karvezetés

Kargyakorlat
Kamarazene
Partitúraolvasás
Hangképzés

Zongora

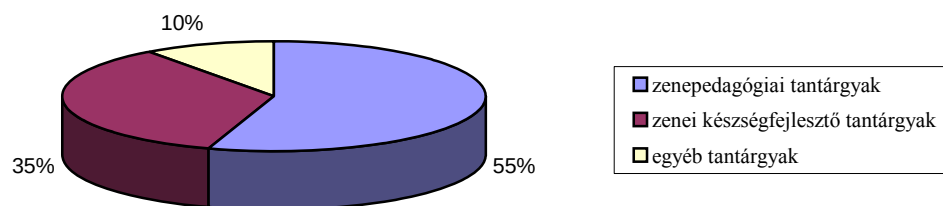
3. Egyéb tantárgyak

Választható tárgyak

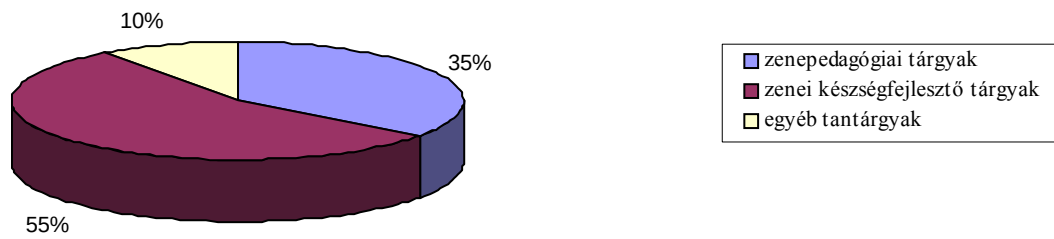
Magyar zenetörténet
Általános zenetörténet

Magyar nyelv

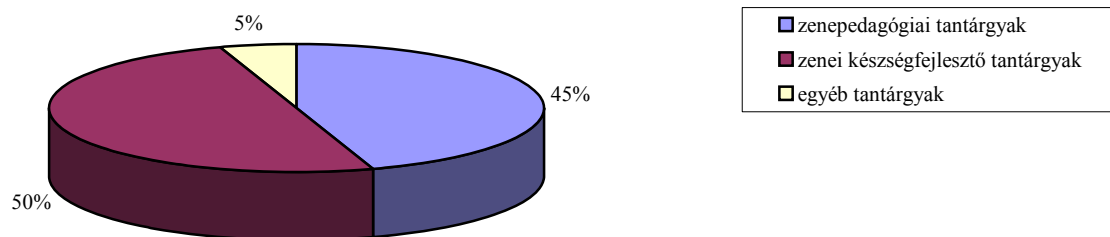
1975-ös tanulmányi program

1986-os tanulmányi program

1992-es tanulmányi program

A Kodály Szemináriumok résztvevői (1975 – 2005)

1. Amerikai Egyesült Államok	229
2. Ausztria	10
3. Ausztrália	38
4. Belgium	5
5. Brazília	4
6. Chile	1
7. Ciprus	3
8. Csehország	7
9. Dánia	67
10. Egyiptom	2
11. Észtország	1
12. Finnország	43
13. Fülöp szigetek	3
14. Görögország	308
15. Hollandia	26
16. Írország	59
17. Izland	2
18. Izrael	4
19. Japán	123
20. Jugoszlávia	8
21. Kanada	36
22. Kenya	11
23. Kína	15
24. Korea	154
25. Kazahsztán	1
26. Lengyelország	54
27. Libanon	1
28. Luxemburg	1
29. Magyarország	966
30. Mexikó	10
31. Nagy-Britannia	107
32. Németország	48
33. Norvégia	41
34. Olaszország	54
35. Románia	83
36. Spanyolország	49
37. Svájc	19
38. Svédország	102
39. Szerbia	14
40. Szíria	2
41. Szlovákia	62
42. Szlovénia	5
43. Szovjetunió	40
44. Taiwan	24
45. Törökország	8
46. Ukrajna	26
47. Új-Zéland	2
48. Uruguay	1
49. Venezuela	1
Összesen:	2.880

Az Intézet tanárainak külföldi meghívásai

1975: Ausztrália (1 fő), Olaszország (1 fő), USA (3 fő)

1976: Ausztrália (1 fő), Finnország (1 fő), Lengyelország (3 fő), Svájc (1 fő), USA (2 fő)

1977: Kanada (5 fő), Nagy-Britannia (1 fő), Olaszország (1 fő), Szovjetunió (1 fő), USA (2 fő)

1978: Ausztrália (1 fő), Norvégia (1 fő), Olaszország (1 fő), USA (2 fő)

1979: Ausztrália (4 fő), Dánia (1 fő), Finnország (4 fő), Franciaország (1 fő), Jugoszlávia (1 fő), Lengyelország (3 fő), Olaszország (1 fő), Törökország (1 fő), USA (3 fő),

1980: Dánia (1 fő), Finnország (1 fő), Franciaország (2 fő), Hollandia (1 fő), Írország (1 fő), Lengyelország (3 fő), Norvégia (1 fő), Olaszország (1 fő), USA (1 fő)

1981: Japán (2 fő), Írország (1 fő), Olaszország (2 fő), Svédország (1 fő), USA (3 fő),

1982: Ausztria (1 fő), Franciaország (2 fő), Nagy-Britannia (3 fő), Norvégia, (1 fő), NSZK (5 fő), Olaszország (1 fő), Spanyolország (1 fő), Svédország (1 fő), USA (4 fő)

1983: Belgium (1 fő), India (1 fő), Írország (2 fő), Lengyelország (2 fő), Spanyolország (1 fő),

1984: Dánia (2 fő), Írország (2 fő), Nagy-Britannia (2 fő), Spanyolország (1 fő)

1985: Ausztria (1 fő), Jugoszlávia (1 fő), Finnország (1 fő), Franciaország (1 fő), Görögország (3 fő), Írország (4 fő), Lengyelország (3 fő), NDK (1 fő), NZSK (2 fő), Nagy-Britannia (1 fő), Olaszország (4 fő), Spanyolország (2 fő), USA (2 fő)

1986: Ausztrália (1 fő), Finnország (1 fő), Görögország (1 fő), Irak (1 fő), Írország (1 fő), NDK (1 fő), NZSK (6 fő), Olaszország (4 fő), USA (2 fő)

1987: Ausztria (1 fő), Görögország (2 fő), Hollandia (1 fő), Jugoszlávia (1 fő), Lengyelország (1 fő), Nagy-Britannia (2 fő), Olaszország (4 fő), USA (3 fő)

1988: Ausztria (3 fő), Finnország (1 fő), Görögország (1 fő), Lengyelország (4 fő), Olaszország (3 fő), Spanyolország (1 fő), Svédország (1 fő), USA (2 fő)

1989: Belgium (1 fő), Csehszlovákia (1 fő), Finnország (1 fő), Görögország (4 fő), Jugoszlávia (1 fő), Nagy-Britannia (3 fő), Németország (1 fő), Olaszország (1 fő), Spanyolország (2 fő), USA (1 fő)

1990: Ausztria (4 fő), Belgium (1 fő), Dánia (1 fő), Franciaország (1 fő), Görögország (3 fő), Hollandia (2 fő), Írország (1 fő), Lengyelország (2 fő), Nagy-Britannia (3 fő), Norvégia (1 fő), Olaszország (1 fő), Spanyolország (2 fő), Svédország (1 fő), USA (1 fő)

1991: Lengyelország (3 fő), Nagy-Britannia (2 fő), Németország (1 fő), Olaszország (3 fő), Spanyolország (1 fő), USA (2 fő)

1992: Ausztria (2 fő), Görögország (2 fő), Hollandia (1 fő), Lengyelország (2 fő), Szlovákia (2 fő), Spanyolország (1 fő),

1993: Ausztria (2 fő), Chile (1 fő), Görögország (1 fő), Írország (1 fő), Nagy-Britannia (3 fő), Spanyolország (1 fő), Szlovákia (1 fő), USA (4 fő),

1994: Ausztria (3 fő), Görögország (3 fő), Lengyelország (3 fő), Nagy-Britannia (3 fő), Olaszország (1 fő), Szingapúr (1 fő), Szlovákia (3 fő), USA (2 fő)

1995: Belgium (1 fő), Dánia (1 fő), Görögország (2 fő), Izrael (1 fő), Olaszország (2 fő), Németország (1 fő), Nagy-Britannia (Spanyolország (1 fő), 4 fő), Ukrajna (1 fő), USA (2 fő)

1996: Ausztria (1 fő), Dél-Korea (3 fő), Hollandia (2 fő), Lengyelország (1 fő), Nagy-Britannia (3 fő), Olaszország (2 fő), Spanyolország (2 fő), USA (1 fő)

1997: Belgium (1 fő), Fülöp-szigetek (1 fő), Írország (1 fő), Nagy-Britannia (4 fő), Olaszország (2 fő), Románia (1 fő), Spanyolország (3 fő), Szlovákia (2 fő),

1998: Chile (1 fő), Dél-Korea (1 fő), Észtország (1 fő), Finnország (1 fő), Lengyelország (1 fő), Írország (1 fő), Nagy-Britannia (2 fő), Németország (2 fő), Norvégia (1 fő), Olaszország (3 fő), Spanyolország (3 fő)

1999: Írország (1 fő), Kína (1 fő), Nagy-Britannia (3 fő), Olaszország (3 fő), Spanyolország (1 fő), Szingapúr (1 fő), Ukrajna (1 fő), USA (1 fő)

2000: Írország (2fő), Lengyelország (1fő), Nagy-Britannia (3 fő), USA (1fő), Spanyolország (1fő)

2001: Chile (1 fő), Franciaország (1fő), Írország (1 fő), Nagy-Britannia (2 fő), Spanyolország (1 fő)

2002: Írország (1 fő), Nagy-Britannia (3 fő), Olaszország (1 fő), USA (2 fő)

2003: Görögország (2 fő), Írország (1 fő), Nagy-Britannia (3 fő), Németország (1 fő), USA (2 fő)

2004: Görögország (2 fő), Írország (1 fő), Nagy-Britannia (3 fő), USA (3 fő)

2005: Dél-Korea (1 fő), Görögország (1fő), Finnország (1 fő), Kína (1 fő), Lengyelország (1 fő), Mexikó (1 fő), Nagy-Britannia (3 fő), Németország (1 fő), Szlovákia (2 fő), USA (2 fő),

Felhasznált irodalom

Ábrahám Eszter: Értéket teremt a Kodály-intézet. Petőfi Népe. 1997. június 21. 5.

Ábrahám Eszter: Kodály Zoltán és a zenei anyanyelv. Petőfi Népe. 1999. augusztus 11.

Ábrahám Eszter: Zenetanítás angolul. Petőfi Népe. 1992. április 2.

A Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetem (Academia Istropolitana Nova) húsz éve. Sajtótükör. Esztergom: TIT, 1984

A 22. Nemzetközi Kodály Szemináriumról. Ketten-két szempontból. Szögi Ágnes: Személyesen. Ittész Mihály: Tárgyilagosan. A Magyar Kodály Társaság Hírei. 2003/3.17- 21.

A kecskeméti állami zeneiskola jubileumi évkönyve az 1974/75-ös tanévről. Kecskemét: 1975

A Kodály Intézet évkönyve II. – Year-book of the Kodály Institute II. Szerk.: Ittész Mihály. Kecskemét: Kodály Intézet, 1983

A Kodály- intézet 80 milliója. Stúdió és két hangversenyzongora. Petőfi Népe. 2002. október 13.

A közművelődés helyzete és fejlesztésének feladatai. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1974. március 19-20-i ülésének a közművelődéssel foglalkozó napirendi pontja. Budapest: Kossuth Könyvkiadó, 1974

Alföldy Gábor: Kodály Fesztivál Kecskeméten. Muzsika. 1998/10. 6-7.

A magyarságtudomány kézikönyve. Szerk.: Kósa László. Budapest: Akadémia, 1991

A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai. 1971-1975. Az MSZMP Központi Bizottságának Párttörténeti Intézete. Budapest: Kossuth, 1979. 292-313.

A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai. 1975-80. Az MSZMP Központi Bizottságának Párttörténeti Intézete. Budapest: Kossuth, 1983. 171-178., 645-652.

Apagyi, Mária: Construction and Improvisation in the Komló Art Workshop. In: International Kodály Conference. Budapest, 1982. Ed. by. : Ferenc Bónis, Erzsébet Szőnyi, László Vikár. Budapest: Editio Musica, 1982. 175-177.

Apró Erzsébet: Bács-Kiskun Megyei Tanács VB-ülési jegyzőkönyveinek témakatalógusa. 1950-1990. Kecskemét: Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára, Segédletek III, 1998

Apró Erzsébet: Kecskemét Város Tanácsa VB-ülési jegyzőkönyveinek témakatalógusa. 1950-1990. Kecskemét: Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára, Segédletek IV, 1999

Áttekintő elemzés az ének-zeneoktatásról. Javaslat a továbbfejlesztésre. Az ének-zene tanítása. 1989/3. 97- 109.

A zenei nevelés helyzete Magyarországon. Összefoglaló az MTA-OM Zenei Nevelési Munkabizottságának tevékenységéről. Szerk.: Ittész Mihály. Budapest: MTA Zenetudományi Intézete, 1981

Az irodalom és a művészetek hatása társadalmunkban. Az MSZMP Kulturális Elméleti Munkaközösségének tanulmánya. Budapest: 1966

Az MSZMP KB határozata az állami oktatás helyzetéről és fejlesztésének feladatairól. 1972. június 14-15.

Babits Antal: Világkórus '91. Muzsika. 1991/10. 43-44.

Bacon, Denise: Adaptation of Kodály's Concept of Music Education in America. Early Steps – An Historical Prospective. In: Reflections on Kodály (Ed. by László Vikár). Budapest: International Kodály Society. 1985. 15- 31.

Bacon, Denise: A Tribute to the Many Hungarians. 1989

Bacon, Denise: Beszámoló az amerikai Kodály Zenei Nevelési Intézetéről. Parlando, 1971/7-8. 26-33.

Bacon, Denise: Egy valóra vált álom. In: A Kodály Intézet IV., jubileumi évkönyve. 1975-2000–Year-book of the Kodály Institute. Kecskemét: Kodály Intézet, 2001. 20-23. [Angolul: A Dream Relaised. u.i.164-167.]

Bacon, Denise: Hold Fast to Dreams. Kodály Center of America, Wellesley, Massachusetts, 1993

Bacon, Denise: Kodály Center of America. Kodály Envoy. Vol. XVII. Number 3. Winter, 1991. 48-49.

Ballér Endre: A nemzeti alaptanterv elméleti kérdéseiből. Köznevelés. 1990/20. 5-6.

Balázs István: A zeneoktatás 15 éves távlati fejlesztésének koncepciója. Magyar Kodály Társaság Hírei. 1980/2. 8-11.

Bálint A. András: A Vigília beszélgetése Kodály Zoltánnal. 47. évf. 12. sz. 1982. december. 931-936.

Barrios Villadangos, Susanna: Kodály, por Zoltán Kodály: Quién es un buen Musico? Eutherpe. Revista de la Asociacion Pianistica. Memoria 2002, Actividata, 2003, 6-8.

Bartalus Ilona: Egy nagy ember nagy álmát elhinni, elvinni és elültetni. (Kodály faültetés Kanadába). Magyar Kodály Társaság Hírei, XV. évf.- 1993, 27-31.

Báthory Zoltán: Maratoni reform. A magyar köztartás reformjának története, 1972 – 2000. Budapest: Önkönet, 2001

Báthory Zoltán: Nemzeti Alaptanterv készül. Köznevelés. 1989/41. 9

Beluszky Pál: A magyarországi városhierarchia változásai a XX. században. In: Magyar társadalomtörténeti olvasókönyv 1944-től napjainkig. Válogatta és szerkesztette. Valuch Tibor. Budapest: Argumentum-Osiris, 2004. 200-2009.

Bencsáth Ilona: Intenzív továbbképzés Kecskeméten. Az ének-zene tanítása. 1987/5. 240.

Berlász Melinda: A Magyar Művészeti Tanács szerepe zeneéletünk megújításában. 1945-1950. In: Zenetudományi dolgozatok, 1982. Budapest: MTA Zenetudományi Intézete, 1982. 141-154

Berlász, Melinda: Zoltán Kodály as President of the Arts Council of Hungary. IKS Bulletin. 1982/2. 38-41.

Bodor Jenő: Bács-Kiskun megye oktatásügyének jellemzői a felszabadulás után (1945-1970). In: Bács Kiskun megye múltjából V. Szerk.: Iványosi Szabó Tibor. Kecskemét: 1983. 7-60

Bolvári-Takács Gábor: Műzsák a ködben. Tanulmányok a művészet és a hatalomviszonyáról a 20. században. Budapest, 2008

Borzák Tibor: Kodály búcsúja. A ferencesek akarják a zene fellegvárát. Mai Nap. 1993. november. 8. 5.

Borzák Tibor: Szép dallamok alakítják éppé a lelket. Szabad Föld. 2001. február 9. 11.

Bowman, Judith: Music teachers for the Twenty-first Century. In: Music Education. Facing to the Future. Proceedings of the 19th World Conference of the International Society of Music Education held in Helsinki, Finland. Editor: Jack P.B. Dobbs. ISME: 1990. 295-299.

Breuer János: Harminc év magyar zenekultúrája. Budapest: Zeneműkiadó, 1975

Breuer János: Negyven év magyar zenekultúrája. Budapest: Zeneműkiadó, 1985

Ch.Á.: Kodály nyomában –Ausztráliából. Dél Magyarország. 1973. január 16.

Chinen, Naomi: Kodály in Japan. In: International Kodály Conference. Budapest, 1982. Ed. by. : Ferenc Bónis, Erzsébet Szőnyi, László Vikár. Budapest: Editio Musica, 1982. 223.

Choksy, Lois: The Kodály Movement. Past, Present and Future. Kodály Envoy, Vol. 26. No.3. Spring 2000, 5-7.

Choksy, Lois: From where and wither to. In: Reflections on Kodály (Ed. by László Vikár). Budapest: International Kodály Society. 1985. 44-50.

Czakó Tamás: A Kodály örökség és Kecskemét városmarketing gyakorlata. Szakdolgozat. Gyöngyös: Károly Róbert Főiskola, 2006

Csende Béla: Békés-tarhos. Békés: Békés Városi Tanács VB, 1976

Demény János: Tetten ért lángolás. Somogy. 1992.júl.-aug. 19-26.

Dobszay László: Magyar zenetörténet. Második, bőv. kiadás. Jelenlévő múlt sorozat. Budapest: Planétás, 1998

Dokumentumok a magyar oktatáspolitikai történetéből I. (1945-1950), II. (1954 -1972). Összeállította és a bevezetőket írta: Kardos József és Kornidesz Mihály. Budapest: Tankönyvkiadó, 1990

Eősze László: Kodály és a magyar nyelv. Magyar Kodály Társaság Hírei. XII. évf.- 2000/3. 14-20.

Eősze László: Kodály zenepedagógiai koncepciójának kialakulása. Magyar Zene, 1975/4. 359-363.

Eősze László: Nemzetközi Kodály Szimpózium – Nemzetközi Kodály Társaság. Muzsika, 1975/10. 7-9.

Erdei Péter: Az ének-zenei iskolákért. Népszabadság. 2004. május 7.

Erdei Péter: Beszélgetéssorozat 2006. Kézirat, KIArch., j.n.

Erdei Péter: Huszonöt éves a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet. Magyar Kodály Társaság Hírei. 1998/ 3. 20-24.

Erdei Péter: Plans for KZI. 1974. Kézirat, KIArch, j.n.

Erdei, Péter: Reports on Kodály Institute and Programmes. IKS Bulletin. 1976. 22-24.

Erdeiné Szeles Ida: Kodály pedagógiájának adaptációs kérdéseiről. In: A Kodály Intézet évkönyve 3. Szerk. Ittész Mihály. Kecskemét: Kodály Intézet, 1986, 108-119.

Eppstein, Ury: Choral festival rarely hits the right note. Jerusalem Post. 1995. augusztus 22. KIArch. 1994-95/46

-F-: Jönnek Szent Ferenc fiai. Kecskeméti Lapok. 1993. október 28. 1.

-F-: Egyházi hivatal lesz a zene fellegvára. Kecskeméti Lapok. 1993. november 4. 1-2.

Fasang Árpád: Nemzetközi Zenei Nevelési Konferencia Budapesten. Köznevelés. 1964/szept.4. 655-666.

Fasang Árpád: Az állami zeneoktatás intézményi hálózata. In: Zenei nevelés Magyarországon. Budapest: Zeneműkiadó, 1964. 60-69.

Fehér Béla: Kecskemét újra felfedezhető. A szellem is megterem a homokban. Magyar Nemzet. 1976. nov.12.

Fenyvesi László: Kecskemét katolikus egyházának, a ferenceseknek szerepe a szellemiség formálásában a török időben. In: Cumania 11. Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Évkönyve. Kecskemét: 1984. 155-205.

Fittler Katalin: Júliusban Kecskemét volt a zene városa. KÓTA, 1982/8. 15-16.

Fodor András: A hetvenes évek (Napló, 1975-1979). Budapest: Nap Kiadó, 1996

Forrai Katalin: Nemesszeghy Márta munkássága és az énekes iskolák ügye. In: A Kodály Intézet évkönyve 3. Szerk. Ittész Mihály. Kecskemét: Kodály Intézet, 1986, 45- 51.

Forrai Katalin: Zenei nevelés az óvodában. In: Zenei nevelés Magyarországon. Budapest: Zeneműkiadó, 1964. 25-31.

Für Lajos: „Ne bánts a magyart”. Bartók és Kodály történelemszemlélete. Budapest: Kairosz, é.n.

Gábor István: Kodály-szimpozion Sapporóban. Magyar Nemzet. 1981. augusztus 23.

Gách Marianne: A belőle sugárzott erő engem is ösztönzött. Intézet Kodály Szülővárosában. Film, Színház, Muzsika. XVIII. Évf. 1974. dec.21. 8-9.

Dr. Gajdócsi István: Kodály jegyében. In: A Kodály Intézet évkönyve. Szerk.: Ittész Mihály. Kecskemét: Kodály Intézet, 1982. 5-7.

Gárdonyi Béla: Kodály-módszer négy világrészben. Kisalföld. 1977. december 5. 13.

Géczi János: Művelődés- és/vagy neveléstörténet. A művelődéstörténet problémái. Budapest: MTA Művelődéstörténeti Bizottsága, 2003

Gila János: Közszínterek, krónikák. A művelődési otthonok története Bács-Kiskun megyében 195-től 1990-ig. Budapest: Napkút, 2006

G.L.: Baráti Babel. Magyar Hírek. XXXIX. Évf. 20.sz. 1986. október 11. 6.

Gosztonyi Miklós: Pegazus szárnyán. Sokoldalú művész Fertődön. Kisalföld. 1994. szeptember 12., KIArch. 1994/95/40-2.

Göncz Árpád levele. A 20. Nemzetközi Kodály Szeminárium résztvevőikhez. [magyar nyelvű gépirat] KIArch. 1999/4.

Gönczy László: Élet a vízfejen kívül. II. Muzsika. 1989/1. 3-8.

Gönczy László: Kodály zenepedagógiai öröksége a 90-es években. Muzsika, 1992/1.6-9.

G[ál] S[ándor].: Nem számítottunk ekkora érdeklődésre. Nemesszeghy Lajosné a Kodály Szemináriumról. Petőfi Népe. 1971. szeptember 4. 5.

Gulyás György: A békéstarhosi zenei nevelés tanulságai. Debreceni Kodály Zoltán Emléknapok. 6. 1971. február 2-3. Debrecen. Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola

Gulyás György: Bűneim... bűneim?. Békés: 1988

Halász Ferenc: Kézgyűjtásnyira egymástól. A Kodály Örökség műhelyében. Beszélgetés Erdei Péterrel a kecskeméti zenepedagógiai intézet igazgatójával. Petőfi Népe. 1977. augusztus 21.

Halász Ferenc: Jövőre: Kodály-intézet Kecskeméten. Beszélgetés a tervezővel. Petőfi Népe. 1973. augusztus 9.

Halász Ferenc: Kodály szellemi öröksége. Beszélgetés a magyar zenepedagógiáról. Élet és Irodalom. 1975. február 26.

Halász Ferenc: Vendégünk: Ian Harrison. Magyar Nemzet. 1978.május 13.

Halász Ferenc: Világszerte előtérben a zenetanárok képzésének javítása. A III. Nemzetközi Kodály Szimpóziumról nyilatkozik Erdei Péter, a kecskeméti Kodály Intézet igazgatója. Petőfi Népe. 1977. augusztus 21.

Halmay F.: Ein Lebendiges Monument in Geiste Kodálys. In-und ausländische Fachlaute besuchen neue Forschungsinstitute. Daily News. 1975.08.10.2.

Hart, Patricia: To Kecsckemét (!) and Back. The Dana Hall Bulletin. March –April, 1971. 15-17.

Hegyi István: Világunk zeneoktatási öröksége. A zenetanítás kisenciklopédiája. Pécs: Janus Pannonius Tudományegyetem, 1997

Helytörténeti részletek a kecskeméti ferences rendház háztörténetéből. (1644-1950). Fordította, a válogatást végezte és jegyzetekkel ellátta Szabó Attila. Porta Könyvek. Kecskemét: Kecskeméti Lapok Kft., 2004

Heltai Nándor: Adatok Kecskemét zenetörténetéhez. In: A Kodály Intézet IV., jubileumi évkönyve. 1975-2000. Kecskemét: Kodály Intézet, 2001. 113- 217.

Heltai Nándor: „A jövő évszázad érdeklődőinek is...” Hajdani tanítványokkal, munkatársakkal, pályatársakkal Kodálynál. Petőfi Népe. 1990. május. 2.

Heltai Nándor: A nyáron felavatják a zenei nevelés új központját (II.): Tanfolyamok, kiadványok, kiállítások, kísérletek. Petőfi Népe, 1975. június 19. 5.

Heltai Nándor: A kecskeméti zeneiskola száz éve. In: A kecskeméti zeneiskola jubileumi évkönyve. 1894-1994. Kecskemét: 1994. 5-15

Heltai Nándor: Bemutatjuk a Kodály Intézet igazgatóját. Petőfi Népe. 1975. jún.17.

Heltai Nándor: Borsos Miklós Kodályról, önmagáról. Petőfi Népe. 1978. augusztus 18. 8.

Heltai Nándor: „És egyszer csak elkezdődtek a kecskeméti népzenei találkozók”. Kecskemét: Kecskeméti Lapok Kft., 2003

Heltai Nándor: Kecskeméti tanárok Ausztráliában. Petőfi Népe. 1979. november 21. 4.

H[eltai] N[ándor]: Kodály-émlékkiállítás nyílt a megyeszékhelyen. Petőfi Népe. 1977. december 2. 1-2.

Heltai Nándor: Kodály Zoltán és szülővárosa, Kecskemét. Dokumentumok, emlékek. Argumentum, 2008.

Heltai Nándor: „Magyarnak lenni...”. Forrás. 1969/4. 68-69.

H[eltai] N[ándor]: Megkezdődött az Ifjú Zenebarátok Nemzetközi Szervezetének közgyűlése. Petőfi Népe. 1982. július 20.

H[eltai] N[ándor]: Megyei Művészeti Díj – 1979 Erdei Péter. Petőfi Népe. 1979. november 18.

Heltai Nándor: „Szívébe fogadott Kecskemét” Kodály és szülővárosa. Kecskemét: 1982.

Heltai Nándor: Tanfolyamok stafétája a Kodály-intézetben. Petőfi Népe. 1992. július 20. 3.

Heltai-Pásztor: Bács-Kiskun megye műemlékei. A Kodály Intézet. Petőfi Népe. 1981. április 14.

Heltai Nándor: Új film a magyar zeneoktatásról. Petőfi Népe. 1970. július 23.

Herskovits Pál: Music-much more than a Cinderella Subject. Kecskemét Kodály Institute's students' views. Daily News. 1982.5.20.2.

Herskovits, Pál: White Home of Music Learning. Kecskemét Hosts Kodály Institute. Daily News. 1975. október 26. 2.

H.F.: A kecskeméti Kodály-intézet. A Pravdában olvastuk. Petőfi Népe. 1979. február 7.

H.F.: Búcsú a Kodály-intézettől. „Minden óra hasznos volt”. Petőfi Népe. 1976. május 29.

H.F.: Kodály Zoltán emlékét őrzi. Avatóünnepség Kecskeméten. Petőfi Népe. 1975. szeptember 30. 1.

H.H.: Új múzeum a Kodály köröndön. Petőfi Népe. 1990. április 25.

H. Nagy Anna: Egységes, egyetemi szintű tanárképzés. In: A pedagógusképzés jelene és jövője, különös tekintettel a távlatokra. Országos konferencia tanulmányai. Kecskemét: Kecskeméti tanítóképző Főiskola. 1992, 11-24.

Hintós Diana: 22. Nemzetközi Kodály Szeminárium Kecskeméten. Kodály Művészeti Fesztivál július 21. és augusztus 25. között. Szabadság (Kolozsvár), 2003. aug. 9. XV. évf. 180.sz. 12.

Hoermann, Deanne: The Kodály Concept in Australia. In: International Kodály Conference. Budapest, 1982. Ed. by.: Ferenc Bónis, Erzsébet Szőnyi, László Vikár. Budapest: Editio Musica, 1982. 215-216.

Hoffmann Rózsa: Vita-tét nélkül? In: Tanulmányok a közoktatásról. OKNT. Budapest: OM, é.n. 189.

Horváth Ágnes: A legfontosabb forrás a tanár egyénisége. Köztér. 1999./6. 11.

Horváth Ágnes: A Kodály-szeminárium hangversenyei. Petőfi Népe. 1979. július 10. 5.

Horváth Ágnes: A IV. Nemzetközi Kodály Szeminárium. Az ének-zene tanítása. 1976/4. 181-183.

Horváth Ágnes: A 19. Nemzetközi Kodály Szeminárium eseményeiről. Módszertani Lapok, Ének-zene. 1997/2. 23- 26.

Horváth Ágnes: A 19. Nemzetközi Kodály Szeminárium Kecskeméten. A Magyar Kodály Társaság Hírei. 1997/2. 48-52.

Horváth Ágnes: A talentummal el kell számolni. Köztér. III.évf. 1-2.sz. 2000. február. 10.

Horváth Ágnes: A zenei élmény mással nem pótolható. Beszélgetés Nemes Lászlóval. Köztér. II.évf. 9. sz. 14.

Horváth Ágnes: A VI. Nemzetközi Kodály Szeminárium. Az ének-zene tanítása. 1979/1. 37-39.

Horváth Ágnes: Az élet munka. Beszélgetés Ittész Mihály főiskolai tanárral. Köztér. I. évf. 2.sz.. 1998. szeptember. 7.

Horváth Ágnes: Beszámoló az V. Kodály Szemináriumról. Az ének-zene tanítása. 1977/4. 192-193.

Horváth Ágnes: Érték-Minőség-szemlélet. Megújuló hagyományok a Kodály Szemináriumon. Muzsika. 1991./10. 40-42.

Horváth Ágnes: Hangversenykrónika. Petőfi Népe. 1977. július 13.

Horváth Ágnes: Kodály Szeminárium Kecskeméten. KÓTA. 1989/9. 3-4.

H[orváth] Á[gnes]: Ma kezdődik a Kodály-szeminárium. Petőfi Népe. 1980. július 17.

Horváth Ágnes: Nemzetközi Kodály Fesztivál 1991. július 19. – augusztus 6. Vendégünk volt Kodály Zoltánné. Köztér. 1999/8. 8-9.

H[orváth] Á[gnes]: Nyitóhangverseny a Művelődési Központban. Megkezdődött a Kodály Szeminárium. Petőfi Népe. 1977. július 17.

Horváth Ágnes: Spanyol zenei küldöttség a megyeszékhelyen. Petőfi Népe. 1980. április 1.

Horváth Ágnes: Véget ért a Kodály-szeminárium. Petőfi Népe. 1979. július 15.

H[orváth] Á[gnes]: Véget ért a Kodály-szeminárium. Petőfi Népe. 1977. július 17.

Horváth Ferencné: A tanórán kívüli zenei nevelés. In: Zene és közművelődés. Budapest: Budapesti Művelődési Központ, 1982, 95-99

Ifj. Gyergyádesz László: Kecskemét. A főtér és környékének művészeti emlékei és gyűjteményei. Kecskemét: Porta könyvek, 2005

Így láttuk Kodályt. Nyolcvan emlékezés. Szerk.: Bónis Ferenc. Budapest: Püski, 1994

-i -ó: Ursula visszajött. Magyar Hírek. XXV.évf.24.sz. 1982. november 27. 10-11.

In memoriam Bodon Pál. Szerk.: Ittész Mihály, Kecskemét: Kodály Intézet, 1984. 17- 23.

In memoriam... „Iskolaügyekben harcolni kell, nem szerénykedni.” Nemesszeghyné Szentkirályi Márta naplójából. Válogatta, szerkesztette, jegyzetekkel ellátta: Szögi Ágnes. Kecskemét: Kodály Intézet, 2003

In memoriam Vásárhelyi Zoltán. Szerk.: Ittész Mihály. Kecskemét: Kodály Intézet, 1997

VIII International Kodály Symposium Kecskemét, Hungary. IKS Bulletin 1987/2, 1988/1, 1988/2, 1989/1

14th International Kodály Symposium, Kecskemét, Hungary. IKS Bulletin Autumn 1999, Spring 2000, Autumn 2000. 3- 25.

In the Footsteps of Zoltán Kodály. Hungarian Exporter. Vol.29.No.2. February. 1979. 20-21.

Iratok a magyar zeneélet történetéhez. I-II. (1945 - 1956) Szerk.: Berlász Melinda -Tallán Tibor. Budapest: MTA, 1985

Iratok a magyar zeneoktatás történetéhez (1945 - 1956). Szerk.: Berlász Melinda -Tallán Tibor. Budapest: MTA, 1984 (Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez. 5.)

Irvin, Viginia: Reflections on Kodály. (Ed. by László Vikár). Budapest: International Kodály Society, 1985. 110.

Ittész Mihály: 25 éve nyílt meg a Kodály Intézet. A Magyar Kodály Társaság Hírei. 2000/3. 33-37.

I[ttész] M[ihály]: A gyermekoperától a miséig. Zenei kínálat Kecskeméten áprilistól augusztusig. Zeneszó. 1999/7. 12-13.

[Ittéz]-s [Mihál]-y: A Kecskemét Vonósnegyes hangversenye. Petőfi Népe. 1976. július 28.

Ittész Mihály: „A magyar kultúra egy és oszthatatlan.” (Terényi Ede kolozsvári zeneszerző válaszol Ittész Mihály kérdéseire). Forrás. 1993/11. 84-90.

Ittész Mihály: „A múlt csak példa legyen”: A magyar történelem Kodály Zoltán műveiben. Kecskemét: Kodály Intézet, 1996

Ittész Mihály: A zenei nevelés lehetőségei a közművelődés keretében. In: Zene és közművelődés. Budapest: Budapesti Művelődési Központ, 1982, 47- 54.

Ittész Mihály: Az ének-zene szakos tanárképzés néhány sajátos szempontja. In: A pedagógusképzés jelene és jövője, különös tekintettel a távlatokra. Országos konferencia tanulmányai. Kecskemét: Kecskeméti tanítóképző Főiskola. 1992, 163-174.

Ittész Mihály: Bartók Béla és Kecskemét. Forrás. 1981/3. 76-86.

Ittész Mihály: Bemutatjuk a kecskeméti Kodály Intézetet. Muzsika. 1975/10. 9-11.

Ittész Mihály: Fesztiválok Kecskeméten Kodály jegyében. Magyar Kodály Társaság Hírei. 1998/3. 45-47.

Ittész Mihály: „... Hogy a nép hangja mindig szabadon szólhasson. „Kodály Zoltán életművének közéletisége. Forrás. XIV. évf. 1982. december. 20-26.

Ittész Mihály: International Course on the Kodály Concept. Hungarian Music News. Vol.III.No.1.1986. 30-31.

Ittész Mihály: Institute for Music Pedagogy in the home town of Zoltán Kodály. Hungarian Music News. Vol.I. No. 1-2. Summer 1984. 30-31.

[Ittész]s [Mihál]y: Kecskemét. Vissza-és előre tekintés. 2004-2005. Magyar Kodály Társaság Hírei. 2004/3. 31-35.

Ittész Mihály: Kodály és Kecskemét – kapcsolatok és ösztönzések. In: A Kodály Intézet évkönyve 3., Szerk. Ittész Mihály. Kecskemét: Kodály Intézet, 1986, 39-44

I[ttész] M[ihály]: Kodály Fesztivál és a 23. Nemzetközi Kodály Szeminárium. Zeneszó. 2005/7. 5-6.

Ittész, Mihály: Kodály and Kecskemét. Connections and Incentives. IKS Bulletin. 1987/1. 3-9.

Ittész Mihály: Kodály Fesztivál Kecskeméten. A Magyar Kodály Társaság Hírei. 2002/2. 34-35.

Ittész Mihály: Kodály Művészeti Fesztivál Kecskemét, 2006. július-augusztus. Magyar Kodály Társaság Hírei. XXVIII. évf. 2006/2. szeptember, 21-23.

Ittész Mihály: Kodály Szeminárium az Egyesült Államokban. Muzsika. 1974/11. 24-26.

Ittész Mihály: Kodály Szimpózium Amerikában.(Rádiójegyzet, 1993. december 21, Bartók Rádió).A Magyar Kodály Társaság Hírei, XV. évf/1993, 26-27.

Ittész Mihály: Kodály országa? Egy magyar rapszódia, avagy a zenepedagógia és örömei Forrás, 1992/12. 57-62

Ittész Mihály: Kodály Seminar and Symposium, Kecskemét, Hungarian Music News. Vol. IV. No. 2-3. 1987. 27.

Ittész Mihály: Kodály Zoltán zenepedagógiai eszméi és a zeneiskola. In: A kecskeméti zeneiskola jubileumi évkönyve. 1894-1994. Kecskemét: 1994

Ittész Mihály: Legyen a zene mindenkié! Kodály Zoltán százéves terve. Élet és tudomány, 1982. XII. 17. 1603-1605.

Ittész Mihály: Magyarok a világ zenei életében. Muzsika. 1987/10. 29.

[I]-ttész]: Mai magyar zeneszerzők estje Kecskeméten. Petőfi Népe. 1976. augusztus 11.

Ittész Mihály: Meglátogattuk a kecskeméti Kodály Intézetet. Ifjú Zenebarát, 1979/2. 2.

Ittész Mihály: IV. Nemzetközi Kodály Szeminárium. Muzsika. 1976/10. 32-33.

I[ttész] M[ihály]: Nemzetközi Kodály Szeminárium. Zeneszó. 1993. Különszám. 7.

Ittész Mihály: Nemzetközi Kodály Szeminárium és Kodály Szimpózium Kecskeméten. A Magyar Kodály Társaság Hírei. 1999/3. 26-28.

Ittész Mihály: Nemzetközi rendezvények Kodály jegyében. Kecskemét. A Magyar Kodály Társaság Hírei. 2001/2. 32-34.

Ittész Mihály: Problémák – programok – lehetőségek. Törekedés áttekintés a magyar zenei nevelésről a változás idején. Metronóm, 1993. augusztus, 3-4. szám. 14-17.

Ittész Mihály: Two Anniversary Celebrations in Kecskemét. IKS Bulletin. Autumn 1999. 29-33.

[I]- tt -[zés]: Véget ért a IV. Nemzetközi Kodály Szeminárium. Petőfi Népe. 1976. augusztus 15.

Ittész Mihály: Zene és ifjúság. Konferencia Kecskeméten. KÓTA. 1986/3

Izményi Éva: A jó iskola "emberiskola". Világhírű a magyar zenetanítás. Somogyi Hírlap. 1995. április 5., KIArch. 1994-95/40-5.

Jubileum a Kodály Intézetben. Petőfi Népe. 2000. október 4.

Juhász István: A ferencesrend kecskeméti házának története. KIArch. Kézirat, 1979. j.n.

Juhász István: Kecskemét város építéstörténete. Kecskemét: Kecskeméti Monográfia Szerkesztősége, Tiberias Bt., 1998, 193-217

K.A: Kodály öröksége kötelez. Gazdag programsorozat a tati iskolában. Nógrád Megyei Krónika. 1997. május 3. 3.

K.E.: Megnyílt a Kodály Múzeum. Heti Budapest. 1990. 06. 15.

- Kálmán Gyöngyi: Kodály Zoltán követe Ausztráliában. Magyar Nemzet. 2000. szeptember 2.
- Károlyi Júlia: Színes húrok. Beszélgetés Szilvay Gézával. Petőfi Népe. 1991. július 29. 4.
- Dr. Kárpáti Imréné: III. Kodály Szeminárium Kecskeméten. Muzsika. 1975/10. 12-16.
- Kecskemét Institute. Kodály Envoy. Summer/1985. Vol. XII. No.1. 25.
- Kecskemét's Musical Tribute to Kodály. Daily News. 1982. 7. 16. Vol. 16.No.139.4.
- Kempelen Tünde: Zene és közművelődés. In: Zene és közművelődés. Budapest: Budapesti Művelődési Központ, 1982, 67- 83
- Kerényi József: „Ha az Úr nem építi a házat...”. Forrás. 1996/10. 53-54.
- Kerényi József: Kecskemét az utak városa. Városepítés. 1983/3. sz. 10-12.
- Kerényi József: Kodály Zoltán-emlékhely Kecskeméten. Petőfi Népe. 1975. október. 4. 4.
- Kerényi József: Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet, Kecskemét, Kéttemplom köz. Magyar Építőművészet. 1976/4. 22-31
- Kerényi József: Töredékes vallomás. Művészet. 175/6. 34-35.
- Kerényi Mária: Aki mindig visszatér a forráshoz. Találkozás Denise Bacon-nal. Muzsika. 1974/5. 27-30.
- Keresztury Dezső: Kodály. Új Tükör, XIX. Évf. 80. sz. 1982. dec. 12. 5.
- Kéri, Laura: About the training programs of the Kodály Institute. In: A Kodály Intézet évkönyve IV. – Year-book of the Kodály Institute, IV. Kecskemét, Kodály Intézet, 2001. 185-188.
- Kéri, Laura: Activities of the Institute. 2001-2005. In: Kodály Intézet évkönyve, V. – Year-book of the Kodály Institute, V. Kecskemét: Kodály Intézet, 2007. 185-189.
- Kéri Laura: Az Intézet tevékenysége 2001-2005. In: Kodály Intézet évkönyve, V. – Year-book of the Kodály Institute, V. Kecskemét: Kodály Intézet, 2007. 83-87.
- Kéri Laura: Az Intézet továbbképzési tevékenysége, hazai és nemzetközi programjai. In: A Kodály Intézet évkönyve IV. – Year-book of the Kodály Institute, IV. Kecskemét: Kodály Intézet, 2001. 41- 52.
- Kéri Laura: Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet. Magyar Kodály Társaság Hírei. 1995. 49-50.
- Kéri Laura: Továbbképzések a Kodály Intézetben. Módszertani Lapok. Ének-zene. 5. évf. 3 sz. 1999. március./28.

Kéri Laura-Ittész Mihály: Kodály pedagógiájának és művészetének szolgálatban (Két beszélgetés Erdei Péter Liszt-díjas karnaggyal, a Kodály Intézet igazgatójával). Forrás. 2007/12. 78-86.

King, Aleta: Atrulians at the Kodály Institute. IKS Bulletin. Spring 2008. Vol. 33. no.1.

K.J.: Évnyitó a Kodály- intézetben. Petőfi Népe. 1990. szeptember 22.

Klaischer, Clemens: Salty Saint of Budapest, Time, 26 August 1966

Klenjánszky Tamás: Művészet-Politika-Üzlet. In: Magyarország kultúrája az ezredfordulón. Műhelytanulmányok. Budapest: Média+Print, 1997. 150-159

Kodály és Kecskemét. Népszabadság. 1982. február 7.

Kodály Fesztivál Kecskeméten. Népszava. 2002. június 20.

Kodály Fesztivál kezdődik Kecskeméten. Népszava. 2000. június 8.

Kodály intézet. Somogy Megyei Néplap. 1971. január 24.

Kodály-intézet Kecskeméten. Szolnok Megyei Néplap. 1973. november 14.

Kodály-intézet létesül Kecskeméten. Csongrád Megyei Hírlap. 1973. november 14.

Kodály Seminar. Daily News. 1976/7. Vol. 10. N0. 140. 6. 10-11.

Kodály-módszer külföldieknek. Esztergomban és Kecskeméten. Magyar Hírlap. 1991. július 16.

Kodály Művészeti Fesztivál Kecskeméten. Népszava. 2001. július 18.

Kodály, Sarolta: Kodály: A Twenty-year Perspective. Kodály Envoy. Vol. XVII. Number 3. Winter, 1991. 26-30.

Kodály Zoltán emlékezetére. Köztér. I. évf. 6. sz. 1998. december. 5.

Kodály Zoltán: A zenei nevelők nemzetközi társaságának budapesti konferenciáján. A megnyitó beszéd angol változata. In: Visszatekintés. Hátrahagyott írások, beszédek, nyilatkozatok III. Közreadja. Bónis Ferenc Budapest: Zeneműkiadó, 1984, 123.

Kodály Zoltán: Amerikai tapasztalatok. In: Visszatekintés. Hátrahagyott írások, beszédek, nyilatkozatok. III. Közreadja. Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1984, 216 –218.

Kodály Zoltán: Egy kis számadás. Előadás a Magyar Zeneművészek Szövetségében. In: Visszatekintés. Hátrahagyott írások, beszédek, nyilatkozatok III. Közreadja. Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1984, 99-11.

Kodály Zoltán: Kecskemét homokja. Beszéd. In: Visszatekintés. Hátrahagyott írások, beszédek, nyilatkozatok III. Közreadja. Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1984, 515.

Kodály Zoltán városunk díszpolgára. Kecskeméti Újság, 1947. dec. 21. II. évf. 51.sz.

Kodály Zoltán: Zenei nevelés, embernevelés. Nyilatkozat. In: Visszatekintés. Hátrahagyott írások, beszédek, nyilatkozatok III. Közreadja. Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1984, 203 –209.

Kodály Zoltán: Zenetanítás és nevelés. In: Visszatekintés. Hátrahagyott írások, beszédek, nyilatkozatok. III. Közreadja. Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1984, 219-220.

Kodály Zoltánné: XX. Nemzetközi Kodály Szeminárium megnyitó beszéde. [Szabadon elmondott szöveg az angol után. Szerkesztetlen szöveg. 1999. július 19.]. KIArch. 1999/6.

Kodály Zoltánné: Feljegyzések a Kodály Szemináriummal kapcsolatban. é.n. j..n., kézirat, KI Arch.

Kodály Zoltán nevelési eszméi a harmadik évezred küszöbén. A Nemzetközi Kodály Konferencia Zenepedagógiai szekciójának anyaga. Szerk.: Szőnyi Erzsébet. Kecskemét: Kodály Intézet, 1999

Kodály Zoltánt Kecskemét díszpolgárává avatták. Kecskeméti Lapok, 1947. dec. 17. 80. évf. 253.sz.

Koivisto, Mattio: Antoisia lukukausi Kodály-Instituutissa. Suomen Kodály-Seuran Tiedotuslehti. 2/95. 8-11.

Koivisto, Mattio: Kecskemét. Suomen Kodály-Seuran Tiedotuslehti. 1/95, 8-11.

Kokas Klára: Amerikában tanítottam. Szombathely: B.K.L. Kiadó, 2001

Kokas Klára: Gyermek zenei kifejezési formáiról. In: A Kodály Intézet évkönyve 3., Szerk. Ittész Mihály. Kecskemét: Kodály Intézet, 1986, 305-314.

Kokas Klára: Kodály zenei nevelési koncepciójának amerikai átültetéséről. Pedagógiai Szemle. XXV. Évf. 12.sz. 1975. december. 1115-1122.

Kontra István – Balás Endre: A zenei köznevelés történetéből. Dokumentumok és pedagógusportrék a XX. század második feléből. Kecskemét: Kodály Intézet, 2005

Korda Ágnes: A muzsikáló „kolostor”. A Kodály-módszer műhelyében. Magyar Hírlap, 1975. augusztus 20. 7.

Korda Ágnes: Kecskemét fia. Egy módszer világközpontja. Magyarország. 1973. december 9.

Korda Ágnes: Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet Kecskeméten. Parlando. 1974/5. 12-14.

Kovács Kálmán: A Kodály ösztöndíj Albertában. Új Toborzó. Az Edmontoni Magyar Kultúrkör Lapja. XII. évf. 1.sz. 2002/1. 18- 20.

Köpeczi Béla: A művelődéstörténet tárgya és módszertana. In: A művelődéstörténet problémái. Budapest: MTA Művelődéstörténeti Bizottsága, 2003

Körber Tivadar: A Kodály-szeminárium megnyitóhangversenye. Petőfi Népe. 1970. július 23.

Körber Tivadar: A magyar történelem Kodály műveiben. Zeneszó, 1991/1. 7.

Körber Tivadar: „Ez az iskola valaha Kecskemét dicsősége lesz.” Szögi Ágnes, Kodály Intézet, Kecskemét. Metronóm. 1995. augusztus, 3-4. szám. 16-17.

Körber Tivadar: Fiatal zeneszerzők hangversenye. Kodály-szeminárium. Petőfi Népe. 1970. augusztus 7.

Körber Tivadar: Kecskemét-Kodály városa. Forrás. 1982/12. 27-33.

Körber Tivadar: Kodály Fesztivál '99. Muzsika. 1999/10. 10.

Körber Tivadar: Kodály-szeminárium. A hét hangversenyei. Petőfi Népe. 1970. augusztus 18.

K[örber] T[ivadar]: Kodály-szeminárium. Egy résztvevő megyénkből: Szalma Sándorné-Petőfi Népe. 1970. augusztus 23.

Körber Tivadar: Kodály Szeminárium Kecskeméten. 1970 nyarán. Forrás. 1970/6. 77-79

Körber Tivadar: Kodály-szeminárium. Kamarazene-est. Petőfi Népe. 1970. augusztus 13.

K[örber] T[ivadar]: Kodály-szeminárium. Kórus-és orgonahangverseny. 1970. augusztus 9.

K[örber] T[ivadar]: Kodály-szeminárium. Vendégünk: Mrs. Mose. Petőfi Népe. 1970. augusztus 13.

Körber Tivadar: Kodály-szemináriumok. Tanulmánykötet. Petőfi Népe. 1982. február 10.

Körber Tivadar: Nemzetközi Kodály Szeminárium Kecskeméten. Az ének-zene tanítása. 1982/6. 265-267

Körber Tivadar: Kodály Szeminárium és Fesztivál Kecskeméten. Parlando. 1991/4-5. 44-47.

Körber Tivadar: Magyar zenetörténeti hangverseny. Kodály-szeminárium. Petőfi Népe. 1970. július 9.

K[örber] T[ivadar]: Vendégünk volt. Egy hallgató Japánból: Szekija Naomi. Petőfi Népe. 1970. augusztus 19.

Krebs, Elke: Kodály zum 100 Geburtstag. Musik in der Schule. 1982/12. 417-414.

Króó György: A magyar zeneszerzés 30 éve. Budapest: Zeneműkiadó, 1975

Kulcsár Gabriella: Zenepedagógusok találkozója Kecskeméten. Szabadság (Kolozsvár). 1994. július 7., 2

Kumpler György: Kodály lakásában ma is gyakran felcsendül az ének. Népszabadság. 2002.11.10.

Lackó Miklós: Sziget és külvilág. Válogatott tanulmányok. Budapest: Történettudományi Intézete, 1996, 99 - 151

Ladányi Andor: A magyar felsőoktatás a 20. században. Budapest: Akadémia Kiadó. 1999

Ladányi Andor: Felsőoktatási politika 1949-1958. Budapest: Kossuth Könyvkiadó. 1986. (Négy évtized sorozat)

Lampton, Christopher: Voices of Change. BBC Music Magazine, March 2006, 46-48.

László Ferenc: Kodály Zoltán román „kollégiumai”. Forrás. 39.évfolyam. 2007.3.szám. március. 87-92.

László Miklós: Kodály-szeminárium a Marszalkovskán. Esti Hírlap. 1976. december 29.

Legány Dénes: A Kodály-mozgalom negyedszázada Kaliforniában. Metronóm. 1994. augusztus 5-6.szám. 12-13.

Lengyel Richárd: Kodály-módszer Ausztráliában. Népszava. 1991. február 15.

Lesznai, Lajos: Kodály-Instituto en Ungaro. Hungara Vivo. 1975/6. 26-27.

Lezsák Sándor: Kodály-módszer külföldön. Petőfi Népe. 1976. január 4.

Lintner Sándor: Kodály szellemében. Beszélgetés Bartalus Ilona zenepedagógussal. Magyar Hírek. XXV.évf.24.sz. 1982. november 27.12.

Lukácsi Béla: „Alapvetően vidékpárti vagyok”. Beszélgetés Erdei Péterrel, a Debreceni Kodály Kórus karigazgatójával. Muzsika 2004. július, 21-24.

Lukin, László: The Legacy from Kodály as Seen in our Normal Schools. In: International Kodály Conference. Budapest, 1982. Ed. by. : Ferenc Bónis, Erzsébet Szőnyi, László Vikár. Budapest: Edition Musica, 1982. 157-158.

Lukin László: Nemzetközi Kodály Symposium Oakland, aug. 1-15. Muzsika, XVI. Évf. II.szám., 1973. szeptember, 20-21.

(M:) Kodály Szeminárium Kecskeméten. Pest Megyei Hírlap. 1976. július 8.

Magyarország művelődési viszonyai. 1960-1982. Szerkesztette: Barta István. Budapest: Kossuth, 1984

Maradhat a Kodály Intézet. Petőfi Népe. 1996. január 15.

Márkusné Natter-Nád Klára: Kodály Zoltán zenepedagógiai elvei a gyakorlatban. A Magyar Kodály Társaság Hírei. XXVIII. évfolyam – 2006/3, december. 37-41.

Márkusné Natter-Nád Klára: VIII. Kodály Szimpózium. Az ének-zene tanítása 1987/5. 239-240.

Márkusné Natter-Nád Klára: Könyvbemutatók a Kodály Múzeumban. Zeneszó. 2002/8. 16-17.

Maróti Gyula: „Fölszállott a páva...” A magyar énekkari kultúra megújulásának története 1920-1945. Kecskemét: Kodály Intézet, 1994

Maróti Gyula: A zenei népművelés. In: Zenei nevelés Magyarországon. Budapest: Zeneműkiadó, 1964. 99-126.

Máté György: Érzelmes kísérletek az érzélemvilággal. A kecskeméti Kodály Intézet pedagógiai munkájáról. Népszabadság. 1976. dec.24. 8.

Mathias, Sandra: Kodály Institute at Capital Holds 1997 Summer Course in Hungary. Kodály Envoy. Vol.24.No.1. Fall 1997. 11.

Matzné Timár Ágnes: A Kodály Szeminárium Kecskemét, 1972/12. 1-15

Ma zárul az idei kecskeméti Kodály Fesztivál. Népszava. 2002. augusztus 12.

Megkezdődött a Kodály Szeminárium. Petőfi Népe. 1970. július 21.

Mester B. László: Kodály városában a zene: összekötő kapocs. Petőfi Népe. 1994. június 11.

Mészáros István: Magyar iskolatípusok 1996-1990. Budapest: Országos Pedagógiai Könyvtár És Múzeum, 1995 [A magyar neveléstörténet forrásai VI]

Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla: Bevezetés a pedagógia és iskoláztatás történetébe. Budapest: Osiris, 1999, 301 – 439

Meszlényi László: Kecskeméti örömtüzek. A 19. Nemzetközi Kodály Fesztivál és Szeminárium tanulságai. Muzsika. 1997./ 9. 24- 27.

Midzenski, Mendy: The Role of Solfege. Kodály Envoy, Vol.28.No.4. Summer, 2002, 34-36.

Mihályka Gyula: A Liszt Egyetem része a Kodály Intézet. Petőfi népe. 2004. december 31.

Mihályka Gyula: Magas művészi színvonal. Petőfi Népe. 2002. augusztus 14.

Mocskonyiné Tallér Edit. A zeneoktatás perspektívái a NAT tükrében. Magyar Kodály Társaság Hírei. XVI.évf. 1994, 31-32.

Molnár János: A közoktatás új rendje a Duna–Tisza közén. In: Az államosítás közoktatásunkban. Szerk.: dr. Arató Ferenc. Budapest: Tankönyvkiadó, 1976. 75-96

Moser Zoltán: Az Eötvös Kollégium és Kodály. Forrás. 1992/12. 51-56

Montgomery, Amanda: Re-Thinking Music Education in Hungary. Kodály Envoy. Vol. XIX. No.2. Fall, 1992. 8-10.

M. Timár Ágnes: Kodály Szeminárium Kecskemét, Muzsika, XV. évf. 10. szám, 1972. október.

Művelődéspolitikánk 25 éve. Művelődéspolitikai tanácskozás. Budapest, 1983. december 15-16. Összeállította és szerkesztette: Tóth István. Budapest: Kossuth, 1984

M. Turner, Howard, Jr.: A Brief History of the Kodály Musical Training Institute, Wellesley, Mass. U.S.A. IKS Bulletin 1976. 24- 27.

Nádasdy Kálmán: Élni segítő zene. Forrás. 1976/4. 58-65.

Dr. Nádasi Alfonz (OSB): Mi mindenre emlékezett Kodály? Miskolc: Felsőmagyarország Kiadó, 2000

Nagy József: Kell nekünk nemzeti alaptanterv. Köznevelés. 1990/16. 3-4

Nemes Klára: Kodály-módszer térhódítása Ausztráliában. Petőfi Népe. 1976. május 19. 5.

Nemes László: A magyar zenei és művészeti nevelésről. In: Magyarország kultúrája az ezredfordulón. Műhelytanulmányok. Budapest: Média+Print, 1997. 150-159.

Nemesszeghy Lajosné: II. Nemzetközi Kodály –szeminárium I-II. Az ének-zene tanítása 1973/1. 42-43. , Az ének-zene tanítása 1973/2. 78-81.

Nemesszeghyné Szentkirályi Márta: A zenei nevelés szerepe az ember személyiségének fejlesztésében, avagy a mindennapi éneklés jelentősége a nevelés egészében. In: A Kodály Intézet évkönyve. Szerk.: Ittész Mihály. Kecskemét: Kodály Intézet, 1982, 82-86.

Némethi Györgyi: Látogatás a Kodály Intézetben. Ország-Világ. XXX.évf.13.sz. 1986. március 26. 16-17.

Nemzeti Alaptanterv. A kötelező iskolázás közös alapkövetelményei. Budapest: Művelődési és Köznevelési Minisztérium, 1992. 128 – 136

News from Kodály Pedagogical Institutions. Capital University. Kodály Envoy. Vol. XVII. Number 4. Spring. 1991. 63.

Oktatáspolitikai dokumentumok, 1985. Budapest: Kossuth, 1986

Oktatáspolitikusok és koncepciók a XX. Században. Szerk.: Mann Miklós. Budapest: Önkönet, 2004

Orosz László: Kecskemét irodalmi öröksége. Kecskeméti füzetek 2. Kiadja a Kecskeméti Lapok Kft és a Kecskemét Monográfia Szerkesztősége. Kecskemét: 1996

Pankovits Józsefné: Együtt dolgoztam Nemesszeghy Lajosnéval. In: Kodály Intézet évkönyve III. Szerk.: Ittész Mihály. Kecskemét, Kodály Intézet –Hungexpo, 1986. 52-56.

P[avlovits] M[iklós]: Befejeződött a Kodály Szeminárium. Petőfi Népe. 1975. augusztus 17.

Pavlovits Miklós: Bemutatjuk a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetet. Petőfi Népe. 1975. október 1.

P[avlovits] M[iklós]: Évadnyitó a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetben. Petőfi Népe. 1976. szeptember 16. 2.

P[avlovits] M[iklós]: Megkezdődött a IV. Kodály Szeminárium. Petőfi Népe. 1976. július 20.

P[avlovits] M[iklós]: Nemzetközi Szeminárium, hangversenyek, előadások a Kodály *Zoltán* Zenepedagógiai Intézet nyári programjában. Petőfi Népe. 1976. július 8.

P[avlovits] M[iklós]: Norvég miniszter látogatása Kecskeméten. Petőfi Népe. 1976. november. 11.

P[avlovits] M[iklós]: Vendégek és látogatók a kecskeméti Kodály-szemináriumon. Petőfi Népe. 1976. augusztus 3.

P.E.: Hármán három földrésről. Petőfi Népe. 1978. augusztus 20.

Peret-Ziemplainska: Seminarium Poswiecane Pedagogice Muzycznej Zoltana Kodaly'a (Warszawa, 13-17,XII 1976) ISME Polska, 1997. 1-7.

Péteri Judit: A Jeunesses Világzenekar- és énekkar Magyarországon. Muzsika. 1982/10. 35-36.

Péteri Lóránt: Adalékok a korszak zenetudományi kutatás intézménytörténetéhez (1949-1969). Magyar Zene XXXVIII. évf. 2. szám. 161-191.

Péteri Lóránt: Az utolsó évtized: Kodály Zoltán és a Kádár-rendszer művelődéspolitikája. Múltunk. 2006/1. 259-285.

Péteri Lóránt: Zene, oktatás, tudomány, politika (Kodály és az államszocializmus művelődéspolitikája [1948-1967]) Forrás. 2007/12. 45-63.

P.I. : Az idén megalakul a Kodály Intézet. Petőfi Népe. 1973. március 18.

Platthy Sarolta: A Holy Names College (Oakland, California, USA) Kodály programjának harminc éves története. In: A Kodály Intézet évkönyve IV., jubileumi évkönyve. 1975-2000. Kecskemét, Kodály Intézet, 2001. 101-104.

Posváczy Etelka: Hármán három megyéből... Beszélgetés a Kodály-szeminárium hallgatóival. Petőfi Népe. 1979. július 3.

P[osváczy] E[telka]: Hódít a Kodály-módszer. Petőfi Népe. 1980. július 29.

P[osváczy] E[telka]: Ötéves Kodály Intézet. Nemzetközi, országos és helyi feladatok. Petőfi Népe. 1980. október 28.

Dr. Pozsgay Imre: Kodály ügyéhez méltóan. In: A Kodály Intézet évkönyve. Szerk.: Ittész Mihály. Kecskemét: Kodály Intézet, 1982. 8-9

- Raics István: A magyar munka híre a világban. Népszava. 1978. november 25.5.
- Rajk András: Izgalmas új Kodály-Szabolcsi kötet. Magyar Hírlap. 1992. március 11., 13.
- Rapi Miklós: A zene városának nevezték Kecskemétet. Petőfi Népe. 1982. augusztus 12. 5.
- Rapi Miklós: Megkezdődött a Nemzetközi Kodály Szeminárium. Petőfi Népe. 1982. július 14.
- R[api] M[iklós]: X. Nemzetközi Kodály Szeminárium. Petőfi Népe. 1982. július 11.
- Reflections on Kodály. Ed. by László Vikár. Budapest: International Kodály Society. 1985.
- Regényi Huba: Kapósak a Kodály-diplomások. Magyar Nemzet. 2001. január 28.
- Retkes Attila: „A vidéki zenekultúra elkötelezett híve vagyok.” Erdei Péter áll ismét a kecskeméti Kodály Intézet élén. Magyar Hírlap. 1994. augusztus 29.
- Retkes Attila: A térzenétől Wagnerig. Magyar Hírlap. 1994. június 6. 15.
- Retkes Attila: Kodály-szeminárium Kecskeméten. Magyar Hírlap. 2003. július 22.
- Révész Sándor: Illyés (és Aczél) Tanulmány I. rész. Mozgó Világ. 1996/3. 41-52.
- Révész Sándor: Illyés (és Aczél) Tanulmány II. rész. Mozgó Világ. 1996/4. 27-40.
- Rieder, Morette: The Importance of Music and Arts to the Higher Education Curriculum of the Future. In: Music Education. Facing to the Future. Proceedings of the 19th World Conference of the International Society of Music Education held in Helsinki, Finland. Editor: Jack P.B. Dobbs. ISME: 1990.64-67.
- Schanda Beáta: Zenei táborok 2. Muzsika. 1980/10. 25-27
- Second International Kodály Symposium – International Kodály Society Founded in Hungary. Kodály Envoy. October/ 1975. Vol.2.No.2. 1-2.
- Serhók-Sulyok Gizella: Mit tapasztaltam a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet IV. Nemzetközi Kodály Szemináriumán. Parlando. 1978/11. 23-24.
- Sinor, Jean: Kodály koncepciója, illetve Kodály eszméi, beültetés Amerikába. In: Kodály Zoltán nevelési eszméi a harmadik évezred küszöbén. A Nemzetközi Kodály Konferencia Zenepedagógiai szekciójának anyaga. Szerk.: Szőnyi Erzsébet. Kecskemét: Kodály Intézet, 1999. 120-126.
- Sorban, Elena: X: Nemzetközi Kodály Szeminárium. Zenei utazás Magyarországon. Utunk. 1982. okt.24.7.
- Sós, Péter János: Everything can be sung. Hungarian Travel Magazine. Winter. 1979-80. 9-11.
- Special Hungarian Guest. Kodály Envoy. Vol. XV. Number 2. Fall 1998. 11-12.

Standeisky Éva: Gúzsba kötve. A kulturális elit és a hatalom. Budapest: 1956-os Intézet, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2005

Storng, Alan: Kodály in America: 1966. Kodály Envoy. Vol. XVIII. No.1. Summer, 1991. 4-8.

Straim Kjell Arne: Musikk Stimulerer barns utvikling. Musikk og Skole, 1982/8. årg 27. 17-18.

Summer Activities of the Kecskemét. IKS Bulletin. 1980/1. 55-56.

Szabó Ferenc: Kodály Zoltán hetven éves. Szabad Nép, 1952. dec.15.

Szabolcsi Bence: A magyar zenetörténet kézikönyve. Sajtó alá rendezte Bónis ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1979

Szabolcsi Bence: Művésznevelés – tudósnevelés. Zenei nevelés Magyarországon. Budapest: Zeneműkiadó, 1964. 97-98.

Szabó Attila: Helytörténeti részletek a Kecskeméti Ferences Rendház köztörténetéből 1644 – 1950. Kecskemét: Bács-Kiskun M. Lvt.(Levéltári Füzetek, Bács-Kiskun megye 6.), 1992

Szabó Helga: „A japán híd”. A kodályi zenei nevelés helye a japán zeneoktatás rendszerében. Muzsika. 1984/3. 18-21.

Szabó Helga: A magyar énektanítás kálváriája. Budapest: 1996

Szabó Helga: Ének-zene. In: Művészeti nevelés. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1992 (?). 5-29.

Szabó Helga: Torzulások a kodályi zenei nevelés általános iskolai alkalmazásában. Muzsika. 1980/2, 1-5.

Szabó János: Vendégünk Kodály Zoltánné. Petőfi Népe. 1972. augusztus

Szabolcsi Miklós: Kodály Zoltán és a Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztálya. In: Kodály Emlékkönyv 1997, Szerk.: Bónis Ferenc. Budapest: Püski Kiadó, 1997. 110-112.

Szántó Miklós: Kodályra emlékezve. Magyar Hírek, XXXV. Évf. 24. sz. 1982. nov. 27.

Szebenyi Péter: Eredmények és problémák. In: Tanulmányok a közoktatásról. OKNT. Budapest: OM, é.n., 11-42.

Székely Miklós: Esztergomi Nyári Egyetem 2004. A Magyar Kodály Társaság Hírei. 2004/3, 29-31.

Sz.J.: Vendégünk: Kodály Zoltánné. Petőfi Népe. 1970. július 28.

Szél Júlia: Kodály Zoltánnénál. KÓTA. 1972/5. 8-9.

Széll Jenő: Kodály Zoltán 70 éves. Művelt Nép, 1952. dec. III. évf. 12. sz. 9-10.

Szémann Béla: Látogatóban a nemzetközi Kodály Szemináriumon. Kanadától Kecskemétig. Népszava, 1976. augusztus 11. 8.

Szémann Béla: Zenetanárok öt világrészről. Nemzetközi Kodály Szeminárium. Népszava. 1978. július 20. 6.

Szilágyi János: Beszélgetés Kodály Zoltánnéval. Elhangzott a Petőfi Rádió 1973. július 2-i műsorában. Forrás. 1974/2. sz. 61- 68

Szögi Ágnes: A könyvtár – zenepedagógiai archívum – stúdió hármas egységről. In: A Kodály Intézet IV., jubileumi évkönyve. 1975-2000. Kecskemét: Kodály Intézet, Kecskét, 2001. 53- 61.

Szögi Ágnes: „Ez az iskola valaha Kecskemétnek dicsősége lesz”. A kecskeméti ének-zenei iskola első évtizedei 1950-1973 összefüggésben a korszak művelődéspolitikai és zenepedagógiai törekvéseivel. Kecskemét: Kodály Intézet, 1994

Szögi Ágnes. In memoriam. „Iskola ügyekben harcolni kell, nem szerénykedni”. Nemesszeghyné Szentkirályi Márta naplójából. Kecskemét: Kodály Intézet, 2003

Szögi Ágnes: „... Van itt egy iskola...”. A kecskeméti ének-zenei iskola története a kezdetektől 1973-ig. Kecskemét: Kodály Intézet, 1983.

Szőnyi Erzsébet: A zenepedagógus módszere. Alföld. XXIII. Évf. 1982. december. 70-76.

Szőnyi Erzsébet: A kodályi pedagógia. In: Kodály Emlékkönyv 1997, Szerk.: Bónis Ferenc. Budapest: Püski Kiadó, 1997. 194-200.

Szőnyi Erzsébet: A magyar zenepedagógia a nagyvilágban. Parlando. 1978/7-8. 44-51.

Szőnyi Erzsébet: Kodály és a zenei nevelés. Vigília. 48. évf. 1.sz. 1983. január. 51-55.

Szőnyi Erzsébet: London – Esztergom – Kecskemét - Calgary- Jeruzsálem. Zeneszó. 1991/10. 4-5.

Szőnyi Erzsébet: Öt kontinensen a zene szolgálatában. Budapest: Gondolat, 1979.

Szőnyi Erzsébet: Zenei nevelési irányzatok a XX. században. Budapest: Tankönyvkiadó, 1988.

Szőnyi Erzsébet: Zenetanítási eljárások külföldön. Magyar Kodály Társaság hírei. XIX.évf.- 1997/1. 36-47.

Tarnai László: Elkészült a kecskeméti Kodály-intézet. Petőfi Népe. 1975. július 31.

Tarnóc Márton: Kodály és régi magyar műveltség. Kodály Szeminárium. Kecskemét: Kodály Intézet, 1982

Tallián Tibor: Magyar hangversenyélet. 1945-1958. Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez 12. Budapest: MTA Zenetudományi Intézete, 1991

The Kodály Institute at Kecskemét. Hungarian Musical Guide. No. XIII. 1978. 87-90.

The Legacy of Zoltán Kodály: An Oral History Perspective. Ed. by.: Mary Alice Hain, S.N.J.M. Budapest: International Kodály Society, 1992

Tóthpál József: „Búgnak a tárnák...” Új Magyarország. II. évfolyam, 77. sz., 1992. március 31.

Törvény és iskola. Javaslat a közoktatás törvényi szabályozására. Szerk.: Gázsó Ferenc, Halász Gábor, Mihály Ottó. Budapest. Iskolafejlesztési Alapítvány, 1992

Tudomány, kultúra, politika. Gróf Klebelsberg Kúno válogatott beszédei és írásai (1917 - 1932). Válogatta, az előszót és a jegyzeteket írta Glatz Ferenc. Budapest: Európa, 1990

Tudós tanárok – tanár tudósok. Kardos Pál. Budapest: Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, 2000

- Túrinstantvándy -: A kecskeméti Kodály Intézet. Heti Magyarország. 1993. december 10. 6.

Újfalussy József: A magyar zenepedagógia 40 éve. Parlando. 1985/12. 2-12.

Valló István – Vidor Ferenc: A városok kulturális szerepe és tevékenysége. In: Vidéki városaink. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1961. 163-195.

Valuch Tibor: A magyar művelődés 1948 után. In: Magyar művelődéstörténet. Szerk.: Kósa László. Budapest: Osiris, 460-543.

Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Budapest: Osiris, 2001

Varga Mihály: A második amerikai út után. Beszélgetés Nemesszeghy Lajosnéval. Petőfi Népe. 1969. december 31.5.

Varga Mihály: Mi lesz a Kodály-emlékhely sorsa? Petőfi Népe. 1977. június 14.

Varga Mihály: Erdei Péter karnagy. Petőfi Népe. 1982. június 14.

Veszprémi Lili: 2. Kodály Szeminárium 1972. Magyar Zene. 1972/4. 419 – 427.

Victor Máté: A magyar zenekultúra állapotáról. In: Magyarország kultúrája az ezredfordulón. Műhelytanulmányok. Budapest: Média+Print, 1997. 122-138

Vinden, David: Some Impressions of U.S. Musicianship Training. KCA News. Vol.XVI. Number 2, May 1993. 1.8.

Víg István: Készülnek a Kodály-archívum tervei. Magyar Nemzet. 1985. június 12.

Vikár László: Kodály Zoltán a Magyar Tudományos Akadémia Népzenekutató Csoportjának igazgatója. In: Kodály Emlékkönyv 1997, Szerk.: Bónis Ferenc. Budapest: Püski Kiadó, 1997. 113-117.

Vita az iskolai énektanításunk jelenéről és jövőjéről. Hozzászólók: Vargyas Lajos, Eöszé László, Trencsényi László, Lukin László. Muzsika. 1980/3. 19-27

Vita az iskolai énektanításunk jelenéről és jövőjéről. Hozzászólók: Dobszay László, Balás Endre, Bartalus Ilona. Muzsika. 1980/4. 1-8

Vita az iskolai énektanításunk jelenéről és jövőjéről. Hozzászólók: Forrai Katalin, Borsai Ilona, Szesztay Zsolt. Muzsika, 1980/5. 8-13

Vita az iskolai énektanításunk jelenéről és jövőjéről Hozzászólók: Demény János, Kovács Lajos, Pécsi Géza. Muzsika. 1980/6. 4-10

Vita az iskolai énektanításunk jelenéről és jövőjéről. Hozzászólók: Cziné Erzsébet, Ittész Mihály, dr. Kokas Klára. Muzsika. 1980/7. 7-14

Vita az iskolai énektanításunk jelenéről és jövőjéről. Hozzászólók: Pogány Ferencné. Németh Rudolf, Pej Mária Magdolna, Körtvélyes Géza. Muzsika. 1980/8. 10-17

Vita az iskolai énektanításunk jelenéről és jövőjéről. Hozzászólók: Tusa Erzsébet, Papp Géza. Muzsika. 1980/9. 26-32

Vita az iskolai énektanításunk jelenéről és jövőjéről. Hozzászólók: Rajeczky Benjamin, Bakonyi Pál. Muzsika. 1980/10. 28-34

Vita az iskolai énektanításunk jelenéről és jövőjéről. Szabó Helga válasza. Muzsika. 1980/11. 1-3.

Vita az iskolai énektanításunk jelenéről és jövőjéről. Vita zárása: Feuer Mária, Újfalussy József. Muzsika. 1980/12. 1-4.

Vita a zenepedagógiáról. Szerkesztette: Kroó György és Feuer Mária. Budapest: Zeenműkiadó, 1972, 7-70.

Vitányi Iván: Kodály művelődéspolitikai koncepciója. Debreceni Kodály Zoltán Emléknepok. 3. Debrecen: Kodály Zoltán zeneművészeti Szakközépiskola, 1971

Wagner István: A kecskeméti Kodály-intézetben. Nemzetközi szeminárium előtt. Magyar Hírlap. 1976. július 13.5.

Zene-központ. Esti Hírlap. 1976.augusztus 10.

Zoltán Zoltán: Kecskemét mint nagyváros. Forrás. VIII. évf. 1976/12. 46-56.

Zsitva, Katalin: Music Belongs to everyone. Hungarian Review. 1976/4. 12-15.

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola
Művelődéstörténeti Doktori Program

KÉRI LAURA

**A KODÁLY ZOLTÁN ZENEPEDAGÓGIAI INTÉZET
MEGALAKULÁSA ÉS TÖRTÉNETE
(1973 – 2005)**

Doktori disszertáció tézisei

Budapest, 2008

„Van egy pár dolog, ami Kecskemét hírnevét szellemi téren is terjesztheti, világszerte. Például van itt egy iskola, amely úgy működik már, mintha magam itt éltem volna és tettel segíthettem volna létrejöttét. Ez az iskola és ami ebből kinő, még lehetne olyasmi, ami Kecskemét hírnevét szellemi téren is kiemeli [...] A város híre, különböző ehető és iható terményei mellett, a szellem területére is át fog nyúlni.” Kodály Zoltán 1957. december 16-án Kecskeméten elmondott beszédében így méltatta az 1950-ben létrejött ének-zenei iskola munkáját. Néhány évtized elteltével valóban igazolhatjuk Kodály Zoltán akkori gondolatait, hiszen Kecskemét kulturális hírnevét nagymértékben a Kodály Iskola, s a később megalakuló Kodály Intézet munkájának köszönheti.

Nyilvánvaló azonban, hogy mind az Iskola mind pedig az Intézet létrejöttének feltételeit maga Kodály Zoltán életműve teremtette meg. Hiszen zeneszerzői munkássága, zenepedagógiai elvei – teljes, értékes embert nevelni az ének, a muzsika segítségével, s egyúttal értő, művelt közönséget adni a zenének – tették lehetővé, hogy a hatvanas évekre az ének-zene a hazai köznevelés szerves részévé váljon, hogy sorra alakuljanak az ének-zenei általános iskolák

Az 1960-es évek végén a magyar zeneoktatás eredményei a nemzetközi érdeklődés középpontjába kerültek. Egyre több külföldi zeneoktató kereste fel Magyarországot. Azok száma is növekedett, akik nemcsak egy- két napos látogatásra érkeztek, hanem hosszabb időt töltöttek itt ismereteik elmélyítése céljából. A nemzetközi érdeklődés növekedése, s ezzel együtt a hazai énekoktatás helyzetének javítása egy új intézmény létrehozását segítette elő. Ez az új intézmény a Kodály szülővárosában, Kecskeméten létesített Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet.

Az Intézetet 1973-ban hozta létre az akkori művelődési miniszter. Az Alapító Okirat a következőkben határozta meg az új intézmény feladatait:

6. Az ének-zeneoktatás fejlesztéséhez szükséges elméleti és gyakorlati tapasztalatok feltárása, javaslatok kimunkálása;
7. a magyar zenepedagógiai módszerek külföldi megismertetésének szervezése;
8. külföldi zenepedagógusok magyar zenepedagógiai- módszertani továbbképzése;
9. tudományos konferenciák, kollokviumok szervezése itthon és külföldön
10. kiadványok megjelentetése.

Ezzel a döntéssel itthon és külföldön is egyedülálló intézmény jött létre, ahova már az első tanévre is jelentős számú zenepedagógus jelentkezett a világ minden részéről; bizonyítékaul annak, hogy Kodály szellemi hagyatéka nemcsak a magyar kultúra és oktatás értéke, hanem zenepedagógiai elmélete mintegy a „szellemi világörökség része” is.

Az eltelt 30 évben az Intézet a magyar zenepedagógia ismert és elismert műhelye lett itthon és külföldön egyaránt. Tevékenysége az évek során újabb s újabb területekkel bővült: hazai és határon túli magyar énektanárok számára továbbképzések szervezésével, zenepedagógiai archívum létrehozásával, kutatási feladatok felvállalásával, szakmai találkozók, konferenciák szervezésével, kiadványok megjelentetésével, a Kodály Emlékmúzeum megnyitásával és igen sokrétű kulturális tevékenységgel (hangversenyek, kiállítások, fesztiválok és kórustalálkozók szervezése).

Az Intézet 30 éves működése alatt egyedisége, szerteágazó és sokszínű tevékenysége miatt többször került abba a helyzetbe, hogy nehezen lehetett besorolni egy-egy készülő oktatási/felsőoktatási rendelet vagy törvény hatálya alá. Ez az egyediség, „besorolhatatlanság” különösen az 1990-es években, az új felsőoktatási törvény rendelkezései miatt – a törvény csak két felsőoktatási intézménytípust jelöl meg: egyetem és főiskola – már szinte működési problémát okozott.

Az Intézet történetéről, működéséről, hazai és nemzetközi szerepéről nem készült még átfogó elemzés, csupán egy-egy részterület feldolgozására került sor. Így például szakdolgozat készült a Kodály Szemináriumok történetéről, valamint az Intézet kulturális turizmus területén betöltött szerepéről.

A téma feldolgozása levéltári kutatásokat igényelt, valamint rendkívül fontos volt az Intézet Zenepedagógiai Archívumában fellelhető dokumentumok áttekintése (hazai és nemzetközi kiadványok, folyóiratok, hagyatéki anyagok, a Kodály koncepció nemzetközi adaptációjának irodalma). A főbb tevékenységi területek áttekintéséhez pedig az intézeti irattár anyaga, valamint a tanulmányi hivatal dokumentumai nyújtottak további rendkívül értékes adatokat. A munka megkezdésekor mind az irattár, mind pedig a tanulmányi hivatal iratainak rendezésére volt szükség, mivel az ott fellelhető dokumentumokról eddig nem készült összesítés.

A dolgozat megírásához fontos és értékes adalékokkal szolgáltak az Intézet alapításakor és fejlődése során meghatározó szerepet betöltő személyek többek között Kodály Zoltánné, Erdei Péter és dr. Ittész Mihály személyes emlékei. A velük való beszélgetések nemcsak az Intézettel kapcsolatos információkat tartalmazzak, hanem az adott korra, a zeneoktatás hazai és nemzetközi helyzetére és a hazai zenei közéletre vonatkozó adatokat is. A beszélgetések egy része írott és hangzó formában az intézeti Archívumba kerültek, ezzel is segítve a korral foglalkozó esetleges későbbi kutatásokat.

Jelen dolgozat célja az, hogy bemutassa az Intézet létrejöttének hazai és külföldi előzményeit, alapításának szakmai háttérét és egyéb körülményeit; felvázolja a szervezeti felépítés kialakítását és a szakmai programok elindítását; áttekintse a különböző tevékenységi köreit, s azok jellemzőit; elemezze az elért eredményeket; lehetőségekhez mérten feltárja a hiányosságokat, illetve azok okait, s mindezzel talán segítséget tud adni a továbbfejlődés lehetséges módozatainak kidolgozásához.

A dolgozat első fejezete az Intézet megalapítását segítő hazai és nemzetközi intézményeket és eseményeket – hazai és külföldi nyári tanfolyamok, konferenciák, szakmai találkozók – tárgyalja, kiemelve a Kodály Musical Training Institute [Kodály Zenei Képző Intézet] USA, valamint a kecskeméti Kodály Iskola jelentőségét. Külön foglalkozik azokkal a hazai és külföldi zenei szakemberekkel, akiknek munkája hatással volt az Intézet létrehozására.

A következő fejezet a létrehozás körülményeit vizsgálja, választ keresve arra, milyen szakmai és kultúrpolitikai szempontok játszottak szerepet e különleges intézmény kialakításakor, milyen különböző elképzelések születtek feladatait és felépítését illetően.

Külön fejezet foglalkozik a 70-es évek hazai és nemzetközi zeneoktatási rendszerével, hiszen ez a szakmai közeg is befolyásolta azt, hogy az új intézmény milyen keretek között kezdte meg tevékenységét, milyen tanfolyamokat hirdetett.

A következő négy fejezet részletesen bemutatja az Intézet tevékenységi köreit, így foglalkozik többek között a külföldi zenei szakembernek szervezett éves tanfolyam tanulmányi programjaival, Kodály Szemináriumok tanfolyamaival, a nemzetközi kapcsolatokkal, az Intézet kiadói, kutatási és közművelődési tevékenységével.

A záró fejezet pedig végigköveti az Intézet és a hazai felsőoktatás viszonyát, bemutatja azokat a terveket, amelyekkel az évtizedek során megpróbálták a felsőoktatás rendszerébe integrálni. A dolgozat lehetőségeihez mérten elemzi az elért eredményeket, és felvázolja a hiányosságok okait.

A dolgozat 2005-ig tárja fel a legfontosabb eseményeket és összefüggéseket. 2005. január 1-jével bekövetkezett integráció, ti. a Kodály Intézet a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem önálló oktatási egységeként működik tovább, új fejezetet nyitott az Intézet történetében. Ennek a helyzetnek a feltárása és elemzése – kellő távlattal – már egy újabb kutatás feladata lesz.

Elmondhatjuk, hogy az Intézet eddigi sikeres működése biztos alapot ad arra, hogy – Kodály Zoltánné szavait idézve –,*„az **érték** biztos talaján, de állandó megújulásra készen Kodály szellemében, tovább haladjon legmagasabb célja felé: hogy ne csak értékmegtartó, de egykor maga is értékmérő lehessen”*⁸

Publikációk

Activities of the Institute. 2001-2005. In: Kodály Intézet évkönyve, V. – Year-book of the Kodály Institute, V. Kecskemét: Kodály Intézet, 2007. 185-189.

Az Intézet tevékenysége 2001-2005. In: Kodály Intézet évkönyve, V. –Year –book of the Kodály Institute. Kecskemét: Kodály Intézet, 2007. 83-87.

Kodály pedagógiájának és művészetének szolgálatában. (Két beszélgetés Erdei Péter Liszt-díjas karnaggal, a Kodály Intézet igazgatójával) Forrás. 2007/12.sz. 78-86.

Az Intézet továbbképzési tevékenysége, hazai és nemzetközi programjai. In: Kodály Intézet évkönyve, IV. – Year-book of the Kodály Institute, IV. Kecskemét: Kodály Intézet, 2001. 41-52.

About the Training Program of the Kodály Institute. In: Kodály Intézet évkönyve, IV – Year- book of the Kodály Institute, IV. Kecskemét: Kodály Intézet, 2001. 185-188.

Továbbképzések a Kodály Intézetben. Módszertani Lapok – Ének-zene, 1999/35.évf. 3.sz. 1999. március./28.

Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet, Kecskemét. Magyar Kodály Társaság Hírei, 1995. 49-50.

Eötvös Loránd University
Faculty of Humanities
Historical Sciences
Cultural History

LAURA KÉRI

**FOUNDATION AND HISTORY OF
THE ZOLTÁN KODÁLY PEDAGOGICAL INSTITUTE OF MUSIC
(1973-2005)**

ABSTRACT

Budapest, 2008

„ There are some things, which establish the intellectual reputation of Kecskemét. There is a school for example, which works in such a way, as if I would have lived here and helped it. This School and everything, which will grow out from it, will emphasize the intellectual reputation of Kecskemét. The fame of the town besides the food and drink will extend to the intellectual culture as well.” *Zoltán Kodály in his speech given on December 16, 1957 showed his appreciation for the work of the singing school founded in 1950, in Kecskemét. Some decades later we can verify Kodály’s thought, as the cultural reputation of Kecskemét owes a great debt to the work of the Kodály School and the later founded Kodály Institute.*

It is evident that the foundation of both institutions can be found in Kodály’s life work. His music educational principals – to create whole well-balanced individuals with the help of truly valuable music, and at the same time to create well-educated public audiences for the music – and his compositions made it possible that by the 1960’s music had become an indispensable part of the Hungarian general education and many singing primary schools were established.

At the end of 1960’s there was an international interest in the results of Hungarian music education. More and more foreign music pedagogues visited Hungary. A number of these experts also came not only for a short visit but also for a longer time in order to obtain a deeper knowledge. This increase of interest, together with the intention of further developing the Hungarian music education system created a need for the foundation of a new institution. This new institution, established in Kecskemét, birthplace of Zoltán Kodály, was the Zoltán Kodály Pedagogical Institute of Music.

The minister of culture of that time founded the Institution. According to the deed of foundation the main tasks of the Institute were determined as follows:

1. to reveal the theoretical and practical experiences necessary for the development of music education,
2. to organize the dissemination of the methods of Hungarian music education abroad.
3. to provide post-graduate training for foreign music pedagogues in the field of Hungarian music pedagogy and methodology.,
4. to organize scientific conferences and meetings
5. to issue publications.

With this decision a unique institution was formed to which since the first academic year many music pedagogues from all over the world have come as result of this Kodály's heritage is not only a truly valued part of the Hungarian education and culture but his music educational concept is part of the 'intellectual world heritage' as well.

During the past 30 years the Institute became a well-known and acknowledged institute of Hungarian music pedagogy. Its activity expanded into further fields: in-service-training courses for Hungarian music teachers, the foundation of music pedagogical archives, the opening of the Kodály Memorial Museum, organizing conferences, meetings and different cultural events, etc.

Because of its many-sided, divergent activities it was very difficult to place the Institute according the rules of any higher educational orders or laws. This uniqueness caused problems especially in the 1990's when the new higher educational law recognized only two types of higher educational institution: college and university.

There hasn't yet been a summary made about the history, the work and the role of the Institute as a whole, although some parts of its activity have been elaborated such as Kodály Seminars and the role of the institute in cultural tourism.

The elaboration of this topic required research in many different archives but it was also important to survey the documents of the music pedagogical archives of the Institute which include: Hungarian and international publications, periodicals, some personal

bequests, and the international literature on the adaptation of the Kodály concept. In order to survey the different fields of the activities it was very important to compile a list of the documents of the Institute file department. At the beginning of the work it was necessary to sort through all the documents, as there had not been any previous summary made.

Many important and valuable particulars were given by those prominent figures who played significant role in the foundation of the Institute and its history, Madame Sarolta Kodály, Péter Erdei, Dr. Mihály Ittész. Their interviews contain information not only about the Institute but also facts about the Hungarian and international music education of the given time, and about the Hungarian musical public life. Some of the interviews were written down or recorded, then placed in the Archives of the Institute in order to help further researches about this particular time.

The aim of the dissertation is to give an overview about the foundation of the Institute and its activities. The dissertation analyses the obtained results, and explores the imperfections in order to assist in further development of the Institute.

The first chapter of the dissertation deals with those institutions (Hungarian and foreign) and events (summer courses, conferences, meetings) which inspired and helped the foundation of the Institute. Special attention was given to the Kodály Music Training Institute (USA), and Kodály School, Kecskemét.

The next chapter examines the circumstances of the foundation; it tries to explore those musical and cultural-political aspects, which played significant role in it.

A special attention was given to Hungarian and foreign music education of 1970's as it was important to establish the professional situation in which the Institute started its activity.

The next four chapters describe in details the different fields of the Institute activity: pedagogical work, courses, special courses, Kodály Seminars, publications, research work, international relations, etc.

The closing chapter gives a detailed description of the relationships between Hungarian higher education and the Institute with special emphasis to it's integration with the Liszt Ferenc Academy of Music.

The dissertation deals with the most important events and the background to the decisions made up until January 1, 2005 and it's integration with the Liszt Academy of Music. After this, the Institute became an independent educational department of the University and a new chapter in the history of the Institute began. The analysis of this new situation – looked at after a period of time – would be a new topic of research.

It is clear that the success of the Institute gives a real basis for the future and – to quote Madame Sarolta Kodály: *'May the Institute, enriched with the successes of the past years, on the firm basis of true value but always open to renewal in the spirit of Kodály himself, continue to advance towards highest goal: that it be not only a guardian of value but also become a yardstick of value.'*

Publications

Activities of the Institute. 2001-2005. In: Kodály Intézet évkönyve, V. – Year-book of the Kodály Institute, V. Kecskemét: Kodály Intézet, 2007. 185-189.

Az Intézet tevékenysége 2001-2005. In: Kodály Intézet évkönyve, V. –Year-book of the Kodály Institute. Kecskemét: Kodály Intézet, 2007. 83-87.

Kodály pedagógiájának és művészetének szolgálatában. (Két beszélgetés Erdei Péter Liszt-díjas karnaggyal, a Kodály Intézet igazgatójával) Forrás. 2007/12. sz. 78-86.

Az Intézet továbbképzési tevékenysége, hazai és nemzetközi programjai. In: Kodály Intézet évkönyve, IV. – Year-book of the Kodály Institute, IV. Kecskemét: Kodály Intézet, 2001. 41-52.

About the Training Program of the Kodály Institute. In: Kodály Intézet évkönyve, IV – Year-book of the Kodály Institute, IV. Kecskemét: Kodály Intézet, 2001. 185-188.

Továbbképzések a Kodály Intézetben. Módszertani Lapok – Ének-zene, 1999/35. évf. 3.sz. 1999. március./28.

Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet, Kecskemét. Magyar Kodály Társaság Hírei, 1995. 49-50.